

**MONITORING VAN HET
NATUURINRICHTINGSPROJECT SCHELDEMEERSEN
UITGANGSSITUATIE EN T+2
EINDRAPPORT**

Agentschap voor
Natuur en Bos

29/07/2013

Olivier Heylen
Kristof Goemaere

INHOUD

DEEL 1	Inleiding	9
DEEL 2	Situering van het studiegebied en het NI-project.....	12
2.1	Algemene kenmerken van het gebied	12
2.2	Ontstaansgeschiedenis en landschappelijk beeld	12
2.3	Beschrijving van de diverse deelgebieden	12
2.3.1	Deelgebied 1: Kerkhove	12
2.3.2	Deelgebied 2: Waarmaarde.....	12
2.3.3	Deelgebied 3: Avelgem.....	13
2.4	Eigendomssituatie en gebruik	13
2.5	Beschrijving Natuurinrichtingsproject	13
DEEL 3	Vegetatie.....	15
3.1	Methodiek	15
3.1.1	Terreinwerk	15
3.1.1.1	Algemeen	15
3.1.1.2	Inventarisatie percelen - Tansley-opnamen.....	15
3.1.1.3	Permanente quadraten	16
3.1.2	Dataverwerking en interpretatie.....	16
3.2	Resultaten vegetatie	17
3.2.1	Algemeen.....	17
3.2.2	Analyse en bespreking globale soortenlijst	17
3.2.3	Bespreking Rode Lijstsoorten.....	20
3.2.4	Analyse en bespreking van evoluties in percelen gerelateerd aan natuurstreefbeelden (ecotooptypes, ellenbergwaarden, rode lijstsoorten, diversiteit, vegetatietypes) in relatie tot abiotiek en inrichtingsmaatregelen.....	20
3.2.4.1	Inleiding	20
3.2.4.2	Bespreking van trends in relatie tot maatregelen, beheer en abiotiek, per biotoop/natuurstreefbeeld	21
3.2.4.2.1	Zilverschoongrasland.....	21
3.2.4.2.2	Dotterbloemgrasland	24
3.2.4.2.3	Veldgerstgrasland.....	27
3.2.4.2.4	Glanshavergrasland.....	29
3.2.4.2.5	Zeggemoeras.....	31
3.2.4.2.6	Rietland.....	31
3.2.5	Fiches vegetatie-opnamen Scheldemeersen 2012	33
3.2.5.1	Zilverschoongrasland	33
3.2.5.1.1	Perceel T AV 1a.....	33
3.2.5.1.2	Perceel T AV 1f.....	37
3.2.5.1.3	Perceel T AV 2b.....	40
3.2.5.1.4	Perceel T AV 2c.....	42
3.2.5.1.5	Perceel T WM 1b.....	46
3.2.5.1.6	Perceel T WM 1c	49
3.2.5.2	Dottergrasland.....	50
3.2.5.2.1	Perceel T KH 1e	50
3.2.5.2.2	Perceel T KH 1c.....	64

3.2.5.2.3	Perceel T KH 1d	71
3.2.5.2.4	Perceel T KH 2a	79
3.2.5.2.5	Perceel T KH 3e	81
3.2.5.3	Veldgerstgrasland	83
3.2.5.3.1	Perceel T AV 1b.....	83
3.2.5.3.2	Perceel T AV 1c.....	85
3.2.5.3.3	Perceel T AV 1d.....	87
3.2.5.3.4	Perceel T AV 1e.....	88
3.2.5.3.5	Perceel T AV 2a.....	90
3.2.5.3.6	Perceel T AV 2d.....	91
3.2.5.3.7	Perceel T KH 2b	94
3.2.5.3.8	Perceel T KH 3d	99
3.2.5.3.9	Perceel T WM 4.....	101
3.2.5.4	Glanshavergrasland	107
3.2.5.4.1	Perceel T WM 1a.....	107
3.2.5.4.2	Perceel T WM 3.....	108
3.2.5.5	Zeggenvegetatie	111
3.2.5.5.1	Perceel T WM 1d.....	111
3.2.5.6	Rietland	114
3.2.5.6.1	Perceel T WM 2.....	114

DEEL 4 Avifauna..... 118

4.1	Methodiek	118
4.1.1	Broedvogels	118
4.1.2	Overwinterende en trekkende vogels	118
4.1.3	Klimatologische omstandigheden.....	119
4.1.3.1	2008	119
4.1.3.2	2012	119
4.2	Resultaten	120
4.2.1	Broedvogels.....	120
4.2.1.1	Totalen Scheldemeersen	120
4.2.1.2	Soortspecifieke bespreking	122
	Bergeend (<i>Tadorna tadorna</i>)	123
	Blauwborst (<i>Luscinia svecica</i>)	123
	Canadese gans (<i>Branta canadensis</i>)	124
	Cetti's zanger (<i>Cettia cetti</i>)	125
	Dodaars (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)	125
	Fitis (<i>Phylloscopus trochilus</i>)	125
	Fuut (<i>Podiceps cristatus</i>).....	126
	Grasmus (<i>Sylvia communis</i>).....	126
	Holenduif (<i>Columba oenas</i>).....	126
	IJsvogel (<i>Alcedo atthis</i>).....	127
	Kievit (<i>Vanellus vanellus</i>).....	127
	Kleine karekiet (<i>Acrocephalus scirpaceus</i>).....	127
	Kleine plevier (<i>Charadrius dubius</i>).....	128
	Knobbelzwaan (<i>Cygnus olor</i>)	128
	Krakeend (<i>Anas strepera</i>).....	128
	Kuifeend (<i>Aythya fuligula</i>).....	129

Meerkoet (<i>Fulica atra</i>).....	129
Nijlgans (<i>Alopochen aegyptiaca</i>	129
Oeverzwaluw (<i>Riparia riparia</i>)	130
Patrijs (<i>Perdix perdix</i>)	130
Rietgors (<i>Emberiza schoeninclus</i>).....	130
Rietzanger (<i>Acrocephalus schoenabaenus</i>).....	131
Tureluur (<i>Tringa totanus</i>).....	131
Wilde eend (<i>Anas platyrhynchos</i>).....	132
Zomertortel (<i>Streptopelia turtur</i>)	132
Zwartkop (<i>Sylvia atricapilla</i>).....	132
4.2.1.3 Relatie met doelen-natuurstreefbeelden.....	133
4.2.1.4 Besluiten broedvogels Scheldemeersen.....	134
4.2.2 Overwinterende en trekkende vogels	134
4.2.2.1 Trektelresultaten	135
4.2.2.2 Losse waarnemingen overwinterende (water)vogels en doortrekkers	136
DEEL 5 Libellen	138
5.1 Methodiek	138
5.2 Doelsoorten	138
5.3 Resultaten	138
5.3.1 vergelijking T-1 / T+2	138
5.3.2 Bespreking per deelgebied.....	139
5.3.2.1 Avelgemse Scheldemeersen	139
5.3.2.2 Deelgebied Waarmaarde	140
5.3.2.3 Deelgebied Kerkhove.....	140
5.3.3 algemene verspreiding en status aangetroffen soorten	141
5.3.3.1 Zygoptera (Juffers).....	141
Houtpantserjuffer (<i>Lestes viridis</i>)	141
Azuurwaterjuffer (<i>Coenagrion puella</i>)	141
Variabele waterjuffer (<i>Coenagrion pulchellum</i>)	142
Gaffelwaterjuffer (<i>Coenagrion scitulum</i>)	142
Watersnuffel (<i>Enallagma cyathigerum</i>)	143
Lantaarntje (<i>Ischnura elegans</i>)	143
Grote roodoogjuffer (<i>Erythromma najas</i>).....	143
Kleine roodoogjuffer (<i>Erythromma viridulum</i>)	144
5.3.3.2 Anisoptera (Echte Libellen)	144
Paardenbijter (<i>Aeshna mixta</i>)	144
Blauwe glazenmaker (<i>Aeshna cyanea</i>)	145
Grote keizerlibel (<i>Anax imperator</i>).....	145
Platbuik (<i>Libellula depressa</i>)	146
Gewone oeverlibel (<i>Orthetrum cancellatum</i>).....	146
Vuurlibel (<i>Crocothemis erythraea</i>)	147
Bloedrode heidelibel (<i>Sympetrum sanguineum</i>)	147
Bruinrode heidelibel (<i>Sympetrum striolatum</i>)	148
5.3.4 Besluit Libellen.....	148
DEEL 6 Conclusies.....	150
6.1 Vegetatie	150

6.2	Avifauna	151
6.3	Libellen	152

DEEL 7 Bijlagen..... 153

Bijlage 1: Foto-atlas	153
Bijlage 2: Ontwikkelingsgraad ecotopen	154
Bijlage 3a: Overzicht natuurtypes	181
Bijlage 3b: Overzicht ecotopen	182
Bijlage 4: Referenties	183

DEEL 8 Kaartenbundel..... 185

LIJST MET FIGUREN

Figuur 1: Globale analyse soortenlijst T-1 vs. T+2.....	17
Figuur 2: Ellenbergwaarden – streefbeeldzones zilverschoongrasland.....	23
Figuur 3: Ellenbergwaarden – streefbeeldzones dotterbloemgrasland.....	26
Figuur 4: Ellenbergwaarden streefbeeldzones veldgerstgrasland	29
Figuur 5: Ellenbergwaarden – vocht - streefbeeldzones glashavergraslanden	30
Figuur 6: Ellenbergwaarden- vocht – streefbeeldzones rietland	33
Figuur 7: Verspreiding houtpantserjuffer 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)	141
Figuur 8: Verspreiding azuurwaterjuffer 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)	141
Figuur 9: Verspreiding variabele waterjuffer 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts).....	142
Figuur 10: Verspreiding gaffelwaterjuffer 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)	142
Figuur 11: Verspreiding watersnuffel 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)	143
Figuur 12: Verspreiding lantaarntje 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)	143
Figuur 13: Verspreiding grote roodoogjuffer 1990-2000 (links) en 2000- heden (rechts; www.waarnemingen.be)	144
Figuur 14: Verspreiding kleine roodoogjuffer 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)	144
Figuur 15: Verspreiding paardenbijter 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)	145
Figuur 16: Verspreiding blauwe glazenmaker 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)	145
Figuur 17: Verspreiding grote keizerlibel 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)	146
Figuur 18: Verspreiding platbuik 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)	146
Figuur 19: Verspreiding gewone oeverlibel 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)	147
Figuur 20: Verspreiding vuurlibel 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)	147
Figuur 21: Verspreiding bloedrode heidelibel (www.waarnemingen.be) 2000-heden	148
Figuur 22: Verspreiding bruinrode heidelibel 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)	148

LIJST MET TABELLEN

Tabel 1: soortenlijst met opname van alle soorten gevonden in 2008 en 2012.....	19
Tabel 2: Broedvogelinventarisatie T-1 / T +2	121
Tabel 3: Overzicht Vlaamse en Europese trends broedvogels Scheldemeersen.....	122
Tabel 4: vastgestelde soorten trektelpost Oudenaarde (2005 t.e.m. 2012)	135
Tabel 5: Soortenoverzicht beschikbare losse waarnemingen.....	136
Tabel 6: Libellenwaarnemingen lijntransecten deelgebied Avelgemse Scheldemeersen (T-1 /T+2) .	139
Tabel 7: Libellenwaarnemingen lijntransecten deelgebied Waarmaarde (T-1 / T+2)	140
Tabel 8: Libellenwaarnemingen lijntransect deelgebied Waarmaarde (T-1 / T+2)	140

LIJST MET AFKORTINGEN

ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
i.v.m.	in vergelijking met
m.a.w.	met andere woorden
NI-project	Natuurinrichtingsproject
T-1	Jaar -1, het jaar voor de natuurinrichtingswerkzaamheden
T+2	Jaar +2, 2 jaar na de natuurinrichtingswerkzaamheden
VLM	Vlaamse Landmaatschappij

DEEL 1 INLEIDING

Het natuurinrichtingsproject 'West-Vlaamse Scheldemeersen' omvat voor het beleid volgende ecologische hoofddoelstellingen:

1. Verhogen van de (a)biotische diversiteit op gebiedsniveau (Thema 13 van MINA-plan 2: Verlies van biodiversiteit)
2. Terugdringen van schadelijke invloeden voor natuur en het natuurlijk milieu als gevolg van menselijke activiteiten (Thema 5: Vermesting, Thema 8: Verontreiniging van oppervlaktewater, Thema 9: Verdroging).

Het merendeel van de maatregelen die in het natuurinrichtingsproject 'West-Vlaamse Scheldemeersen' werden uitgevoerd hebben als doelstelling het verhogen van de biodiversiteit in het gebied.

Het natuurinrichtingsproject West-Vlaamse Scheldemeersen werd ingesteld op 7 maart 2002 nadat voor het projectgebied een onderzoek naar de haalbaarheid werd uitgevoerd (Belconsulting 1999). Het projectrapport dat werd opgemaakt heeft een openbaar onderzoek ondergaan van 9 september 2002 tot en met 8 oktober 2002. Het projectcomité, opgericht bij Ministerieel Besluit van 3 juni 2002, heeft over dit rapport en de resultaten van het openbaar onderzoek advies uitgebracht aan de minister. De Vlaamse regering heeft de maatregelen en uitvoeringsmodaliteiten vastgelegd op 24 maart 2004.

Na een eerste monitoringronde van biotische en abiotische factoren in het jaar voor de projectuitvoering (T-1) kon in 2012 (T+2) een tweede monitoringronde worden aangevat. Antea Group werd door de VLM uitgenodigd voor de uitvoering van de monitoring van de natuurinrichtingswerken in de Scheldemeersen. Concreet bestaat het studiegebied uit verspreid gelegen percelen langsheen de Schelde, van Kerkhove over Waarmaarde tot Avelgem.

zie kaart 1: Situeringskaart

Monitoring van een natuurinrichtingsproject omvat het in de tijd (op)volgen van de ontwikkelingen van natuurwaarden als gevolg van een eenmaal gedane ingreep (inrichtingsmaatregelen) of een ingezette vorm van beheer. Resultaten van monitoring dienen enerzijds gebruikt te worden om natuurdoelen op projectniveau te toetsen, en anderzijds voor evaluatie van doelstellingen op beleidsniveau. Monitoring moet toelaten te signaleren of er zich andere ontwikkelingen voordoen dan de gewenste, en zo mogelijk ook de oorzaak van het probleem achterhalen. Hierdoor kan het beheer bijgestuurd worden en kunnen er lessen getrokken worden voor nog uit te voeren projecten. De monitoring is modulair samengesteld en loopt tot 10 jaar na uitvoering van de werken.

De monitoring uitgevoerd in het kader van het NI-project West-Vlaamse Scheldemeersen heeft heel concreet tot doel een selectie van de uitgevoerde maatregelen op te volgen. In het monitoringsmeetnet van West-Vlaamse Scheldemeersen komen volgende maatregelen aan bod:

- 1) Maatregelen ten behoeve van verschrallen,
 - o het omvormen grondgebruik van akkerland naar grasland of van cultuurgrasland naar schraalgrasland
 - o afplaggen van toplaag van percelen.
- 2) Maatregelen ten behoeve van het verbeteren van het ecologisch functioneren van waterlopen,
 - o ruimen van meanders en grachten
 - o verbeteren van de waterkwaliteit in de meanders door de aanleg van bufferstroken langs de oevers
 - o herinrichten van oevers van waterlopen en meanders

Dit monitoringsrapport bevat de vegetatie- en faunagegevens welke de T+2 situatie karakteriseren en gaat daarmee in op de eerste twee van de hierboven opgesomde maatregelen.

Met de genomen (herinrichtings)maatregelen of eenmalige ingrepen werd herstel of minstens behoud beoogd van de diversiteit aan flora en fauna. Naast de floristische doelstellingen gelden de

doelstellingen voor fauna in eerste instantie voor de avifauna (broedvogels en winter- en trekvogels) alsook libellen en waterjuffers. Bedoeling van de monitoring nu is de effectiviteit van dergelijke natuurinrichtingsingrepen te beoordelen en evalueren. Met andere woorden **wat leveren de uitgevoerde natuurinrichtingsmaatregelen op aan natuurwaarden?** En moet er zonodig worden bijgestuurd inzake ingrepen? Zijn er **causale relaties met abiotische omstandigheden?** Dienen details in het monitoringsschema te worden bijgestuurd? De bedoeling van deze studie is zich te richten op de eerste drie vraagstellingen. Daarbij dienden nieuwe gegevens te worden verzameld, welke net als reeds bestaande gegevens dienden te worden verwerkt en geïnterpreteerd (incl. deze omtrent abiotiek).

Huidig rapport behandelt drie verschillende deelgebieden en is gebaseerd op veldwerk en/of dataverwerking van nieuw verzamelde gegevens enerzijds en beschikbare gegevens anderzijds. De monitoring loopt overigens in verschillende fasen, tot tien jaar na de uitvoering van de gedane ingrepen. Op die manier kunnen lange termijnevoluties welke mogelijkwijze het gevolg zijn van de ingrepen, meteen opgenomen worden.

Volgende deelgebieden komen hier in aanmerking voor onderzoek, waarbij de op te volgen maatregelen per deelgebied weergegeven worden. Voor deze deelgebieden werden telkens ook eenduidige natuurdoelen (streefbeelden), voorzien van duidelijk omschreven beheerplannen en inrichtingsplannen, opgesteld.

- Deelgebied Kerkhove:
 - Geherprofileerde laantjes
 - Geruimde grachten
- Deelgebied Waarmaarde:
 - Afgegraven percelen
 - Geherprofileerde laantjes
 - Oeverinrichting
 - Inrichting paaiplaats
 - Waterpeilverhoging
- Deelgebied Avelgem
 - Afgegraven percelen
 - Geherprofileerde laantjes
 - Oeverinrichting

Volgende biotische parameters worden in kader van deze monitoring opgevolgd:

- Vegetatie
- Avifauna
 - Broedvogels
 - Wintervogels
- Libellen

De inventarisatie van de flora werd in kader van dit rapport opnieuw uitgevoerd. Voor de broedvogels, wintergasten en Libellen worden de waarnemingen gebruikt, die door VLM en Natuurpunt VZW verzameld zijn.

Dit rapport geeft een beschrijving van de biotische situatie 2 jaar na de werken (T+2), een vergelijking met de uitgangssituatie (T-1) alsook een evaluatie van de uitgevoerde natuurinrichtingsmaatregelen voor zowel vegetatie als avifauna en libellen. Meer specifiek betreft het de volgende aspecten:

- Evolutie van de vegetatiesamenstelling in relatie tot de genomen maatregelen in het natuurinrichtingsproject, het gevoerde beheer op de percelen en de abiotische informatie.

- Evolutie van avifauna in relatie tot de genomen maatregelen in het natuurinrichtingsproject, het gevoerde beheer op de percelen en de abiotische informatie.
- Evolutie van de libellen in relatie tot de genomen maatregelen in het natuurinrichtingsproject, het gevoerde beheer op de percelen en de abiotische informatie

De natuurstreefbeelden betreffen:

- [open water]
- rietland en (zegge)moeras
- dotterbloemgrasland
- zilverschoongrasland
- veldgerstgrasland
- glanshavergrasland
- [struweel]

(voor verdere details verwijzen we naar het Projectuitvoeringsplan p. 54-59, met opsomming van gebiedsthema's, stuurparameters, natuurstreefbeelden en doelsoorten)

Het beheer in het gebied omvat maaibeheer, grasbeheer (met runderen), een combinatie van beiden (maaien met nabegrazing) en nulbeheer (niets doen).

De uitgangssituatie voor het natuurinrichtingsproject Scheldemeersen werd vastgelegd in 2008: de inventarisatie van de flora (vegetatieopnames), fauna (broedvogels en wintergasten) en de abiotiek werden dat jaar uitgevoerd.

Voorliggend rapport omvat de resultaten van de monitoring uitgevoerd in 2012, en geeft dus de eerste gebundelde resultaten weer van de evolutie van de natuurwaarden sinds de uitgevoerde natuurinrichtingswerkzaamheden.

Voor elk deelgebied werd de vegetatie/flora dus opnieuw geïnventariseerd. Er dienden voor 19 (door de opdrachtgever vooraf uitgezette) permanente kwadraten (PQ's) vegetatieopnames te gebeuren. De PQ's werden ook gefotografeerd ten tijde van de opname. Ook de vegetatie op de percelen waarin de PQ's gelegen zijn, werd compleet beschreven. Voor 8 PQ's werd in jaar T-1 een vegetatieopname gemaakt. Voor 11 PQ's was er geen uitgangssituatie ter beschikking gezien deze tijdens het NIR-project volledig afgegraven werden, bijgevolg is ook geen vergelijking mogelijk. Voor alle percelen waarop de PQ's liggen was in principe wel een Tansley-opname beschikbaar van jaar T-1. Deze gegevens werden gebruikt om de actuele staat inzake natuurwaarden toe te lichten en om de evoluties te duiden. Dit alles in relatie tot de abiotische factoren en de uitgevoerde inrichtingsmaatregelen en het beheer.

Inzake avifauna werden de gegevens voor broedvogels en wintervogels, evenals de gegevens voor libellen en waterjuffers, verzameld en aangeleverd door de Vlaamse Landmaatschappij. Deze gegevens werden geanalyseerd. Er waren voor de 3 deelgebieden faunagegevens beschikbaar van het jaar T-1. Deze gegevens werden gebruikt om de staat en de evolutie te duiden (in relatie tot de abiotische factoren en de uitgevoerde maatregelen en het beheer).

De rapportage impliceert dus het grondig en systematisch beschrijven van de biotische situatie (voor vegetatie, avifauna en libellen) 2 jaar na de werken (jaar T+2), het vergelijken met de uitgangssituatie (jaar T-1) en op basis hiervan het evalueren van de genomen maatregelen voor het natuurinrichtingsproject West-Vlaamse Scheldemeersen. De beschrijvingen, vergelijkingen en evaluaties werden gekoppeld aan de door de opdrachtgever ter beschikking gestelde abiotische gegevens (grondwaterpeilen en bodemkenmerken). Deze abiotische parameters werden geïnterpreteerd en geëvalueerd in het licht van de uitgevoerde inrichtingsmaatregelen. Er werd tevens onderzocht of er een verband bestaat tussen de staat en de evolutie van de biotische en abiotische parameters.

DEEL 2 SITUERING VAN HET STUDIEGEBIED EN HET NI-PROJECT

2.1 ALGEMENE KENMERKEN VAN HET GEBIED

Het studiegebied situeert zich in het zuidwestelijk deel van West-Vlaanderen, langs de oevers van de Bovenschelde op het grondgebied van de gemeenten Avelgem en Spiere-Helkijn. Het projectgebied is niet volledig aaneengesloten en wordt plaatselijk onderbroken door dorpskommen, wegen en industrieterreinen. Samen gaat het om een oppervlakte van 469,5 ha.

Binnen het projectgebied liggen een aantal afgesneden Scheldemeanders, die ontstaan zijn bij de kalibraties van de Schelde. Kenmerkend voor het projectgebied zijn tevens de vele kleine landschapselementen.

2.2 ONTSTAANGESCHIEDENIS EN LANDSCHAPPELIJK BEELD

In sommige gedeelten van de Scheldemeersen zijn er nog relictten van het vroegere landschap (tot halfweg vorige eeuw) aanwezig. Het bestond van oudsher uit vrij uitgestrekte graslandcomplexen met voornamelijk matig voedselrijke hooilanden die jaarlijks overstromden.

Het huidige landschap bestaat uit een afwisseling van smalle natte weilandpercelen met langs de grenzen slechts hier en daar houtkanten en knotbomenrijen, gelegen in de alluviale vlakte, die doorsneden wordt door de oude Scheldemeanders. De beste voorbeelden hiervan vinden we in het meersengebied van Kerkhove, Rugge en dat van Avelgem. Landschappelijk zijn dit ook de interessantste gebieden door de kleinschaligheid en de afwisseling tussen open ruimte en houtkanten en bomenrijen.

Deze restanten hebben landschappelijk enerzijds een esthetische waarde en anderzijds een cultuurhistorische waarde. Deze interessante relictten beslaan echter slechts een heel klein gedeelte van het gebied.

Het landschap van de West-Vlaamse Scheldemeersen wordt sterk beïnvloed door de omgeving. Aangezien het gebied vlak en vrij open is, is er van bijna overal zicht op de omgeving. Hierbij kunnen we zowel positieve als negatieve elementen vernoemen. Het meest opvallende zicht is dat op de elektriciteitscentrale van Ruien. Het is storend door het grote contrast van industriële architectuur met de groene omgeving, anderzijds is de centrale een element geworden dat de streek kenmerkt. Interessante zichten zijn die op de dorpskernen, op de Kluisberg en op het omliggende glooiende landschap aan de rand van de Scheldevallei.

2.3 BESCHRIJVING VAN DE DIVERSE DEELGEBIEDEN

In dit hoofdstuk geven we een korte beschrijving van de diverse deelgebieden met de interessantste kenmerken in de uitgangssituatie T-1, voor de inrichtingswerkzaamheden. We beschrijven hier dus de uitgangssituatie

2.3.1 DEELGEBIED 1: KERKHOVE

Er komt een waardevol graslandareaal voor met voornamelijk Veldgerstgraslanden. Er zijn enkele relictten aanwezig van een meersenvegetatie. Het is niet opgehoogd en zeer nat, een aantal percelen zijn voorzien van ondiepe afwateringsgrachten. Het is een kwelrijk gebied waar zich bovendien talrijke vochtgradiënten manifesteren. Dit komt uiteraard ook door het vrij sterk uitgesproken reliëf. Het betreft verder een halfopen gebied door de aanwezigheid van een aantal beboste percelen en het kasteelpark. Vooral langs de Schelde komen vele zangvogels voor die gebonden zijn aan dergelijk halfopen gebied.

2.3.2 DEELGEBIED 2: WAARMAARDE

In dit deelgebied is er een waardevol graslandareaal met voornamelijk Veldgerstgraslanden, maar ook (enkele relictten van) Dotterbloemhooilanden (waaronder een van de best ontwikkelde). Er liggen twee nattere zones in dit gebied, waar kwelgrachten voorkomen. Het gebied is kleinschaliger door de aanwezigheid van nogal wat knotbomen. De Rijtgracht is er goed als rietgracht ontwikkeld, van aanzienlijk belang voor rietbewoners.

De Waarmaardecoupure heeft de best ontwikkelde waterplantenvegetatie van het projectgebied en is dan ook één van de meest geprefereerde coupures in het projectgebied voor libellen. Ook vele broedvogels die gebonden zijn aan water verkiezen deze coupure als habitat.

2.3.3 DEELGEBIED 3: AVELGEM

Er zijn verschillende waardevolle elementen aanwezig in het deelgebied Avelgem, met name de oude spoorwegberm, verschillende afgesneden Scheldemeanders en verschillende meersengebieden. Het vochtig wilgenstruweel en het moerasbos langs de spoorwegberm is van hoge ecologische waarde. Deze lijnvormige structuur bevat een groot aantal niches door de talrijke gradiënten, waardoor het in de loop der jaren een schuilplaats is geworden voor soorten die hun niche verloren hebben in de omgeving. De Schalaffiemeersen kunnen aanzien worden als de best bewaarde meersenrelicten in het studiegebied. Deze meersen slinken echter elk jaar in oppervlakte. Ze omvatten zeer goed ontwikkelde Dotterbloemhooilanden en zijn rijk aan amfibieën en dagvlinders. De Avelgemse meersen en de Rijtmeersen zijn minder intact gebleven in vergelijking met de Schalaffiemeersen. Het betreft Dotterbloemhooilandrelicten en Zilver schoongraslanden in de Rijtmeersen met overgangen naar drogere, seminatuurlijke Veldgerstgraslanden naar de Avelgemse meersen toe. Tussen de oude en de nieuwe Rijt is er relatief sterke kwel aanwezig en bevindt zich op geringe diepte een veenlaag. De kwel wordt echter voor een deel door de oude en de nieuwe Rijt afgevangen. In deze zone komen dus hoofdzakelijk graslanden voor, waarvan verschillende doorzaaid, maar niet volledig geëgaliseerd zijn. Heel wat percelen zijn echter opgehoogd en verstoord. Ornithologisch zijn deze meersenrelicten interessant voor doortrekkers (bijvoorbeeld steltlopers en eenden). De drie 'visvijvercoupures' - de Vuile Coupure, de Prairiecoupure en de Bekaertcoupure - zijn momenteel weinig geschikt als habitat voor libellen. Er kunnen echter wel interessante verlandingsvegetaties voorkomen, zoals langs de Vuile coupure. De Wielewaalcoupure en de Coupure 't zakske zijn, samen met de Waarmaardecoupure uit deelgebied 2, de enige coupures met waterplanten. Bovendien komt er langs de Coupure 't Zakske een kwalitatieve verlandingsvegetatie voor met Zwanebloem.

2.4 EIGENDOMSSITUATIE EN GEBRUIK

De eigendomssituatie van het gebied toont aan dat er een vrij grote versnippering is. Diverse private eigenaars hebben het grootste aandeel in eigendom. We geven hier het overzicht van de volledige Scheldemeersen, niet enkel het studiegebied van deze monitoringsopdracht:

- Natuurpunt vzw:
- Gemeenten:
- Kerkfabrieken:
- OCMW's:
- Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening:
- Electriciteitsmaatschappij
- Staatsdomein:
- Prov. W.-VI.:
- Waterwegen en Zeekanaal NV:
- Vlaams Gewest:
- Private eigenaars:

De gebruikssituatie is al volgt:

- 85 landbouwgebruikers
- Natuurpunt vzw
- Agentschap voor Natuur en Bos

De gemonitorde percelen zijn allemaal in eigendom/beheer van het Vlaamse Gewest of Natuurpunt.

- Kerkhove: eigendom/beheer ANB
- Waarmaarde: eigendom/beheer ANB
- Avelgem: eigendom/beheer Natuurpunt

2.5 BESCHRIJVING NATUURINRICHTINGSPROJECT

De uitvoering van het natuurinrichtingsproject bestaat in grote lijnen uit de inrichting van de meanders, het aanleggen van recreatieve assen, de waterpeilverhoging van de Ruggemeersen, de inrichting van percelen in eigendom of beheer van Natuurpunt of het Agentschap voor Natuur en Bos, maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit en de sanering en inrichting van de Rijtgracht.

Het project werd in twee fasen uitgevoerd. De eerste fase betreft alle werken die niet afhankelijk zijn van de sanering van de Rijtgracht. De tweede fase behelst de sanering en inrichting van de Rijtgracht en de inrichting van een aantal percelen in eigendom van Natuurpunt of ANB in de Rijtmeersen, die

veelvuldig overstroomd door Rijtwater. De eerste fase is afgerond. De tweede fase wordt uitgevoerd in 2013 – 2014.

Het projectgebied kan ingedeeld worden in twee zones: het meersengebied van Kerkhove, Waarmaarde, Avelgem en het gebied van Outrijve, Bossuit, Helkijn. Dit monitoringsrapport behelst enkel het Meersengebied te Kerkhove, Waarmaarde en Avelgem. Dit meersengebied bestaat voornamelijk uit grasland.

Een overzicht van de zones waar de werken uitgevoerd werden is weergegeven op Kaart 2 (as built plan).

DEEL 3 VEGETATIE

3.1 METHODIEK

3.1.1 TERREINWERK

3.1.1.1 Algemeen

Het veldwerk werd door Antea Group uitgevoerd op een zo geschikt mogelijk tijdstip, rekening houdende met de seizoenseffecten, het beheer van het terrein en de weersomstandigheden. Daarom werd het vegetatie-onderzoek uitgevoerd in de maanden juni t.e.m. augustus.

Er werd een complete vegetatiekartering van alle gevraagde percelen en permanente kwadraten (PQ's) uitgevoerd. Een perceel werd steeds beschouwd als een duidelijk fysisch afgrensbaar geheel met een bepaald beheer. De vegetaties werden gefotografeerd ten tijde van vegetatie-opnames.

De kwaliteit van een inventaris wordt op significante wijze beïnvloed door bijv. het seizoen maar ook in belangrijke mate door de waarnemer. Daarom gebeurden de opnames door deskundigen met ruime ervaring en grondige kennis, floristisch zowel als vegetatiekundig. Hoewel tussen ervaren deskundigen de verschillen klein zullen zijn, is met name bij vegetatie-opnames gebleken dat de waarden van de bedekkingsgraden toch onderling significant kunnen afwijken (Kercher et al. 2009), ook bij 'kleine' PQ's. Ook de toegepaste methode beïnvloedt de waarden (bijv. line-intercept versus visueel). Om met dit alles expliciet rekening te houden, bouwde Antea Group volgende inhoudelijke kwaliteitswaarborgen in:

- Er werd ook voor kritische taxa gedetermineerd tot op species- of microspeciesniveau waar mogelijk.
- Alle taxa werden nauwgezet gedetermineerd, waar nodig gebeurde nazicht met binoculair (nuttig bij onder meer *Callitriche* sp.).
- Zeer diverse PQ's werden min. in 4 subplots onderverdeeld t.b.v. efficiëntie en precisering van abundantieschattingen.
- Antea Group voerde een 'dubbel-check' uit: twee experts voerden parallel, op hetzelfde tijdstip quasi hetzelfde werk uit voor de PQ's. Beide deskundigen kenden onafhankelijk van elkaar abundantiewaarden toe. Vastgestelde afwijkingen werden geëvalueerd. Deze benadering biedt het voordeel dat de kans op het missen van taxa erg klein geworden is en de abundanties betrouwbaar zijn. De monitoring is hierdoor effectiever (en m.a.w. hangt een realistisch beeld op).

3.1.1.2 Inventarisatie percelen - Tansley-opnamen

Per perceel werd een complete (dekkende) inventaris opgesteld van alle voorkomende vaatplanten. Na het opstellen van deze inventaris werd een Tansley-schatting gemaakt. Deze schatting gebeurde op basis van 'expert judgement'. Dit genereert abundanties welke kunnen vergeleken worden met vroegere schattingen. De schaal van Tansley is relatief 'grof', i.e. het aantal klassen is beperkt waardoor een verschuiving in een klasse voor een bepaald taxon verondersteld wordt niet al te sterk beïnvloed te worden door de waarnemer (bijv. 'verkeerde' inschattingen). Hoe dan ook houdt het in dat de schattingen uniform dienen te gebeuren, door hetzelfde team, in het geschikte seizoen, zodat vergelijkingen tussen percelen mogelijk is en monitoring via tijdreeksen betrouwbaar is. De toe te passen Tansley-methode omvat volgende indeling :

d	dominant, soort is overheersend
a	abundant, soort is talrijk, veel aanwezig maar nooit (co-)dominant
f	frequent, soort is frequent, vrij talrijk
o	occasioneel, soort is verspreid aanwezig
r	zeldzaam, soort is zeldzaam
s	sporadisch, soort is zeer zeldzaam, slechts enkele exemplaren aanwezig

(met bijkomende aanduiding 'l', 'lokaal')

Een inventaris wordt geacht compleet te zijn. Omdat er geen herhaalbezoek plaats vond, werd er toch getracht alle taxa onmiddellijk te registreren. Het veldwerk werd uitgevoerd vanaf de tweede helft van juni. Het is en blijft echter een opname van dat ene moment.

De ligging van de percelen met hun nummer, staan aangeduid op de kaarten 3,4 en 5 in bijlage.

3.1.1.3 Permanente quadraten

De in het verleden reeds vastgelegde PQ's werden opgespoord samen met de opdrachtgever. De afmetingen van de PQ's variëren van 3x3m² over 2x4,5m² tot 1x9m². Het aantal PQ's is 19. Het PQ werd met behulp van een lintmeter afgebakend en in de distale hoekpunt werd een meetstok geplaatst (verdeeld in dm). Er werden foto's genomen welke werden gegroepeerd in een foto-atlas als bijlage bij dit rapport. Binnen elk proefvlak werden van alle aanwezige plantensoorten de bedekkingsgraad genoteerd, gebruik makende van de Londo-schaal. Indien de variatie in het PQ groot is, werd het onderverdeeld, minimum in 4 subplots. Daarmee verhoogt de kwaliteitsgarantie naar correcte Londo-schattingen voor het ganse PQ. Dit is ook nodig om correct reële evoluties te kunnen registreren en opvolgen. In elk geval werd per PQ een dubbel-check uitgevoerd door de beide deskundigen.

De ligging van de PQ's met hun nummer, staan aangeduid op de kaarten 3,4 en 5 in bijlage.

3.1.2 DATAVERWERKING EN INTERPRETATIE

De vegetatiegegevens werden reeds tijdens het veldwerk ingevoerd via Turboveg 2.4 (Hennekens, 2004). Ook alle vegetatieopnames in het verleden waren ingevoerd in Turboveg. De aangeleverde resultaten van de voorbije monitoringscampagne werden gebruikt om een vergelijking te maken met jaar T-1 (i.e. 2008), het jaar voor de inrichtingswerken plaatsvonden.

Analyses gebeurden met behulp van het programma Associa (Van Tongeren). Voor de interpretatie werd ook gebruikt gemaakt van 'weirdnesswaarde', 'incompletenesswaarde' en 'combined index'. Deze laatste geeft deels de similariteit weer met doorsnee opnamen van het betreffende syntaxon (op basis van de fytosociologische indeling van Nederland). De resultaten werden beoordeeld op basis van 'expert judgement'. De vegetatiegegevens werden geïnterpreteerd in functie van aangeleverde data. Hierbij werden ook vergelijkingen gemaakt met aanwezige soorten en hun Ellenberg-waarden, dit om (functionele) relaties te kunnen leggen tussen inrichtingsmaatregelen en vegetatie-ontwikkelingen.

Via expert judgement werden de resultaten vertaald naar Vlaamse natuurtypes toe (cf. INBO). Bovendien werden ook de ecotoopgroepen bepaald (cf. Runhaar et al. 2004). De gebruikte methode is dezelfde als deze in 2008 maar scores werden nu genormeerd t.o.v. 1/ de theoretisch landelijk maximaal haalbare score per soortengroep ('regionale score') of 2/ de theoretisch lokaal maximaal haalbare score, d.i. door enkel alle lokaal voorkomende soorten in de streek effectief op te nemen (dus geen 'gebiedsvreemde taxa'). Dit is dan de 'lokale score'. Vaak gaan beide scores min of meer gelijk op maar de lokale score is meer variabel en soms ook erg relatief. Het is dan ook in eerste instantie de regionale score welke tekstueel toegelicht wordt.

Antea Group bepaalde op basis van de soortenlijsten tevens de soortendiversiteit alsook het voorkomen van Rode Lijstsoorten e.d.

De evoluties in de soortenlijsten en aanwezige vegetaties werden nauwgezet weergegeven (o.a. tabelvorm). Dit o.a. aan de hand van de wijzigingen in samenstellende soorten, en de daarmee samenhangende wijzigingen in bijv. soortspecifieke gemiddelde Ellenberg-waarden (gemiddelden per groep van opnamen gebaseerd op de gemiddelden van de samenstellende soorten per set van opnamen behorende tot eenzelfde natuurstreefbeeld). Dit vereenvoudigt de interpretatie in functie van de abiotiek. De situatie in jaar T-1 en de resultaten van dit onderzoek werden met elkaar vergeleken aan de hand van het bestaande monitoringrapport. Voor elke te inventariseren eenheid werden de resultaten besproken aan de hand van de aangeleverde modelfiche en daarnaast ook meer veralgemenend. Deze modelfiches werden gegroepeerd per natuurstreefbeeld.

Er wordt dus in conclusie ruim aandacht besteed aan de evolutie van de vegetatiesamenstelling in relatie tot de genomen maatregelen en het gevoerde beheer, zowel in een inleidend luik als bij de fiches per opname zelf (waar de inrichtingsmaatregelen telkens geëvalueerd worden). We verwijzen hier onder meer naar de verkregen resultaten via het programma Associa en op de incompleteheidsindex en vreemde soortenindex (erg betrouwbaar geïdentificeerd: incompleteheidsindex = 0.1 en vreemdesoortenindex = 0.5; matig betrouwbaar geïdentificeerd: incompleteheidsindex = 0.3 en vreemdesoortenindex = 1; onbetrouwbaar geïdentificeerd: incompleteheidsindex > 0.3 en/of vreemdesoortenindex > 1).

Last but not least werden de resultaten maximaal gevisualiseerd: verhelderende overzichtstabellen en grafieken, grafische presentaties. Ook bij het invullen van de modelfiche werd bijzondere aandacht besteed aan het visuele aspect.

3.2 RESULTATEN VEGETATIE

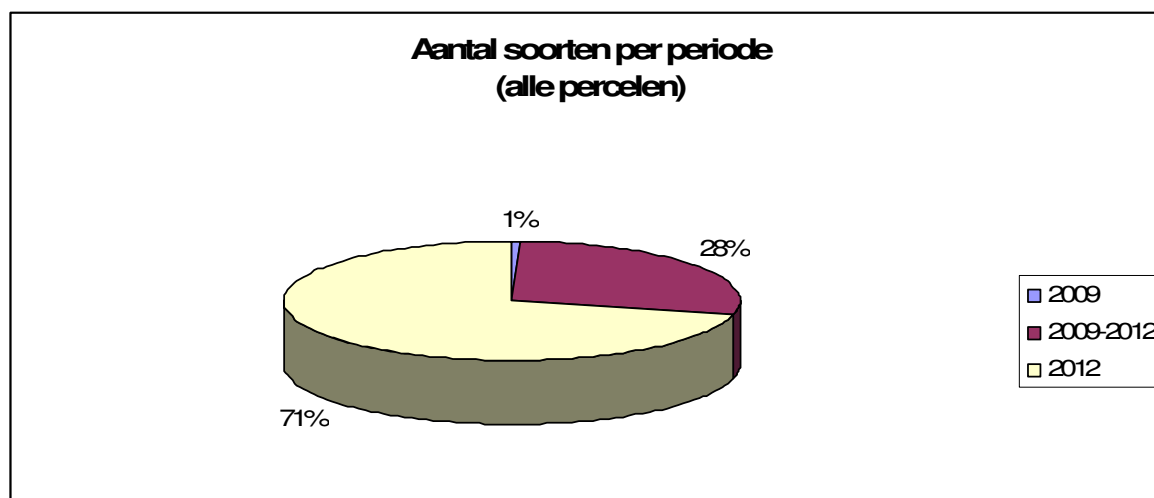
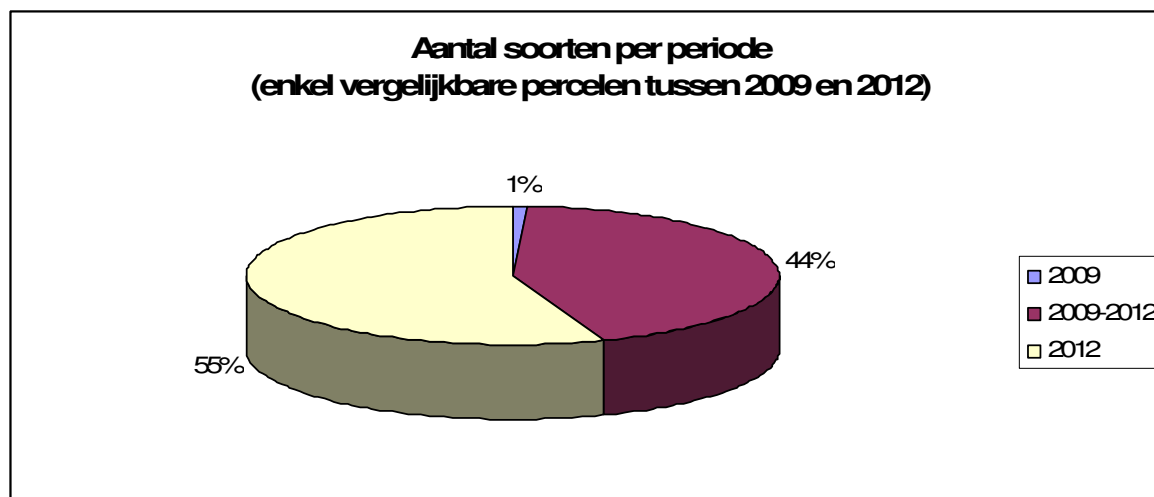
3.2.1 ALGEMEEN

Alle terreinopnamen konden binnen de vooraf geplande inventarisatieperiode uitgevoerd worden. De opnamen van 2012 waren niet helemaal dezelfde als deze van 2008. Er waren vooral meer opnamen waardoor deze vaak niet konden vergeleken worden gezien op bepaalde plaatsen geen vergelijking mogelijk was (aangezien pas in 2012 een eerste opname vastgelegd werd).

Bestaande (digitale) gegevens uit 2008 werden aan een screening onderworpen. Voor enkele soorten genoteerd in 2008 dienden correcties inzake determinatie te worden doorgevoerd: Zo werd *Glyceria fluitans* omgezet in *G. notata* s.l., *Myosotis scorpioides* in *M. laxa* subsp. *cespitosa*, *Veronica beccabunga* in *V. anagallis-aquatica* en *Callitriche species* in *Callitriche platycarpa*. *Rumex crispus* uit 2008 werd deels (i.e. locatiespecifiek) omgezet in *R. conglomeratus*.

3.2.2 ANALYSE EN BESPREKING GLOBALE SOORTENLIJST

In onderstaande tabel worden in totaal 199 taxa opgenomen waarvan, na correctie voor een viertal soorten, nog 195 taxa resteren. Daarvan werden 139 soorten voorheen tijdens de monitoringstudie in 2008 niet in de Scheldemeersen aangetroffen. Echter voorheen (2008) werden niet alle percelen onderzocht welke in 2012 geïnventariseerd werden. Indien men de percelen beperkt tot de vergelijkbare percelen (dezelfde voor 2008 als voor 2012) dan blijken er nog steeds 70 soorten nieuw te zijn.

Figuur 1: Globale analyse soortenlijst T-1 vs. T+2

Slechts één soort uit 2008 kon in 2012 niet meer waargenomen worden, nl. *Achillea ptarmica*. Verder wijzigden weliswaar meerdere soorten in abundantie of in perceelsgewijze verspreiding (af- of toename). Onder de nieuw waargenomen soorten vallen meerdere bijzondere, indicatieve of alleszins relevante soorten te noteren, zoals: *Angelica sylvestris*, *Atriplex prostrata*, *Bidens tripartita*, *Chara globularis* var. *globularis*, *Crepis biennis*, *Daucus carota*, *Epilobium hirsutum*, *Epilobium parviflorum*, *Epilobium tetragonum*, *Equisetum palustre*, *Festuca pratensis*, *Filipendula ulmaria*, *Geranium dissectum*, *Gnaphalium uliginosum*, *Hypochaeris radicata*, *Juncus compressus*, *Lathyrus pratensis*, *Leontodon autumnalis*, *Lythrum salicaria*, *Persicaria amphibia*, *Pulicaria dysenterica*, *Ranunculus aquatilis*, *Ranunculus peltatus*, *Ranunculus sardous*, *Rorippa microphylla*, *Rorippa palustris*, *Rumex acetosa*, *Rumex palustris*, *Salix alba*, *Salix viminalis*, *Salix x rubens*, *Stellaria aquatica*, *Tragopogon pratensis*. Op percelen niet geïnventariseerd in 2008 konden o.a. volgende soorten genoteerd worden: *Anagallis arvensis* subsp. *arvensis*, *Crepis vesicaria* subsp. *taraxacifolia*, *Cyperus eragrostis*, *Echinochloa muricata*, *Hypericum tetrapterum*, *Odontites vernus* subsp. *serotinus*, *Orobanche minor*, *Picris hieracioides*, *Potamogeton pusillus*, *Rumex sanguineus*, *Scrophularia auriculata*, *Scutellaria galericulata*, *Senecio erucifolius*, *Spirodela polyrhiza*, *Stachys palustris*.

Dit alles impliceert hoe dan ook een erg relevante toename in de botanische diversiteit voor de Scheldemeersen. Echter niet enkel inheemse soorten maar ook exoten zoals *Cyperus eragrostis* en *Echinochloa muricata* hebben de ingerichte percelen ontdekt. Verder profiteren ook soorten die aan een gestage uitbreiding in de regio bezig zijn, bv. *Crepis vesicaria* subsp. *taraxacifolia*. Onder de nieuwkomers vinden we in alle geval ook hoogwaardige (ecologische) indicatoren (*Rumex sanguineus*, *R. palustris*...), niet zelden ook pioniersoorten (*Ranunculus aquatilis*, *R. peltatus*, ...). Zoals verderop nog verduidelijkt valt op dat de eerste jaren na de inrichtingswerken ruim kansen voor pioniersoorten aanwezig zijn. Deels kunnen hiervan ook soorten van het Lolio-Potentillion profiteren, zoals o.a. *Juncus compressus* die talrijk opgekomen is uit de zaadbank. Echter niet alle soorten blijken in staat om ruimschoots van de ingrepen te profiteren (cf. zeer beperkt voorkomen van *Orobanche minor*).

Tabel 1: soortenlijst met opname van alle soorten gevonden in 2008 en 2012

Achillea ptarmica	Equisetum fluviatile	Orobancha minor	Senecio inaequidens
Agrostis gigantea	Equisetum palustre	Papaver rhoeas	Senecio jacobaea
Agrostis stolonifera	Eupatorium cannabinum	Persicaria amphibia	Solanum dulcamara
Alisma plantago-aquatica	Festuca arundinacea	Persicaria hydropiper	Sonchus arvensis
Allium vineale	Festuca pratensis	Persicaria lapathifolia	Sonchus asper
Alnus glutinosa	Festuca rubra s.l.	Persicaria maculosa	Sonchus oleraceus
Alopecurus geniculatus	Filipendula ulmaria	Persicaria mitis	Sparganium erectum
Alopecurus pratensis	Galium aparine	Phalaris arundinacea	Spirodela polyrrhiza
Anagallis arvensis subsp. arvensis	Galium palustre	Phleum pratense	Stachys palustris
Angelica sylvestris	Geranium dissectum	Phragmites australis	Stellaria aquatica
Anthriscus sylvestris	Geranium molle	Picris hieracioides	Symphytum officinale
Apium nodiflorum	Glechoma hederacea	Plantago lanceolata	Tanacetum vulgare
Arrhenatherum elatius	<i>Glyceria fluitans</i>	Plantago major	Taraxacum sectie Ruderalia
Artemisia vulgaris	Glyceria maxima	Poa annua	Thalictrum flavum
Atriplex prostrata	Glyceria notata s.l.	Poa trivialis	Tragopogon pratensis
Bellis perennis	Gnaphalium uliginosum	Polygonum aviculare	Trifolium dubium
Betula pendula	Heracleum sphondylium	Populus alba	Trifolium hybridum
Betula pubescens	Holcus lanatus	Populus nigra	Trifolium pratense
Bidens tripartita	Hordeum murinum	Populus tremula	Trifolium repens
Bromus hordeaceus	Hordeum secalinum	Populus x canescens	Tripleurospermum maritimum
Calamagrostis epigejos	Hottonia palustris	Potamogeton pectinatus	Tussilago farfara
Callitriche platycarpa	Hypericum perforatum	Potamogeton pusillus	Typha latifolia
<i>Callitriche species</i>	Hypericum tetrapterum	Potentilla anserina	Urtica dioica
Calystegia sepium	Hypochaeris radicata	Potentilla reptans	Verbascum thapsus
Cardamine pratensis	Iris pseudacorus	Prunella vulgaris	Veronica anagallis-aquatica
Carex acuta	Juncus articulatus	Pulicaria dysenterica	<i>Veronica beccabunga</i>
Carex acutiformis	Juncus bufonius	Quercus robur	Veronica persica
Carex disticha	Juncus compressus	Ranunculus acris	Vicia cracca
Carex hirta	Juncus effusus	Ranunculus aquatilis	Vicia hirsuta
Carex otrubae	Juncus inflexus	Ranunculus flammula	Vicia sativa
Centaurea jacea	Lactuca serriola	Ranunculus peltatus	Vicia tetrasperma
Cerastium fontanum	Lapsana communis	Ranunculus repens	
Cerastium glomeratum	Lathyrus pratensis	Ranunculus sardous	
Ceratophyllum demersum	Lemna minor	Ranunculus sceleratus	
Chara globularis var. globularis	Lemna trisulca	Rorippa amphibia	
Chenopodium album	Leontodon autumnalis	Rorippa microphylla	
Chenopodium rubrum	Linaria vulgaris	Rorippa palustris	
Cirsium arvense	Lolium multiflorum	Rorippa sylvestris	
Cirsium palustre	Lolium perenne	Rubus caesius	
Cirsium vulgare	Lychnis flos-cuculi	Rubus sectio Corylifolii	
Conyza canadensis	Lycopus europaeus	Rubus sectio Rubus	
Crepis biennis	Lysimachia nummularia	Rumex acetosa	
Crepis capillaris	Lysimachia vulgaris	Rumex conglomeratus	
Crepis vesicaria subsp. taraxacifolia	Lythrum salicaria	<i>Rumex crispus</i>	
Cyperus eragrostis	Matricaria recutita	Rumex hydrolapathum	
Dactylis glomerata	Medicago arabica	Rumex obtusifolius	
Daucus carota	Medicago lupulina	Rumex palustris	
Echinochloa muricata	Melilotus officinalis	Rumex sanguineus	
Eleocharis palustris	Melilotus species	Salix alba	
Elodea nuttallii	Mentha aquatica	Salix caprea	
Elytrogia repens	Mentha arvensis	Salix cinerea	
Epilobium ciliatum	Myosotis arvensis	Salix viminalis	
Epilobium hirsutum	Myosotis laxa subsp. cespitosa	Salix x rubens	
Epilobium parviflorum	<i>Myosotis scorpioides</i>	Scrophularia auriculata	
Epilobium tetragonum	Odontites vernus subsp. serotinus	Scutellaria galericulata	
Equisetum arvense	Oenanthe fistulosa	Senecio erucifolius	

Rood (1):

Vet+zwart (70):

Vet+grijs (69):

Italic+lichtgrijs (4):

soort gemeld in 2008 werd niet meer waargenomen in 2012

nieuw in 2012 voor percelen die in 2008 ook werden geïnventariseerd

bijkomende (nieuwe) soorten (percelen niet geïnventariseerd in 2008)

soorten uit inventaris van 2008, omgezet in andere soorten (genoteerd in 2012):
Callitriche species werd *Callitriche platycarpa*, *Glyceria fluitans* werd *G. notata* s.l.,
Myosotis scorpioides werd *M. laxa* subsp. *cespitosa*, *Veronica beccabunga* werd *V. anagallis-aquatica*.

(voor de data m.b.t. *Rumex crispus* uit 2008 werden enkele correcties uitgevoerd – omzetting in *R. conglomeratus* op plaatsen waar deze laatste meest waarschijnlijk is)

3.2.3 BESPREKING RODE LIJSTSOORTEN

Onderstaande tabel vermeldt 3 soorten waarvan 2 in de Rode Lijst als achteruitgaand en 1 als zeldzaam aangeduid staan. Geen van deze soorten werd er voor de uitvoering van de inrichtingsmaatregelen in 2010 waargenomen.

Soort	Rode Lijst categorie
Crepis biennis	achteruitgaand
Odontites vernus subsp. serotinus	achteruitgaand
Orobanche minor	zeldzaam

3.2.4 ANALYSE EN BESPREKING VAN EVOLUTIES IN PERCELEN GERELATEERD AAN NATUURSTREEFBEELDEN (ECOTOOPTYPES, ELLENBERGWAARDEN, RODE LIJSTSOORTEN, DIVERSITEIT, VEGETATIETYPES) IN RELATIE TOT ABIOTIEK EN INRICHTINGSMATREGELEN

3.2.4.1 Inleiding

Een globale analyse per natuurstreefbeeld streeft naar een evaluatie van het al dan niet behalen van dit streefbeeld in relatie tot genomen inrichtingsmaatregelen, beheer en abiotiek. Voor details op perceelsniveau wordt in alle geval hier reeds verwezen naar de detailbeschrijvingen van de opnamen (zie verder), vooral inzake het voorkomen van soorten, specifieke evoluties, vegetatietyperingen en inrichtingsmaatregelen. In dit hoofdstuk worden deze aspecten enkel in zijn algemeenheid opgenomen. Toch worden vooral hier de relaties tussen maatregelen en vegetatie-/flora-ontwikkelingen beschreven en dit over de percelen/opnamen heen. Door deze integrale benadering kan meer inzicht/overzicht verkregen worden dan via individuele evaluaties bij elk van de opnamen zelf (waar eventuele toevalligheden zekere 'distorties' kunnen teweeg brengen). Daarom zal per natuurstreefbeeld een algehele analyse en interpretatie gedaan worden. De natuurstreefbeelden volgens de aangepaste visiekaart (aanpassingen VLM 2012) zijn de volgende:

- 1/ zilverschoongrasland (incl. eventuele overgang naar dotterbloemgrasland)
- 2/ dotterbloemgrasland (incl. eventuele overgang naar veldgerstgrasland)
- 3/ veldgerstgrasland
- 4/ glanshavergrasland
- 5/ zeggemoeras
- 6/ rietland

De eerste drie natuurstreefbeelden zijn hier meest relevant gezien het veruit de meeste percelen betreft. Voor rietland, zeggemoeras of glanshavergrasland komen volgens het natuurstreefbeeld slechts een paar percelen, of delen ervan, in aanmerking.

De lezer wordt erop geattendeerd dat deze natuurstreefbeelden intussen nog lang niet overal gehaald werden. Soms wijkt de vegetatie nog significant af of deden zich reeds andere interessante maar soms onvoorziene ontwikkelingen voor.

Door de interpretatie van natuurstreefbeeld als biotoop, of concreter als graslandtype kan verwarring ontstaan met de reëel voorkomende vegetaties (cf. vegetatietypes). In principe zouden beiden equivalent moeten zijn maar dat is dus niet steeds het geval. Vaak is het dan zo dat het type nog onvoldoende in de richting van het streefbeeld opgeschoven is (bijvoorbeeld bij rompgemeenschappen) of dat de ontwikkeling een andere richting uitgaat dan de vooropgestelde. Hierna zullen we evenwel niet in detail ingaan op 'afwijkingen' maar eerder de evoluties in de context van het streefbeeld kaderen zodat dit beeld ook geëvalueerd (en desnoods bijgesteld) kan worden. Uiteindelijk is dit één van de doelstellingen welke van deze monitoringstudie verwacht wordt.

3.2.4.2 Bespreking van trends in relatie tot maatregelen, beheer en abiotiek, per biotoop/natuurstreefbeeld

Algemeen kan gesteld worden dat de botanische diversiteit in de graslanden en oeverzones sinds de natuurinrichtingsmaatregelen uitgevoerd werden, fors is toegenomen. Bovendien werden heel wat doelsoorten gevonden (maar lang niet alle). Enkele notoire soorten zoals *Sium latifolium* of *Wolffia arrhiza* werden niet gezien op de onderzochte percelen. Een beperkt aantal Rode Lijstsoorten werd aangetroffen. De inrichtingsmaatregelen creëerden in elk geval een gunstig effect voor de ontwikkeling van natuurwaarden maar maken het beheer er niet steeds eenvoudig op (vooral maaibeheer blijkt problematisch op sommige percelen). Echter niet steeds blijken de ontwikkelingen te beantwoorden aan de vooropgestelde streefbeelden. Dit heeft deels te maken met aanwezige (andere) potenties en deels met een suboptimaal beheer. Betreffende dit laatste valt op dat percelen met een nulbeheer vaker dergelijke 'divergenties' vertonen dan andere en er ter plaatse ook meer kans is op (versnelde) verbossing. Tevens de nabijheid van akkers en/of herbicidegebruik op bepaalde percelen is een rem voor de (optimale) ontwikkeling van natuurrijke graslanden of oeverzones.

3.2.4.2.1 Zilver schoongrasland

Begrazing en overstromingen in de winter en het voorjaar zijn de voornaamste factoren voor het ontstaan en in stand houden van zilver schoongrasland. Typisch komt dit voor op relatief voedselrijke en natte bodems, van zand tot zware klei en van mineraal tot weinig. In natuurgebieden met een grote natuurlijke dynamiek door overstroming (zoals in riviergebieden) en begrazing komt dit vegetatietype tot ontwikkeling. Dit natuurstreefbeeld is zeer waardevol voor broedvogels, het biedt broedgelegenheid voor steltlopers.

Abiotiek:

De bodem bestaat uit zware klei (alluviale afzettingen, klei-veencomplex, opvullingssedimenten van het (sub)atlanticum. Het quartair grondwaterreservoir bestaat uit diverse lagen met een verschillende doorlatendheid: zandcomplex (onderaan) is het meest doorlatend en zal de watervoerende laag vormen; de tweede laag het leem- en klei complex is minder doorlatend; het dichtst bij het oppervlak komt een quartair klei-veen complex voor hetwelk zeer slecht doorlatend is.

In de Avelgemse meersen is er een opwaartse grondwaterstroming en bedraagt het gemiddeld stijghoogteverschil tussen de 14 en 16 cm. In de meersen van Waarmaarde - Ruggie kan aan de hand van de geplaatste peilbuizen geen kwel aangetoond worden. De kwelstroom is er drooggevalen door de waterwinning welke hogerop in de pleistocene vallei gebeurt zodat er geen grondwater naar de meersen aangevoerd wordt.

Het grondwaterpeil te Avelgem varieert naargelang de bemeten peilbuizen. Peilbuis WVSP019X tussen opname T AV 2 en T AV 1 geeft een winterwaterpeil aan tussen 10-25cm beneden maaiveld. In de zomer situeert het zich tussen 35-60cm onder maaiveld. Soms zakt het peil verder weg. Een peilbuis in de buurt (WVSP018X) ligt het dichtst bij de Schelde op een zandlemige oude oeverwal. De evolutie in het grondwaterpeil is er onregelmatiger dan in de andere peilbuizen. Pieken van hoge waterstanden van meer dan 11,5 m TAW zijn sterk uitgesproken in de winter maar ook in de zomer, waarna het grondwaterpeil vrij snel kan wegzakken. In de zomer zakt het grondwaterpeil tot hoogtes tussen 10,75 m en 11,0 m TAW, in 2007 bleef het grondwaterpeil rond 11,20 m TAW schommelen, d.w.z. meestal tot peilen meer dan 2 m onder het maaiveld. De oeverwal fungeert als een lokale infiltratiezone. Uitzonderlijk gebeuren er overstromingen vanuit de Rijtgracht.

Te Waarmaarde komt het grondwaterpeil tot tegen het maaiveld maar in de zomer kan het tot 1m diep onder het maaiveld zakken (cf. WVSP015X). Het verloop van de peilen in peilbuizen WVSP016X, WVSP017X lijkt sterk op dat van WVSP015X. De peilen liggen in de winter echter 0,50 m onder het maaiveld, in de zomer tot 1,50 m.

Globaal kan gesteld worden dat de winterwaterpeilen hoog zijn maar dat het grondwater in de zomer op meerdere plekken ver onder het maaiveld kan zakken.

Maatregelen en beheer:

Afgravingen, creatie van plassen, oeverzones en open water (met aanpalend herstel of herinrichting van oude meanders). Het beheer bestaat actueel uit ofwel grasbeheer ofwel een nulbeheer (niets doen).

Doelsoorten volgens projectuitvoeringsplan: *Cardamine pratensis*, *Galium palustre*, *Myosotis scorpioides*, *Ranunculus flammula*, *Trifolium fragiferum*.

In de percelen met streefbeeld 'zilverschoongrasland' werd geen van deze doelsoorten aangetroffen. Wel werd de aan *Myosotis scorpioides* verwante *M. cespitosa* gevonden.

Galium palustre en *Cardamine pratensis* werden echter wel (meermaals) aangetroffen in percelen met als vegetatie zilverschoongrasland.

Rode Lijstsoorten: er werden geen Rode Lijstsoorten aangetroffen.

Vegetatietypering met opnamen en situering:

T AV 1a	depressie	29AA - <i>Bidention tripartitae</i>
PQ AV 3		29AA - <i>Bidention tripartitae</i>
T AV 1f	oeverzone	29AA - <i>Bidention tripartitae</i>
PQ AV 1		08AA02 - <i>Polygono-Veronicetum anagallidis-aquaticae</i>
T AV 2b	O-plas/oeverzone	29AA - <i>Bidention tripartitae</i>
PQ AV 4		29AA - <i>Bidention tripartitae</i>
T AV 2c	W-plas/oeverzone	29AA - <i>Bidention tripartitae</i>
PQ AV 5		29AA03B - <i>Chenopodietum rubri inops</i>
T WM 1b	W-oever diepe plas	08RG01 - <i>RG Glyceria maxima</i> -[<i>Phragmitetea</i>]
PQ WM 2		29AA03B - <i>Chenopodietum rubri inops</i>
T WM 1c	O-oever diepe plas	29AA - <i>Bidention tripartitae</i>

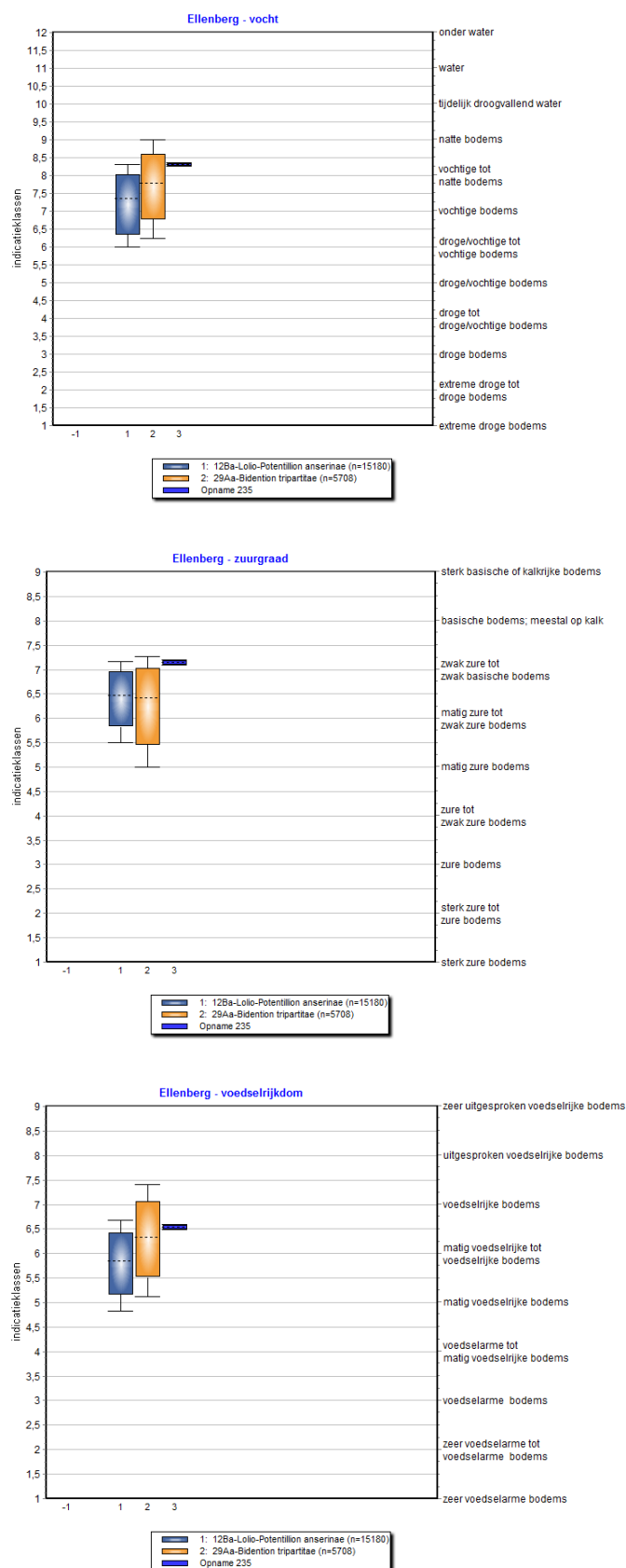
Ellenbergwaarden (gemiddelden):

jaar	streefbeeld	L	N	V	Z
2012	Zilverschoongrasland (Lolio-Potentillion)	7,14	6,38	7,42	6,68

Evaluatie:

Het feit dat op de stroken met als natuurstreefbeeld zilverschoongrasland vooral pioniersgemeenschappen van het *Bidention tripartitae* aangetroffen werden betekent in eerste instantie dat de evolutie/successie na de inrichtingswerken nog volop aan de gang is. In tweede instantie moet echter de vraag gesteld worden naar de adequaatheid van het toegepaste beheer alsook naar de potenties van elk van die biotopen in relatie tot het vooropgestelde streefbeeld. De gemiddelde Ellenbergwaarden voor vocht, zuurgraad en voedselrijkdom wijzen alvast meer in de richting van geschikte milieukarakteristieken voor het *Bidention tripartitae* dan voor het Lolio-Potentillion. Dit kan geïllustreerd worden a.h.v. de opname T WM 1c met daarnaast boxplots voor Lolio-Potentillion en *Bidention tripartitae*. Het lijkt erop dat de opnamen niet enkel systematisch nat zijn maar ook erg voedselrijk waardoor natte ruigten mogelijks meer kans maken zich te ontwikkelen dan een volwaardig zilverschoongrasland. Bovendien is het nulbeheer op de meeste percelen of een zeer extensief beheer meer in het voordeel van natte (in andere gevallen droge) ruigte dan van grasland.

Verder blijkt op sommige (andere/aanpalende) percelen reeds Lolio-Potentillion in ontwikkeling en verdient het aanbeveling zowel streefbeeld als beheer bij te stellen. Met betrekking tot dit laatste is het cruciaal om in te zien dat de natuurinrichtingsmaatregelen geleid hebben tot heel wat (micro)reliëf waardoor een maaibeheer vaak veel minder evident is dan een grasbeheer. Bij inzet van grazers dient gelet te worden op de grasintensiteit en -periode. Het aspect verstruweling/verbossing verdient de nodige aandacht, derhalve het facet 'browsers'. Tot slot is het op meerdere lokaties zeer urgent om het (nul)beheer bij te stellen vooraleer verbossing definitief is ingezet.

Figuur 2: Ellenbergwaarden – streefbeeldzones zilverschoongrasland

3.2.4.2.2 Dotterbloemgrasland

Dotterbloemhooilanden zijn drassige, één tot twee maal gemaaide, 's winters periodiek overstroomde hooilanden op mineraalrijke, stikstofhoudende, veelal kleiige of venige gronden. Dit type vormt een goed voorbeeld van een halfnatuurlijk graslandtype aangezien het zowel van de natuurlijke bodemvruchtbaarheid als van het menselijk beheer afhankelijk is. Het menselijk beheer bestaat hier uit het jaarlijks maaien. Voor het behoud is een strikt hooibeheer noodzakelijk, bij nabeweidings stijgt het aandeel van typische Cynosurionsoorten. Vroeger werden er in de lengte van de percelen smalle afwateringssloten, de zogenaamde 'laantjes', aangelegd bij wijze van drainage. Deze laantjes vormen de geschikte plaats voor de ontwikkeling van een verlandingssituatie. Bij dit natuurstreefbeeld horen dus automatisch de laantjes, met ontwikkelde (kwel)water- en verlandingsvegetatie.

De gemiddelde voorjaarsgrondwaterstand in een dotterbloemgrasland zakt idealiter niet beneden de 20cm onder maaiveld. De laagste grondwaterstand zit gemiddeld niet onder 50cm onder maaiveld.

Abiotiek:

De opnamen met streefbeeld dotterbloemgrasland zijn gelegen te Kerkhove. De peilbuis WVSP010X kent een winterwaterstand van 20-40cm onder het maaiveld. In de zomer zakt het grondwaterpeil tot 1,5m onder het maaiveld. De grondwaterstijghoogtes van de diepe peilbuis ligt boven de ondiepe. Het gemiddeld verschil bedraagt 57 cm wat wijst op zeer sterke opstijgende grondwaterstroom. De ondiepe peilbuis WVSP012X zakt in de gemiddelde zomers tot peilen tussen 10,70 m en 10,86 m TAW, in de droge zomer van 2003 zakte de grondwatertafel tot een diepte van 10,56 m TAW. In de winter stijgt het grondwaterpeil tot hoogtes tussen 11,30 m en 11,40 m TAW. In de zomer zakt de grondwatertafel tot maximaal 1,00 m van het maaiveld, in de winter ligt de grondwatertafel tegenaan het maaiveld tot 20 cm onder het maaiveld.

Het lijkt er dus op dat de grondwaterstand in de zomer relatief laag is t.a.v. de ontwikkeling van optimale dotterbloemgraslanden.

De bodem bestaat uit zware klei. Voor meer details verwijzen we naar de bespreking onder de rubriek zilverschoongrasland.

Maatregelen en beheer:

De inrichting op betreffende percelen betreft vooral herstellen en uitgraven van laantjes/greppels. De laantjes zorgen enerzijds voor afvoer van overtollig regenwater in de winter, en anderzijds zorgen ze voor een uitgesproken nat-droog gradiënt in het vegetatiezeizoen.

Het perceel wordt gemaaid en er is nabegrazing met runderen.

Doelsoorten:

Achillea ptarmica, *Caltha palustris*, *Carex acutiformis*, *Carex vesicaria*, *Festuca pratensis*, *Lotus pedunculatus*, *Lychnis flos-cuculi*, *Primula elatior*, *Ranunculus flammula*, *Senecio aquaticus*

In de percelen met natuurstreefbeeld 'dotterbloemgrasland' werden in 2012 *Carex acutiformis*, *Festuca pratensis*, *Lychnis flos-cuculi* en *Ranunculus flammula* aangetroffen. *Achillea ptarmica* werd in 2008 waargenomen maar kon in 2012 niet meer geregistreerd worden.

Rode Lijstsoorten: er werden geen Rode Lijstsoorten aangetroffen.

Vegetatietypering met opnamen en situering:

T KH 1e	laag gelegen grasland	12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris
PQ KH 4		12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris
T KH 1-3		08BC02A - Caricetum gracilis typicum
T KH 1-4		29AA - Bidention tripartitae
PQ KH 2		05CA01 - Callitricho-Hottonietum
PQ KH 3		12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris
T KH 1-5		12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris
PQ KH 5		12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris

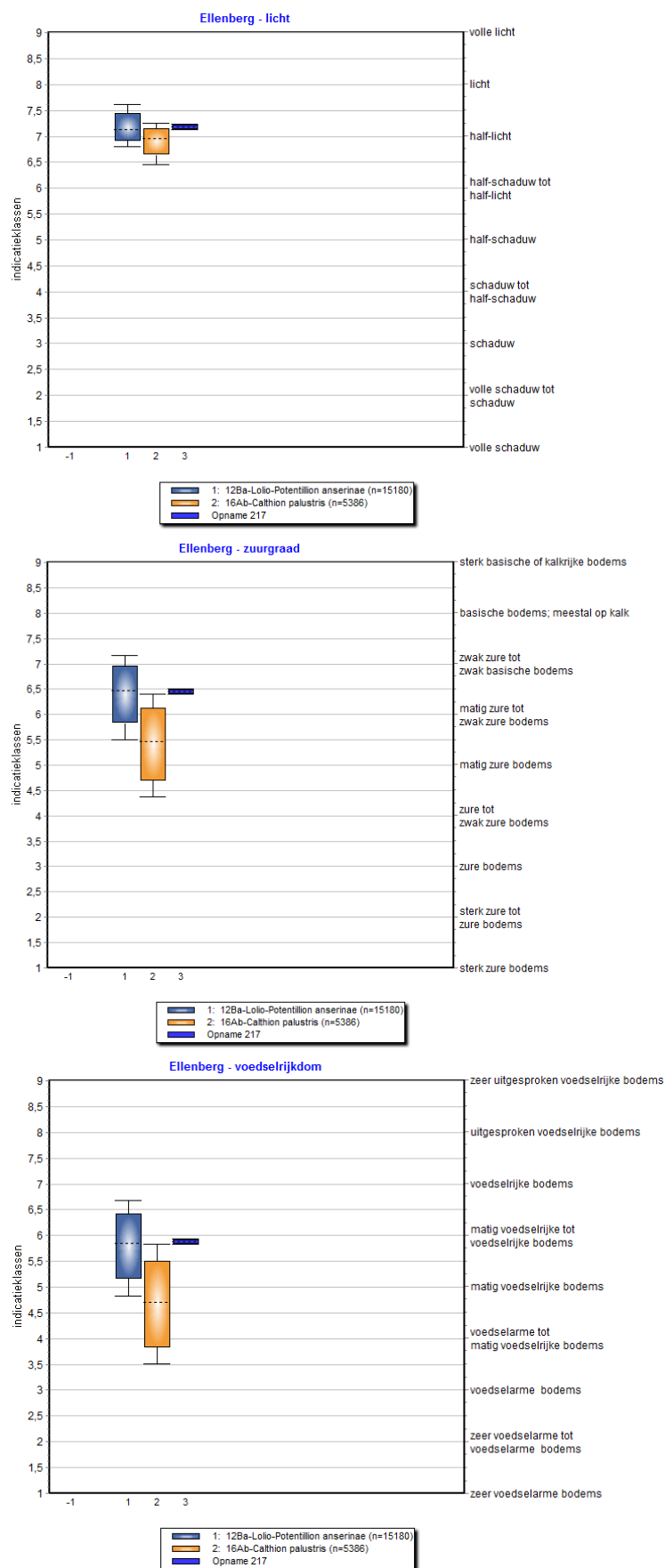
T KH 1f	grachten binnen T KH 1e	29AA01 - Polygono-Bidentetum
T KH 1c	zijkant perceel	12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris
T KH 1-1		16AB - Calthion palustris (Scirpetum sylvatici)
PQ KH 7		12BA01D - Ranunculo-Alopecuretum inops
T KH 1-2		Overgang van Dotterloemverbond (Calthion) naar Rietklasse (Phragmitetea) (08BB04C Typho-Phragmitetum typicum)
T KH 1d	hoger gelegen grasland	12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris
PQ KH 6		12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris
T KH 1-6		12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris
T KH 1-7		12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris
T KH 1g	grachten binnen T KH 1d	12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris
T KH 2a	lager gelegen grasland	12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris
T KH 3e	lager gelegen grasland	12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris

Ellenbergwaarden (gemiddelden):

jaar	streefbeeld	L	N	V	Z
2012	Dotterbloemgrasland (Calthion)	7,18	5,95	7,73	6,56
2008	Dotterbloemgrasland (Calthion)	7,28	6,06	8,04	6,61

Evaluatie:

Op enkele typerende Calthion-vegetaties na (vooral in de lage delen), bestaat de vegetatie in de opnamen vooral uit Lolio-Potentillion (meer bepaald 12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris). Ook de Ellenbergwaarden leunen gemiddeld nauwer aan bij de milieucondities voor Lolio-Potentillion dan voor Calthion palustris. Blijkbaar zou er volgens de gemiddelde Ellenbergwaarde voor vocht zelfs een verdroging opgetreden zijn in vergelijking met de opname uit 2008, wat vooral het Lolio-Potentillion ten goede zou komen (al dient dit te worden gerelativeerd). Opname T KH 1e werd hierna als voorbeeld opgenomen ter vergelijking met de boxplots voor Calthion palustris en Lolio-Potentillion. Het lijkt erop dat vooral de laagste delen in de percelen (en dan zeker ook ten dele de laantjes of greppels) nog het meest geschikt zijn voor de ontwikkeling van Calthion. Echter net op die delen laat het maaibeheer het wat afweten. Immers verstruweling vindt plaats doordat de landbouwer geen interesse heeft in de niet vlakke delen van het perceel. De graasdruk bij de nabegrazing lijkt onvoldoende om de opkomende wilgenopslag tegen te gaan. Verder lijkt zeker ook de (hoge) voedselrijkdom nog een probleem te stellen, vooral naar de ontwikkeling van nat (mesofiel) hooiland. Ook daar is het Lolio-Potentillion eerder bij gebaat. Niettegenstaande dit laatste de hoofdbrok van de vegetatie uitmaakt, blijft het zinvol om Calthion palustris mee als streefbeeld op te nemen, ook al door de aanwezige mozaïekvegetaties. Hoe dan ook blijft dit streefbeeld enkel partieel haalbaar, en dit mits een consequent(er) beheer.

Figuur 3: Ellenbergwaarden – streefbeeldzones dotterbloemgrasland

3.2.4.2.3 Veldgerstgrasland

Wanneer een glanshavergrasland een wisselend beheer (hooien - beweiden) kent of als hooiweide wordt gebruikt, kan dit evolueren naar een Kam- of Veldgerstgrasland. Dit is een relatief voedselrijk type grasland dat op allerlei grondsoorten kan voorkomen en een begrazingsdruk vereist die de jaarlijks geproduceerde bovengrondse massa vrijwel volledig omzet. Al naargelang de natuurlijke voedselrijkdom van de bodem, verdraagt dit grasland meer of minder bemesting. Veldgerstgraslanden zijn in principe niet grondwaterafhankelijk.

Abiotiek:

Het winterwaterpeil voor de meest nabij gelegen peilbuis (WVSP015X) tot tegen het maaiveld met peilen tussen 11,50 m en 11,60 m TAW. In de zomer kan het grondwater tot 1 meter diep onder het maaiveld zakke. Het verloop van de peilen in peilbuizen WVSP016X, WVSP017X lijkt sterk op dat van WVSP015X. De peilen liggen in de winter echter 0,50 m onder het maaiveld, in de zomer tot 1,50 m.

De bodem betreft vooral zware klei (alluvium – zie hoger).

Maatregelen en beheer:

Afgraven van percelen (akker), creatie van depressies en hoogten. En opstuwing van het waterpeil ('opstuwing Ruggemeersen').

Zowel maaibeheer (met nabegrazing), graasbeheer als nulbeheer zijn hier van toepassing.

Doelsoorten:

Cardamine pratensis, *Centaurea jacea*, *Crepis biennis*, *Festuca arundinacea*, *Festuca pratensis*, *Hordeum secalinum*, *Lathyrus pratensis*, *Leontodon autumnalis*, *Leucanthemum vulgare*, *Lotus pedunculatus*, *Lychnis flos-cuculi*, *Prunella vulgaris* en *Rumex acetosa*.

In de percelen met natuurstreefbeeld 'veldgerstgrasland' konden de doelsoorten *Cardamine pratensis*, *Crepis biennis*, *Festuca pratensis*, *Hordeum secalinum*, *Lathyrus pratensis*, *Leontodon autumnalis*, *Prunella vulgaris* en *Rumex acetosa* aangetroffen worden.

Rode Lijstsoorten: *Crepis biennis*, *Orobancha minor*Vegetatietypering met opnamen en situering:

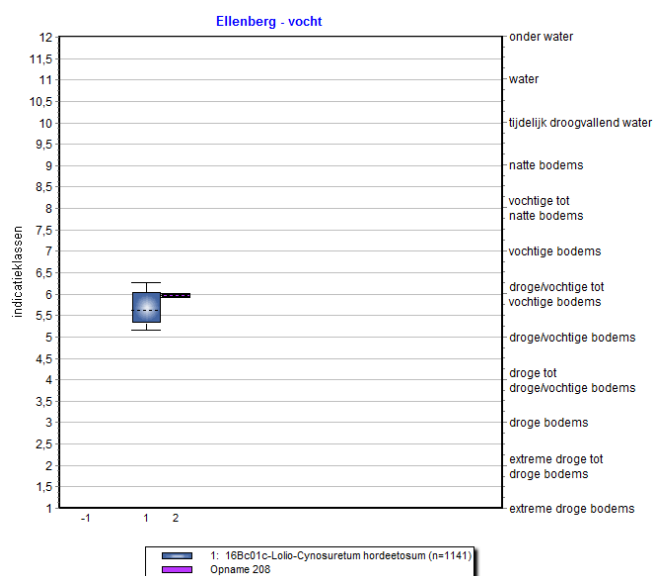
T AV 1b	hoger gelegen grasland	31CA01B - <i>Echio-Melilotetum typicum</i>
PQ AV 2		31CA01B - <i>Echio-Melilotetum typicum</i>
T AV 1c	hoger gelegen grasland	31CA01B - <i>Echio-Melilotetum typicum</i>
T AV 1d	hoger gelegen grasland	31CA01B - <i>Echio-Melilotetum typicum</i>
T AV 1e	hoger gelegen grasland	31CA01B - <i>Echio-Melilotetum typicum</i>
T AV 2a	O-deel grasland	16BC01C - <i>Lolio-Cynosuretum hordeetosum</i>
T AV 2d	grasland	(16BC - <i>Cynosurion cristati</i>)
PQ AV 6		12RG04: RG <i>Festuca arundinacea</i> -[<i>Lolio-Potentillion anserinae</i>] 12RG03 - RG <i>Agrostis stolonifera</i> -[<i>Lolio-Potentillion anserinae</i>]
T KH 2b	hoger gelegen grasland	12 RG04: RG <i>Festuca arundinacea</i> -[<i>Lolio-Potentillion anserinae</i>]
T KH 2-1		29AA - <i>Bidentium tripartitae</i>
PQ KH 1		12BA01C - <i>Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris</i>
T KH 3d	hoger gelegen grasland	12 RG04: RG <i>Festuca arundinacea</i> -[<i>Lolio-Potentillion anserinae</i>]
T WM 4	grasland	16BC01C - <i>Lolio-Cynosuretum hordeetosum</i>
PQ WM 6		16BC01C - <i>Lolio-Cynosuretum hordeetosum</i>
T WM 4-1		12BA01C - <i>Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris</i>
PQ WM 5		12BA01D - <i>Ranunculo-Alopecuretum inops</i>

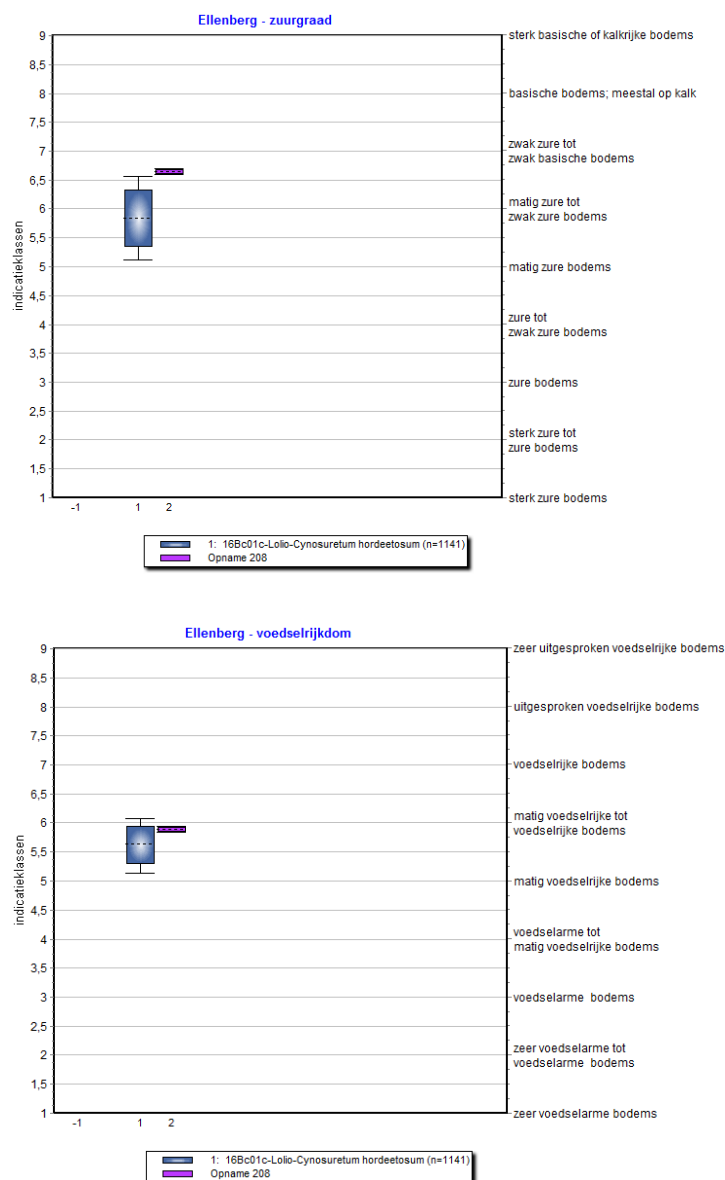
Ellenbergwaarden (gemiddelden):

jaar	streefbeeld	L	N	V	Z
2012	Veldgerstgrasland (Lolio-Cynosuretum)	7,20	6,10	6,40	6,57
2008	Veldgerstgrasland (Lolio-Cynosuretum)	7,16	6,19	7,42	6,82

Evaluatie:

Op meerdere plaatsen is het streefbeeld veldgerstgrasland behaald, op andere plaatsen is het in ontwikkeling of lijkt het minder voor de hand liggend. Vaak treedt het Lolio-Potentillion in de plaats. Dit valt ook af te lezen uit de Ellenbergwaarden die aangeven dat de opnamen gemiddeld aan de natte, basische en voedselrijke kant liggen (wat veldgerstgrasland betreft tenminste) – zie voorbeeld opname T WM 4. De percelen met maai- en graasbeheer zijn het best ontwikkeld, ook in vergelijking met 2008 werd er vooruitgang geboekt. Echter opnamen onder nulbeheer scoren slecht. Hier duikt een slecht ontwikkelde vorm van het Echio-Melilotetum typicum op (met o.a. als zwakke kensoorten Melilotus spp. welke evenwel in de Scheldemeersen meest in andere vegetatietypes opduiken; vooral opvallend is ruime aanwezigheid van Daucus carota, Artemisia vulgaris en/of Elytrigia repens; ook Tanacetum vulgare en Cirsium arvense treden daar vaak samen met voorgaande op). Verder lijken de opnamen relatief verdroogd te zijn t.o.v. 2008 (gemiddelde Ellenbergwaarde voor vocht wijzigde van 7,42 naar 6,40).

Figuur 4: Ellenbergwaarden streefbeeldzones veldgerstgrasland

3.2.4.2.4 Glanshavergrasland

Dit is het hooilandtype dat als natuurstreefbeeld wordt voorgesteld op vochtig tot matig droge, veelal kalkhoudende en basische klei- en lemige zandgronden. Dergelijke hooilanden komen voornamelijk voor in rivier- en zeekleigebieden en worden één tot twee maal per jaar gehooïd, soms licht voor- of nabeweid. Indien dit natuurstreefbeeld zich goed kan ontwikkelen, vormt dit een bloemrijk hooiland dat van groot belang is voor insecten. Wanneer de randen iets minder intensief beheerd worden, kan er een geleidelijke overgangssituatie gecreëerd worden naar bos en struweel, wat op zijn beurt weer ten goede komt aan de insectenrijkdom. Bij extensiever beheer op de meer vochtige plaatsen, gaat de evolutie richting Moerasspirearuijge.

Abiotiek:

In de onmiddellijke omgeving van deze opname liggen geen peilbuizen. Er kan evenwel worden verondersteld dat het winterwaterpeil ca. 20-40cm onder het maaiveld komt en het zomerwaterpeil verder weg zakt (tot ca. 1,5m onder maaiveld), dit op basis van verderop gelegen peilbuizen.

Bodem: zware vochtige klei

Maatregelen en beheer:

Afgegraven akker (tot op oorspronkelijk maaiveld) enerzijds en verhoogde dijk naast meander anderzijds. In beide gevallen wordt een maaibeheer toegepast.

Doelsoorten:

Centaurea jacea, *Crepis biennis*, *Festuca arundinacea*, *Festuca pratensis*, *Leucanthemum vulgare*, *Lychnis flos-cuculi*, *Prunella vulgaris*, *Rumex acetosa*

Daarvan werden *Centaurea jacea*, *Crepis biennis*, *Festuca pratensis* en *Lychnis flos-cuculi* in 2012 ook aangetroffen.

Rode Lijstsoorten: *Crepis biennis*, *Odontites vernus* subsp. *serotinus*

Vegetatietypering met opnamen en situering:

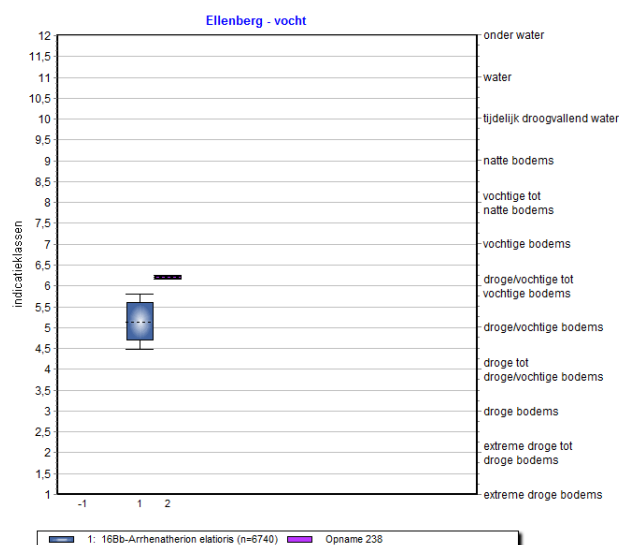
T WM 1a	hoge berm	(RG <i>Matricaria recutita</i> - <i>Papaver rhoeas</i> - [<i>Papaveretalia rhoeadis</i>])
T WM 3	grasland	12RG01 - RG <i>Poa trivialis</i> - <i>Lolium perenne</i> - [<i>Plantaginetea majoris</i> / <i>Cynosurion cristati</i>]
PQ WM 4		12RG01 - RG <i>Poa trivialis</i> - <i>Lolium perenne</i> - [<i>Plantaginetea majoris</i> / <i>Cynosurion cristati</i>]

Ellenbergwaarden (gemiddelden):

Jaar	streefbeeld	L	N	V	Z
2012	Glanshavergrasland (<i>Arrhenatherion</i>)	7,13	6,02	6,11	6,71

Evaluatie:

Meerdere doelsoorten werden aangetroffen maar typerende glanshavergraslanden zijn het niet. Onder meer *Leucanthemum vulgare* ontbreekt en bovendien zijn meerdere kruiden slechts in beperkte abundantie aanwezig. Wel is er een vrij hoge soortenrijkdom en werden er twee Rode Lijstsoorten aangetroffen. Op basis van de vegetatietypering kan echter moeilijk besloten worden dat het hier om glanshavergrasland gaat. Veeleer gaat het om een mix van types waaronder zowel *Arrhenatherion* als *Lolio-Potentillion*. Vooral de vrij hoge vochtwaarden (zie opname T WM 3) is niet kenmerkend voor *Arrhenatherion*, eerder voor *Lolio-Potentillion*. Dit laatste zal echter onder maaibeheer minder sterk ontwikkelen.

Figuur 5: Ellenbergwaarden – vocht - streefbeeldzones glashavergraslanden

3.2.4.2.5 Zeggemoeras

Het type zeggemoeras dat hier als natuurstreefbeeld aangeduid werd is een *Caricion gracilis* of Verbond van Scherpe zegge. Het gaat hier om middelhoge vegetaties op vochtige tot uitgesproken natte bodem. Ze worden in stand gehouden door een meerjarig maaibeheer. Bij afwezigheid van maaibeheer treedt verbossing op tenzij de watertafel relatief (constant) hoog is.

Abiotiek:

Te Waarmaarde komt het grondwaterpeil tot tegen het maaiveld maar in de zomer kan het tot 1m diep onder het maaiveld zakken (cf. WVSP015X). Het verloop van de peilen in peilbuizen WVSP016X, WVSP017X lijkt sterk op dat van WVSP015X. De peilen liggen in de winter echter 0,50 m onder het maaiveld, in de zomer tot 1,50 m.

Bodem: zware natte klei

Maatregelen en beheer:

Creatie van depressies / plassen (in praktijk ondiepe plas), paaiplaats.

Nulbeheer.

Doelsoorten: er werden hiervoor geen doelsoorten opgenomen.

Rode Lijstsoorten: er werden geen Rode Lijstsoorten aangetroffen.

Vegetatietypering met opnamen en situering:

T WM 1d droogvallende plas met oeverzone 29AA – *Bidention tripartitae*

PQ WM 1 01RG01 - RG *Lemna minor*-[*Lemnetea minoris*]

Ellenbergwaarden (gemiddelden):

jaar	streefbeeld	L	N	V	Z
2012	Zeggemoeras (<i>Caricion</i>)	7,16	6,77	9,43	6,88

Evaluatie:

Zowel voor vocht, voedselrijkdom, zuurgraad als licht zitten de Ellenbergwaarden in de goede richting voor de ontwikkeling van een zeggemoeras. Echter dit geldt eveneens voor natte ruigte of rietland. Het blijkt ook veeleer die richting uit te gaan en de totstandkoming van een zeggemoeras lijkt daarmee niet zo realistisch. Indien een nulbeheer aanhoudt dan zal verbossing op korte termijn optreden. Ook de aanwezigheid van de exoot *Cyperus eragrostis* dient opgevolgd.

3.2.4.2.6 Rietland

Twee types moeras werden onder 'rietland' opgenomen als natuurstreefbeeld. Het ene type sluit aan bij de 'associatie van Egelskop en Pijlkruid', het tweede sluit aan bij de Riet-orde. Deze laatste wordt meestal gedomineerd door één soort, de associatie van Egelskop en Pijlkruid is over het algemeen soortenrijker. Deze natuurstreefbeelden maken meestal deel uit van de verlandingssituatie langs sloten, grachten en meanders. Ze komen voor in matig voedselrijk, tot enkele decimeters diep, langzaam of periodiek stromend water. De Riet-orde komt vaak in het cultuurlandschap voor als rietkraag langs sloten en grachten. Vooral voor sommige vogels vormen dergelijke kragen een geschikt biotoop.

Abiotiek:

Te Waarmaarde komt het grondwaterpeil tot tegen het maaiveld maar in de zomer kan het tot 1m diep onder het maaiveld zakken (cf. WVSP015X). Het verloop van de peilen in peilbuizen WVSP016X, WVSP017X lijkt sterk op dat van WVSP015X. De peilen liggen in de winter echter 0,50 m onder het maaiveld, in de zomer tot 1,50 m. Dit zomerwaterpeil is vrij diep onder maaiveld gelegen voor de ontwikkeling van een optimale rietvegetatie (beter zou zijn max. 70-80 cm onder maaiveld).

Bodem: zware natte klei

Maatregelen en beheer:

Afgraven perceelsrand naast meander, creatie oeverstrook.

Nulbeheer.

Doelsoorten:

Iris pseudacorus, Phragmites australis, Typha angustifolia en Typha latifolia.

Aangevuld met Butomus umbellatus, Sparganium erectum en Sagittaria sagittifolia.

Daarvan werden Phragmites australis, Sparganium erectum en Typha latifolia effectief aangetroffen in 2012.

Rode Lijstsoorten: Odontites vernus subsp. serotinusVegetatietypering met opnamen en situering:

T WM 2	oeverzone met rietkraag	32RG05 - RG Phalaris arundinacea- [Convolvulo-Filipenduletea]
PQ WM3		08BB04C - Typho-Phragmitetum typicum

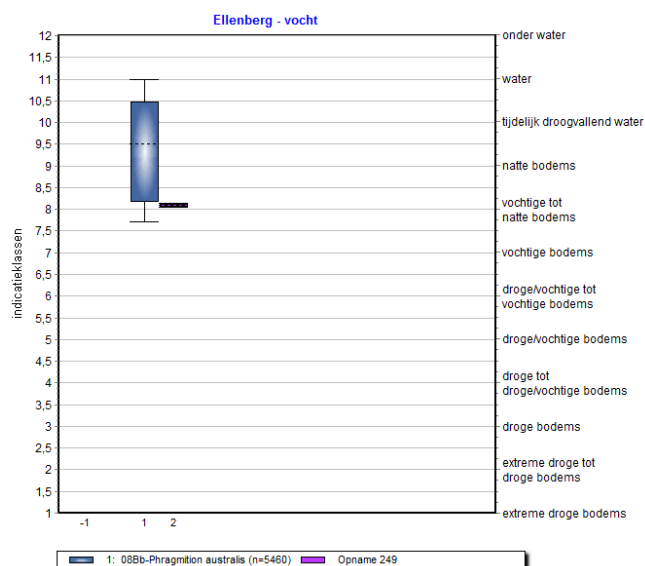
Ellenbergwaarden (gemiddelden):

jaar	streefbeeld	L	N	V	Z
2012	Rietland (Phragmition)	7,20	6,23	7,74	6,81

Evaluatie:

Het natuurstreefbeeld werd behaald. Drie van de zeven doelsoorten werden aangetroffen. De oeverzone zou nog verder kunnen ontwikkelen. Echter aanpalend landgebruik (akker, herbiciden/meststoffen) vormt een ernstige bedreiging, vooral gezien geen bufferzone aanwezig is.

Verder dient aangestipt dat, vooral door de korte en steile gradiënt richting akkerland, de oeverstrook onderhevig blijft aan verdroging. Opname T WM 2 geeft aan dat de Ellenbergwaarde voor vocht zich aan de benedengrens voor het Phragmition australis bevindt.

Figuur 6: Ellenbergwaarden- vocht – streefbeeldzones rietland

3.2.5 FICHES VEGETATIE-OPNAMEN SCHEDEMEERSEN 2012

De vegetatietyperingen van de diverse opnamen worden hierna systematisch besproken, met verder ook telkens algemene kenmerken zoals ligging, eigendom. De foto's van de opnamen zijn terug te vinden in Bijlage 1 (foto-atlas).

Een overzicht van de opnamen bevindt zich op kaarten 3,4 en 5.

Per fiche worden volgende zaken opgelijst:

- Opnametabel: In de opnamelijst zelf worden doel- en aandachtsoorten in vet weergegeven (zie hiervoor ook Tabellen 3-4 en 3_5). Soorten in italic betreffen andere relevante (want zeldzame) taxa.
- Vegetatietype Associa: Voor elke opname werd het vegetatietype bepaald. De typering gebeurde in eerste instantie via Associa (zie § 3.1.2).
- Het toegekend vegetatietype kan hiermee evenwel in tegenspraak zijn gezien het berust op expertenoordeel. Daarbij werd onder meer rekening gehouden met de verschillende indices gelieerd aan de Associare resultaten maar ook met karakteristieken zoals bepaalde kensoorten.
- Vlaams natuurtipe: We verwijzen naar § 3.1.2 en naar Bijlage 3a. In Bijlage 3a vindt u de vergelijkingstabel tussen de wetenschappelijke en de Nederlandstalige benamingen van de Vlaamse natuurtipes
- Typering vegetatie ecotopen: We verwijzen naar § 3.1.2 en naar Bijlage 2. Bijlage 2 bevat de figuren waarin voor alle percelen en PQ's de ontwikkelingsgraad (procentueel) van de ecotopen in 2012, voor de lokale en regionale score weergegeven wordt. Bijlage 3b geeft de betekenis van de codes van de ecotopen.
- Bespreking vegetatie: Tot slot werd op verbondsniveau de opname getoetst aan resultaten van Synbiosys (Hennekens et al., 2010). Een diagram met het percentage trouwgraad is daarom telkens toegevoegd voor de meest relevante verbonden.

3.2.5.1 Zilverschoongrasland

3.2.5.1.1 Perceel T AV 1a

■ Locatie

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Avelgem, perceel T AV 1a
Opname gelegen in de depressie

■ Natuurinrichtingsmaatregel

Uitgraven moeraszone

■ **Huidig beheer**

Niets doen

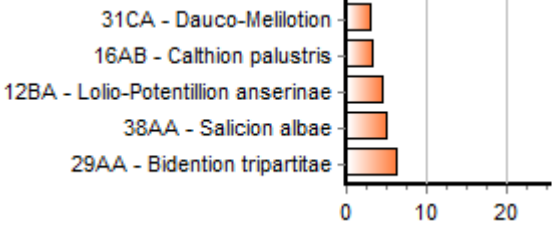
Natuurstreefbeeld: Zilverschoongrasland

Perceel T AV 1a

Opname (Tansley):

Taxon	2012	Taxon	2012	Taxon	2012
Agrostis stolonifera	r	Eupatorium cannabinum	r	Populus alba	s
Alisma plantago-aquatica	s	Gnaphalium uliginosum	s	Populus nigra	s
Alnus glutinosa	r	Holcus lanatus	s	Populus tremula	s
Arrhenatherum elatius	s	Hypochaeris radicata	s	Pulicaria dysenterica	o
Artemisia vulgaris	s	Juncus articulatus	s	Ranunculus repens	s
Betula pendula	s	Juncus bufonius	f	Ranunculus sceleratus	s
Bidens tripartita	s	Juncus compressus	r	Rorippa sylvestris	r
Calamagrostis epigejos	r	Leontodon autumnalis	r	Rumex crispus	s
Calystegia sepium	r	Lolium multiflorum	s	Rumex palustris	s
Cerastium glomeratum	s	Lolium perenne	r	Salix alba	a
Cirsium arvense	o	Lycopus europaeus	lo	Salix cinerea	r
Cirsium vulgare	s	Lythrum salicaria	s	Scutellaria galericulata	s
Conyza canadensis	o	Matricaria recutita	r	Sonchus arvensis	r
Crepis capillaris	s	Medicago lupulina	r	Sonchus asper	o
Daucus carota	r	Myosotis laxa subsp. cespitosa	s	Stachys palustris	s
Echinochloa muricata	s	Persicaria maculosa	s	Symphytum officinale	s
Eleocharis palustris	r	Phleum pratense	s	Taraxacum sectie Ruderalia	r
Epilobium ciliatum	o	Phragmites australis	s	Trifolium pratense	r
Epilobium hirsutum	s	Picris hieracioides	s	Trifolium repens	r
Epilobium parviflorum	f	Plantago lanceolata	s	Tripleurospermum maritimum	s
Epilobium tetragonum	o	Plantago major	f	Tussilago farfara	r
Equisetum arvense	s	Poa annua	o	Typha latifolia	o
Equisetum fluviatile	s	Poa trivialis	r		

Perceel	T AV 1a					
Datum	2012/07/27					
Aantal waargenomen soorten	68					
Vegetatietype Associa	Syntaxon 29AA04	Index 44,4	Norm.Lh. 5,0	Incompl. 0,1	Weirdn. 7,2	Eleocharito acicularis- Limoselletum Centaurio- Saginetum epilobietosum
	27AA02C	45,0	3,7	0,0	5,7	
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	29AA - Bidention tripartitae (29AA04 - Eleocharito acicularis-Limoselletum)					
Vlaams natuurtpe	Bidention tripartitae - Voedselminnende pioniergemeenschappen met Waterpeper en Rumex obtusifolius ssp. transiens					
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van graslanden op vochtige – droge - natte zeer voedselrijke bodem (G48/G68/G28), soortengroepen van pioniervegetaties op natte zeer voedselrijke bodem (P28), soortengroepen van ruigte op vochtige voedselarme (R44) en natte					

Perceel	T AV 1a												
	zeer voedselrijke bodem (R28)) (cfr. <i>figuur Bijlage 2</i>).												
Natuurstreefbeeld visiekaart ¹	Vochtig wilgenstruweel												
Nieuw natuurstreefbeeld	Moeraszone als overgang naar de meander (voor rietontwikkeling); en aanvullend: grasland met overgangen van glanshavergrasland naar dottergrasland (bij maaibeheer) of overgangen van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland (bij graasbeheer).												
Bespreking vegetatie	De vegetatie wordt nog het best getypeerd als Bidention maar desalniettemin zijn meerdere soorten aanwezig die niet typerend zijn voor het verbond (o.a. <i>Daucus carota</i>, <i>Pulicaria dysenterica</i>) - cf. weirdness index. Daarenboven zijn er in de context van een Bidention enkele opvallende afwezigen: <i>Polygonum hydropipers</i>, <i>Rorippa palustris</i>, <i>Rumex maritimus</i>. <i>Juncus bufonius</i> en <i>Plantago major</i> zijn wel volop aanwezig. De depressie vertoont echter duidelijk een trend richting Salicion. Honderden wilgen bereiken reeds een respectabele hoogte en werpen stilaan een schaduw op de pioniersvegetatie met o.a. <i>Equisetum fluviatile</i> en <i>Eleocharis palustris</i> s.l. Soorten van het Lolio-Potentillion en het Calthion treden minder op de voorgrond. Vermeldenswaardig in dit opzicht zijn relatief grote exemplaren <i>Equisetum fluviatile</i>. <table border="1"> <caption>Relative frequency of plant communities</caption> <thead> <tr> <th>Community</th> <th>Relative Frequency (approx.)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>31CA - Dauco-Mellilotion</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>16AB - Calthion palustris</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>12BA - Lolio-Potentillion anserinae</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>38AA - Salicion albae</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>29AA - Bidention tripartitae</td> <td>6</td> </tr> </tbody> </table>	Community	Relative Frequency (approx.)	31CA - Dauco-Mellilotion	2	16AB - Calthion palustris	3	12BA - Lolio-Potentillion anserinae	4	38AA - Salicion albae	5	29AA - Bidention tripartitae	6
Community	Relative Frequency (approx.)												
31CA - Dauco-Mellilotion	2												
16AB - Calthion palustris	3												
12BA - Lolio-Potentillion anserinae	4												
38AA - Salicion albae	5												
29AA - Bidention tripartitae	6												
Vergelijking inventarisatie 2008	Dit perceel werd niet geïnventariseerd in 2008.												
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	Bij afwezigheid van enig beheer stevent deze laagte op korte termijn zonder meer af op een eutroof wilgenbroek. Het is een kwestie van hooguit een paar jaar voordat de pioniers onder de kruidachtigen zullen moeten wijken. Indien beheer ingesteld zou worden dan is op langere termijn enkel een graasbeheer realistisch. Gezien de vele oneffenheden in het terrein en het lokaal zompige karakter is een maaibeheer quasi uitgesloten. Dit is een gevolg van de specifieke inrichting van het terrein. Tegelijk biedt het gevarieerde reliëf een diversiteit aan biotoopjes. Aandachtspunt is dus het open houden van deze laagte (en niet laten verbossen).												

PQ AV 3

Coördinaten (Lambert 72):

hoekpunt	X	Y	Z
41	86644.35	163043.68	11.91
42	86642.04	163041.78	11.74
43	86640.09	163043.99	11.75
44	86642.27	163045.92	11.84

Opname (Londo):

Taxon	2012	Taxon	2012
<i>Agrostis stolonifera</i>	r1	<i>Phragmites australis</i>	p1
<i>Cerastium glomeratum</i>	r1	<i>Plantago lanceolata</i>	r1

¹ We verwijzen hier naar de oorspronkelijke visiekaart. Na overleg met ANB en VLM is dit nadien bijgesteld naar het nieuwe natuurstreefbeeld.

Cirsium arvense	r1	Plantago major	a1
Conyza canadensis	m2	Poa annua	p1
Echinochloa muricata	r1	Pulicaria dysenterica	p1
Epilobium ciliatum	r1	Salix alba	a1
Epilobium hirsutum	a1	Salix cinerea	r1
Epilobium parviflorum	a1	Sonchus asper	a1
Epilobium tetragonum	p1	Taraxacum sectie Ruderalia	p1
Juncus bufonius	a1	Trifolium pratense	r1
Lycopus europaeus	p1	Trifolium repens	p1
Lythrum salicaria	r1	Tripleurospermum maritimum	r1
Matricaria recutita	r1	Tussilago farfara	r1
Medicago lupulina	r1	Typha latifolia	p1
Persicaria maculosa	r1		

PQ	PQ AV 3						
Datum	2012/07/27						
Oppervlakte	3 x 3 m²						
Bedekking	Totaal: 70% Kruidlaag: 15 %						
Hoogte	Kruidlaag: 83 cm						
Aantal waargenomen soorten	29						
Vegetatietype Associa	Syntaxon 04CA01	Index 17,5	Norm.Lh. 8,9	Incompl. 0,2	Weirdn. 13,2	Charetum canescentis	
	29AA04	18,2	0,3	0,5	0,1	Eleocharito acicularis- Limoselletum	
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	29AA - Bidention tripartitae (29AA04 - Eleocharito acicularis-Limoselletum)						
Vlaams natuurstype	Bidention tripartitae - Voedselminnende pioniergemeenschappen met Waterpeper en Rumex obtusifolius ssp. transiens						
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van ruigte op natte zeer voedselrijke bodem (R28) en in mindere mate ook soortengroepen van grasland op droge zeer voedselrijke bodem (G68) (cfr. figuur Bijlage 2).						
Natuurstreefbeeld visiekaart	Vochtig wilgenstruweel						
Nieuw natuurstreefbeeld	Moeraszone als overgang naar de meander (voor rietontwikkeling) (en aanvullend voor omgeving: grasland met overgangen van glanshavergrasland naar dottergrasland (bij maaibeheer) of overgangen van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland (bij graasbeheer).						
Bespreking vegetatie	Agrostis stolonifera, Juncus bufonius, Poa annua, Plantago major en Epilobium parviflorum vertegenwoordigen hier soorten die vaak in Bidention-vegetaties terugkomen. Verder is er veel Salix alba. Daarmee is deze opname typerend voor de hele depressie waarin ze gelegen is: een pioniersvegetatie op de overgang van Bidention naar Salicion, zonder evenwel een hoge trouwgraad te vertonen. 12BA - Lolio-Potentillion anserinae 30AB - Fumario-Euphorbion 12AA - Polygonion avicularis 38AA - Salicion albae 29AA - Bidention tripartitae 0 10 20						
Vergelijking inventarisatie	Dit PQ werd niet geïnventariseerd in 2008.						

PQ	PQ AV 3
2008-2012	

3.2.5.1.2 Perceel T AV 1f

■ **Lokatie**

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Avelgem, perceel T AV 1f

Opname gelegen in de oeverzone

■ **Natuurinrichtingsmaatregel**

Uitgraven moeraszone

■ **Huidig beheer**

Niets doen

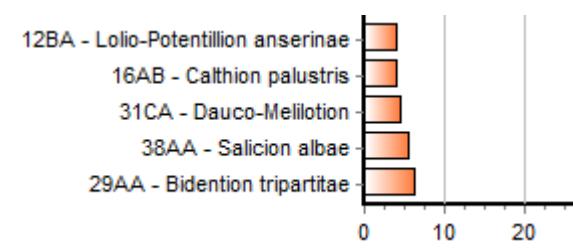
Natuurstreefbeeld: Zilver schoongrasland

Perceel T AV 1f

Opname (Tansley):

Taxon	2012	Taxon	2012	Taxon	2012
Agrostis gigantea	r	Hypericum tetrapterum	s	Ranunculus repens	s
Agrostis stolonifera	r	Hypochaeris radicata	s	Ranunculus sceleratus	s
Alisma plantago-aquatica	s	Juncus bufonius	r	Rorippa amphibia	s
Alnus glutinosa	d	Lolium perenne	s	Rumex palustris	s
Betula pubescens	s	Lycopus europaeus	la	Salix alba	lf
Bidens tripartita	s	Lythrum salicaria	o	Salix cinerea	r
Calamagrostis epigejos	s	Medicago lupulina	r	Salix viminalis	s
Calystegia sepium	s	Melilotus officinalis	s	Scutellaria galericulata	s
Cerastium fontanum	s	Mentha aquatica	s	Sonchus asper	s
Cirsium arvense	r	Myosotis laxa subsp. cespitosa	f	Tanacetum vulgare	s
Cirsium vulgare	s	Phalaris arundinacea	r	Trifolium dubium	s
Conyza canadensis	r	Phragmites australis	o	Trifolium pratense	s
Crepis capillaris	s	Plantago major	o	Tripleurospermum maritimum	r
Daucus carota	s	Poa annua	r	Tussilago farfara	s
Epilobium hirsutum	s	Poa trivialis	r	Typha latifolia	s
Epilobium parviflorum	o	Populus alba	r	Urtica dioica	s
Epilobium tetragonum	r	Potentilla anserina	s		
Equisetum arvense	s	Pulicaria dysenterica	r		

Perceel	T AV 1f					
Datum	2012/07/27					
Aantal waargenomen soorten	52					
Vegetatietype Associa	Syntaxon 06AD01	Index 37,3	Norm.Lh. 11,2	Incompl. 0,3	Weirdn. 15,6	Littorello- Eleocharitetum acicularis Eleocharito acicularis- Limoselletum
	29AA04	37,9	3,5	0,2	5,0	
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	29AA - Bidention tripartitae (29AA04 - Eleocharito acicularis-Limoselletum)					
Vlaams natuurtpe	Bidention tripartitae - Voedselminnende pioniergemeenschappen met Waterpeper en Rumex obtusifolius ssp. transiens					
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van op bodems houtige vegetaties (vnl. struweel) op					

Perceel	T AV 1f
	natte bodem (H20) en soortengroepen van ruigte op vochtige voedselarme (R44) en droge zeer voedselrijke bodem (R68) (cfr. <i>figuur Bijlage 2</i>).
Natuurstreefbeeld visiekaart	Vochtig wilgenstruweel
Nieuw natuurstreefbeeld	Moeraszone als overgang naar de meander (voor rietontwikkeling) (en aanvullend voor omgeving: grasland met overgangen van glanshavergrasland naar dottergrasland (bij maaibeheer) of overgangen van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland (bij graasbeheer).
Bespreking vegetatie	Door de afgravingen en het grondverzet hebben heel wat interessante soorten een kans gekregen: <i>Hypericum tetrapterum</i>, <i>Rumex palustris</i>, <i>Myosotis cespitosa</i>, <i>Scutellaria galericulata</i> e.a. zijn allemaal waardevolle indicatoren. Soorten uit het Bidention domineren de vegetatie, maar diverse opslag wijst op een trend naar het Salicion. Op meerdere plekken zijn wilgen lokaal frequent (voornamelijk <i>Salix alba</i>). Soorten typerend voor het Calthion of Lolio-Potentillion zijn eerder beperkt.
Vergelijking inventarisatie 2008	Dit perceel werd niet geïnventariseerd in 2008.
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	De inrichtingsmaatregelen genereerden duidelijk effect. Echter een sterke mate van verbossing dreigt letterlijk een schaduw te werpen op het positieve effect dat bekomen werd (cf. aanwezige potenties inzake typerende vegetaties en botanische diversiteit). Het beheer van 'niets doen' is hier het minst aangewezen. Aandachtspunt is dus het vermijden van verbossing, het openhouden van de vegetatie door een aangepast beheer.

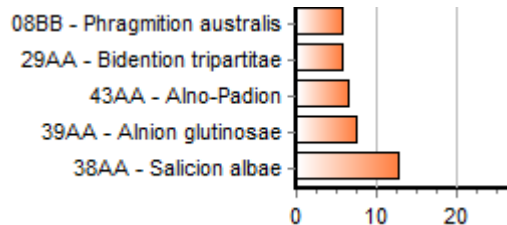
PQ AV 1

Coördinaten (Lambert 72): (enkel bij benadering coördinaten centrum opname)

centrum	X	Y	Z
	48454,02	163149,24	

Opname (Londo):

Taxon	2012
<i>Alisma plantago-aquatica</i>	r1
<i>Alnus glutinosa</i>	r1
<i>Epilobium hirsutum</i>	r1
<i>Lythrum salicaria</i>	r1
<i>Populus alba</i>	p1
<i>Rorippa amphibia</i>	r1
<i>Salix alba</i>	a2
<i>Salix cinerea</i>	r1
<i>Salix viminalis</i>	r1
<i>Scutellaria galericulata</i>	r1
<i>Typha latifolia</i>	r1

PQ	PQ AV 1																
Datum	2012/07/27																
Oppervlakte	3 x 3 m²																
Bedekking	Totaal: 55 % Kruidlaag: 55 %																
Hoogte	Kruidlaag: 160 cm																
Aantal waargenomen soorten	11																
Vegetatietype Associa	Syntaxon	Index	Norm.Lh.	Incompl.	Weirdn.												
	06AD01	11,3	0,1	0,5	-0,1	Littorello-Eleocharitetum acicularis											
	08AA02	12,2	-0,1	0,5	-0,3	Polygono-Veronicetum anagallidis-aquaticae											
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	08AA02 - Polygono-Veronicetum anagallidis-aquaticae																
Vlaams natuurstreefbeeld	Gemeenschappen van smalle voedselrijke waterlopen en poelen met Groot moerasscherm (<i>Apium nodiflorum</i>) en Stomp vlotgras (<i>Glyceria notata</i>)																
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van houtige vegetaties (vnl. struweel) op natte bodem (H20) (cfr. figuur Bijlage 2).																
Natuurstreefbeeld visiekaart	Vochtig wilgenstruweel																
Nieuw natuurstreefbeeld	Moeraszone als overgang naar de meander (voor rietontwikkeling) (en aanvullend voor omgeving: grasland met overgangen van glanshavergrasland naar dottergrasland (bij maaibeheer) of overgangen van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland (bij graasbeheer)).																
Bespreking vegetatie	De oeverzone wordt gedomineerd door jong opschietend houtgewas, voornamelijk wilgen. Vijf van het dozijn soorten zijn houtig en bovendien is tevens een soort als <i>Typha latifolia</i> (een eind-successiesoort welke dichte matten vormt) aanwezig. De meest abundante soort is <i>Salix alba</i>. Desondanks is het via Associa toegekende type gecatalogeerd als Polygono-Veronicetum anagallidis-aquaticae. Echter dit type dat tot het Glycerion gerekend kan worden kan enkel standhouden in open situaties, en wijst op het pionierkarakter anno 2012. Gezien de sterke dynamiek ter plekke van houtige pioniersoorten is de opname volop in transgressie naar een Salicion. Daarmee is het natuurstreefbeeld kortelings bereikt, al stelt zich de vraag of het ten dele openhouden van de oeverzone, met Glyceriontype, niet meer aan te raden is. Het zou in elk geval de soortendiversiteit verhogen. Echter de schaal waarop het beheer dient aangepast is dan echt op oeverstrookniveau, dus niet louter lokaal op enkele tientallen m². <table><tr><td>08BB - Phragmition australis</td><td>~5</td></tr><tr><td>29AA - Bidention tripartitae</td><td>~4</td></tr><tr><td>43AA - Alno-Padion</td><td>~5</td></tr><tr><td>39AA - Alnion glutinosae</td><td>~8</td></tr><tr><td>38AA - Salicion albae</td><td>~12</td></tr></table>							08BB - Phragmition australis	~5	29AA - Bidention tripartitae	~4	43AA - Alno-Padion	~5	39AA - Alnion glutinosae	~8	38AA - Salicion albae	~12
08BB - Phragmition australis	~5																
29AA - Bidention tripartitae	~4																
43AA - Alno-Padion	~5																
39AA - Alnion glutinosae	~8																
38AA - Salicion albae	~12																
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	Dit PQ werd niet geïnventariseerd in 2008.																

3.2.5.1.3 Perceel T AV 2b

■ **Lokatie**

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Avelgem, perceel T AV 2b
Opname gelegen in de oeverzone van de oostelijke plas

■ **Natuurinrichtingsmaatregel**

Afgraven perceel, creatie depressies en plassen met oeverzone

■ **Huidig beheer**

Begrazing met runderen

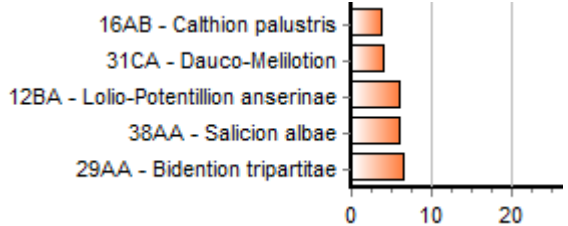
Natuurstreefbeeld: Zilver schoongrasland

Perceel T AV 2b

Opname (Tansley):

Taxon	2012	Taxon	2012	Taxon	2012
Agrostis stolonifera	lf	Juncus compressus	s	Potamogeton pusillus	r
Alisma plantago-aquatica	r	Lolium perenne	o	Prunella vulgaris	r
Alnus glutinosa	s	Lycopus europaeus	r	Pulicaria dysenterica	r
Artemisia vulgaris	s	Matricaria recutita	r	Ranunculus repens	r
Bidens tripartita	s	Medicago lupulina	r	Ranunculus sardous	r
Cerastium fontanum	r	Melilotus officinalis	s	Ranunculus sceleratus	r
Cirsium arvense	r	Mentha aquatica	r	Rorippa palustris	r
Crepis capillaris	s	Persicaria amphibia	s	Rumex conglomeratus	s
Eleocharis palustris	s	Persicaria lapathifolia	r	Salix alba	la
Epilobium parviflorum	r	Phleum pratense	o	Salix cinerea	r
Epilobium tetragonum	lo	Phragmites australis	s	Salix viminalis	r
Eupatorium cannabinum	s	Plantago major	r	Sonchus asper	r
Festuca rubra	s	Poa annua	r	Taraxacum sectie Ruderalia	r
Gnaphalium uliginosum	s	Poa trivialis	la	Trifolium pratense	r
Holcus lanatus	s	Polygonum aviculare	s	Trifolium repens	d
Hordeum secalinum	s	Populus alba	s	Tussilago farfara	r
Juncus bufonius	lf	Populus nigra	s		

Perceel	T AV 2b						
Datum	2012/07/13						
Aantal waargenomen soorten	50						
Vegetatietype Associa	Syntaxon 26AB01A	Index 37,2	Norm.Lh. 11,0	Incompl. 0,4	Weirdn. 16,6	Puccinellietum distantis typicum Eleocharito acicularis- Limoselletum	
	29AA04	37,4	3,3	0,2	4,6		
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	29AA - Bidention tripartitae (29AA04 - Eleocharito acicularis-Limoselletum)						
Vlaams natuurstreefbeeld	Bidention tripartitae - Voedselminnende pioniergemeenschappen met Waterpeper en Rumex obtusifolius ssp. transiens						
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van vochtige – natte - droge zeer voedselrijke bodem (G48/G28/G68)), houtige vegetaties (vnl. struweel) op natte bodem (H20) (cfr. figuur Bijlage 2).						
Natuurstreefbeeld visiekaart	Mozaïek van grasland en bos						
Nieuw natuurstreefbeeld	Grasland met overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland, met overgang naar waterdragende depressies						

Perceel	T AV 2b
Bespreking vegetatie	De oeverzone van deze plas vertoont in belangrijke mate een pionierskarakter. Wat vegetatietypering betreft komt het dichtst in de buurt van een overgang tussen <i>Bidention tripartitae</i> en <i>Dauco-Melilotion</i>. Egaal verspreid komt ook heel wat opslag van wilgen voor, tot in de plas toe. Onder andere <i>Eleocharis palustris</i> s.l. vormt er een (voorlopig nog kleine) kolonie. Verder is ook <i>Mentha aquatica</i>, <i>Ranunculus sceleratus</i> en <i>Juncus compressus</i> aanwezig. In de plas komt o.a. <i>Potamogeton pusillus</i> voor. Ook <i>Phragmites australis</i> is present.
Vergelijking inventarisatie 2008	Dit perceel werd niet geïnventariseerd in 2008.
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	De wilgenopslag is nog erg jong maar duidelijk is dat het graasbeheer (intensiteit) niet volstaat om verbossing tegen te gaan. De open oeverzone is desalniettemin relevant voor avifauna, maar ook voor flora. Het natuurstreefbeeld voor de oeverzone is eerder 'generiek': overgang naar waterdragende depressies (met aangrenzend zilverschoongrasland/veldgerstgrasland). Een meer specifieke doelstelling is gewenst, rekening houdende met de openheid (ook bij rietontwikkeling). Aandachtspunt vormt de verder te ontwikkelen oeverzone: openhouden door aangepaste graasdichtheid/-frequentie (en/of inschakelen van browsers). Om moerassoorten zoals <i>Eleocharis palustris</i> s.l. meer kansen te geven kan er tevens voor geopteerd worden om de plas-draszona uit te breiden of tenminste zeer open te houden (met relatief veel kale stukken).

PQ AV 4

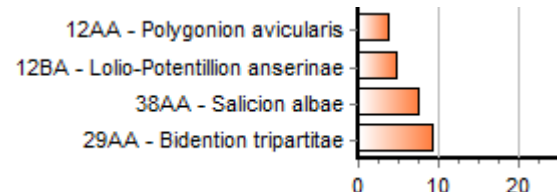
Coördinaten (Lambert 72):

hoekpunt	X	Y	Z
61	85611.81	161899.90	12.09
62	85611.92	161900.89	12.21
63	85621.69	161898.64	12.10
64	85621.53	161897.81	12.01

Opname (Londo):

Taxon	2012	Taxon	2012
<i>Alnus glutinosa</i>	r1	<i>Poa trivialis</i>	p1
<i>Bidens tripartita</i>	r1	<i>Polygonum aviculare</i>	r1
<i>Cirsium arvense</i>	r1	<i>Populus alba</i>	r1
<i>Epilobium parviflorum</i>	r1	<i>Pulicaria dysenterica</i>	p1
<i>Epilobium tetragonum</i>	r1	<i>Ranunculus sceleratus</i>	p1
<i>Juncus bufonius</i>	m2	<i>Rorippa palustris</i>	r1
<i>Lolium perenne</i>	a1	<i>Salix alba</i>	m4
<i>Lycopus europaeus</i>	r1	<i>Salix cinerea</i>	m4
<i>Matricaria recutita</i>	p1	<i>Salix viminalis</i>	a2
<i>Mentha aquatica</i>	r1	<i>Sonchus asper</i>	a1

Persicaria lapathifolia	a1	Taraxacum sectie Ruderalia	r1
Phleum pratense	p1	Trifolium repens	r1
Phragmites australis	r1	Tussilago farfara	r1
Plantago major	m1		

PQ	PQ AV 4					
Datum	2012/07/13					
Oppervlakte	1 x 9 m ²					
Bedekking	Totaal: 15 % Kruidlaag: 15 %					
Hoogte	Kruidlaag: 70 cm					
Aantal waargenomen soorten	27					
Vegetatietype Associa	Syntaxon	Index	Norm.Lh.	Incompl.	Weirdn.	
	29AA04	16,1	0,1	0,5	0,0	Eleocharito acicularis-Limoselletum
	29AA02B	17,7	0,2	0,4	0,0	Rumicetum maritimi chenopodietosum
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	29AA - Bidention tripartitae (29AA04 - Eleocharito acicularis-Limoselletum)					
Vlaams natuurtype	Bidention tripartitae - Voedselminnende pioniergemeenschappen met Waterpeper en Rumex obtusifolius ssp. transiens					
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op vochtige (en in mindere mate droge) zeer voedselrijke bodem (G48/G68), soortengroepen van pioniervegetaties op natte zeer voedselrijke bodem (P28) en soortengroepen van houtige vegetaties (vnl. struweel) op natte bodem (H20) (cfr. figuur Bijlage 2).					
Natuurstreefbeeld visiekaart	Mozaïek van grasland en bos					
Nieuw natuurstreefbeeld	Grasland met overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland, met overgang naar waterdragende depressies					
Bespreking vegetatie	Lolium perenne en Polygonum lapathifolium, en verder Juncus bufonius, Sonchus asper en diverse Salix sp. komen meest frequent terug. De vegetatie behoort tot het Bidention. Ook binnen de opname komt heel wat houtige opslag voor. Vandaar ook de trend richting Salicion welke duidelijk af te lezen valt op onderstaand diagram. 					
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	Dit PQ werd niet geïnventariseerd in 2008.					

3.2.5.1.4 Perceel T AV 2c

■ **Lokatie**

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Avelgem, perceel T AV 2c
Opname gelegen in de oeverzone van de westelijke plas

■ **Natuurinrichtingsmaatregel**

Afgraven perceel, creatie depressies en plassen met oeverzone

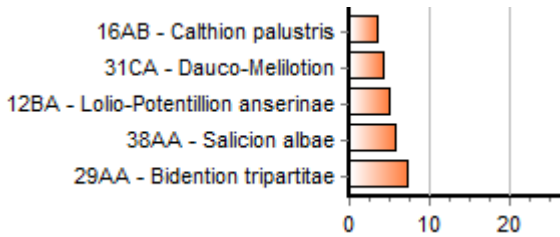
■ **Huidig beheer**

Begrazing met runderen

Natuurstreefbeeld: Zilverschoongrasland**Perceel T AV 2c****Opname (Tansley):**

Taxon	2012	Taxon	2012	Taxon	2012
Agrostis stolonifera	a	Iris pseudacorus	s	Polygonum aviculare	r
Alnus glutinosa	s	Juncus bufonius	f	Populus alba	s
Artemisia vulgaris	s	Juncus compressus	r	Pulicaria dysenterica	lf
Atriplex prostrata	s	Juncus effusus	s	Ranunculus repens	r
Betula pendula	s	Juncus inflexus	s	Ranunculus sceleratus	lo
Bromus hordeaceus	s	Lolium perenne	o	Rorippa palustris	r
Calystegia sepium	s	Lycopus europaeus	lo	Rumex conglomeratus	r
Chenopodium album	s	Lythrum salicaria	s	Salix alba	ld
Chenopodium rubrum	s	Matricaria recutita	o	Salix cinerea	r
Cirsium arvense	r	Melilotus officinalis	s	Salix viminalis	r
Conyza canadensis	r	Mentha aquatica	r	Scrophularia auriculata	s
Epilobium hirsutum	r	Persicaria lapathifolia	o	Sonchus asper	s
Epilobium parviflorum	r	Phleum pratense	r	Tanacetum vulgare	s
Epilobium tetragonum	r	Phragmites australis	r	Taraxacum sectie Ruderalia	r
Eupatorium cannabinum	s	Plantago lanceolata	s	Trifolium repens	r
Glyceria notata	s	Plantago major	f	Tussilago farfara	o
Gnaphalium uliginosum	r	Poa annua	r	Urtica dioica	s
Hordeum secalinum	r	Poa trivialis	a		

Perceel	T AV 2c						
Datum	2012/07/13						
Aantal waargenomen soorten	53						
Vegetatietype Associa	Syntaxon 29AA04	Index 37,1	Norm.Lh. 3,2	Incompl. 0,1	Weirdn. 4,6	Eleocharito acicularis- Limoselletum Artemisio- Salicetum agrostietosum stoloniferae	
	38AA01B	37,2	1,1	-0,1	1,7		
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	29AA - Bidention tripartitae (29AA04 - Eleocharito acicularis-Limoselletum)						
Vlaams natuurstype	Bidention tripartitae - Voedselminnende pioniergemeenschappen met Waterpeper en Rumex obtusifolius ssp. transiens						
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van graslanden op droge – natte – vochtige zeer voedselrijke bodem (G68/G28/G48) en soortengroepen van houtige vegetaties (vnl. struweel) op natte bodem (H20) en soortengroepen van ruigte op droge zeer voedselrijke bodem (R68) (cfr. figuur Bijlage 2).						
Natuurstreefbeeld visiekaart	Mozaïek van grasland en bos						
Nieuw natuurstreefbeeld	Grasland met overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland, met overgang naar waterdragende depressies						

Perceel	T AV 2c												
Bespreking vegetatie	De vegetatie behoort tot het Bidention maar soorten van de RG Elymus repens [Artemisieta vulgaris] zijn aanwezig. Het betreft in dit laatste geval een aantal storingsindicatoren welke plaatselijk voorkomen, vooral als gevolg van veevoeder (hooi?) dat op de oeverzone aangebracht werd en ter plaatse ligt te rotten. Agrostis stolonifera en Poa trivialis domineren de opname. Lokaal is Salix alba dominant. Een aantal flinke pollen Juncus compressus staan op de oeverzone te pronken, vooralsnog niet in de schaduw van wilgen. Lythrum salicaria, Scrophularia auriculata en Mentha aquatica zijn vertegenwoordigd. Hordeum secalinum groeit enkel in de marge (cf. grasland hogerop). <table border="1"> <caption>Relative abundance data from chart</caption> <thead> <tr> <th>Species</th> <th>Relative Abundance (approx.)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>16AB - Calthion palustris</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>31CA - Dauco-Melliotion</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>12BA - Lolio-Potentillion anserinae</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>38AA - Salicion albae</td> <td>6</td> </tr> <tr> <td>29AA - Bidention tripartitae</td> <td>8</td> </tr> </tbody> </table>	Species	Relative Abundance (approx.)	16AB - Calthion palustris	2	31CA - Dauco-Melliotion	3	12BA - Lolio-Potentillion anserinae	4	38AA - Salicion albae	6	29AA - Bidention tripartitae	8
Species	Relative Abundance (approx.)												
16AB - Calthion palustris	2												
31CA - Dauco-Melliotion	3												
12BA - Lolio-Potentillion anserinae	4												
38AA - Salicion albae	6												
29AA - Bidention tripartitae	8												
Vergelijking inventarisatie 2008	Dit perceel werd niet geïnventariseerd in 2008.												
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	De natuurinrichting op zich leverde zeker wel een reeks soorten op welke in het landbouwgebied in de nabije omgeving afwezig zullen zijn (tenzij dan op andere ingerichte percelen). Belangrijk toch is het opduiken van soorten zoals Juncus compressus. De inrichting noodzaakt wel een graasbeheer (maaïen is moeilijk op dit terrein). Echter het graasbeheer lijkt te beperkt afgestemd op botanische en avifaunistische waarden, gezien de dreigende verbossing in de oeverzone (en ook daarbuiten langs de oude meander). Daardoor is het aangewezen het beheer op zeer korte termijn bij te stellen teneinde de vegetatie/florawaarden van het gebied te behouden en een opwaardering van jonge pionierspopulaties te bespoedigen. Opvallend is het feit dat in praktijk nog veel ruimte is voor pioniersoorten en typerende Bidentionsoorten om toe te nemen. Dit geldt niet in het minst voor Juncus compressus, een soort die toch belangrijk is voor de Scheldevallei. Tot slot is het aanbrengen van voeder op dit perceel (cf. oeverzone en nefaste ontwikkeling aldaar met zelfs Urtica dioica) uit den boze alsook het gebruik van herbiciden dient vermeden (herbiciden welke ongetwijfeld ook een impact hebben op de -opvallend afwezige- watervegetatie). Aandachtspunten betreffen derhalve in eerste instantie het beheer: geen herbicidegebruik is cruciaal voor verdere ontwikkeling van oevervegetatie met voor Scheldegebied typerende aanwezigheid van belangrijke aandachtsoort als Juncus compressus.												

PQ AV 5

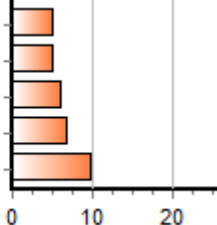
Coördinaten (Lambert 72):

hoekpunt	X	Y	Z
57	85560.67	161911.72	12.28
58	85563.26	161913.23	12.17
59	85564.95	161910.70	12.12
60	85562.44	161909.12	12.14

Opname (Londo):

Taxon	2012	Taxon	2012
-------	------	-------	------

Agrostis stolonifera	a2	Plantago major	m2
Bromus hordeaceus	r1	Poa annua	r1
Conyza canadensis	r1	Poa trivialis	p1
Epilobium tetragonum	a1	Polygonum aviculare	r1
Gnaphalium uliginosum	p1	Ranunculus repens	r1
Juncus bufonius	p1	Ranunculus sceleratus	r1
Lolium perenne	1-	Rorippa palustris	r1
Lycopus europaeus	p1	Salix alba	p1
Matricaria recutita	a1	Sonchus asper	r1
Persicaria lapathifolia	r1	Trifolium repens	1+
Plantago lanceolata	r1		

PQ	PQ AV 5																		
Datum	2012/07/13																		
Oppervlakte	3 x 3 m ²																		
Bedekking	Totaal: 30 % Kruidlaag: 30 %																		
Hoogte	Kruidlaag: 60 cm																		
Aantal waargenomen soorten	21																		
Vegetatietype Associa	Syntaxon	Index	Norm.Lh.	Incompl.	Weirdn.														
	29AA03B	14,8	-0,1	0,3	-0,3	Chenopodietum rubri inops													
	29AA04	15,2	-0,1	0,5	-0,4	Eleocharito acicularis-Limoselletum													
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	29AA03B - Chenopodietum rubri inops																		
Vlaams natuurstype	Bidention tripartitae - Voedselminnende pioniergemeenschappen met Waterpeper en Rumex obtusifolius ssp. transiens																		
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op droge zeer voedselrijke bodem (G68) en soortengroepen van pioniervegetaties op vochtige zeer voedselrijke betreden bodem (P48tr) (cfr. figuur Bijlage 2).																		
Natuurstreefbeeld visiekaart	Mozaïek van grasland en bos																		
Nieuw natuurstreefbeeld	Grasland met overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland, met overgang naar waterdragende depressies																		
Bespreking vegetatie	Agrostis stolonifera, Matricaria recutita, Trifolium repens, Plantago major, Lolium perenne, Epilobium tetragonum,... zijn allen opvallende frequente soorten in deze opname. De opname behoort tot het Chenopodietum. Hogerop komen echter meer en meer grassen tot dominantie, in een vegetatie die aanleunt bij het Lolio-Potentillion. 12BA - Lolio-Potentillion anserinae 38AA - Salicion albae 12AA - Polygonion avicularis 28AA - Nanocyperion flavescentis 29AA - Bidention tripartitae <table><thead><tr><th>Vegetation Type</th><th>Frequency (approx.)</th></tr></thead><tbody><tr><td>12BA - Lolio-Potentillion anserinae</td><td>5</td></tr><tr><td>38AA - Salicion albae</td><td>6</td></tr><tr><td>12AA - Polygonion avicularis</td><td>7</td></tr><tr><td>28AA - Nanocyperion flavescentis</td><td>8</td></tr><tr><td>29AA - Bidention tripartitae</td><td>10</td></tr></tbody></table>							Vegetation Type	Frequency (approx.)	12BA - Lolio-Potentillion anserinae	5	38AA - Salicion albae	6	12AA - Polygonion avicularis	7	28AA - Nanocyperion flavescentis	8	29AA - Bidention tripartitae	10
Vegetation Type	Frequency (approx.)																		
12BA - Lolio-Potentillion anserinae	5																		
38AA - Salicion albae	6																		
12AA - Polygonion avicularis	7																		
28AA - Nanocyperion flavescentis	8																		
29AA - Bidention tripartitae	10																		
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	Dit PQ werd niet geïnventariseerd in 2008.																		

3.2.5.1.5 Perceel T WM 1b

■ **Lokatie**

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Avelgem, Waarmaarde, perceel T WM 1b
Opname gelegen in de westelijke oeverzone van de diepe plas

■ **Natuurinrichtingsmaatregel**

Afgraven van perceel palend aan meander, creatie van plassen met oeverzone

■ **Huidig beheer**

Niets doen

Natuurstreefbeeld: Zilverschoongrasland / Dottergrasland

Perceel T WM 1b

Opname (Tansley):

Taxon	2012	Taxon	2012
Alisma plantago-aquatica	s	Phragmites australis	r
Alnus glutinosa	o	Rumex conglomeratus	s
Epilobium hirsutum	s	Rumex hydrolapathum	r
Equisetum arvense	r	Rumex palustris	s
Glyceria maxima	la	Salix alba	r
Juncus articulatus	s	Salix x rubens	s
Juncus compressus	s	Sparganium erectum	r
Lemna minor	f	Spirodela polyrhiza	d
Lycopus europaeus	a	Tussilago farfara	r
Lythrum salicaria	s	Typha latifolia	r

Perceel	T WM 1b						
Datum	2012/06/30						
Aantal waargenomen soorten	20						
Vegetatietype Associa	Syntaxon 08RG01	Index 19,7	Norm.Lh. 2,0	Incompl. -0,1	Weirdn. 2,8	RG Glyceria maxima-[Phragmitetea]	
	08RG03	21,8	3,7	-0,2	5,2	RG Typha latifolia-[Phragmitetea]	
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	08RG01 - RG Glyceria maxima-[Phragmitetea]						
Vlaams natuurtipe	Rietverbond (Phragmition)						
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van houtige vegetaties (vnl. struweel) op natte bodem (H20) (cfr. figuur Bijlage 2).						
Natuurstreefbeeld visiekaart	Veldgerstgrasland						
Nieuw natuurstreefbeeld	Paaizone waarvan een gedeelte droog komt in de zomermaanden, met gedeeltelijk een permanente pionierssituatie, in combinatie met de overgang van glanshavergrasland over dottergrasland naar grote zeggenvegetatie (bij een maaibeheer), of in combinatie met de overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland (in geval van beweiding).						

Perceel	T WM 1b
Bespreking vegetatie	Meest abundante soorten in de oeverzone betreffen <i>Lycopus europaeus</i>, <i>Glyceria maxima</i> en <i>Alnus glutinosa</i>. In de plas zijn <i>Lemna minor</i> en <i>Spirodela polyrhiza</i> frequent tot dominant. Mede door de combinatie van oeversoorten met deze van de plas zit de opname op de wip tussen het Bidention en het Phragmition. Door aanwezigheid van <i>Phragmites australis</i> en de lokaal abundante <i>Glyceria maxima</i> hoort de opname toch eerder in het Phragmition thuis.
Vergelijking inventarisatie 2008	Dit perceel werd niet geïnventariseerd in 2008.
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	De evaluatie van de inrichting van dit perceel is dubbel. De resultaten van de inrichting voor deze opname houden naar biodiversiteit toe zeker relevante waarden in: <i>Rumex maritimus</i>, <i>Juncus compressus</i>, <i>Sparganium erectum</i> e.d. Echter i.f.v. beheer is de inrichting minder evident: een smalle landtong tussen twee waterrijke zones laat zich niet maaien, tenzij dan op de top (zie opname T WM 1a). Naar begrazing toe is het gebied wel geschikt, maar graasbeheer wordt actueel niet toegepast. Bovendien is het de vraag in welke mate de grotendeels onder water staande vlakte, waar desalniettemin houtige opslag opschiet, effectief via begrazing beheerd kan worden. Het ware naar vegetatie toe misschien beter geweest om een bredere zone minder diep af te graven, met meer plaats voor erg zacht hellende oevers. Aandachtspunten zijn een betere controle (prestudie) van waterstanden voorafgaandelijk aan de inrichting (afgraving) enerzijds, en een meer optimale afstemming van het beheer op de specifieke inrichting anderzijds. Maaien met afvoer is hier onvoldoende en lang niet altijd / overal mogelijk of zinvol.

PQ WM 2

Coördinaten (Lambert 72):

hoekpunt	X	Y	Z
37	87756.83	164157.00	11.47
38	87756.11	164157.64	11.69
39	87749.17	164150.53	11.66
40	87749.80	164149.76	11.49

Opname (Londo):

Taxon	2012	Taxon	2012
<i>Agrostis stolonifera</i>	a1	<i>Lolium multiflorum</i>	a1
<i>Alisma plantago-aquatica</i>	p1	<i>Lolium perenne</i>	r1
<i>Alnus glutinosa</i>	a2	<i>Lythrum salicaria</i>	r1
<i>Arrhenatherum elatius</i>	r1	<i>Medicago lupulina</i>	a1
<i>Bidens tripartita</i>	p1	<i>Plantago major</i>	p1
<i>Calystegia sepium</i>	p1	<i>Poa annua</i>	r1
<i>Cirsium arvense</i>	p1	<i>Poa trivialis</i>	a1
<i>Conyza canadensis</i>	r1	<i>Ranunculus repens</i>	p1
<i>Epilobium hirsutum</i>	a4	<i>Ranunculus sceleratus</i>	a1

Taxon	2012	Taxon	2012
Epilobium parviflorum	a1	Rumex palustris	p1
Epilobium tetragonum	p1	Salix alba	p1
Festuca pratensis	r1	Salix cinerea	p1
Juncus articulatus	r1	Spirodela polyrhiza	m2
Juncus bufonius	p1	Trifolium repens	m2
Juncus compressus	r1	Tussilago farfara	p1
Lemna minor	m1	Typha latifolia	p1

PQ	PQ WM 2						
Datum	2012/06/30						
Oppervlakte	1 x 9 m²						
Bedekking	Totaal: 35 % Kruidlaag: 35 %						
Hoogte	Kruidlaag: 100 cm						
Aantal waargenomen soorten	32						
Vegetatietype Associa	Syntaxon	Index	Norm.Lh.	Incompl.	Weirdn.		
	29AA04	24,4	1,0	0,4	1,3	Eleocharito acicularis-Limoselletum	
	29AA03B	24,7	0,9	0,2	1,2	Chenopodietum rubri inops	
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	29AA03B - Chenopodietum rubri inops						
Vlaams natuurtipe	Bidention tripartitae - Voedselminnende pioniergemeenschappen met Waterpeper en Rumex obtusifolius ssp. transiens						
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op vochtige (en in mindere mate natte) zeer voedselrijke bodem (G48/G28), soortengroepen van pioniervegetaties op natte zeer voedselrijke bodem (P28) en soortengroepen van houtige vegetaties (vnl. struweel) op natte bodem H20) (cfr. figuur Bijlage 2).						
Natuurstreefbeeld visiekaart	Veldgerstgrasland						
Nieuw natuurstreefbeeld	Paaizone waarvan een gedeelte droog komt in de zomermaanden, met gedeeltelijk een permanente pionierssituatie, in combinatie met de overgang van glanshavergrasland over dottergrasland naar grote zeggenvegetatie (bij een maaibeheer), of in combinatie met de overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland (in geval van beweiding).						
Bespreking vegetatie	Het Bidention domineert de site, met opvallend veel Ranunculus sceleratus en Agrostis stolonifera. Aangrenzend vertoont de vegetatie karakteristieken van het Lolio-Potentillion. Lemna minor en Spirodela polyrhiza zijn dan niet typerend maar gewoon aanwezig door de smalle oeverzone langsheen het water. Er is heel wat opslag van Alnus glutinosa (nog erg jonge exemplaren). Dit zal binnen 1-2 jaar veel schaduw creëren met een omslag in de vegetatie tot gevolg. Concreet zijn er nauwelijks tekenen van een Calthion vegetatie. 16AB - Calthion palustris 28AA - Nanocyperion flavescentis 38AA - Salicion albae 12BA - Lolio-Potentillion anserinae 29AA - Bidention tripartitae 0 10 20						
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	Dit PQ werd niet geïnventariseerd in 2008.						

3.2.5.1.6 Perceel T WM 1c

■ **Lokatie**

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Avelgem, Waarmaarde, perceel T WM 1c
Opname gelegen in de oostelijke oeverzone van de diepe plas

■ **Natuurinrichtingsmaatregel**

Afgraven van perceel palend aan meander, creatie van plassen met oeverzone

■ **Huidig beheer**

Niets doen

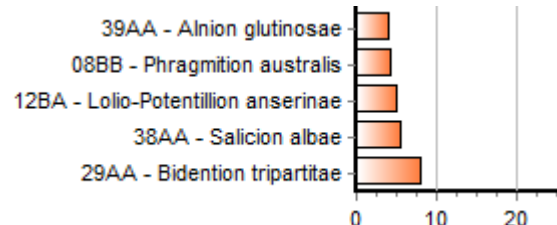
Natuurstreefbeeld: Zilverschoongrasland / Dottergrasland

Perceel T WM 1c

Opname (Tansley):

Taxon	2012	Taxon	2012
Alisma plantago-aquatica	s	Lycopus europaeus	a
Alnus glutinosa	o	Phragmites australis	r
Bidens tripartita	s	Plantago major	s
Calamagrostis epigejos	s	Pulicaria dysenterica	s
Calystegia sepium	s	Ranunculus acris	s
Daucus carota	s	Ranunculus sceleratus	r
Eleocharis palustris	s	Rumex conglomeratus	s
Epilobium hirsutum	r	Rumex hydrolapathum	r
Epilobium parviflorum	s	Rumex palustris	s
Equisetum arvense	r	Salix alba	r
Eupatorium cannabinum	r	Salix cinerea	s
Glyceria maxima	s	Sparganium erectum	r
Iris pseudacorus	s	Spirodela polyrhiza	d
Juncus compressus	s	Tussilago farfara	o
Lemna minor	f	Typha latifolia	s
Lolium perenne	r		

Perceel	T WM 1c						
Datum	2012/06/30						
Aantal waargenomen soorten	31						
Vegetatietype Associa	Syntaxon 21RG02	Index 28,3	Norm.Lh. 6,6	Incompl. 0,6	Weirdn. 8,7	RG Cymbalaria muralis- [Tortulo- Cymbalarietalia] RG Lemna minor- [Lemnetea minoris]	
	01RG01	28,8	43,9	-0,3	63,1		
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	Derde vegetatietype volgens Associa is: 29AA04 - Eleocharito acicularis-Limoselletum.						
Vlaams natuurtype	Bidenton tripartitae - Voedselminnende pioniergemeenschappen met Waterpeper en Rumex obtusifolius ssp. transiens						
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van ruigte op vochtige bodem (R44) en ruigte op natte zeer voedselrijke bodem (R28) en in mindere mate soortengroepen van verlandingsvegetaties in matig voedselrijk basisch/hard – zeer voedselrijk water (V16/V18) (cfr. figuur Bijlage 2).						
Natuurstreefbeeld visiekaart	Veldgerstgrasland						
Nieuw natuurstreefbeeld	Paaizone waarvan een gedeelte droog komt in de zomermaanden, met gedeeltelijk een permanente pionierssituatie, in combinatie met de overgang van glanshavergrasland over dottergrasland naar grote						

Perceel	T WM 1c												
	zeggenvegetatie (bij een maaibeheer), of in combinatie met de overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland (in geval van beweiding).												
Bespreking vegetatie	Soorten van het Bidention zijn het best vertegenwoordigd, gevolgd door o.a. Salicion en Phragmition. Deze oeverzone wordt 'gedomineerd' door <i>Lycopus europaeus</i>, <i>Lemna minor</i> en <i>Spirodela polyrhiza</i>. Verder komen o.a. <i>Typha latifolia</i>, <i>Sparganium erectum</i> of <i>Juncus compressus</i> voor. <table border="1"> <caption>Relative frequency of plant communities (estimated from chart)</caption> <thead> <tr> <th>Community</th> <th>Relative Frequency (approx.)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>39AA - Alnion glutinosae</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>08BB - Phragmition australis</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>12BA - Lolio-Potentillion anserinae</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>38AA - Salicion albae</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>29AA - Bidention tripartitae</td> <td>8</td> </tr> </tbody> </table>	Community	Relative Frequency (approx.)	39AA - Alnion glutinosae	2	08BB - Phragmition australis	3	12BA - Lolio-Potentillion anserinae	4	38AA - Salicion albae	5	29AA - Bidention tripartitae	8
Community	Relative Frequency (approx.)												
39AA - Alnion glutinosae	2												
08BB - Phragmition australis	3												
12BA - Lolio-Potentillion anserinae	4												
38AA - Salicion albae	5												
29AA - Bidention tripartitae	8												
Vergelijking inventarisatie 2008	Dit perceel werd niet geïnventariseerd in 2008.												
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	De evaluatie van de inrichting van dit perceel is dubbel. De resultaten wijzen uit dat meerdere interessante soorten voorkomen: <i>Juncus compressus</i>, <i>Sparganium erectum</i> e.a. Maar het beheer is veeleer problematisch. De oeverzone zit geheel geprangd tussen de hoger gelegen houtkant (welke nog verder zal uitgroeien) en het open water. Op termijn zal er voor pioniers geen plaats meer zijn en zal de biodiversiteit lokaal afnemen. Ook voor graasbeheer lijkt de steile helling beperkt potenties te bieden. Voor maaibeheer is ze al helemaal niet geschikt. In plaats van Dottergrasland of Grote zeggenvegetatie zal hier op termijn veeleer Rietland tot ontwikkeling komen, allicht vergezeld van (houtige) opslag en/of struweel. Aandachtspunten vormen het beheer van de oeverzone (cf. doelstellingen) alsook deze van aanpalende houtkant/heg. Dient deze laatste niet beter stelselmatig te worden ingekort ('doorstoken') of tenminste sterk gesnoeid?												

3.2.5.2 Dottergrasland

3.2.5.2.1 Perceel T KH 1e

■ Lokatie

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Avelgem, Kerkhove, perceel T KH 1e
Opname gelegen in het centraal laag gelegen grasland

■ Natuurinrichtingsmaatregel

Inrichting van laantjes en grachten

■ Huidig beheer

Maaien met nabegrazing (runderen)

Natuurstreefbeeld: Dottergrasland

Perceel T KH 1e

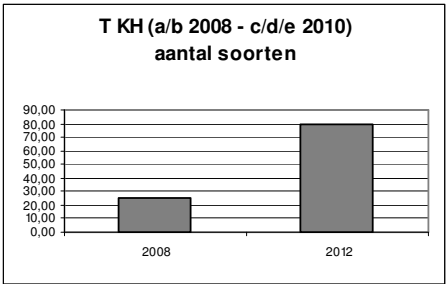
Opname (Tansley):

N.B. perceelsafbakeningen in 2008 en 2011 verschillen onderling (vandaar opsplitsing in tabel waardoor rechtstreekse vergelijking enige attentie vergt).

Taxon	2008	2012	Taxon	2008	2012
-------	------	------	-------	------	------

	T KH 1a	T KH 1b	T KH 1c	T KH 1d	T KH 1e		T KH 1a	T KH 1b	T KH 1c	T KH 1d	T KH 1e
Agrostis gigantea			o	r		Juncus inflexus	o	o	s	r	r
Agrostis stolonifera			o	o	f	Leontodon autumnalis				s	
Allium vineale			r			Lolium multiflorum			s		
Alopecurus geniculatus	a	f	s	o	o	Lolium perenne	r	f	a	la	o
Arrhenatherum elatius			s			Lychnis flos-cuculi	o	r	s	s	s
Artemisia vulgaris			s	s		Lycopus europaeus			s	s	s
Atriplex prostrata			s		s	Lysimachia nummularia	o			s	o
Bellis perennis			r		r	Lysimachia vulgaris					s
Bidens tripartita					s	Matricaria recutita			s	s	s
Bromus hordeaceus			o	o		Mentha aquatica	f	o	o	r	a
Calystegia sepium			s	s		Myosotis laxa subsp. cespitosa	f	a	r	r	f
Carex acuta					a	Oenanthe fistulosa	f	o	r	s	la
Carex acutiformis					s	Persicaria amphibia			s		r
Carex disticha	f		r			Persicaria hydropiper					s
Carex hirta	f	o	s	lf	a	Persicaria lapathifolia			r	r	
Carex otrubae			r			Phalaris arundinacea			s		r
Cerastium fontanum		o	o	o	r	Phleum pratense		f	f	f	r
Cirsium arvense			o	r	r	Phragmites australis				s	s
Cirsium vulgare			s	s	s	Plantago major			o	r	o
Crepis capillaris				s		Poa trivialis			a	a	a
Dactylis glomerata			r			Potentilla anserina	o		s		s
Eleocharis palustris	d	f	r	r	a	Ranunculus acris			r	s	
Epilobium hirsutum			r	r	r	Ranunculus flammula	o				
Epilobium parviflorum			s		r	Ranunculus repens	o	f	o	s	lo
Epilobium tetragonum			r	s	r	Ranunculus sardous					s
Equisetum fluviatile				s		Ranunculus sceleratus	o	o			s
Equisetum palustre			la	o	f	Rorippa sylvestris	o	r		s	s
Festuca pratensis			r			Rumex conglomeratus	o	o	o	r	o
Galium aparine			s			Rumex crispus					s
Galium palustre	f	f	s	r	o	Rumex palustris			s		s
Geranium dissectum			r			Salix alba					s
Glyceria maxima			s			Salix cinerea			r		
Glyceria notata			r	r	r	Sonchus asper			s	s	s
Gnaphalium uliginosum					s	Stellaria aquatica			s		
Holcus lanatus	o	f	a	d	r	Symphytum officinale			s		
Hordeum secalinum	r	a	d	f	r	Taraxacum sectie Ruderalia			r	s	
Hypochaeris radicata			s			Trifolium dubium			o	r	r
Iris pseudacorus					s	Trifolium repens	o	f	f	o	o
Juncus articulatus	a	o	s	s	o	Urtica dioica			s		
Juncus bufonius	f	o	la	o	f	Veronica anagallis-aquatica			r	s	o
Juncus effusus			s		s						

Perceel	T KH 1e					
Datum	2012/06/29					
Aantal waargenomen soorten						
Vegetatietype Associa	Syntaxon 12BA01C	Index 36,3	Norm.Lh. 2,9	Incompl. -0,3	Weirdn. 4,6	Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum

Perceel	T KH 1e
	12BA02B 37,6 2,9 -0,2 4,9 palustris Triglochino- Agrostietum nasturtietosum
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris
Vlaams natuurstreefbeeld	Associatie van Platte rus (Juncetum compressi ass. nov.) Lolio-Potentillion
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op natte - vochtige zeer voedselrijke bodem (G28/G48), soortengroepen van ruigte op natte voedselarme bodem (R24) en soortengroepen van pioniervegetaties op natte zeer voedselrijke bodem (P28)) (cfr. <i>figuur Bijlage 2</i>).
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearugte
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland
Bespreking vegetatie	Soorten van het Lolio-Potentillion zijn talrijk. Toch is hier een grote overlap met soorten van het Calthion palustris. We noemen o.a. Polygonum amphibium, Carex hirta, Eleocharis palustris, Carex acuta... Atriplex prostrata, Rorippa sylvestris en enkele andere zijn evenwel meer typerend voor het eerstgenoemde verbond. Anderzijds is Lychnis flos-cuculi dan weer een typische vertegenwoordiger van het Calthion. Langsheen de greppels vinden we vooral soorten van het Bidention terug of een mix tussen voorgenoemde. Niettegenstaande aanwezigheid van Hordeum secalinum kan dit grasland niet als Lolio-Cynosuretum geklasseerd worden.
Vergelijking inventarisatie 2008	In 2008 werden 25 soorten waargenomen in T KH 1 (T KH 1a + T KH 1b). In 2012 waren er dit 80 (T KH 1c + T KH 1d + T KH 1e). Er is dus een meer dan significante toename in het aantal soorten. Enige soort welke in 2012 niet meer waargenomen kon worden is Ranunculus flammula. Een beetje eigenaardig want de standplaats is in feite in orde voor die soort. Een meer plausibele verklaring echter is dat de soort voorheen niet voorkwam op het perceel maar enkel in de greppels waar ze anno 2012 nog steeds voorkwam. Ranunculus repens, Alopecurus geniculatus en Juncus inflexus lijken alvast aan abundantie te hebben ingeboet. Op zich is dit eerder positief te interpreteren gezien dergelijke voorheen hoogfrequente soorten op die manier plaats maakten voor nieuwe taxa. Voor de meeste andere soorten geldt een stijging in abundantie (of in andere gevallen min of meer een status quo).
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	In belangrijke mate zal de stijging in aantal soorten ook effectief gelegen zijn aan de inrichtingsmaatregelen. De stijging is niet enkel

Perceel	T KH 1e
	significant maar ook bijzonder relevant i.f.v. het verwezenlijken van de doelstellingen (vooral dan Dotterbloemgrasland). De realisatie hiervan hangt uiteraard in erg belangrijke mate samen met het gevoerde maaibeheer, dat succesvol lijkt te zijn wat de vlakke delen van het perceel betreft. Aandachtspunt is het opnemen van grachten/grachtranden in het maaibeheer en/of aanbieden van aangepaste graasintensiteit met eventuele variatie aan grazers (soorten/rassen).

PQ KH 4

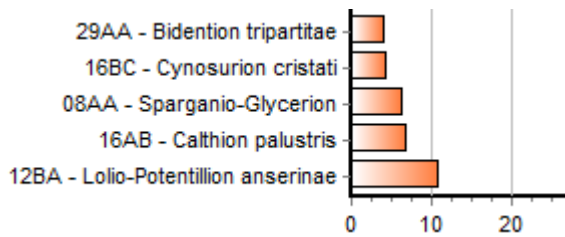
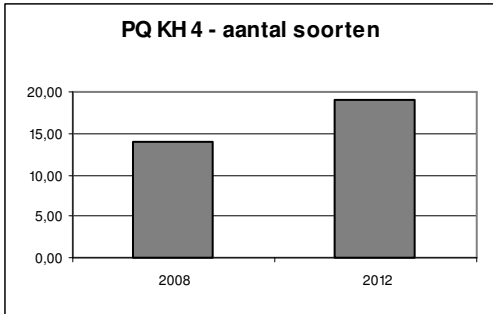
Coördinaten (Lambert 72):

hoekpunt	X	Y	Z
13	89566.02	165629.05	11.33
14	89564.27	165631.57	11.33
15	89561.80	165629.93	11.39
16	89563.48	165627.33	11.38

Opname (Londo):

Taxon	2008	2012	Taxon	2008	2012
Alopecurus geniculatus	1-	a1	Phleum pratense		p1
Galium palustre	p1	m2	Plantago major		p1
Glyceria notata	1-	p1	Poa trivialis	1+	2
Juncus articulatus		r1	Ranunculus repens	p2	p1
Lolium perenne		p1	Rumex conglomeratus		r1
Lysimachia nummularia	r1	r1	Taraxacum sectie Ruderalia	r1	p1
Mentha aquatica	p1	p1	Trifolium dubium		r1
Myosotis laxa subsp. cespitosa	a4	a1	Trifolium repens	1+	1
Oenanthe fistulosa	a1	a1	Veronica anagallis-aquatica		r1

PQ	PQ KH 4					
Datum	2012/06/29					
Oppervlakte	3 x 3 m²					
Bedekking	Totaal: 100 % Kruidlaag: 100 %					
Hoogte	Kruidlaag: 80 cm					
Aantal waargenomen soorten	18					
Vegetatietype Associa	Syntaxon 12BA01C	Index 15,6	Norm.Lh. -0,2	Incompl. 0,1	Weirdn. -0,3	Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris Ranunculo-Alopecuretum typicum
	12BA01B	16,8	-0,1	0,2	-0,2	
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris					
Vlaams natuurtype	Associatie van Platte rus (Juncetum compressi ass. nov.) Lolio-Potentillion					
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op natte (en in mindere mate vochtige – droge) zeer voedselrijke bodem (G28/G48/G68) (cfr. figuur Bijlage 2).					
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearuigte					
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland					
Bespreking vegetatie	De soortensamenstelling wijst op een overgang tussen het Lolio-					

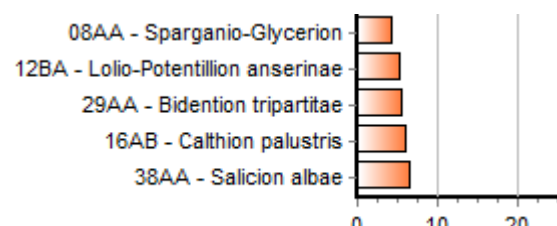
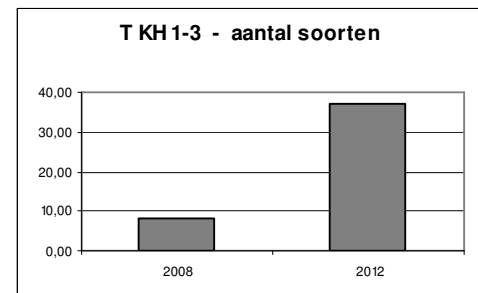
PQ	PQ KH 4
	Potentillion en het Calthion. De opkomst van <i>Juncus articulatus</i> en <i>Plantago major</i> is dan eerder typerend voor het Lolio-Potentillion, en wordt mede gestimuleerd door het grasbeheer.
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	In 2008 werden 11 soorten waargenomen. In 2012 waren er dit 18, een duidelijke toename dus. <i>Juncus articulatus</i>, <i>Veronica anagallis-aquatica</i> en <i>Rumex conglomeratus</i> behoren tot de belangrijkste nieuwkomers. Verder verdween geen van de in 2008 aanwezige taxa. De abundanties blijven nog redelijk gelijkaardig. Wel is er een toename van <i>Poa trivialis</i>.

Gracht T KH 1-3

Opname (Tansley):

In nabijheid: *Carex pendula*

Taxon	2008	2012	Taxon	2008	2012
<i>Agrostis stolonifera</i>		o	<i>Lysimachia nummularia</i>		r
<i>Apium nodiflorum</i>		s	<i>Lysimachia vulgaris</i>		s
<i>Callitriche platycarpa</i>	a	r	<i>Lythrum salicaria</i>		r
<i>Carex acuta</i>		f	<i>Mentha aquatica</i>		a
<i>Carex acutiformis</i>	o		<i>Myosotis laxa</i> subsp. <i>cespitosa</i>		o
<i>Cirsium arvense</i>		s	<i>Persicaria amphibia</i>		r
<i>Eleocharis palustris</i>		r	<i>Phalaris arundinacea</i>	o	o
<i>Epilobium hirsutum</i>		r	<i>Plantago major</i>		s
<i>Epilobium parviflorum</i>		s	<i>Quercus robur</i>		s
<i>Filipendula ulmaria</i>		s	<i>Rorippa amphibia</i>	r	r
<i>Galium aparine</i>		s	<i>Rorippa microphylla</i>		r
<i>Galium palustre</i>		r	<i>Rorippa sylvestris</i>		s
<i>Glyceria maxima</i>		s	<i>Rubus caesius</i>		s
<i>Holcus lanatus</i>		s	<i>Rumex conglomeratus</i>		f
<i>Hottonia palustris</i>	o	s	<i>Rumex palustris</i>		s
<i>Iris pseudacorus</i>	o	r	<i>Salix alba</i>		d
<i>Juncus effusus</i>		s	<i>Solanum dulcamara</i>		r
<i>Lemna minor</i>	a	f	<i>Symphytum officinale</i>		r
<i>Lemna trisulca</i>	a		<i>Urtica dioica</i>		s
<i>Lychnis flos-cuculi</i>		s			

Gracht	T KH 1-3
Datum	2012/06/30
Aantal waargenomen soorten	37
Vegetatietype Associa	Syntaxon Index Norm.Lh. Incompl. Weirnd. 08BC02A 29,3 2,2 -0,2 3,5 Caricetum gracilis typicum 32RG05 30,7 1,8 -0,2 2,6 RG Phalaris arundinacea- [Convolvulo-Filipenduletea]
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	08BC02A - Caricetum gracilis typicum
Vlaams natuurtipe	Grote zeggengemeenschappen met Scherpe zegge (<i>Carex acuta</i>) en Oeverzegge (<i>Carex riparia</i>)
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van houtige vegetaties (vnl. struweel) op natte bodem (H20) en soortengroepen van ruigte op natte voedselarme (R24) maar ook van ruigte op natte – droge zeer voedselrijke bodem (R28/R68) (cfr. <i>figuur Bijlage 2</i>).
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearuigte
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland
Bespreking vegetatie	Meerdere vegetaties komen langsheen deze gracht voor. Het is moeilijk om een enkel type eruit te pikken. In praktijk is de gracht sterk overschaduwd, waarbij het Cairion nog kan standhouden. Anderzijds zijn er de soorten van het Bidention. <i>Carex acuta</i> en <i>Rumex conglomeratus</i> zijn de belangrijkste soorten in de schaduw van <i>Salix alba</i>.
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	In 2008 werden 8 soorten waargenomen. In 2012 waren er dit 37. Dit is alvast een spectaculair verschil. Twee soorten verdwenen: <i>Lemna trisulca</i> en <i>Carex acutiformis</i>; echter deze laatste werd mogelijks genoteerd in de plaats van <i>Carex acuta</i> waardoor uiteindelijk slechts één soort verdwenen lijkt te zijn.

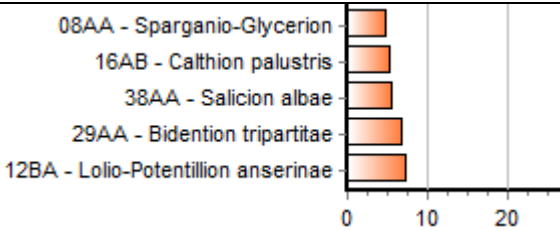
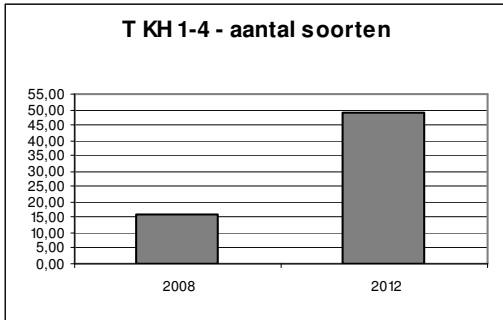
Gracht T KH 1-4

Opname (Tansley):

Taxon	2008	2012	Taxon	2008	2012
<i>Achillea ptarmica</i>	r		<i>Lycopus europaeus</i>		s
<i>Agrostis gigantea</i>		r	<i>Lysimachia nummularia</i>		s

Agrostis stolonifera	a	f	Mentha aquatica	o	s
Alisma plantago-aquatica		r	Myosotis laxa subsp. cespitosa	o	s
Alopecurus geniculatus	a	o	Oenanthe fistulosa	o	s
Apium nodiflorum	r		Phleum pratense		r
Bellis perennis		s	Phragmites australis		s
Callitriche platycarpa	o	s	Plantago major		r
Cardamine pratensis		s	Poa trivialis		r
Carex acuta		s	Ranunculus aquatilis		s
Carex hirta	f	s	Ranunculus flammula		s
Chara globularis var. globularis		s	Ranunculus repens		s
Eleocharis palustris	a	s	Ranunculus sceleratus	o	s
Epilobium hirsutum		s	Rorippa microphylla		s
Epilobium parviflorum		s	Rorippa palustris		s
Epilobium tetragonum		s	Rumex conglomeratus		s
Equisetum fluviatile		s	Rumex palustris		s
Galium palustre	o	s	Salix alba		s
Glyceria notata	f	s	Salix cinerea		s
Hottonia palustris		s	Salix viminalis		s
Iris pseudacorus	o		Salix x rubens		s
Juncus articulatus		s	Solanum dulcamara		s
Juncus effusus		s	Taraxacum sectie Ruderalia		s
Juncus inflexus		s	Trifolium repens		s
Lemna minor	o	s	Typha latifolia		s
Lemna trisulca	o		Veronica anagallis-aquatica		s
Lolium perenne		s			

Gracht	T KH 1-4						
Datum	2012/06/29						
Aantal waargenomen soorten	49						
Vegetatietype Associa	Syntaxon 23AA01	Index 32,2	Norm.Lh. 49,7	Incompl. 2,5	Weirdn. 67,7	Honckenyo-Agropyretum juncei	
	25AA01	33,3	64,7	4,4	97,6	Salicornietum dolichostachyae	
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	Gezien de hoge indexen wijzen op de relatieve 'ongeschiktheid' van de determinatie op associatieniveau, wordt hier geen type geselecteerd.						
Vlaams natuurtype	Bidention tripartitae - Voedselminnende pioniergemeenschappen met Waterpeper en Rumex obtusifolius ssp. transiens						
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op natte - vochtige zeer voedselrijke bodem (G28/G48), soortengroepen van houtige vegetaties (vnl. struweel) op natte bodem (H20) en soortengroepen van verlandingsvegetaties in matig voedselrijk basisch/hard water (V16) (cfr. figuur Bijlage 2).						
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearuigte						
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland						
Bespreking vegetatie	Agrostis stolonifera en Alopecurus geniculatus zijn dominant respectievelijk occasioneel. Het gaat om een vegetatie die zowel soorten uit het Lolio-Potentillion als het Bidention bevat (met aanleunend daarbij Salicion en Calthion). Lokaal is ook het Glycerion aanwezig. In de gracht vormen Ranunculus aquatilis, Chara globularis var. globularis en Hottonia palustris goede indicatoren (deze laatste wijst vaak op aanwezige kwel).						

Gracht	T KH 1-4
	
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	In 2008 werden 16 soorten waargenomen. In 2012 waren er dit 49. <i>Achillea ptarmica</i>, <i>Lemna trisulca</i>, <i>Apium nodiflorum</i> en <i>Iris pseudacorus</i> verdwenen. Ze werden allicht weggegraven en konden niet meer opnieuw koloniseren. Vooral ingeval <i>Apium nodiflorum</i> lijkt dat eerder onverwacht, gezien deze soort vaak vlug terugkomt. <i>Alopecurus geniculatus</i>, <i>Callitriche platycarpa</i>, <i>Carex hirta</i>, <i>Eleocharis palustris</i>, <i>Glyceria notata</i>, <i>Lemna minor</i>, <i>Mentha aquatica</i>, <i>Myosotis cespitosa</i>, <i>Oenanthe fistulosa</i> en <i>Ranunculus sceleratus</i> namen opvallend af in abundantie. Blijkbaar maakten zij plaats voor de talloze nieuwkomers waaronder <i>Rumex palustris</i>, <i>Ranunculus aquatilis</i>, <i>R. flammula</i>, <i>Veronica anagallis-aquatica</i>, <i>Equisetum fluviatile</i>, <i>Juncus articulatus</i>, <i>Chara globularis</i> var. <i>globularis</i> e.a. Deze laatste is beperkt aanwezig maar komt in hetzelfde perceel ook elders nog beperkt voor. Kennelijk is deze (pionier)soort in termen van abundantie reeds op de terugweg. Duidelijk is de verdere vergrassing maar zeer zeker ook verhouting / verstruweling van de vegetatie in de greppels.

PQ KH 2

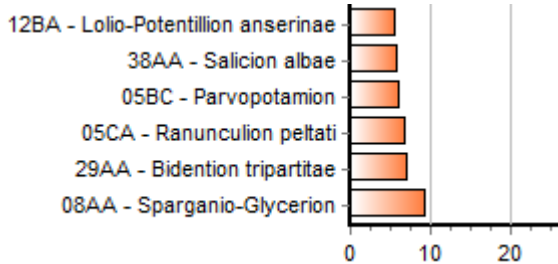
Coördinaten (Lambert 72):

hoekpunt	X	Y	Z
9	89581.37	165634.18	10.87
10	89584.36	165630.20	10.98
11	89582.66	165628.90	10.88
12	89579.70	165632.92	10.83

Opname (Londo):

Taxon	2012	Taxon	2012
<i>Alisma plantago-aquatica</i>	r1	<i>Lysimachia nummularia</i>	p1
<i>Callitriche platycarpa</i>	m1	<i>Mentha aquatica</i>	a1
<i>Eleocharis palustris</i>	p1	<i>Myosotis laxa</i> subsp. <i>cespitosa</i>	p1
<i>Galium palustre</i>	p1	<i>Rorippa microphylla</i>	p1
<i>Glyceria notata</i>	5+	<i>Rorippa palustris</i>	r1
<i>Juncus articulatus</i>	r1	<i>Salix alba</i>	p1
<i>Lemna minor</i>	m1	<i>Veronica anagallis-aquatica</i>	p1

PQ	PQ KH 2
-----------	----------------

PQ	PQ KH 2																			
Datum	2012/06/30																			
Oppervlakte	2 x 4,5 m²																			
Bedekking	Totaal: 85 % Kruidlaag: 60 %																			
Hoogte	Kruidlaag: 100 cm																			
Aantal waargenomen soorten	14																			
Vegetatietype Associa	Syntaxon	Index	Norm.Lh.	Incompl.	Weirdn.															
	05CA01	16,9	1,0	0,1	1,4	Callitricho-Hottonietum														
	05BC05	18,6	0,9	0,3	1,2	Myriophyllo verticillati-Hottonietum														
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	De resultaten van Associa genereerden twee verwante types waarvan het Callitricho-Hottonietum (05CA01) nog het beste aansluit.																			
Vlaams natuurstreefbeeld	Gemeenschappen van smalle voedselrijke waterlopen en poelen met Groot moerasscherm (Apium nodiflorum) en Stomp vlotgras (Glyceria notata)																			
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van pioniervegetaties op natte matig voedselrijke bodem (P27) (cfr. figuur Bijlage 2).																			
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearuigte																			
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland																			
Bespreking vegetatie	Met als zwaar dominante soort <i>Glyceria notata</i>, en met trouwe soort <i>Veronica anagallis-aquatica</i>, behoort deze vegetatie tot het Sparganio-Glycerion. Dit veeleer dan het Callitricho-Hottonietum waar <i>Veronica anagallis-aquatica</i> normaal niet voorkomt. <table><thead><tr><th>Vegetation Type</th><th>Frequency (approx.)</th></tr></thead><tbody><tr><td>12BA - Lolio-Potentillion anserinae</td><td>5</td></tr><tr><td>38AA - Salicion albae</td><td>5</td></tr><tr><td>05BC - Parvopotamion</td><td>5</td></tr><tr><td>05CA - Ranunculion peltati</td><td>8</td></tr><tr><td>29AA - Bidention tripartitae</td><td>8</td></tr><tr><td>08AA - Sparganio-Glycerion</td><td>10</td></tr></tbody></table>						Vegetation Type	Frequency (approx.)	12BA - Lolio-Potentillion anserinae	5	38AA - Salicion albae	5	05BC - Parvopotamion	5	05CA - Ranunculion peltati	8	29AA - Bidention tripartitae	8	08AA - Sparganio-Glycerion	10
Vegetation Type	Frequency (approx.)																			
12BA - Lolio-Potentillion anserinae	5																			
38AA - Salicion albae	5																			
05BC - Parvopotamion	5																			
05CA - Ranunculion peltati	8																			
29AA - Bidention tripartitae	8																			
08AA - Sparganio-Glycerion	10																			
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	Dit PQ werd niet geïnventariseerd in 2008.																			

PQ KH 3

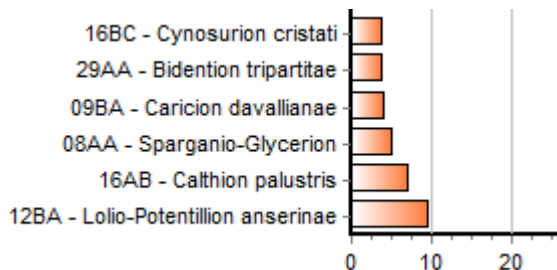
Coördinaten (Lambert 72):

hoekpunt	X	Y	Z
5	89589.39	165627.67	11.40
6	89588.60	165626.99	11.12
7	89582.51	165634.94	11.15
8	89583.18	165635.49	11.45

Opname (Londo):

Taxon	2012	Taxon	2012
Bellis perennis	r1	Myosotis laxa subsp. cespitosa	1+
Cardamine pratensis	p1	Oenanthe fistulosa	p1
Eleocharis palustris	1-	Phleum pratense	a1
Epilobium parviflorum	r1	Phragmites australis	r1
Epilobium tetragonum	r1	Plantago major	p1
Galium palustre	a1	Ranunculus repens	a1
Juncus articulatus	a2	Rumex conglomeratus	p1
Juncus effusus	r1	Salix cinerea	r1
Juncus inflexus	r1	Solanum dulcamara	r1
Lolium perenne	r1	Taraxacum sectie Ruderalia	r1
Lysimachia nummularia	a1	Veronica anagallis-aquatica	p1
Mentha aquatica	a1		

PQ	PQ KH 3						
Datum	2012/06/30						
Oppervlakte	1 x 9 m²						
Bedekking	Totaal: 100 % Kruidlaag: 95 %						
Hoogte	Kruidlaag: 110 cm						
Aantal waargenomen soorten	23						
Vegetatietype Associa	Syntaxon	Index	Norm.Lh.	Incompl.	Weirdn.	Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris Ranunculo-Alopecuretum inops	
	12BA01C	16,4	0,0	0,1	0,0		
	12BA01D	17,5	1,0	0,0	1,4		
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris						
Vlaams natuurtipe	Associatie van Platte rus (Juncetum compressi ass. nov.) Lolio-Potentillion						
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op natte (en in mindere mate vochtige – droge) zeer voedselrijke bodem (G28/G48/G68), soortengroepen van ruigte op natte voedselarme bodem (R24) en verlandingsvegetaties in aquatische omgeving op matig voedselrijk basische/harde bodem (V16) (cfr. figuur Bijlage 2).						
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearuigte						
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland						
Bespreking vegetatie	Eleocharis palustris en Myosotis cespitosa behoren samen met Glyceria notata tot de meest abundante soorten. Opvallend is ook de aanwezigheid van soorten als Salix cinerea of Rumex conglomeratus welke niet typerend zijn voor dit gezelschap. Soorten van het Lolio-Potentillion (en Calthion) maken het leeuwendeel van de vegetatie uit.						

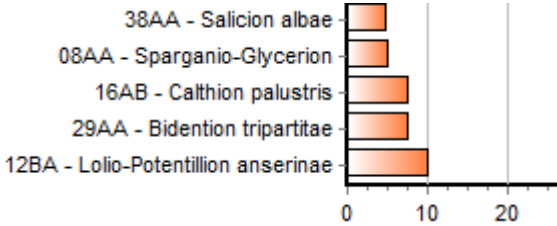
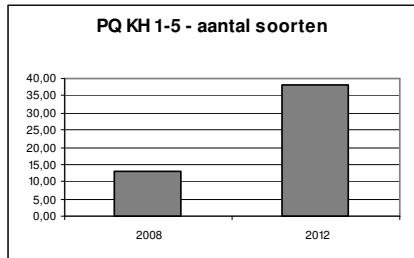
PQ	PQ KH 3
	De Associatie van Platte rus (<i>Juncetum compressi</i>) sluit meest aan op de subassociatie 'equisetosum' van het <i>Ranunculo-Alopecuretum</i> welke o.a. door <i>Juncus articulatus</i> gedifferentieerd wordt.
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	Dit PQ werd niet geïnventariseerd in 2008.

Gracht T KH 1-5

Opname (Tansley):

Taxon	2008	2012	Taxon	2008	2012
<i>Agrostis stolonifera</i>	f	f	<i>Lolium perenne</i>		r
<i>Alisma plantago-aquatica</i>		s	<i>Lychnis flos-cuculi</i>	r	
<i>Alopecurus geniculatus</i>	a	o	<i>Lysimachia nummularia</i>		s
<i>Bellis perennis</i>	o		<i>Mentha aquatica</i>		f
<i>Cardamine pratensis</i>	o	s	<i>Myosotis laxa</i> subsp. <i>cespitosa</i>		r
<i>Carex acuta</i>		r	<i>Oenanthe fistulosa</i>		r
<i>Carex acutiformis</i>		s	<i>Persicaria amphibia</i>		s
<i>Carex disticha</i>		s	<i>Phleum pratense</i>		r
<i>Cerastium fontanum</i>		s	<i>Plantago major</i>		r
<i>Eleocharis palustris</i>	o	r	<i>Poa trivialis</i>	f	r
<i>Epilobium tetragonum</i>		s	<i>Ranunculus repens</i>		r
<i>Equisetum palustre</i>		o	<i>Ranunculus sceleratus</i>		s
<i>Galium palustre</i>		o	<i>Rorippa microphylla</i>		s
<i>Glyceria notata</i>	f	d	<i>Rorippa sylvestris</i>		s
<i>Holcus lanatus</i>	f		<i>Rumex conglomeratus</i>		r
<i>Hordeum secalinum</i>	o	s	<i>Rumex palustris</i>		s
<i>Juncus articulatus</i>	f	r	<i>Salix alba</i>		o
<i>Juncus bufonius</i>	o	r	<i>Taraxacum</i> sectie <i>Ruderalia</i>		s
<i>Juncus compressus</i>		s	<i>Trifolium repens</i>		r
<i>Juncus effusus</i>		s	<i>Veronica anagallis-aquatica</i>		r
<i>Juncus inflexus</i>	s	r			

Gracht	T KH 1-5					
Datum	2012/06/29					
Aantal waargenomen soorten	38					
Vegetatietype Associa	Syntaxon 12BA01C	Index 28,8	Norm.Lh. 1,1	Incompl. -0,2	Weirdn. 1,8	Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris
	29AA04	30,0	1,7	0,3	2,3	Eleocharito acicularis-Limoselletum
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris					

Gracht	T KH 1-5
Vlaams natuurstreefbeeld	Associatie van Platte rus (<i>Juncetum compressi</i> ass. nov.) Lolio-Potentillion
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op natte - vochtige zeer voedselrijke bodem (G28/G48) (cfr. <i>figuur Bijlage 2</i>).
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearuigte
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland
Bespreking vegetatie	Opnieuw treden soorten van het Lolio-Potentillion meest naar voor. <i>Glyceria notata</i> is dominant. <i>Mentha aquatica</i> en <i>Agrostis stolonifera</i> zijn frequent. <i>Salix alba</i>, hoewel geen vertegenwoordiger van dit type, is occasioneel. Dit duidt opnieuw op de verstruweling van de greppels. Typisch voor deze subassociatie van het <i>Ranunculo-Alopecuretum</i> is de aanwezigheid van o.a. <i>Equisetum palustre</i> en <i>Juncus articulatus</i> alsook <i>Glyceria notata</i>.
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	In 2008 werden 13 soorten waargenomen. In 2012 waren er dit 38. <i>Bellis perennis</i>, <i>Holcus lanatus</i> maar -jammer genoeg- ook <i>Lychnis flos-cuculi</i> verdwenen. Er zijn daarentegen 28 nieuwkomers; o.a. <i>Carex acuta</i>, <i>Equisetum palustre</i>, <i>Alisma plantago-aquatica</i>, <i>Carex disticha</i>, <i>Galium palustre</i>, <i>Mentha aquatica</i>, <i>Oenanthe fistulosa</i>, <i>Rorippa microphylla</i>, <i>R. sylvestris</i>, <i>Ranunculus sceleratus</i>... Het valt verder op dat <i>Juncus articulatus</i> en <i>Poa trivialis</i> 'gedecimeerd' zijn. Ook <i>Eleocharis palustris</i> ging achteruit in abundantie.

PQ KH 5

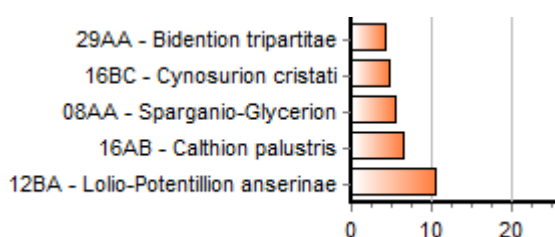
Coördinaten (Lambert 72):

hoekpunt	X	Y	Z
21	89514.15	165534.80	11.15
22	89514.97	165535.43	11.37
23	89521.21	165527.57	11.41
24	89520.49	165526.94	11.21

Opname (Londo):

Taxon	2012	Taxon	2012
<i>Alopecurus geniculatus</i>	m2	<i>Lysimachia nummularia</i>	p1
<i>Carex acuta</i>	p1	<i>Mentha aquatica</i>	m4
<i>Cerastium fontanum</i>	r1	<i>Myosotis laxa</i> subsp. <i>cespitosa</i>	a1
<i>Eleocharis palustris</i>	1+	<i>Oenanthe fistulosa</i>	p1
<i>Epilobium tetragonum</i>	r1	<i>Persicaria amphibia</i>	r1

Galium palustre	m2	Phleum pratense	p1
Glyceria notata	a1	Plantago major	p1
Hordeum secalinum	a1	Poa trivialis	a1
Juncus articulatus	p1	Ranunculus repens	a2
Juncus bufonius	a1	Rumex conglomeratus	r1
Juncus inflexus	r1	Taraxacum sectie Ruderalia	r1
Lolium perenne	p1	Veronica anagallis-aquatica	a1

PQ	PQ KH 5																		
Datum	2012/06/29																		
Oppervlakte	1 x 9 m²																		
Bedekking	Totaal: 99 % Kruidlaag: 95 %																		
Hoogte	Kruidlaag: 90 cm																		
Aantal waargenomen soorten	24																		
Vegetatietype Associa	Syntaxon	Index	Norm.Lh.	Incompl.	Weirdn.	Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris Ranunculo-Alopecuretum typicum													
	12BA01C	18,3	0,1	0,1	0,2														
	12BA01B	20,0	0,4	0,2	0,6														
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris																		
Vlaams natuurtipe	Associatie van Platte rus (Juncetum compressi ass. nov.) Lolio-Potentillion																		
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op natte (en in mindere mate vochtige – droge) zeer voedselrijke bodem (G28/G48/G68), verlandingsvegetaties in matig voedselrijk basisch/hard (V16)) (cfr. <i>figuur Bijlage 2</i>).																		
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearuigte																		
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland																		
Bespreking vegetatie	Het PQ behoort tot het Lolio-Potentillion, met overgang naar het Calthion. Ranunculus repens, Poa trivialis, Agrostis stolonifera en Trifolium repens zijn belangrijk in abundantie, wat ook typerend is voor het Lolio-Potentillion. Voor Calthion zijn belangrijkste (lokaal) afwezigen: Lychnis flos-cuculi, Lotus pedunculatus of Carex disticha. <table><caption>Relative abundance of vegetation types</caption><thead><tr><th>Vegetatietype</th><th>Abundantie (0-20)</th></tr></thead><tbody><tr><td>29AA - Bidention tripartitae</td><td>~5</td></tr><tr><td>16BC - Cynosurion cristati</td><td>~5</td></tr><tr><td>08AA - Sparganio-Glycerion</td><td>~5</td></tr><tr><td>16AB - Calthion palustris</td><td>~8</td></tr><tr><td>12BA - Lolio-Potentillion anserinae</td><td>~12</td></tr></tbody></table>							Vegetatietype	Abundantie (0-20)	29AA - Bidention tripartitae	~5	16BC - Cynosurion cristati	~5	08AA - Sparganio-Glycerion	~5	16AB - Calthion palustris	~8	12BA - Lolio-Potentillion anserinae	~12
Vegetatietype	Abundantie (0-20)																		
29AA - Bidention tripartitae	~5																		
16BC - Cynosurion cristati	~5																		
08AA - Sparganio-Glycerion	~5																		
16AB - Calthion palustris	~8																		
12BA - Lolio-Potentillion anserinae	~12																		
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	Dit PQ werd niet geïnventariseerd in 2008.																		

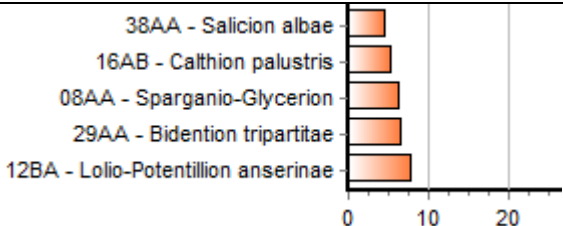
Grachten T KH 1f: Alle grachten binnen perceel T KH 1e

Opname (Tansley):

Taxon	2012	Taxon	2012
Agrostis gigantea	r	Mentha aquatica	a
Agrostis stolonifera	o	Myosotis laxa subsp. cespitosa	f
Alisma plantago-aquatica	s	Oenanthe fistulosa	lf

Taxon	2012	Taxon	2012
Alopecurus geniculatus	r	Persicaria amphibia	r
Apium nodiflorum	s	Persicaria hydropiper	s
Callitriche platycarpa	f	Plantago major	r
Cardamine pratensis	s	Potentilla anserina	s
Carex acuta	a	Ranunculus aquatilis	r
Carex hirta	o	Ranunculus repens	r
Cirsium arvense	s	Ranunculus sceleratus	r
Eleocharis palustris	d	Rorippa amphibia	s
Epilobium hirsutum	s	Rorippa microphylla	s
Equisetum palustre	a	Rumex conglomeratus	o
Galium palustre	o	Rumex palustris	s
Glyceria notata	d	Salix alba	o
Juncus articulatus	r	Salix cinerea	s
Juncus bufonius	r	Sparganium erectum	lf
Juncus effusus	s	Taraxacum sectie Ruderalia	s
Juncus inflexus	r	Trifolium hybridum	s
Lemna minor	d	Trifolium repens	o
Lycopus europaeus	r	Typha latifolia	s
Lysimachia nummularia	o	Veronica anagallis-aquatica	f
Lythrum salicaria	r		

Gracht	T KH 1f						
Datum	2012/06/29						
Aantal waargenomen soorten	45						
Vegetatietype Associa	Syntaxon 29AA04	Index 32,3	Norm.Lh. 2,0	Incompl. 0,2	Weirdn. 2,8	Eleocharito acicularis- Limoselletum	
	29AA01	32,6	1,7	-0,1	2,'	Polygono- Bidentetum	
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	29AA01 - Polygono-Bidentetum						
Vlaams natuurstype	Bidention tripartitae - Voedselminnende pioniergemeenschappen met Waterpeper en Rumex obtusifolius ssp. transiens						
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op natte zeer voedselrijke bodem (G28), soortengroepen van houtige vegetaties (vnl. struweel) op natte bodem (H20) en soortengroepen van verlandingsvegetaties in matig voedselrijk basisch/hard – zeer voedselrijk water (V16/V18) (cfr. figuur Bijlage 2).						
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearuigte						
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland						
Bespreking vegetatie	Niettegenstaande het Lolio-Potentillion bij typering in deze een voorname plaats inneemt, leunt de vegetatie het best aan bij het Bidention tripartitae. Er zijn echter grote verschillen tussen de grachten onderling. Sommige ervan wijken sterk af doordat ze minder diep / droger zijn dan andere. In dergelijke gevallen is het Lolio-Potentillion veeleer aspectbepalend.						

Gracht	T KH 1f
	
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	Deze grachten werden niet geïnventariseerd in 2008.

3.2.5.2.2 Perceel T KH 1c

■ **Lokatie**

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Avelgem, Kerkhove, perceel T KH 1c
Opname gelegen aan de zijkant van het perceel (N- en W-zijde)

■ **Natuurinrichtingsmaatregel**

Inrichting van laantjes en grachten

■ **Huidig beheer**

Maaien met nabegrazing (runderen)

Natuurstreefbeeld: Dottergrasland / Veldgerstgrasland

Perceel T KH 1c

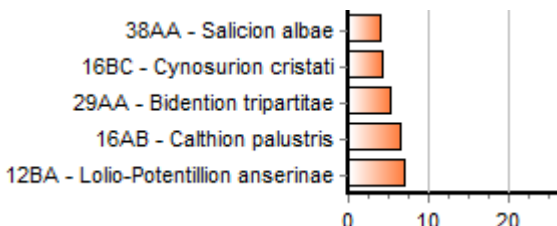
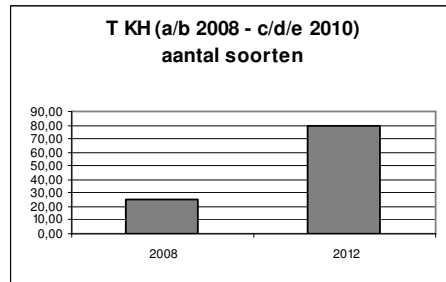
Opname (Tansley):

Deze tabel herhaalt zich want perceelsafbakeningen in 2008 zijn anders dan die in 2012. Vandaar dat enige attentie vereist is bij het maken van vergelijkingen tussen 2008 en 2012.

Taxon	2008					Taxon	2012				
	T KH 1a	T KH 1b	T KH 1c	T KH 1d	T KH 1e		T KH 1a	T KH 1b	T KH 1c	T KH 1d	T KH 1e
Agrostis gigantea			o	r		Juncus inflexus	o	o	s	r	r
Agrostis stolonifera			o	o	f	Leontodon autumnalis				s	
Allium vineale			r			Lolium multiflorum			s		
Alopecurus geniculatus	a	f	s	o	o	Lolium perenne	r	f	a	la	o
Arrhenatherum elatius			s			Lychnis flos-cuculi	o	r	s	s	s
Artemisia vulgaris			s	s		Lycopus europaeus			s	s	s
Atriplex prostrata			s		s	Lysimachia nummularia	o			s	o
Bellis perennis			r		r	Lysimachia vulgaris					s
Bidens tripartita					s	Matricaria recutita			s	s	s
Bromus hordeaceus			o	o		Mentha aquatica	f	o	o	r	a
Calystegia sepium			s	s		Myosotis laxa subsp. cespitosa	f	a	r	r	f
Carex acuta					a	Oenanthe fistulosa	f	o	r	s	la
Carex acutiformis					s	Persicaria amphibia			s		r
Carex disticha	f		r			Persicaria hydropiper					s
Carex hirta	f	o	s	lf	a	Persicaria lapathifolia			r	r	
Carex otrubae			r			Phalaris arundinacea			s		r
Cerastium fontanum		o	o	o	r	Phleum pratense		f	f	f	r
Cirsium arvense			o	r	r	Phragmites australis				s	s
Cirsium vulgare			s	s	s	Plantago major			o	r	o
Crepis capillaris				s		Poa trivialis			a	a	a
Dactylis glomerata			r			Potentilla anserina	o		s		s
Eleocharis palustris	d	f	r	r	a	Ranunculus acris			r	s	

Epilobium hirsutum			r	r	r	Ranunculus flammula	o				
Epilobium parviflorum			s		r	Ranunculus repens	o	f	o	s	lo
Epilobium tetragonum			r	s	r	Ranunculus sardous					s
Equisetum fluviatile				s		Ranunculus sceleratus	o	o			s
Equisetum palustre			la	o	f	Rorippa sylvestris	o	r		s	s
Festuca pratensis			r			Rumex conglomeratus	o	o	o	r	o
Galium aparine			s			Rumex crispus					s
Galium palustre	f	f	s	r	o	Rumex palustris			s		s
Geranium dissectum			r			Salix alba					s
Glyceria maxima			s			Salix cinerea			r		
Glyceria notata			r	r	r	Sonchus asper			s	s	s
Gnaphalium uliginosum					s	Stellaria aquatica			s		
Holcus lanatus	o	f	a	d	r	Symphytum officinale			s		
Hordeum secalinum	r	a	d	f	r	Taraxacum sectie Ruderalia			r	s	
Hypochaeris radicata			s			Trifolium dubium			o	r	r
Iris pseudacorus					s	Trifolium repens	o	f	f	o	o
Juncus articulatus	a	o	s	s	o	Urtica dioica			s		
Juncus bufonius	f	o	la	o	f	Veronica anagallis-aquatica			r	s	o
Juncus effusus			s		s						

Perceel	T KH 1c						
Datum	2012/06/29						
Aantal waargenomen soorten	63						
Vegetatietype Associa	Syntaxon 12RG01	Index 40,5	Norm.Lh. 10,4	Incompl. -0,1	Weirdn. 15,8	RG Poa trivialis-Lolium perenne-[Plantaginetea majoris/Cynosurion cristati]	
	12BA01C	42,0	4,2	-0,3	6,6	Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris	
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris						
Vlaams natuurtipe	Associatie van Platte rus (Juncetum compressi ass. nov.) Lolio-Potentillion						
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op natte - droge - vochtige zeer voedselrijke bodem (G28/G68/G48) en soortengroepen van ruigte op droge zeer voedselrijke bodem (R68) R68) (cfr. figuur Bijlage 2).						
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearuigte						
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland						

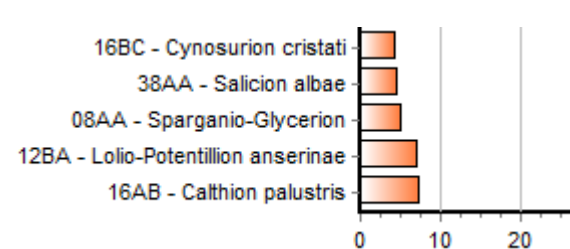
Perceel	T KH 1c
Bespreking vegetatie	De vegetatie zit op de wip tussen een Lolio-Potentillion en een Calthion. <i>Lychnis flos-cuculi</i> en <i>Carex disticha</i> wijzen richting Calthion. <i>Atriplex prostrata</i> en <i>Hordeum secalinum</i> wijzen eerder richting Lolio-Potentillion. Tegelijk is ook het Cynosurion tegenwoordig. De mix van een maai- en graasbeheer is hier zeker mee verantwoordelijk voor het duidelijk gevlekte patroon waarin de vegetaties optreden (met o.a. Cynosurion en Lolio-Potentillion meer naar de randen toe). <i>Hordeum secalinum</i>, <i>Poa trivialis</i> en <i>Holcus lanatus</i> zijn de meest abundante soorten. Lokaal abundant is <i>Equisetum palustre</i> terwijl het perceel hier en daar geurt van de occasioneel voorkomende <i>Mentha aquatica</i>.
Vergelijking inventarisatie 2008	In 2008 werden 25 soorten waargenomen in T KH 1 (T KH 1a + T KH 1b). In 2012 waren er dit 80 (T KH 1c + T KH 1d + T KH 1e). In de opname zelf zijn 63 soorten vertegenwoordigd.
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	In belangrijke mate zal de stijging in aantal soorten ook effectief gelegen zijn aan de inrichtingsmaatregelen. De stijging is niet enkel significant maar ook bijzonder relevant i.f.v. het verwezenlijken van de doelstellingen (vooral dan Dotterbloemgrasland). De realisatie hiervan hangt uiteraard in erg belangrijke mate samen met het gevoerde maaibeheer, dat succesvol lijkt te zijn wat de vlakke delen van het perceel betreft. Aandachtspunt is het opnamen van grachten/grachtranden in het maaibeheer en/of aanbieden van aangepaste graasintensiteit met eventuele variatie aan grazers (soorten/rassen).

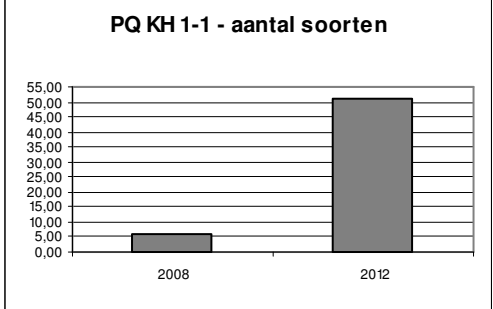
Gracht T KH 1-1

Opname (Tansley):

Taxon	2008	2012	Taxon	2008	2012
<i>Agrostis gigantea</i>		r	<i>Lemna minor</i>		d
<i>Agrostis stolonifera</i>		f	<i>Lolium perenne</i>		r
<i>Alopecurus geniculatus</i>		o	<i>Lychnis flos-cuculi</i>		s
<i>Apium nodiflorum</i>		o	<i>Lycopus europaeus</i>		r
<i>Bellis perennis</i>		s	<i>Lythrum salicaria</i>		s
<i>Bromus hordeaceus</i>		s	<i>Mentha aquatica</i>		o
<i>Carex acuta</i>		r	<i>Myosotis laxa</i> subsp. <i>cespitosa</i>		o
<i>Carex hirta</i>		r	<i>Oenanthe fistulosa</i>		f
<i>Cerastium fontanum</i>		s	<i>Phalaris arundinacea</i>	f	o
<i>Cirsium arvense</i>		s	<i>Phleum pratense</i>		o

Taxon	2008	2012	Taxon	2008	2012
Crepis capillaris		s	Phragmites australis	o	s
Eleocharis palustris		r	Plantago major		r
Epilobium hirsutum		r	Poa trivialis		f
Epilobium parviflorum		r	Ranunculus acris		s
Equisetum fluviatile		o	Ranunculus repens		o
Equisetum palustre		d	Rorippa microphylla		o
Galium palustre		r	Rumex conglomeratus		o
Glyceria maxima	d	r	Salix alba		o
Glyceria notata	f	a	Salix cinerea		r
Holcus lanatus		r	Solanum dulcamara		s
Hordeum secalinum		r	Symphytum officinale		s
Iris pseudacorus	o		Taraxacum sectie Ruderalia		r
Juncus articulatus		r	Trifolium dubium		s
Juncus effusus		r	Trifolium repens		f
Juncus inflexus		r	Typha latifolia	o	o
Lathyrus pratensis		r	Veronica anagallis-aquatica		o

Gracht	T KH 1-1																		
Datum	2012/06/30																		
Aantal waargenomen soorten	51																		
Vegetatietype Associa	Syntaxon 12BA01C	Index 34,5	Norm.Lh. 2,6	Incompl. -0,1	Weirdn. 4,0	Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris													
	16AB05	35,8	1,8	0,4	2,5	Scirpetum sylvatici													
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	Calthion palustris (16AB05 Scirpetum sylvatici)																		
Vlaams natuurstype	Dotterbloem-grasland (Calthion palustris)																		
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van graslanden op droge – natte - vochtige zeer voedselrijke bodem (G68-/G28/G48), soortengroepen van houtige vegetaties (vnl. struweel) op natte bodem (H20) en in mindere mate soortengroepen van verlandingsvegetaties in matig voedselrijk basisch/hard – zeer voedselrijk water (V16/V18) (cfr. figuur Bijlage 2).																		
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearuigte																		
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland																		
Bespreking vegetatie	Meest typerend zijn soorten uit het Calthion (in overlap met Lolio-Potentillion). De slootvegetatie is echter zeer afwisselend over die lengte. Er komen in praktijk dan ook meerdere schakeringen van diverse vegetatietypes voor, incl. deze van het Sparganio-Glycerion. <table border="1"><thead><tr><th>Vegetatietype</th><th>Relatieve frequentie (ongeveer)</th></tr></thead><tbody><tr><td>16BC - Cynosurion cristati</td><td>5</td></tr><tr><td>38AA - Salicion albae</td><td>5</td></tr><tr><td>08AA - Sparganio-Glycerion</td><td>5</td></tr><tr><td>12BA - Lolio-Potentillion anserinae</td><td>8</td></tr><tr><td>16AB - Calthion palustris</td><td>10</td></tr></tbody></table>							Vegetatietype	Relatieve frequentie (ongeveer)	16BC - Cynosurion cristati	5	38AA - Salicion albae	5	08AA - Sparganio-Glycerion	5	12BA - Lolio-Potentillion anserinae	8	16AB - Calthion palustris	10
Vegetatietype	Relatieve frequentie (ongeveer)																		
16BC - Cynosurion cristati	5																		
38AA - Salicion albae	5																		
08AA - Sparganio-Glycerion	5																		
12BA - Lolio-Potentillion anserinae	8																		
16AB - Calthion palustris	10																		
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	In 2008 werden 6 soorten waargenomen. In 2012 waren er dit 51. Van die 6 soorten is bovendien Iris pseudacorus verdwenen. De dominantie van Glyceria maxima werd d.m.v. de inrichtingswerken totaal gebroken. Ook Phragmites australis is sterk in abundantie verminderd. Dat geldt echter opvallend niet voor Typha latifolia.																		

Gracht	T KH 1-1						
	Belangrijkste soorten (in abundantie) zijn anno 2012 Equisetum palustre, Lemna minor en Glyceria notata. Ook Agrostis stolonifera is goed vertegenwoordigd. In deze sloot komen heel wat interessante soorten regelmatig terug: Apium nodiflorum, Equisetum fluviatile, E. palustre, Oenanthis fistulosa, Mentha aquatica, Myosotis cespitosa, Veronica anagallis-aquatica; soorten die voorheen alle afwezig waren. De site herbergt duidelijk heel wat potenties voor natuurherstel, maar een (meer) adequaat beheer verdient de nodige aandacht. Voorheen werden sloten (slootvegetaties) systematisch geruimd maar dit gebruik is de laatste decennia teloor gegaan.						
	 <table border="1"> <caption>PQ KH 1-1 - aantal soorten</caption> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Aantal soorten</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2008</td> <td>~10</td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td>~50</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Aantal soorten	2008	~10	2012	~50
Jaar	Aantal soorten						
2008	~10						
2012	~50						

PQ KH 7

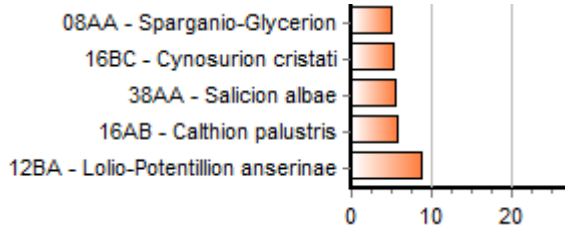
Coördinaten (Lambert 72):

hoekpunt	X	Y	Z
17	89509.36	165628.75	11.28
18	89508.79	165629.47	11.01
19	89516.41	165636.07	11.03
20	89516.90	165635.20	11.38

Opname (Londo):

Taxon	2012	Taxon	2012
Agrostis gigantea	m2	Lolium perenne	r1
Alopecurus geniculatus	1-	Mentha aquatica	p1
Bellis perennis	r1	Myosotis laxa subs. cespitosa	a1
Carex acuta	p1	Phalaris arundinacea	a1
Epilobium hirsutum	r1	Phleum pratense	m4
Equisetum fluviatile	p1	Plantago major	a1
Glyceria maxima	r1	Rumex conglomeratus	p2
Glyceria notata	1+	Salix alba	a1
Holcus lanatus	m2	Salix cinerea	p1
Hordeum secalinum	p1	Taraxacum sectie Ruderalia	p1
Juncus articulatus	a2	Trifolium repens	1-
Juncus inflexus	r1	Veronica anagallis-aquatica	p1

PQ	PQ KH 7
Datum	2012/06/30
Oppervlakte	1 x 9 m ²
Bedekking	Totaal: 100 % Kruidlaag: 95 %
Hoogte	Kruidlaag: 170 cm
Aantal waargenomen soorten	24
Vegetatietype Associa	Syntaxon Index Norm.Lh. Incompl. Weirnd.

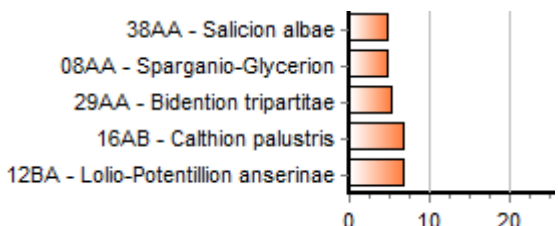
PQ	PQ KH 7
	12BA01D 18,7 1,9 0,0 2,8 Ranunculo-Alopecuretum inops 12BA01C 18,9 0,8 0,1 1,1 Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	12BA01D - Ranunculo-Alopecuretum inops
Vlaams natuurstreefbeeld	Zilverschoonverbond (Lolio-Potentillion)
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op natte – vochtige (en in mindere mate droge) zeer voedselrijke bodem (G28/G48/G68) en soortengroepen van houtige vegetaties (vnl. struweel) op natte bodem (H20) (cfr. <i>figuur Bijlage 2</i>).
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearuigte
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland
Bespreking vegetatie	Alopecurus geniculatus, Trifolium repens en Glyceria notata zijn de meest abundante soorten. Juncus articulatus maar vooral J. inflexus en Hordeum secalinum wijzen in de richting van een Lolio-Potentillion terwijl Equisetum fluviatile een relevante vertegenwoordiger van het Calthion is.
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	Dit PQ werd niet geïnventariseerd in 2008.

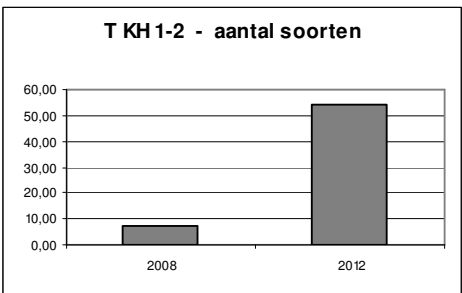
Gracht T KH 1-2

Opname (Tansley):

Taxon	2008	2012	Taxon	2008	2012
Agrostis gigantea		r	Lychnis flos-cuculi		s
Agrostis stolonifera		a	Lycopus europaeus		r
Alisma plantago-aquatica		o	Lysimachia nummularia		s
Alnus glutinosa		s	Lythrum salicaria		r
Angelica sylvestris		s	Mentha aquatica		o
Apium nodiflorum		r	Oenanthe fistulosa		r
Callitriche platycarpa		r	Persicaria amphibia		s
Cardamine pratensis		s	Phalaris arundinacea	f	o
Carex acuta		s	Phleum pratense		o
Carex otrubae		s	Phragmites australis	o	ld
Cerastium fontanum		s	Poa trivialis		o
Cirsium arvense		s	Ranunculus acris		s
Eleocharis palustris		r	Ranunculus repens		o
Epilobium hirsutum		r	Ranunculus sceleratus		s
Epilobium parviflorum		s	Rorippa amphibia		s
Equisetum fluviatile		o	Rumex conglomeratus		o
Galium palustre		o	Rumex palustris		s
Glyceria maxima	d	r	Salix alba		o
Glyceria notata	f	f	Salix cinerea		r

Holcus lanatus		r	Sonchus arvensis		s
Hordeum secalinum		s	Sparganium erectum	r	r
Hottonia palustris		s	Symphytum officinale		r
Iris pseudacorus	o		Taraxacum sectie Ruderalia		s
Juncus articulatus		r	Trifolium hybridum		s
Juncus compressus		s	Trifolium repens		f
Juncus effusus		s	Typha latifolia	o	d
Juncus inflexus		r	Veronica anagallis-aquatica		r
Lemna minor		d			

Gracht	T KH 1-2																
Datum	2012/06/30																
Aantal waargenomen soorten	53																
Vegetatietype Associa	Syntaxon 08BB04C	Index 37,2	Norm.Lh. 9,1	Incompl. -0,1	Weirdn. 13,5	Typho- Phragmitetum typicum Ranunculo- Alopecuretum equisetetosum palustris											
	12BA01C	37,9	3,1	-0,1	4,8												
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	(08BB04C Typho-Phragmitetum typicum)																
Vlaams natuurstype	Overgang van Dotterloemverbond (Calthion) naar Rietklasse (Phragmitetea)																
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op natte - vochtige zeer voedselrijke bodem (G28/G48), soortengroepen van houtige vegetaties (vnl. struweel) op natte bodem (H20) en verlandingsvegetaties in matig voedselrijk basisch/hard – zeer voedselrijk water (V16/V18) (cfr. figuur Bijlage 2).																
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearuigte																
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland																
Bespreking vegetatie	We hebben hier te maken met een sloot die zich enerzijds laat typeren als een Phragmition en anderzijds (voornamelijk) als een Calthion in overgang met Lolio-Potentillion. Ook ruimtelijk is er een opsplitsing hoewel vrij gradueel. Tal van soorten typerend voor het Lolio-Potentillion, of het Calthion of het Sparganio-Glycerion verweven zich met het Phragmition. De vegetatie is duidelijk nog volop in ontwikkeling, na de initiële inrichtingsfase. <table><tr><td>38AA - Salicion albae</td><td>5</td></tr><tr><td>08AA - Sparganio-Glycerion</td><td>5</td></tr><tr><td>29AA - Bidention tripartitae</td><td>5</td></tr><tr><td>16AB - Calthion palustris</td><td>8</td></tr><tr><td>12BA - Lolio-Potentillion anserinae</td><td>10</td></tr></table>							38AA - Salicion albae	5	08AA - Sparganio-Glycerion	5	29AA - Bidention tripartitae	5	16AB - Calthion palustris	8	12BA - Lolio-Potentillion anserinae	10
38AA - Salicion albae	5																
08AA - Sparganio-Glycerion	5																
29AA - Bidention tripartitae	5																
16AB - Calthion palustris	8																
12BA - Lolio-Potentillion anserinae	10																
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	In 2008 werden 7 soorten waargenomen. In 2012 waren er dit 53. Enkel Iris pseudacorus verdween in die periode. Er is derhalve ook in deze sloot een sterke toename in botanische diversiteit. De dominantie van Glyceria maxima is geheel gebroken. Voor Phragmites australis en zeer zeker ook voor Typha latifolia geldt nog een vrij duidelijke toename. Mogelijks werd tijdens de inrichtingswerken onvoldoende zorg besteed aan de ‘verwijdering’ van vegetatief materiaal van deze soorten? Hoe dan ook komen die soorten vooral in sterk geclusterde mate tot dominantie waardoor er elders in de sloot nog ruimte is voor heel wat andere soorten. De meeste andere soorten komen evenwel																

Gracht	T KH 1-2
	maar beperkt voor (o.a. <i>Juncus compressus</i>, <i>Angelica sylvestris</i>). De toename in soortenrijkdom sinds 2008 is tot slot spectaculair maar dus mogelijks van korte duur.

3.2.5.2.3 Perceel T KH 1d

■ **Lokatie**

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Avelgem, Kerkhove, perceel T KH 1d
Opname gelegen in het zuidelijk, relatief droger grasland

■ **Natuurinrichtingsmaatregel**

Inrichting van laantjes en grachten

■ **Huidig beheer**

Maaien met nabegrazing (runderen)

Natuurstreefbeeld: Dottergrasland / Veldgerstgrasland

Perceel T KH 1d

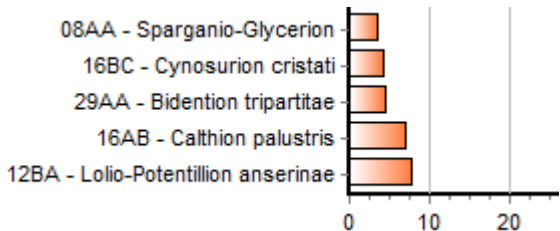
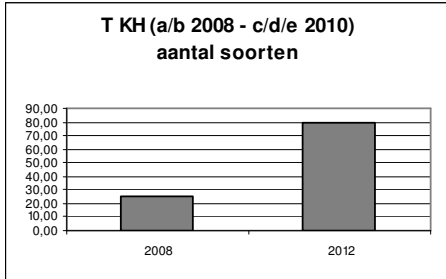
Opname (Tansley):

Deze tabel herhaalt zich want perceelsafbakeningen in 2008 zijn anders dan die in 2012. Vandaar dat enige attentie vereist is bij het maken van vergelijkingen tussen 2008 en 2012.

Taxon	2008		2012			Taxon	2008		2012		
	T KH 1a	T KH 1b	T KH 1c	T KH 1d	T KH 1e		T KH 1a	T KH 1b	T KH 1c	T KH 1d	T KH 1e
<i>Agrostis gigantea</i>			o	r		<i>Juncus inflexus</i>	o	o	s	r	r
<i>Agrostis stolonifera</i>			o	o	f	<i>Leontodon autumnalis</i>				s	
<i>Allium vineale</i>			r			<i>Lolium multiflorum</i>			s		
<i>Alopecurus geniculatus</i>	a	f	s	o	o	<i>Lolium perenne</i>	r	f	a	la	o
<i>Arrhenatherum elatius</i>			s			<i>Lychnis flos-cuculi</i>	o	r	s	s	s
<i>Artemisia vulgaris</i>			s	s		<i>Lycopus europaeus</i>			s	s	s
<i>Atriplex prostrata</i>			s		s	<i>Lysimachia nummularia</i>	o			s	o
<i>Bellis perennis</i>			r		r	<i>Lysimachia vulgaris</i>					s
<i>Bidens tripartita</i>					s	<i>Matricaria recutita</i>			s	s	s
<i>Bromus hordeaceus</i>			o	o		<i>Mentha aquatica</i>	f	o	o	r	a
<i>Calystegia sepium</i>			s	s		<i>Myosotis laxa</i> subsp. <i>cespitosa</i>	f	a	r	r	f
<i>Carex acuta</i>					a	<i>Oenanthe fistulosa</i>	f	o	r	s	la
<i>Carex acutiformis</i>					s	<i>Persicaria amphibia</i>			s		r
<i>Carex disticha</i>	f		r			<i>Persicaria hydropiper</i>					s
<i>Carex hirta</i>	f	o	s	lf	a	<i>Persicaria lapathifolia</i>			r	r	
<i>Carex otrubae</i>			r			<i>Phalaris arundinacea</i>			s		r
<i>Cerastium fontanum</i>		o	o	o	r	<i>Phleum pratense</i>		f	f	f	r
<i>Cirsium arvense</i>			o	r	r	<i>Phragmites australis</i>				s	s

Cirsium vulgare			s	s	s	Plantago major			o	r	o
Crepis capillaris				s		Poa trivialis			a	a	a
Dactylis glomerata			r			Potentilla anserina	o		s		s
Eleocharis palustris	d	f	r	r	a	Ranunculus acris			r	s	
Epilobium hirsutum			r	r	r	Ranunculus flammula	o				
Epilobium parviflorum			s		r	Ranunculus repens	o	f	o	s	lo
Epilobium tetragonum			r	s	r	Ranunculus sardous					s
Equisetum fluviatile				s		Ranunculus sceleratus	o	o			s
Equisetum palustre			la	o	f	Rorippa sylvestris	o	r		s	s
Festuca pratensis			r			Rumex conglomeratus	o	o	o	r	o
Galium aparine			s			Rumex crispus					s
Galium palustre	f	f	s	r	o	Rumex palustris			s		s
Geranium dissectum			r			Salix alba					s
Glyceria maxima			s			Salix cinerea			r		
Glyceria notata			r	r	r	Sonchus asper			s	s	s
Gnaphalium uliginosum					s	Stellaria aquatica			s		
Holcus lanatus	o	f	a	d	r	Symphytum officinale			s		
Hordeum secalinum	r	a	d	f	r	Taraxacum sectie Ruderalia			r	s	
Hypochaeris radicata			s			Trifolium dubium			o	r	r
Iris pseudacorus					s	Trifolium repens	o	f	f	o	o
Juncus articulatus	a	o	s	s	o	Urtica dioica			s		
Juncus bufonius	f	o	la	o	f	Veronica anagallis-aquatica			r	s	o
Juncus effusus			s		s						

Perceel	T KH 1d
Datum	2012/06/29
Aantal waargenomen soorten	46
Vegetatietype Associa	Syntaxon Index Norm.Lh. Incompl. Weirdn. 12RG01 31,5 7,5 0,1 11,3 RG Poa trivialis-Lolium perenne-[Plantaginetea majoris/Cynosurion cristati] 12BA01C 33,0 2,6 -0,1 4,0 Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris (cf. lagere weirdness index)
Vlaams natuurtpe	Associatie van Platte rus (Juncetum compressi ass. nov.) Lolio-Potentillion
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op droge – natte – vochtige zeer voedselrijke bodem (G68/G28/G48) (cfr. figuur Bijlage 2).
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearuijge
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland

Perceel	T KH 1d
Bespreking vegetatie	Holcus lanatus is de dominante soort. Poa trivialis en Lolium perenne zijn (lokaal) abundant. Phleum pratense en Hordeum secalinum komen frequent voor, net als Carex hirta (lokaal). Soorten van zowel Lolio-Potentillion als Calthion zijn best vertegenwoordigd, maar het Lolio-Potentillion blijkt toch het meest haar stempel te drukken. Merk op dat ook het Cynosurion hier op de achtergrond meespeelt (Hordeum secalinum komt in praktijk ook frequent voor).
Vergelijking inventarisatie 2008	In 2008 werden 25 soorten waargenomen in T KH 1 (T KH 1a + T KH 1b). In 2012 waren er dit 80 (T KH 1c + T KH 1d + T KH 1e). Daarvan komen anno 2012 46 soorten voor in de opname T KH 1d zelf.
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	In belangrijke mate zal de stijging in aantal soorten ook effectief gelegen zijn aan de inrichtingsmaatregelen. De stijging is niet enkel significant maar ook bijzonder relevant i.f.v. het verwezenlijken van de doelstellingen (vooral dan Dotterbloemgrasland). De realisatie hiervan hangt uiteraard in erg belangrijke mate samen met het gevoerde maaibeheer, dat succesvol lijkt te zijn wat de vlakke delen van het perceel betreft. Aandachtspunt is het opnamen van grachten/grachtranden in het maaibeheer en/of aanbieden van aangepaste graasintensiteit met eventuele variatie aan grazers (soorten/rassen).

PQ KH 6

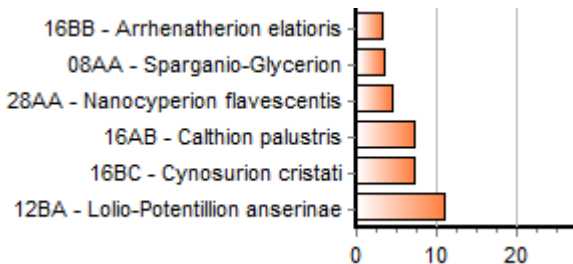
Coördinaten (Lambert 72):

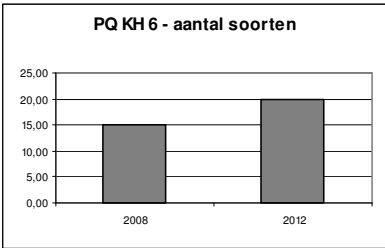
hoekpunt	X	Y	Z
25	89512.19	165523.71	11.44
26	89510.03	165525.71	11.42
27	89507.80	165523.65	11.44
28	89510.03	165521.51	11.46

Opname (Londo):

Taxon	2008	2012	Taxon	2008	2012
Alopecurus geniculatus	p1	1	Myosotis laxa subsp.cespitosa	1-	a1
Bellis perennis	p1	p1	Oenanthe fistulosa	p1	p1
Cerastium fontanum	p1	m4	Phleum pratense	m4	a2
Eleocharis palustris		p1	Plantago major		p1
Galium palustre	m4	a1	Poa trivialis	p1	1+
Glyceria notata		r1	Rumex conglomeratus		r1

Juncus articulatus	r1	p1	Taraxacum sectie Ruderalia		p1
Juncus bufonius		a1	Trifolium dubium		p1
Lolium perenne	p1	1+			

PQ	PQ KH 6																				
Datum	2012/06/29																				
Oppervlakte	3 x 3 m²																				
Bedekking	Totaal: 100 % Kruidlaag: 100 %																				
Hoogte	Kruidlaag: 105 cm																				
Aantal waargenomen soorten	17																				
Vegetatietype Associa	Syntaxon	Index	Norm.Lh.	Incompl.	Weirdn.	Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris															
	12BA01C	19,0	0,1	0,1	0,2																
	12RG03	19,0	0,6	-0,1	0,9	RG Agrostis stolonifera-[Lolio-Potentillion anserinae]															
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris																				
Vlaams natuurstype	Associatie van Platte rus (Juncetum compressi ass. nov.) Lolio-Potentillion																				
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op natte (en in mindere mate vochtige – droge) zeer voedselrijke bodem (G28/G48/G68) (cfr. figuur Bijlage 2).																				
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearuigte																				
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland																				
Bespreking vegetatie	Het Lolio-Potentillion typeert hier de vegetatie. Bovendien komt in dit PQ ook het Cynosurion cristati relatief sterk naar voor. Hoe dan ook Lolium perenne en Alopecurus geniculatus domineren deze opname. Bovendien zijn beide soorten duidelijk toegenomen. <table><caption>Vegetation Type Frequency Data</caption><thead><tr><th>Vegetation Type</th><th>Frequency (approx.)</th></tr></thead><tbody><tr><td>16BB - Arrhenatherion elatioris</td><td>2</td></tr><tr><td>08AA - Sparganio-Glycerion</td><td>2</td></tr><tr><td>28AA - Nanocyperion flavescens</td><td>3</td></tr><tr><td>16AB - Calthion palustris</td><td>8</td></tr><tr><td>16BC - Cynosurion cristati</td><td>8</td></tr><tr><td>12BA - Lolio-Potentillion anserinae</td><td>12</td></tr></tbody></table>							Vegetation Type	Frequency (approx.)	16BB - Arrhenatherion elatioris	2	08AA - Sparganio-Glycerion	2	28AA - Nanocyperion flavescens	3	16AB - Calthion palustris	8	16BC - Cynosurion cristati	8	12BA - Lolio-Potentillion anserinae	12
Vegetation Type	Frequency (approx.)																				
16BB - Arrhenatherion elatioris	2																				
08AA - Sparganio-Glycerion	2																				
28AA - Nanocyperion flavescens	3																				
16AB - Calthion palustris	8																				
16BC - Cynosurion cristati	8																				
12BA - Lolio-Potentillion anserinae	12																				
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	In 2008 werden 10 soorten waargenomen. In 2012 waren er dit 17. Dit betreft toch een vrij forse toename voor dergelijk PQ. Geen enkele soort uit 2008 verdween. Eleocharis palustris, Rumex conglomeratus en Juncus bufonius zijn de meest relevante nieuwkomers. Lolium perenne en Alopecurus geniculatus namen toe;.																				

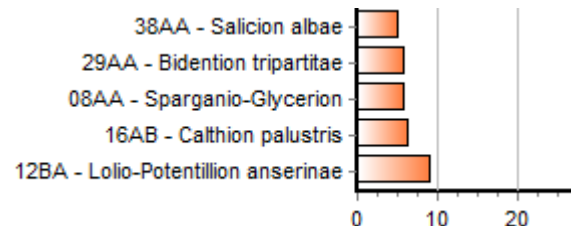
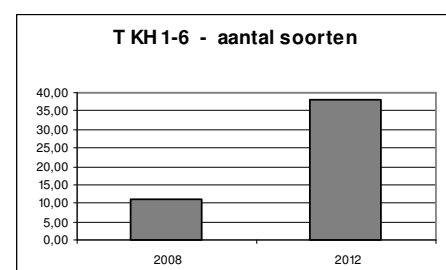
PQ	PQ KH 6						
	 PQ KH 6 - aantal soorten <table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Aantal soorten</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2008</td> <td>15,00</td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td>20,00</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Aantal soorten	2008	15,00	2012	20,00
Jaar	Aantal soorten						
2008	15,00						
2012	20,00						

Gracht T KH 1-6

Opname (Tansley):

Taxon	2008	2012	Taxon	2008	2012
Agrostis gigantea		o	Juncus compressus		s
Agrostis stolonifera	f	f	Juncus effusus		s
Alisma plantago-aquatica		s	Juncus inflexus		r
Alopecurus geniculatus	f	lf	Lolium perenne	o	
Apium nodiflorum		s	Lycopus europaeus		r
Bellis perennis	f	s	Mentha aquatica		r
Cardamine pratensis	o		Myosotis laxa subsp. cespitosa		r
Carex disticha		s	Oenanthe fistulosa		s
Cerastium fontanum	o		Phleum pratense		r
Cirsium arvense		s	Plantago major		s
Eleocharis palustris		s	Poa trivialis	f	r
Elytrigia repens		s	Ranunculus acris	o	
Epilobium parviflorum		s	Ranunculus repens		f
Epilobium tetragonum		s	Rumex conglomeratus		r
Equisetum palustre		r	Rumex palustris		s
Glyceria maxima		s	Salix cinerea		s
Glyceria notata	o	d	Salix viminalis		s
Holcus lanatus	a	r	Taraxacum sectie Ruderalia		s
Hordeum secalinum	a	r	Trifolium dubium		r
Iris pseudacorus		s	Trifolium repens		o
Juncus articulatus		o	Veronica anagallis-aquatica		r

Gracht	T KH 1-6					
Datum	2012/06/29					
Aantal waargenomen soorten	38					
Vegetatietype Associa	Syntaxon 12BA01C	Index 30,7	Norm.Lh. 1,6	Incompl. -0,1	Weirdn. 2,4	Ranunculo- Alopecuretum equisetetosum palustris Ranunculo- Alopecuretum inops
	12BA01D	32,8	4,1	-0,1	6,0	
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris					
Vlaams natuurtipe	Associatie van Platte rus (Juncetum compressi ass. nov.) Lolio-Potentillion					
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op natte - droge - vochtige zeer voedselrijke bodem (G28/G68/G48) (cfr. figuur Bijlage 2).					
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearuigte					

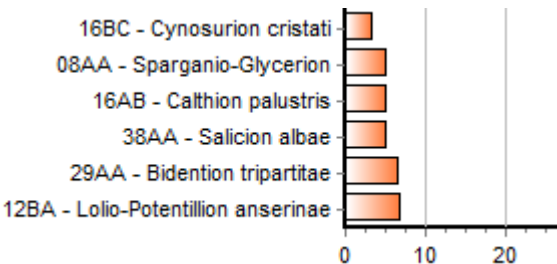
Gracht	T KH 1-6
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland
Bespreking vegetatie	Meest aspectbepalend zijn hier de soorten van het Lolio-Potentillion, met de Associatie van Platte rus (Juncetum compressi ass. nov.): Juncus articulatus, Juncus compressus, Equisetum palustre, Glyceria notata, Alopecurus geniculatus... Daarnaast leunt de vegetatie aan bij andere verbonden: Calthion, Glycerion en Bidention. Door de jonge exemplaren Salix sp. dreigt hier op termijn een verbossing / verstruweling plaats te vinden, tenzij de greppel(s) mee gemaaid zouden worden en/of de graasintensiteit (en periode) zou worden aangepast.
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	In 2008 werden 11 soorten waargenomen. In 2012 waren er dit 38. Er is dus een zeer duidelijke toename in de diversiteit. Lolium perenne, Ranunculus acris, Cardamine pratensis en Cerastium fontanum verdwenen (al kan Cardamine pratensis ook uit het zicht verdwenen zijn door haar bloei vroeg in het seizoen). Het verdwijnen van Lolium perenne en in zekere mate ook Cerastium fontanum lijkt wel coherent met de uitgevoerde ingrepen. Onder de nieuwkomers onder meer Lycopus europaeus, Veronica anagallis-aquatica, Juncus compressus, Oenanthe fistulosa, Mentha aquatica en opvallend vaak Juncus articulatus. Glyceria notata nam toe in dominantie. Bellis perennis, Hordeum secalinum, Poa trivialis en Holcus lanatus gingen achteruit.

Gracht T KH 1-7

Opname (Tansley):

Taxon	2012	Taxon	2012
Agrostis gigantea	d	Lysimachia nummularia	r
Agrostis stolonifera	a	Lythrum salicaria	s
Alisma plantago-aquatica	s	Mentha aquatica	r
Arrhenatherum elatius	r	Oenanthe fistulosa	r
Cirsium arvense	r	Phleum pratense	o
Eleocharis palustris	r	Phragmites australis	s
Epilobium hirsutum	r	Plantago major	s
Epilobium parviflorum	s	Populus x canescens	s
Epilobium tetragonum	s	Ranunculus acris	s
Galium palustre	r	Ranunculus repens	o
Geranium dissectum	s	Ranunculus sceleratus	s

Glyceria notata	o	Rorippa microphylla	s
Holcus lanatus	o	Rorippa sylvestris	s
Hordeum secalinum	s	Rumex conglomeratus	r
Iris pseudacorus	s	Rumex palustris	s
Juncus effusus	s	Salix alba	la
Juncus inflexus	s	Salix cinerea	s
Lemna minor	r	Trifolium repens	a
Lolium perenne	s	Veronica anagallis-aquatica	r
Lycopus europaeus	r		

Gracht	T KH 1-7					
Datum	2012/06/30					
Aantal waargenomen soorten	39					
Vegetatietype Associa	Syntaxon 12BA01C	Index 32,9	Norm.Lh. 2,2	Incompl. 0,3	Weirdn. 3,3	Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris
	12BA02A	32,9	2,5	0,3	3,7	Triglochino-Agrostietum cardaminetosum
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris					
Vlaams natuurtipe	Associatie van Platte rus (Juncetum compressi ass. nov.) Lolio-Potentillion					
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op natte - vochtige zeer voedselrijke bodem (G28/G48) (cfr. figuur Bijlage 2).					
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearuigte					
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland					
Bespreking vegetatie	Het betreft hier in het zuidelijk deel een vrij droge greppel. De vegetatie gaat stilaan over in deze van het omringende grasland en wordt best als Lolio-Potentillion getypeerd (in overgang naar Bidention). Opvallend is toch de aanwezigheid van meerdere pioniers zoals Rorippa sylvestris, R. microphylla, Ranunculus sceleratus. Agrostis gigantea en Agrostis stolonifera domineren. Ook Trifolium repens is abundant naast (lokaal) Salix alba. 					
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	Deze gracht werd niet geïnventariseerd in 2008.					

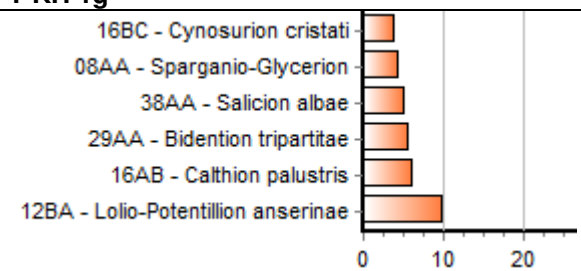
Grachten T KH 1g: Alle grachten binnen perceel T KH 1d

Opname (Tansley):

Taxon	2012	Taxon	2012
Agrostis gigantea	o	Juncus compressus	r
Agrostis stolonifera	f	Juncus effusus	r
Alisma plantago-aquatica	s	Juncus inflexus	r
Alopecurus geniculatus	f	Lycopus europaeus	s

Bellis perennis	s	Lysimachia nummularia	s
Bidens tripartita	s	Mentha aquatica	f
Bromus hordeaceus	s	Myosotis laxa subsp. cespitosa	o
Carex acuta	r	Oenanthe fistulosa	r
Carex disticha	s	Persicaria amphibia	r
Carex otrubae	s	Phalaris arundinacea	r
Chara globularis var. globularis	s	Phleum pratense	r
Cirsium arvense	s	Plantago major	r
Cirsium vulgare	s	Poa trivialis	r
Eleocharis palustris	r	Pulicaria dysenterica	s
Elytrigia repens	s	Ranunculus repens	f
Epilobium parviflorum	s	Rorippa microphylla	s
Epilobium tetragonum	s	Rorippa sylvestris	s
Equisetum palustre	r	Rumex conglomeratus	o
Galium palustre	o	Rumex crispus	s
Glyceria notata	d	Salix alba	r
Hordeum secalinum	r	Trifolium dubium	s
Hypochaeris radicata	s	Trifolium repens	f
Juncus articulatus	o	Veronica anagallis-aquatica	r
Juncus bufonius	r		

Gracht	T KH 1g					
Datum	2012/06/29					
Aantal waargenomen soorten	47					
Vegetatietype Associa	Syntaxon 12BA01C	Index 32,3	Norm.Lh. 1,9	Incompl. -0,2	Weirdn. 3,1	Ranunculo- Alopecuretum equisetetosum palustris Ranunculo- Alopecuretum typicum
	12BA01B	34,2	2,8	-0,2	4,4	
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris					
Vlaams natuurstreefbeeld	Associatie van Platte rus (Juncetum compressi ass. nov.) Lolio-Potentillion					
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op natte - droge - vochtige zeer voedselrijke bodem (G28/G68/G48) (cfr. figuur Bijlage 2).					
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearuigte					
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland					
Bespreking vegetatie	Soorten uit het Lolio-Potentillion typeren de vegetatie. De associatie van Platte rus is duidelijk vertegenwoordigd. Juncus compressus, Oenanthe fistulosa, Carex acuta, Carex disticha, Carex otrubae... en andere toch interessante soorten komen verspreid voor. In een van de grachten treedt lokaal ook Chara globularis var. globularis, maar de soort heeft het moeilijk om zich, door de dichter wordende vegetatie, te handhaven.					

Gracht	T KH 1g
	
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	Deze grachten werden niet geïnventariseerd in 2008.

3.2.5.2.4 Perceel T KH 2a

■ **Lokatie**

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Avelgem, Kerkhove, perceel T KH 2a
Opname gelegen in het lager gelegen deel van het grasland

■ **Natuurinrichtingsmaatregel**

Inrichting van laantjes en grachten

■ **Huidig beheer**

Maaien met nabegrazing (runderen)

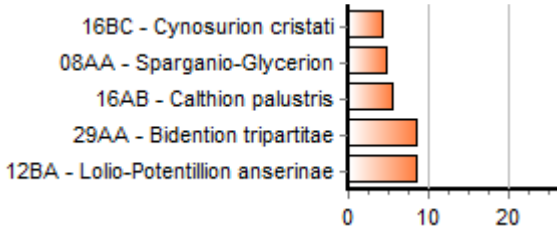
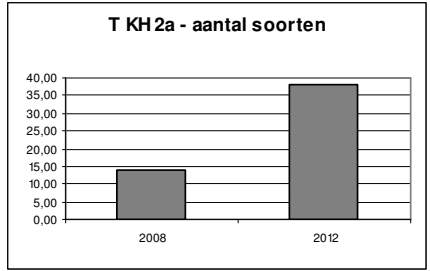
Natuurstreefbeeld: Dottergrasland / Veldgerstgrasland

Perceel T KH 2a

Opname (Tansley):

Taxon	2008	2012	Taxon	2008	2012
Agrostis stolonifera	o	o	Mentha aquatica		r
Alopecurus geniculatus	o	a	Myosotis laxa subsp. cespitosa	r	r
Bellis perennis	f		Persicaria lapathifolia		s
Bidens tripartita		r	Persicaria mitis		s
Cardamine pratensis	r		Phleum pratense	a	lf
Carex acuta		la	Phragmites australis		r
Carex hirta		r	Plantago major		r
Cerastium fontanum		r	Poa trivialis	f	a
Cirsium vulgare		s	Polygonum aviculare		s
Eleocharis palustris		r	Ranunculus acris	f	r
Glyceria notata		lo	Ranunculus repens	f	r
Holcus lanatus	f	r	Ranunculus sceleratus		s
Hordeum secalinum	d	o	Rorippa palustris		s
Juncus articulatus		r	Rorippa sylvestris		r
Juncus bufonius		f	Rumex conglomeratus	o	r
Juncus inflexus		r	Sonchus asper		s
Lolium perenne	f	r	Taraxacum sectie Ruderalia	f	s
Lycopus europaeus		r	Trifolium dubium		r
Lythrum salicaria		s	Trifolium repens		f
Matricaria recutita		s	Veronica anagallis-aquatica		r

Perceel	T KH 2a					
Datum	2012/06/20					
Aantal waargenomen soorten	38					
Vegetatietype Associa	Syntaxon 12BA01C	Index 29,5	Norm.Lh. 1,7	Incompl. 0,0	Weirdn. 2,5	Ranunculo- Alopecuretum

Perceel	T KH 2a
	12BA01D 30,0 3,8 -0,2 5,7 equisetetosum palustris Ranunculo-Alopecuretum inops
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris
Vlaams natuurstreefbeeld	Associatie van Platte rus (Juncetum compressi ass. nov.) Lolio-Potentillion
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op natte - droge - vochtige zeer voedselrijke bodem (G28/G68/G48) (cfr. <i>figuur Bijlage 2</i>).
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearuijge
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland
Bespreking vegetatie	Alopecurus geniculatus en Poa trivialis, met lokaal ook Carex acuta, zijn de meest abundante soorten. Juncus bufonius en Trifolium repens zijn frequent. Agrostis stolonifera en Hordeum secalinum komen occasioneel voor. Naast de meest abundante soorten zijn er de frequent optredende Juncus bufonius en lokaal abundante Carex acuta welke goed in het profiel van het Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris passen. Hoe dan ook is ook het Bidention goed vertegenwoordigd.
Vergelijking inventarisatie 2008	In 2008 werden 14 soorten waargenomen. In 2012 waren er dit 38. Bellis perennis en Cardamine pratensis verdwenen. Het aantal nieuwkomers is derhalve fors. Hordeum secalinum evolueerde van dominant naar occasioneel, Holcus lanatus van frequent naar zeldzaam en Alopecurus geniculatus van occasioneel naar abundant. Verder namen Taraxacum sp., Ranunculus acris en R. repens eveneens duidelijk af in abundantie (van frequent naar zeldzaam/sporadisch).
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	De hierboven geschetste vergelijking wijst duidelijk op een evolutie richting een meer volwaardig Lolio-Potentillion. Door het geschetste profiel is het natuurstreefbeeld reeds bijna gehaald, al zal het Lolio-Potentillion de bovenhand hebben boven het Calthion. Gezien de inrichting van de laantjes uiteraard in eerste instantie een effect genereert op de laantjes zelf dient naar deze laatste doorverwezen te worden voor een evaluatie.

3.2.5.2.5 Perceel T KH 3e

■ **Lokatie**

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Avelgem, Kerkhove, perceel T KH 3e
Opname gelegen in het lager gelegen deel van het grasland

■ **Natuurinrichtingsmaatregel**

Inrichting van laantjes en grachten

■ **Huidig beheer**

Maaien met nabegrazing (runderen)

Natuurstreefbeeld: Dottergrasland / Veldgerstgrasland

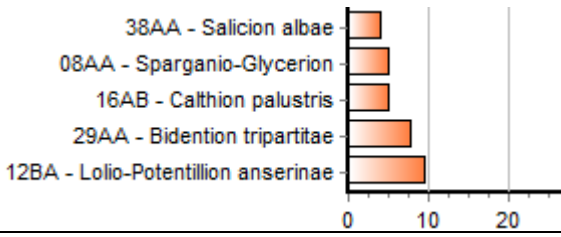
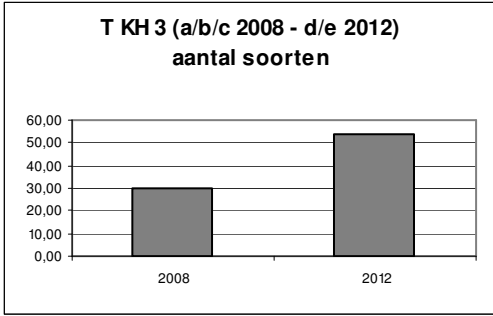
Perceel T KH 3e

Opname (Tansley):

N.B. perceelsafbakening in 2008 en 2011 verschillen onderling (vandaar opsplitsing in tabel waardoor rechtstreekse vergelijking enige attentie vergt).

Taxon	2008		2012			Taxon	2008		2012		
	T KH 3a	T KH 3b	T KH 3c	T KH 3d	T KH 3e		T KH 3a	T KH 3b	T KH 3c	T KH 3d	T KH 3e
Agrostis stolonifera	o	f	a	o	a	Lycopus europaeus			o		s
Alopecurus geniculatus	o	a	a		f	Lysimachia nummularia					s
Arrhenatherum elatius				r		Lysimachia vulgaris					s
Bellis perennis	f	r	o	s		Matricaria recutita				r	r
Bidens tripartita					r	Mentha aquatica	r	f	f	r	r
Bromus hordeaceus				s		Myosotis laxa subsp. cespitosa	r	o	f	r	r
Cardamine pratensis	r	o	f			Oenanthe fistulosa		o	o		s
Carex acuta			r	s		Persicaria amphibia					s
Carex disticha		r	r			Persicaria lapathifolia					s
Carex hirta				s		Phalaris arundinacea			o	r	r
Carex otrubae	r	r	o	s	r	Phleum pratense	f			o	
Cirsium arvense				s		Phragmites australis			r		r
Cirsium vulgare					r	Plantago major				r	
Eleocharis palustris	r	a	f		o	Poa trivialis	cd		f	f	d
Elytrigia repens				s		Potentilla anserina					s
Epilobium hirsutum					s	Ranunculus acris	f		o	r	
Filipendula ulmaria					s	Ranunculus repens	a		o	r	
Galium palustre		o	o	r		Ranunculus sceleratus			r		s
Glyceria maxima				s	r	Rorippa sylvestris		o	o	r	
Glyceria notata	r	o	o		s	Rubus caesius				s	
Holcus lanatus	f		o	r		Rumex conglomeratus	o	o	r	r	r
Hordeum secalinum	f		o	lo	ro	Rumex palustris				s	r
Hypochaeris radicata				r		Sonchus asper				s	
Iris pseudacorus		r	r	s	r	Taraxacum sectie Ruderalia	a			r	r
Juncus bufonius		a	f		lf	Trifolium dubium				r	r
Juncus inflexus	o	r	o	s	r	Trifolium repens				ro	a
Lolium multiflorum				d		Urtica dioica					s
Lolium perenne	cd		o	r	r	Veronica anagallis-aquatica					r

Perceel	T KH 3e					
Datum	2012/06/20					
Aantal waargenomen soorten	36					
Vegetatietype Associa	Syntaxon 12BA01C	Index 29,9	Norm.Lh. 1,7	Incompl. 0,3	Weirdn. 2,4	Ranunculo-

Perceel	T KH 3e
	29AA04 30,1 1,9 0,3 2,6 Alopecuretum equisetetosum palustris Eleocharito acicularis- Limoselletum
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris
Vlaams natuurstreefbeeld	Associatie van Platte rus (Juncetum compressi ass. nov.) Lolio-Potentillion
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op natte en in mindere mate droge zeer voedselrijke bodem (G28/(G68)) (cfr. figuur Bijlage 2).
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearuigte
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland
Bespreking vegetatie	Poa trivialis, Agrostis stolonifera, Trifolium repens, Alopecurus geniculatus en Juncus bufonius, zijn, in afnemend belang, de meest abundante soorten. De vegetatie behoort onmiskenbaar tot het Lolio-Potentillion. Hoewel de vegetatie getypeerd werd als Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris werden enkele belangrijke kensoorten van deze associatie niet aangetroffen.
Vergelijking inventarisatie 2008	In 2008 werden 25 soorten waargenomen in T KH 3 (T KH3a + T KH 3b + T KH 3c). In 2012 waren er dit 80 (T KH 3d + T KH 3e). Opname T KH 3e telt anno 2012 36 taxa.
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	In belangrijke mate zal de stijging in aantal soorten ook effectief gelegen zijn aan de inrichtingsmaatregelen. De stijging is niet enkel significant maar ook bijzonder relevant i.f.v. het verwezenlijken van de doelstellingen (vooral dan Dotterbloemgrasland). De realisatie hiervan hangt uiteraard in erg belangrijke mate samen met het gevoerde maaibeheer, dat succesvol lijkt te zijn wat de vlakke delen van het perceel betreft. Aandachtspunt is het opnamen van grachten/grachtranden in het maaibeheer en/of aanbieden van aangepaste graasintensiteit met eventuele variatie aan grazers (soorten/rassen).

3.2.5.3 Veldgerstgrasland**3.2.5.3.1 Perceel T AV 1b****■ Lokatie**

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Avelgem, perceel T AV 1b
Opname gelegen in het noordelijke, relatief hoger gelegen deel.

■ Natuurinrichtingsmaatregel

Uitgraven moeraszone en ondiep afgraven

■ Huidig beheer

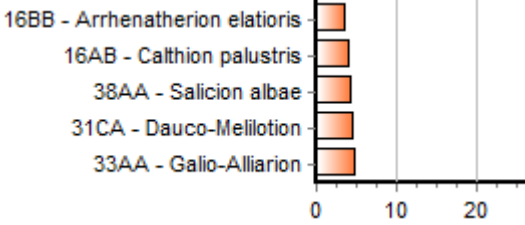
Niets doen

Natuurstreefbeeld: Veldgerstgrasland

Perceel T AV 1b**Opname (Tansley):**

Taxon	2012	Taxon	2012	Taxon	2012
Agrostis gigantea	o	Heracleum sphondylium	r	Rubus sectio Corylifolii	s
Agrostis stolonifera	r	Holcus lanatus	r	Rumex conglomeratus	r
Alnus glutinosa	s	Hypochaeris radicata	r	Rumex obtusifolius	s
Arrhenatherum elatius	lo	Lapsana communis	s	Salix alba	s
Artemisia vulgaris	r	Lolium multiflorum	r	Scrophularia auriculata	s
Betula pendula	s	Lolium perenne	o	Senecio jacobaea	s
Calamagrostis epigejos	r	Lycopus europaeus	s	Solanum dulcamara	s
Calystegia sepium	s	Lythrum salicaria	s	Sonchus arvensis	r
Cerastium glomeratum	s	Matricaria recutita	s	Sonchus oleraceus	s
Cirsium arvense	a	Medicago lupulina	lf	Symphytum officinale	s
Cirsium palustre	s	Mentha aquatica	s	Tanacetum vulgare	s
Cirsium vulgare	lo	Papaver rhoeas	s	Taraxacum sectie Ruderalia	o
Conyza canadensis	o	Persicaria amphibia	s	Tragopogon pratensis	s
Crepis capillaris	r	Phalaris arundinacea	s	Trifolium dubium	s
Dactylis glomerata	r	Phleum pratense	s	Trifolium pratense	r
Daucus carota	f	Phragmites australis	s	Trifolium repens	lo
Elytrigia repens	r	Picris hieracioides	s	Tripleurospermum maritimum	s
Epilobium ciliatum	lo	Plantago lanceolata	r	Tussilago farfara	r
Epilobium hirsutum	s	Plantago major	lo	Typha latifolia	s
Epilobium parviflorum	lf	Poa annua	r	Urtica dioica	s
Epilobium tetragonum	r	Poa trivialis	r	Vicia cracca	r
Equisetum arvense	r	Potentilla anserina	o	Vicia hirsuta	s
Eupatorium cannabinum	s	Potentilla reptans	s	Vicia sativa	s
Geranium molle	s	Prunella vulgaris	s	Vicia tetrasperma	s
Gnaphalium uliginosum	s	Ranunculus repens	r		

Perceel	T AV 1b						
Datum	2012/07/27						
Aantal waargenomen soorten	74						
Vegetatietype Associa	Syntaxon 31CA01B	Index 46,1	Norm.Lh. 1,7	Incompl. -0,4	Weirdn. 2,6	Echio-Melilotetum typicum Erigeronto-Lactucetum erysimetosum	
	31AA02B	47,7	3,3	-0,2	5,0		
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	31CA01B - Echio-Melilotetum typicum						

Perceel	T AV 1b
Vlaams natuurstype	(Klasse der ruderaal gemeenschappen (<i>Artemisietea vulgaris</i>))
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van graslanden op droge - vochtige zeer voedselrijke bodem (G68/G48), houtige vegetaties (vnl. struweel) op natte bodem (H20), soortengroepen van ruigte op droge zeer voedselrijke (R68) en in mindere mate vochtige voedselarme bodem (R44) (cfr. <i>figuur Bijlage 2</i>).
Natuurstreefbeeld visiekaart	Vochtig wilgenstruweel
Nieuw natuurstreefbeeld	Grasland met overgangen van glanshavergrasland naar dottergrasland (bij maaibeheer) of overgangen van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland (bij graasbeheer) (met in omgeving: Moeraszone als overgang naar de meander (voor rietontwikkeling))
Bespreking vegetatie	Voor de typering wordt in eerste instantie het Dauco-Melilotion verkozen (aanvullend Salicion, Alliarion en Calthion). De vegetatie is nog in pioniersfase en -afhankelijk van het beheer- kan het hier verschillende richtingen uit. Bij (verdere) verruiging (automatisch het gevolg van een 'niets-doen' beheer) zal het Galio-Alliarion meer komen opzetten om dan haast onvermijdelijk over te gaan in het Salicion albae. De verruigings- en verbossingstrend is reeds duidelijk ingezet.
Vergelijking inventarisatie 2008	Dit perceel werd niet geïnventariseerd in 2008.
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	De natuurinrichting herschiep dit perceel tot een erg reliëfrijk terrein, waardoor heel wat verschillende biotoopjes op korte afstand van elkaar voorkomen, incl. pioniersvegetaties en meer ruderaal vegetaties welke er deel van uitmaken. De natuurinrichting creëerde kansen voor diversiteit in vegetatie, flora en fauna. Momenteel dient vooral het nulbeheer in vraag gesteld. Aandachtspunt: door de geaccidenteerde inrichting van het terrein is een maaibeheer zo goed als uitgesloten, behalve dan op enkele hoger gelegen taluds. Het natuurstreefbeeld wordt vooralsnog duidelijk niet gehaald. Het bijstellen van het beheer is hier dringend aan de orde.

PQ AV 2

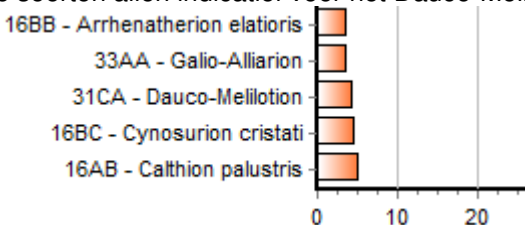
Coördinaten (Lambert 72):

hoekpunt	X	Y	Z
49	86529.67	163143.42	11.71
50	86530.23	163140.58	11.72
51	86527.38	163139.84	11.60
52	86526.80	163142.69	11.65

Opname (Londo):

Taxon	2012	Taxon	2012
<i>Cerastium glomeratum</i>	r1	<i>Lycopus europaeus</i>	r1
<i>Cirsium arvense</i>	p1	<i>Lythrum salicaria</i>	p1
<i>Cirsium vulgare</i>	p1	<i>Medicago lupulina</i>	r1
<i>Conyza canadensis</i>	m1	<i>Phragmites australis</i>	r1
<i>Crepis capillaris</i>	r1	<i>Poa trivialis</i>	p1

Epilobium parviflorum	m2	Scrophularia auriculata	r1
Epilobium tetragonum	r1	Taraxacum sectie Ruderalia	p1
Geranium molle	r1	Trifolium dubium	p1
Hypochaeris radicata	r1	Trifolium repens	r1
Lolium perenne	r1		

PQ	PQ AV 2																		
Datum	2012/07/27																		
Oppervlakte	3 x 3 m²																		
Bedekking	Totaal: 99 % Kruidlaag: 20 %																		
Hoogte	Kruidlaag: 75 cm																		
Aantal waargenomen soorten	19																		
Vegetatietype Associa	Syntaxon	Index	Norm.Lh.	Incompl.	Weirdn.	Erigeronto-Lactucetum erysimetosum Echio-Melilotetum typicum													
	31AA02B	15,0	-0,2	0,4	-0,5														
	31CA01B	15,4	-0,4	0,3	-0,7														
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	31CA01B - Echio-Melilotetum typicum																		
Vlaams natuurtype	(Klasse der ruderaal gemeenschappen (Artemisietea vulgaris))																		
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op droge zeer voedselrijke bodem (G68) (cfr. figuur Bijlage 2).																		
Natuurstreefbeeld visiekaart	Vochtig wilgenstruweel																		
Nieuw natuurstreefbeeld	Grasland met overgangen van glanshavergrasland naar dottergrasland (bij maaibeheer) of overgangen van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland (bij graasbeheer) (met in omgeving: Moeraszone als overgang naar de meander (voor rietontwikkeling)).																		
Bespreking vegetatie	Conyza canadensis en Epilobium parviflorum zijn de meest frequente soorten. Op Scrophularia auriculata en Cerastium glomeratum na zijn de soorten allen indicatief voor het Dauco-Melilotion. <table><tr><th>Vegetatietype</th><th>Index</th></tr><tr><td>16BB - Arrhenatherion elatioris</td><td>15,0</td></tr><tr><td>33AA - Galio-Alliarion</td><td>15,4</td></tr><tr><td>31CA - Dauco-Melilotion</td><td>15,4</td></tr><tr><td>16BC - Cynosurion cristati</td><td>15,4</td></tr><tr><td>16AB - Calthion palustris</td><td>15,4</td></tr></table>							Vegetatietype	Index	16BB - Arrhenatherion elatioris	15,0	33AA - Galio-Alliarion	15,4	31CA - Dauco-Melilotion	15,4	16BC - Cynosurion cristati	15,4	16AB - Calthion palustris	15,4
Vegetatietype	Index																		
16BB - Arrhenatherion elatioris	15,0																		
33AA - Galio-Alliarion	15,4																		
31CA - Dauco-Melilotion	15,4																		
16BC - Cynosurion cristati	15,4																		
16AB - Calthion palustris	15,4																		
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	Dit PQ werd niet geïnventariseerd in 2008.																		

3.2.5.3.2 Perceel T AV 1c

■ **Lokatie**

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Avelgem, perceel T AV 1c
Opname gelegen in het zuid-westelijk deel (ten ZW van de depressie)

■ **Natuurinrichtingsmaatregel**

Uitgraven moeraszone en ondiep afgraven

■ **Huidig beheer**

Niets doen

Natuurstreefbeeld: Veldgerstgrasland

Perceel T AV 1c

Opname (Tansley):

Taxon	2012	Taxon	2012	Taxon	2012
Agrostis gigantea	s	Epilobium parviflorum	o	Poa trivialis	o
Alnus glutinosa	s	Epilobium tetragonum	o	Ranunculus repens	lo
Arrhenatherum elatius	ld	Equisetum arvense	s	Rumex crispus	s
Artemisia vulgaris	r	Eupatorium cannabinum	s	Salix alba	s
Betula pendula	s	Holcus lanatus	r	Salix cinerea	s
Calamagrostis epigejos	r	Hypochaeris radicata	r	Scrophularia auriculata	s
Calystegia sepium	s	Lactuca serriola	s	Senecio inaequidens	s
Cerastium fontanum	s	Leontodon autumnalis	s	Solanum dulcamara	s
Cirsium arvense	f	Lolium multiflorum	o	Sonchus arvensis	lo
Cirsium vulgare	lf	Lycopus europaeus	s	Sonchus oleraceus	s
Conyza canadensis	a	Medicago lupulina	f	Taraxacum sectie Ruderalia	a
Crepis capillaris	o	Orobancha minor	s	Trifolium pratense	o
Dactylis glomerata	s	Papaver rhoeas	s	Trifolium repens	la
Daucus carota	s	Phalaris arundinacea	s	Tripleurospermum maritimum	s
Epilobium hirsutum	s	Plantago lanceolata	s	Vicia hirsuta	s

Perceel	T AV 1c						
Datum	2012/07/27						
Aantal waargenomen soorten	45						
Vegetatietype Associa	Syntaxon	Index	Norm.Lh.	Incompl.	Weirdn.	Echio-Melilotetum typicum Erigeronto-Lactucetum erysimetosum	
	31CA01B	33,2	0,8	-0,1	1,1		
	31AA02B	33,6	1,4	0,0	2,1		
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	31CA01B - Echio-Melilotetum typicum						
Vlaams natuurtipe	(Klasse der ruderaie gemeenschappen (Artemisietea vulgaris))						
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van graslanden op droge – vochtige (en in mindere mate natte) zeer voedselrijke bodem (G68/G48/(G28)) en soortengroepen van ruigte op vochtige voedselarme bodem (R44) (cfr. figuur Bijlage 2).						
Natuurstreefbeeld visiekaart	Vochtig wilgenstruweel						
Nieuw natuurstreefbeeld	Grasland met overgangen van glanshavergrasland naar dottergrasland (bij maaibeheer) of overgangen van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland (bij graasbeheer) (met in omgeving: Moeraszone als overgang naar de meander (voor rietontwikkeling))						
Bespreking vegetatie	Opnieuw speelt hier het Dauco-Melilotion (en aanvullend Salicion, Alliarion en Calthion). Net als bij o.a. T AV 1b is de vegetatie nog in belangrijke mate te omschrijven als pionierend, maar met duidelijke verruigings en verbossingstrend. Orobanche minor is hier bijzonder maar de zeer lage aantallen en de verdere verruiging door het actueel gevoerde nulbeheer genereren helaas geen goede vooruitzichten op deze lokatie. 16BB - Arrhenatherion elatioris - 16AB - Calthion palustris - 31CA - Dauco-Melilotion - 33AA - Galio-Alliarion - 38AA - Salicion albae - 0 10 20						
Vergelijking inventarisatie	Dit perceel werd niet geïnventariseerd in 2008.						

Perceel	T AV 1c
2008	
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	De natuurinrichting herschiep dit perceel tot een erg reliëfrijk terrein, waardoor heel wat verschillende biotoopjes op korte afstand van elkaar voorkomen, incl. pioniersvegetaties en meer ruderales vegetaties welke er deel van uitmaken. De natuurinrichting creëerde kansen voor diversiteit in vegetatie, flora en fauna. Momenteel dient vooral het nulbeheer in vraag gesteld. Aandachtspunt: door de geaccidenteerde inrichting van het terrein is een maaibeheer zo goed als uitgesloten, behalve dan op enkele hoger gelegen taluds. Het natuurstreefbeeld wordt vooralsnog duidelijk niet gehaald. Het bijstellen van het beheer is hier dringend aan de orde.

3.2.5.3.3 Perceel T AV 1d

■ **Lokatie**

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Avelgem, perceel T AV 1d
Opname gelegen in het noord-oostelijk deel (ten NO van de depressie)

■ **Natuurinrichtingsmaatregel**

Uitgraven moeraszone en ondiep afgraven

■ **Huidig beheer**

Niets doen

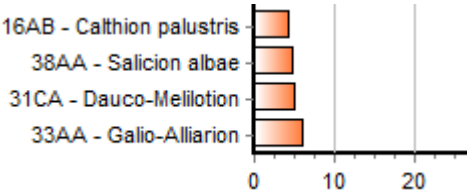
Natuurstreefbeeld: Veldgerstgrasland

Perceel T AV 1d

Opname (Tansley):

Taxon	2012	Taxon	2012	Taxon	2012
Agrostis gigantea	s	Hypericum perforatum	s	Rubus sectio Corylifolii	s
Alnus glutinosa	s	Lapsana communis	s	Rumex conglomeratus	r
Anthriscus sylvestris	s	Lolium multiflorum	r	Rumex obtusifolius	s
Arrhenatherum elatius	lo	Lolium perenne	s	Rumex sanguineus	s
Artemisia vulgaris	f	Lycopus europaeus	s	Salix cinerea	s
Calystegia sepium	r	Lythrum salicaria	s	Scrophularia auriculata	s
Cirsium arvense	ld	Medicago lupulina	o	Sonchus arvensis	r
Cirsium vulgare	la	Mentha aquatica	r	Stachys palustris	s
Crepis capillaris	r	Mentha arvensis	s	Symphytum officinale	s
Dactylis glomerata	o	Persicaria amphibia	r	Tanacetum vulgare	s
Daucus carota	ld	Phalaris arundinacea	s	Taraxacum sectie Ruderalia	o
Elytrigia repens	r	Phragmites australis	s	Trifolium hybridum	s
Epilobium hirsutum	s	Plantago lanceolata	r	Trifolium pratense	r
Epilobium parviflorum	o	Plantago major	lo	Trifolium repens	o
Epilobium tetragonum	r	Poa trivialis	r	Tripleurospermum maritimum	r
Eupatorium cannabinum	r	Potentilla anserina	s	Tussilago farfara	r
Heracleum sphondylium	r	Potentilla reptans	s	Verbascum thapsus	s
Holcus lanatus	r	Ranunculus repens	r		

Perceel	T AV 1d
Datum	2012/07/27
Aantal waargenomen soorten	53
Vegetatietype Associa	Syntaxon 31CA01B Index 35,6 Norm.Lh. 0,8 Incompl. -0,2 Weirdn. 1,2 Echio-

Perceel	T AV 1d
	38AA01B 37,1 0,7 -0,1 1,1 Melilotetum typicum Artemisio-Salicetum agrostietosum stoloniferae
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	31CA01B - Echio-Melilotetum typicum
Vlaams natuurstreefbeeld	(Klasse der ruderaal gemeenschappen (Artemisietea vulgaris))
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van graslanden op droge – vochtige (en in mindere mate natte) zeer voedselrijke bodem (G68/G48/(G28), houtige vegetaties (vnl. struweel) op natte bodem (H20) (cfr. figuur Bijlage 2).
Natuurstreefbeeld visiekaart	Vochtig wilgenstruweel
Nieuw natuurstreefbeeld	Grasland met overgangen van glanshavergrasland naar dottergrasland (bij maaibeheer) of overgangen van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland (bij grasbeheer) (met in omgeving: Moeraszone als overgang naar de meander (voor rietontwikkeling)
Bespreking vegetatie	Opnieuw zijn Galio-Alliarion, Dauco-Melilotion en Salicion albae best vertegenwoordigd. De vegetatie lijkt ter plekke ook relatief meer verruimd te zijn., met Artemisia vulgaris als frequent genoteerd en Cirsium arvense die lokaal domineert. Cirsium vulgare is lokaal abundant. Daarmee is een typering binnen het Galio-Alliarion meer aangewezen. Hoe dan ook domineert Daucus carota eveneens (lokaal dominant). De vegetatie is hier dichter dan in andere delen van hetzelfde perceel. Trifolium hybride en Verbascum thapsus komen nog slechts sporadisch voor.
Vergelijking inventarisatie 2008	Dit perceel werd niet geïnventariseerd in 2008.
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	Het type sluit niet aan bij het vooropgestelde profiel 'grasland'. Daarmee worden de doelstellingen niet gehaald. In eerste instantie dient gekeken naar het beheer dat hier bestaat uit 'niets doen'. De ontwikkeling van een grazige vegetatie is dan uitgesloten. Een grasbeheer zou hier gevoerd kunnen worden gezien een maaibeheer door de genomen inrichtingsmaatregelen alvast niet egaal over het perceel kan worden toegepast. Toch zou de opnamelokatie wel geschikt zijn om machinaal te maaien. Echter een deel van het perceel leent zich daartoe veel minder waardoor het maaibeheer eerder als bijkomend of optioneel beschouwd kan worden (grasbeheer met browsers is hier een aanrader). Bij maaibeheer is een ontwikkeling richting Arrhenaterion duidelijk. Ingeval grasbeheer kan men wellicht Cynosurion ontwikkelen terwijl het Lolio-Potentillion hooguit fragmentair zou opkomen op deze relatief hoog gelegen delen.

3.2.5.3.4 Perceel T AV 1e

■ Lokatie

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Avelgem, perceel T AV 1e
Opname gelegen in het zuidelijk deel

■ Natuurinrichtingsmaatregel

Uitgraven moeraszone en ondiep afgraven

■ **Huidig beheer**

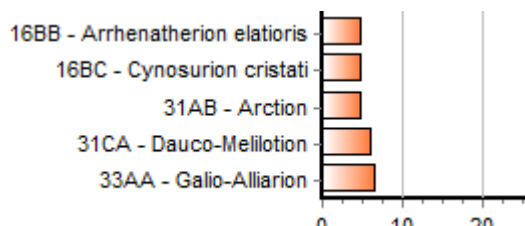
Niets doen

Natuurstreefbeeld: Veldgerstgrasland

Perceel T AV 1e

Opname (Tansley):

Taxon	2012	Taxon	2012	Taxon	2012
Agrostis gigantea	r	Epilobium parviflorum	s	Plantago major	r
Arrhenatherum elatius	r	Festuca rubra	r	Poa trivialis	lo
Artemisia vulgaris	r	Heracleum sphondylium	s	Ranunculus repens	r
Calystegia sepium	lf	Holcus lanatus	r	Rubus sectio Corylifolii	s
Cirsium arvense	lf	Hypochaeris radicata	s	Sonchus asper	r
Cirsium vulgare	o	Lactuca serriola	o	Taraxacum sectie Ruderalia	a
Conyza canadensis	r	Lolium multiflorum	lo	Trifolium pratense	f
Crepis capillaris	r	Medicago lupulina	r	Tripleurospermum maritimum	s
Dactylis glomerata	s	Papaver rhoeas	s	Vicia hirsuta	s
Daucus carota	r	Phleum pratense	s		

Perceel	T AV 1e					
Datum	2012/07/27					
Aantal waargenomen soorten						
Vegetatietype Associa	Syntaxon	Index	Norm.Lh.	Incompl.	Weirdn.	
	31CA01B	23,1	-0,1	0,0	-0,1	Echio-Melilotetum typicum
	31AA02B	24,8	0,4	0,1	0,5	Erigeronto-Lactucetum erysimetosum
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	31CA01B - Echio-Melilotetum typicum					
Vlaams natuurtipe	(Klasse der ruderales gemeenschappen (Artemisietea vulgaris))					
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van graslanden op droge – vochtige zeer voedselrijke bodem (G68/G48) (cfr. figuur Bijlage 2).					
Natuurstreefbeeld visiekaart	Vochtig wilgenstruweel					
Nieuw natuurstreefbeeld	Grasland met overgangen van glanshavergrasland naar dottergrasland (bij maaibeheer) of overgangen van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland (bij graasbeheer) (met in omgeving: Moeraszone als overgang naar de meander (voor rietontwikkeling))					
Bespreking vegetatie	Het betreft hier het Dauco-Melilotion verbond in overgang naar het Galio-Alliarion (dit laatste typeert de aanpalende opname). Cirsium arvense en hier ook Calystegia sepium zijn vrij frequente verschijningen. Poa trivialis komt eerder occasioneel voor. Taraxacum is vooralsnog opvallend abundant. Bij afwezigheid van begrazing of ander beheer zal zij evenwel op korte termijn achteruit gaan en zal de vegetatie ook hier verder gaan verruigen. 					
Vergelijking inventarisatie	Dit perceel werd niet geïnventariseerd in 2008.					

Perceel	T AV 1e
2008	
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	Het type sluit niet aan bij het vooropgestelde profiel 'grasland'. Daarmee worden de doelstellingen niet gehaald. In eerste instantie dient gekeken naar het beheer dat hier bestaat uit 'niets doen'. De ontwikkeling van een grazige vegetatie is dan uitgesloten. Een graasbeheer zou hier gevoerd kunnen worden gezien een maaibeheer door de genomen inrichtingsmaatregelen alvast niet egaal over het perceel kan worden toegepast. Toch zou de opnamelocatie wel geschikt zijn om machinaal te maaien. Echter een deel van het perceel leent zich daartoe veel minder waardoor het maaibeheer eerder als bijkomend of optioneel beschouwd kan worden (grasbeheer met browsers is hier een aanrader). Bij maaibeheer is een ontwikkeling richting Arrhenaterion duidelijk. Ingeval graasbeheer kan men wellicht Cynosurion ontwikkelen terwijl het Lolio-Potentillion hooguit fragmentair zou opkomen op deze relatief hoog gelegen delen.

3.2.5.3.5 Perceel T AV 2a

■ **Lokatie**

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Avelgem, perceel T AV 2a
Opname gelegen in verruigd stuk in het oostelijk deel van het grasland

■ **Natuurinrichtingsmaatregel**

Afgraven perceel, creatie depressies en plassen met oeverzone

■ **Huidig beheer**

Begrazing met runderen

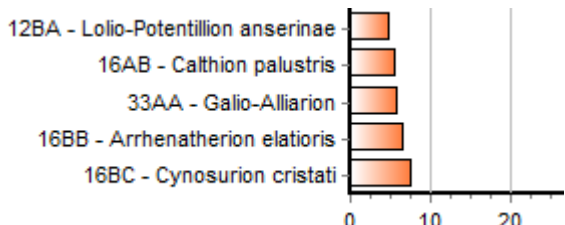
Natuurstreefbeeld: Veldgerstgrasland

Perceel T AV 2a

Opname (Tansley):

Taxon	2012	Taxon	2012	Taxon	2012
Agrostis gigantea	r	Festuca rubra	o	Ranunculus acris	r
Agrostis stolonifera	f	Heracleum sphondylium	s	Ranunculus repens	s
Anthriscus sylvestris	s	Holcus lanatus	r	Ranunculus sardous	s
Bromus hordeaceus	f	Hordeum secalinum	s	Rumex conglomeratus	s
Calystegia sepium	r	Hypochaeris radicata	r	Rumex obtusifolius	r
Cerastium fontanum	r	Lolium multiflorum	r	Senecio jacobaea	s
Cirsium arvense	f	Lolium perenne	a	Taraxacum sectie Ruderalia	a
Cirsium vulgare	r	Matricaria recutita	s	Trifolium dubium	s
Crepis biennis	r	Medicago lupulina	r	Trifolium pratense	r
Crepis capillaris	r	Phleum pratense	a	Vicia sativa	r
Dactylis glomerata	r	Poa trivialis	f		
Elytrigia repens	r	Prunella vulgaris	o		

Perceel	T AV 2a						
Datum	2012/07/13						
Aantal waargenomen soorten	34						
Vegetatietype Associa	Syntaxon 16BC01C	Index 27,9	Norm.Lh. 1,8	Incompl. 0,7	Weirdn. 2,4	Lolio-Cynosuretum hordeetosum	
	12RG01	28,3	4,0	0,2	5,9	RG Poa trivialis-Lolium perenne-Plantaginetea majoris/Cynosurion	

Perceel	T AV 2a												
	cristati]												
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	16BC01C - Lolio-Cynosuretum hordeetosum												
Vlaams natuurtype	Kamgrasweide (Lolio-Cynosuretum) subassociatie hordeetosum												
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van droge – vochtige zeer voedselrijke bodem (G68/G48) soortengroepen van ruigte op droge zeer voedselrijke bodem (R68) (cfr. figuur Bijlage 2).												
Natuurstreefbeeld visiekaart	Mozaïek van grasland en bos												
Nieuw natuurstreefbeeld	Grasland met overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland, met overgang naar waterdragende depressies												
Bespreking vegetatie	Het Cynosurion cristati is hier duidelijk ontwikkeld d.m.v. de associatie Lolio-Cynosuretum hordeetosum. Taraxacum en Lolium perenne zijn flink vertegenwoordigd. Echter Cynosurus cristatus, Trifolium repens en Poa pratensis zijn opvallende afwezigen. Bovendien is Hordeum secalinum slechts sporadisch vertegenwoordigd. Er is dus duidelijk verbetering mogelijk want de vegetatie balanceert op de rand van een rompgemeenschap. <table border="1"> <caption>Vegetation Type Frequency Data</caption> <thead> <tr> <th>Vegetation Type</th> <th>Frequency (approx.)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>12BA - Lolio-Potentillion anserinae</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>16AB - Calthion palustris</td> <td>6</td> </tr> <tr> <td>33AA - Galio-Alliarion</td> <td>7</td> </tr> <tr> <td>16BB - Arrhenatherion elatioris</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>16BC - Cynosurion cristati</td> <td>18</td> </tr> </tbody> </table>	Vegetation Type	Frequency (approx.)	12BA - Lolio-Potentillion anserinae	5	16AB - Calthion palustris	6	33AA - Galio-Alliarion	7	16BB - Arrhenatherion elatioris	8	16BC - Cynosurion cristati	18
Vegetation Type	Frequency (approx.)												
12BA - Lolio-Potentillion anserinae	5												
16AB - Calthion palustris	6												
33AA - Galio-Alliarion	7												
16BB - Arrhenatherion elatioris	8												
16BC - Cynosurion cristati	18												
Vergelijking inventarisatie 2008	Dit perceel werd niet geïnventariseerd in 2008.												
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	De natuurinrichting kan hier best geslaagd genoemd worden gezien de ontwikkeling van dit grasland als veldgerstgrasland bezig is. Toch is een optimalere ontwikkeling van dit type ter plaatse zeer gewenst en dient daar vanuit het beheer op te worden ingezet. Nu valt op dat nog teveel vlekken in de vegetatie eerder dreigen te verruigen (cf. Cirsium arvense), dit vooral in het zuidelijk deel van de opname. Aandachtspunt vormt het tegengaan van verruiging.												

3.2.5.3.6 Perceel T AV 2d

■ **Lokatie**

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Avelgem, perceel T AV 2d
Opname gelegen in de relatief hoger gelegen delen van het grasland

■ **Natuurinrichtingsmaatregel**

Afgraven perceel, creatie depressies en plassen met oeverzone

■ **Huidig beheer**

Begrazing met runderen

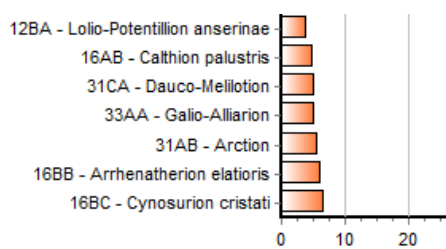
Natuurstreefbeeld: Veldgerstgrasland

Perceel T AV 2d

Opname (Tansley):

Taxon	2012	Taxon	2012	Taxon	2012
Agrostis gigantea	r	Eupatorium cannabinum	s	Plantago major	r
Agrostis stolonifera	o	Festuca rubra	r	Poa trivialis	f
Arrhenatherum elatius	r	Heracleum sphondylium	s	Prunella vulgaris	lo

Artemisia vulgaris	s	Holcus lanatus	r	Ranunculus acris	r
Bromus hordeaceus	o	Hordeum murinum	s	Rumex conglomeratus	r
Cerastium fontanum	r	Hordeum secalinum	r	Rumex obtusifolius	s
Cirsium arvense	o	Hypericum perforatum	s	Senecio erucifolius	s
Cirsium vulgare	s	Hypochaeris radicata	s	Senecio jacobaea	s
Conyza canadensis	s	Lolium multiflorum	r	Sonchus asper	s
Crepis biennis	s	Lolium perenne	d	Taraxacum sectie Ruderalia	r
Crepis capillaris	s	Matricaria recutita	r	Trifolium pratense	r
Dactylis glomerata	r	Medicago lupulina	r	Trifolium repens	a
Epilobium hirsutum	s	Phleum pratense	f		

Perceel	T AV 2d						
Datum	2012/07/13						
Aantal waargenomen soorten	38						
Vegetatietype Associa	Syntaxon 31CA01B	Index 29,5	Norm.Lh. 0,4	Incompl. 0,0	Weirdn. 0,6	Echio-Melilotetum typicum Centaurio-Saginetum epilobietosum	
	27AA02C	31,1	1,9	0,3	2,8		
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	(Cynosurion cristati)						
Vlaams natuurtipe	Kamgras-verbond (Cynosurion cristati) (RG dominant-[Cynosurion/Arrhenatherion])						
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van graslanden op droge – vochtige zeer voedselrijke bodem (G68/G48) (cfr. figuur Bijlage 2).						
Natuurstreefbeeld visiekaart	Mozaïek van grasland en bos						
Nieuw natuurstreefbeeld	Grasland met overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland, met overgang naar waterdragende depressies						
Bespreking vegetatie	De hoger gelegen delen van het perceel worden getypeerd door voornamelijk Arrhenatherion (cf. perceelsranden; cf. toekomstige overschaduwning door struiken langsheen de meander). Op de overgang naar de depressies treffen we meer typische Cynosurion vertegenwoordigers aan. Lolium perenne is dominant, Trifolium repens is abundant. Phleum pratense en Poa trivialis zijn beide frequent. 						
Vergelijking inventarisatie 2008	Dit perceel werd niet geïnventariseerd in 2008.						
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	De natuurinrichting boekte hier redelijke successen, gezien de uitgangssituatie geen Cynosurion / Lolio-Potentillion betrof. Beide types zijn nu wel in ontwikkeling al dreigt op tal van plaatsen een ordinaire vorm van het Arrhenatherion te overheersen. Bovendien duiken diverse verbonden op wat er in casu op wijst dat de vegetatie nog lang niet ‘gestabiliseerd’ is. Begrazing met runderen zou in principe, wanneer graasintensiteit-/duur-/periode optimaal zijn (anno 2012 suboptimaal?), moeten leiden tot de gewenste eindbeelden. Echter wat de origineel vooropgestelde mix van grasland met bos betreft, dient te worden aangestipt dat de langgerekte oeverzone (meander) met o.a. massaal Alnus contraproductief zou kunnen zijn						

Perceel	T AV 2d
	naar de ontwikkeling van aanpalend grasland toe. Last but not least is een absolute vereiste voor een verbetering in de botanische kwaliteit het volledig stopzetten van het herbicidengebruik. Deze laatste vormen ware aandachtspunten.

PQ AV 6

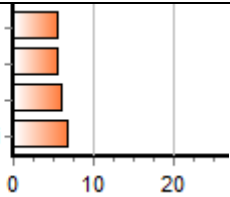
Coördinaten (Lambert 72):

hoekpunt	X	Y	Z
53	85555.52	161924.08	12.52
54	85557.79	161922.29	12.52
55	85555.90	161920.02	12.45
56	85553.68	161921.88	12.45

Opname (Londo):

Taxon	2012	Taxon	2012
Agrostis stolonifera	p1	Eupatorium cannabinum	r1
Arrhenatherum elatius	r1	Taraxacum sectie Ruderalia	r1
Conyza canadensis	r1	Trifolium pratense	r1

PQ	PQ AV 6					
Datum	2012/07/14					
Oppervlakte	3 x 3 m²					
Bedekking	Totaal: 80 % Kruidlaag: 75 %					
Hoogte	Kruidlaag: 70 cm					
Aantal waargenomen soorten	6					
Vegetatietype Associa	Syntaxon 12AA01A	Index 8,3	Norm.Lh. -0,4	Incompl. 0,5	Weirdn. -0,9	Plantagini- Lolietum typicum RG Agrostis stolonifera- [Lolio- Potentillion anserinae]
	12RG03	9,3	-0,6	0,2	-1,0	
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	RG Agrostis stolonifera-[Lolio-Potentillion anserinae] Of aanverwante 12 RG04: RG Festuca arundinacea-[Lolio-Potentillion anserinae]					
Vlaams natuurstreefbeeld	RG dominant-[Cynosurion/Lolio-Potentillion]					
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op droge zeer voedselrijke bodem (G68) (cfr. figuur Bijlage 2).					
Natuurstreefbeeld visiekaart	Mozaïek van grasland en bos					
Nieuw natuurstreefbeeld	Grasland met overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland, met overgang naar waterdragende depressies					
Bespreking vegetatie	De vegetatie betreft een rompgemeenschap. Agrostis stolonifera is de belangrijkste soort. Er zijn duidelijk potenties om in de toekomst een meer volwaardige overgang tussen Lolio-Potentillion en Cynosurion (Lolio-Cynosuretum hordeetosum) te realiseren.					

PQ	PQ AV 6
	
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	Dit PQ werd niet geïnventariseerd in 2008.

3.2.5.3.7 Perceel T KH 2b

■ **Lokatie**

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Avelgem, Kerkhove, perceel T KH 2b
Opname gelegen in hoger gelegen grasland

■ **Natuurinrichtingsmaatregel**

Inrichting van laantjes en grachten (voor lager gelegen delen)

■ **Huidig beheer**

Maaien met nabegrazing (runderen)

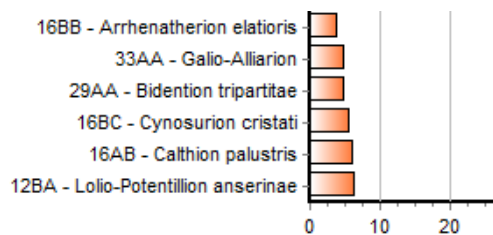
Natuurstreefbeeld: Veldgerstgrasland

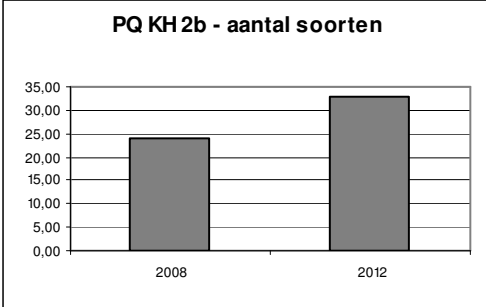
Perceel T KH 2b

Opname (Tansley):

Taxon	2008	2012	Taxon	2008	2012
Agrostis stolonifera	a	o	Lolium multiflorum		r
Alopecurus geniculatus	a		Lolium perenne	r	o
Bellis perennis	r		Lythrum salicaria		s
Bromus hordeaceus		r	Matricaria recutita		s
Cardamine pratensis	f		Mentha aquatica	f	s
Carex disticha	r		Myosotis laxa subsp. cespitosa	f	r
Carex otrubae	o		Oenanthe fistulosa	o	
Cerastium fontanum		o	Phalaris arundinacea	o	
Cirsium arvense		r	Phleum pratense		f
Cirsium vulgare		s	Phragmites australis	r	
Dactylis glomerata		s	Plantago major		r
Eleocharis palustris	f		Poa trivialis	f	o
Epilobium hirsutum		s	Ranunculus acris	r	r
Galium palustre	o	r	Ranunculus repens	r	r
Geranium dissectum		s	Rorippa sylvestris	r	
Glyceria notata	o		Rumex conglomeratus	r	s
Heracleum sphondylium		s	Rumex obtusifolius		s
Holcus lanatus	o	a	Rumex palustris		s
Hordeum secalinum		d	Sonchus asper		s
Hypochaeris radicata		s	Taraxacum sectie Ruderalia		s
Iris pseudacorus	r		Trifolium dubium		r
Juncus bufonius	f		Trifolium repens		o
Juncus inflexus	o	s	Urtica dioica		s

Perceel	T KH 2b
Datum	2012/06/20
Aantal waargenomen	33

Perceel	T KH 2b																					
soorten																						
Vegetatietype Associa	<table><tr><td>Syntaxon</td><td>Index</td><td>Norm.Lh.</td><td>Incompl.</td><td>Weirdn.</td><td>RG</td><td>Holcus lanatus-Lolium perenne-[Molinio-Arrhenatheretea]</td></tr><tr><td>16RG01</td><td>26,5</td><td>2,4</td><td>-0,1</td><td>3,6</td><td></td><td></td></tr><tr><td>27AA02C</td><td>27,1</td><td>1,3</td><td>0,4</td><td>1,8</td><td></td><td>Centaurio-Saginetum epilobietosum</td></tr></table>	Syntaxon	Index	Norm.Lh.	Incompl.	Weirdn.	RG	Holcus lanatus-Lolium perenne-[Molinio-Arrhenatheretea]	16RG01	26,5	2,4	-0,1	3,6			27AA02C	27,1	1,3	0,4	1,8		Centaurio-Saginetum epilobietosum
Syntaxon	Index	Norm.Lh.	Incompl.	Weirdn.	RG	Holcus lanatus-Lolium perenne-[Molinio-Arrhenatheretea]																
16RG01	26,5	2,4	-0,1	3,6																		
27AA02C	27,1	1,3	0,4	1,8		Centaurio-Saginetum epilobietosum																
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	(RG Holcus lanatus-Lolium perenne-[Molinio-Arrhenatheretea]) Echter type 12 RG04: RG Festuca arundinacea-[Lolio-Potentillion anserinae] sluit in de praktijk beter aan.																					
Vlaams natuurstreefbeeld	RG dominant-[Cynosurion/Lolio-Potentillion]																					
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op droge - vochtige (en in mindere mate natte) zeer voedselrijke bodem (G68/G48/(G28)) en soortengroepen van ruigte op droge zeer voedselrijke bodem (R68) (cfr. figuur Bijlage 2).																					
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearuigte																					
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland																					
Bespreking vegetatie	Het Lolio-Potentillion is ter plaatse typerend, via een rompgemeenschap weliswaar. Mede door dominantie van Hordeum secalinum sluit het Cynosurion in de praktijk toch nauw aan. Van een typerend Arrhenatherion is hier geen sprake, behalve dan aan de perceelsranden. Het is voornamelijk daar dat verruiging dreigt. Lokaal duikt zelfs het Galio-Alliarion op. 																					
Vergelijking inventarisatie 2008	In 2008 werden 24 soorten waargenomen. In 2012 waren er dit 33. Alopecurus geniculatus, Bellis perennis, Cardamine pratensis, Carex disticha, C. otrubae, Eleocharis palustris, Iris pseudacorus, Juncus bufonius, Oenanthe fistulosa, Phalaris arundinacea, Phragmites australis en Rorippa sylvestris zouden verdwenen zijn. Echter dit lijkt onwaarschijnlijk. Vermoedelijk werd de opname in 2008 anders afgelijnd dan in 2012 het geval was. In 2012 was er een aparte opname van de gracht waarvan de vegetatie niet opnieuw in de perceelsoptname opgenomen werd (T HK 2-1). De soortentoeename zou dan in realiteit (met eliminatie van voorgaande) een stijging van 12 naar 33 inhouden. Dit is in elk geval een zeer opvallende toename. Soorten als Heracleum sphondylium, Cirsium vulgare, Cirsium arvense, Dactylis glomerata, Epilobium hirsutum, Rumex obtusifolius, Urtica dioica, de abundanter geworden Holcus lanatus e.a. wijzen echter op een ernstige verruigingstendens welke sindsdien ingezet werd. Anderzijds is er de anno 2012 dominante Hordeum secalinum welke in 2008 niet zou hebben voorgekomen.																					

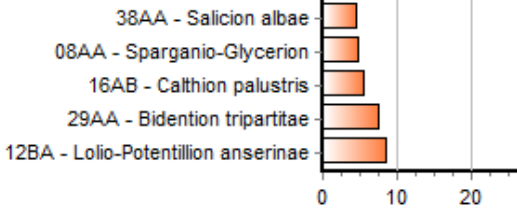
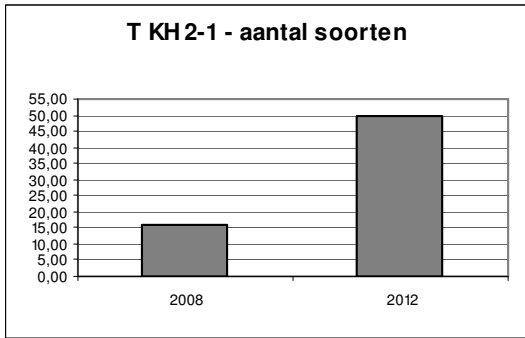
Perceel	T KH 2b
	PQ KH 2b - aantal soorten
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	Van een Fillipendulion, zoals in origine vooropgesteld, is hier geen sprake. Wel is er een overgang van Lolio-Potentillion naar Cynosurion (deels Calthion). Het huidige streefbeeld is daarmee ook gehaald. De bijdrage van de inrichtingsmaatregelen is discutabel gezien voorzeker het beheer erg cruciaal is (immers de inrichtingsmaatregelen betreffen vooral de laantjes – zie verderop voor een evaluatie hiervan). Het beheer leidt er anderzijds ook kennelijk toe dat de vegetatie minstens lokaal dreigt te verruigen.

Gracht T KH 2-1

Opname (Tansley):

Taxon	2008	2012	Taxon	2008	2012
Agrostis stolonifera	a	lf	Mentha aquatica		ro
Alisma plantago-aquatica		r	Myosotis laxa subsp. cespitosa	f	o
Alopecurus geniculatus	f	r	Oenanthe fistulosa	f	ro
Bellis perennis		s	Phalaris arundinacea	o	r
Bidens tripartita		r	Phleum pratense		r
Callitriche platycarpa	o	f	Phragmites australis		s
Cardamine pratensis	o	r	Plantago major		s
Carex acuta		s	Poa trivialis	o	o
Carex acutiformis		s	Potentilla anserina		s
Carex otrubae		s	Ranunculus aquatilis		s
Eleocharis palustris	f	of	Ranunculus repens		r
Epilobium hirsutum		r	Ranunculus sceleratus		r
Equisetum fluviatile	a	f	Rorippa amphibia		r
Galium palustre	o	r	Rorippa microphylla		r
Glyceria notata	f	d	Rorippa palustris		s
Hottonia palustris		r	Rumex conglomeratus		s
Iris pseudacorus	r	s	Rumex palustris		s
Juncus articulatus	f	o	Salix alba		s
Juncus bufonius		r	Salix x rubens		s
Juncus compressus		s	Sparganium erectum		s
Juncus inflexus		s	Taraxacum sectie Ruderalia		s
Lemna minor		o	Trifolium dubium		s
Lycopus europaeus		r	Trifolium repens		r
Lysimachia nummularia	r	r	Typha latifolia		s
Lythrum salicaria		s	Veronica anagallis-aquatica	s	ro

Gracht	T KH 2-1					
Datum	2012/06/20					
Aantal waargenomen soorten	50					
Vegetatietype Associa	Syntaxon	Index	Norm.Lh.	Incompl.	Weirdn.	
	29AA04	35,3	2,6	0,2	3,6	Eleocharito

Gracht	T KH 2-1
	05RG08 35,3 35,1 -0,1 48,5 acicularis-Limoselletum RG Callitriche platycarpa- [Callitriche- Potametalia]
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	(Eleocharito acicularis-Limoselletum) Bidention tripartitae
Vlaams natuurtipe	Bidention tripartitae - Voedselminnende pioniergemeenschappen met Waterpeper en Rumex obtusifolius ssp. transiens
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op natte zeer voedselrijke bodem (G28), soortengroepen van houtige vegetaties (vnl. struweel) op natte bodem (H20) en soortengroepen van verlandingsvegetaties in matig voedselrijk basisch/hard water (V16) (cfr. figuur Bijlage 2).
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearuigte
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland
Bespreking vegetatie	Soorten van het Lolio-Potentillion en vervolgens ook het Bidention tripartitae zijn meest typisch in deze gracht. Het Calthion en Sparganio-Glycerion verdwijnen op de achtergrond, niettegenstaande de dominante Glyceria notata. Eleocharis palustris en Callitriche platycarpa vormen naast Equisetum fluviatile en Agrostis stolonifera de meest frequente soorten.
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	In 2008 werden 16 soorten waargenomen. In 2012 waren er dit 50. Alopecurus geniculatus, Phalaris arundinacea en Cardamine pratensis gingen duidelijk achteruit. Andere soorten bleven stabiel, een enkele nam duidelijk toe (nl. Glyceria notata). De toename in soortenrijkdom is alvast spectaculair. Meest relevante nieuwkomers zijn Alisma plantago-aquatica, Carex acutiformis, Hottonia palustris, Juncus compressus, Lythrum salicaria, Ranunculus aquatilis, R. sceleratus, Rorippa microphylla, Sparganium erectum maar evenzeer Phragmites australis of Typha latifolia. Echter mogelijks werd een deel van de grachtvegetatie in 2008 toegevoegd aan de (vlakke) perceelsopname T KH 2b (zie aldaar).

PQ KH 1

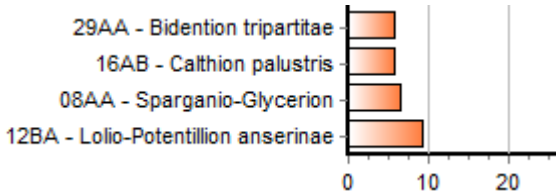
Coördinaten (Lambert 72):

hoekpunt	X	Y	Z
----------	---	---	---

1	89674.79	165655.51	11.33
2	89675.35	165654.72	11.12
3	89667.82	165648.14	11.11
4	89667.27	165648.91	11.31

Opname (Londo):

Taxon	2012	Taxon	2012	Taxon	2012
Agrostis stolonifera	5+	Glyceria notata	r1	Plantago major	r1
Alisma plantago-aquatica	r1	Juncus articulatus	p1	Poa trivialis	m2
Alopecurus geniculatus	1-	Juncus bufonius	a1	Taraxacum sectie Ruderalia	r1
Bidens tripartita	r1	Lysimachia nummularia	p1	Trifolium repens	r1
Carex acuta	r1	Mentha aquatica	a1	Veronica anagallis-aquatica	p1
Eleocharis palustris	a1	Myosotis laxa subsp. cespitosa	p1		
Galium palustre	r1	Oenanthe fistulosa	p1		

PQ	PQ KH 1					
Datum	2012/06/20					
Oppervlakte	1 x 9 m ²					
Bedekking	Totaal: 99 % Kruidlaag: 65 %					
Hoogte	Kruidlaag: 50 cm					
Aantal waargenomen soorten	19					
Vegetatietype Associa	Syntaxon	Index	Norm.Lh.	Incompl.	Weirdn.	
	12BA01C	15,8	0,0	0,4	-0,3	Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris
	12BA01D	16,1	0,7	0,4	0,9	Ranunculo-Alopecuretum inops
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris					
Vlaams natuurtipe	Associatie van Platte rus (Juncetum compressi ass. nov.) Lolio-Potentillion					
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op natte zeer voedselrijke bodem (G28), soortengroepen van verlandingsvegetaties in aquatische omgeving op matig voedselrijk basische/harde bodem (V16) (cfr. <i>figuur Bijlage 2</i>).					
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearuite					
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland					
Bespreking vegetatie	Deze opname behoort onmiskenbaar tot het Lolio-Potentillion. Enige 'vreemde' soort is Veronica anagallis-aquatica. Niet onverwacht maken Agrostis stolonifera en Alopecurus geniculatus de hoofdmoot van de vegetatie uit. Eleocharis palustris, Mentha aquatica en Juncus bufonius zijn verder de belangrijkste begeleiders. Trifolium repens komt slechts beperkt voor. 					
Vergelijking inventarisatie	Dit PQ werd niet geïnventariseerd in 2008.					

PQ	PQ KH 1
2008-2012	

3.2.5.3.8 Perceel T KH 3d

■ **Lokatie**

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Avelgem, Kerkhove, perceel T KH 3d
Opname gelegen in hoger gelegen grasland

■ **Natuurinrichtingsmaatregel**

Inrichting van laantjes en grachten (voor lager gelegen delen)

■ **Huidig beheer**

Maaien met nabegrazing (runderen)

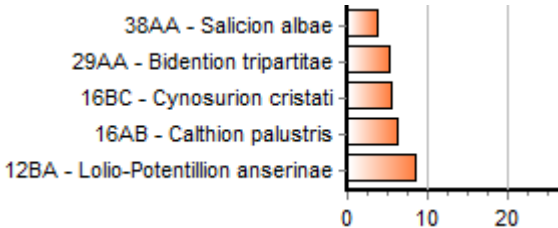
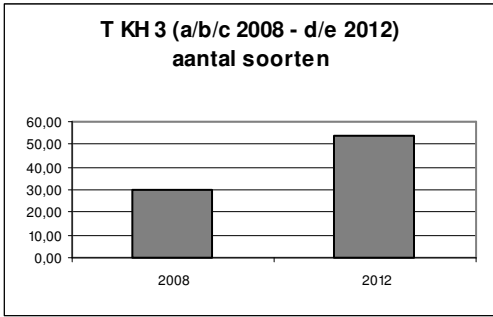
Natuurstreefbeeld: Veldgerstgrasland

Perceel T KH 3d

Opname (Tansley):

N.B. perceelsafbakening in 2008 en 2011 verschillen onderling (vandaar opsplitsing in tabel waardoor rechtstreekse vergelijking enige attentie vergt).

Taxon	2008		2012			Taxon	2008		2012		
	T KH 3a	T KH 3b	T KH 3c	T KH 3d	T KH 3e		T KH 3a	T KH 3b	T KH 3c	T KH 3d	T KH 3e
Agrostis stolonifera	o	f	a	o	a	Lycopus europaeus			o		s
Alopecurus geniculatus	o	a	a		f	Lysimachia nummularia					s
Arrhenatherum elatius				r		Lysimachia vulgaris					s
Bellis perennis	f	r	o	s		Matricaria recutita				r	r
Bidens tripartita					r	Mentha aquatica	r	f	f	r	r
Bromus hordeaceus				s		Myosotis laxa subsp. cespitosa	r	o	f	r	r
Cardamine pratensis	r	o	f			Oenanthe fistulosa		o	o		s
Carex acuta			r	s		Persicaria amphibia					s
Carex disticha		r	r			Persicaria lapathifolia					s
Carex hirta				s		Phalaris arundinacea			o	r	r
Carex otrubae	r	r	o	s	r	Phleum pratense	f			o	
Cirsium arvense				s		Phragmites australis			r		r
Cirsium vulgare					r	Plantago major				r	
Eleocharis palustris	r	a	f		o	Poa trivialis	cd		f	f	d
Elytrigia repens				s		Potentilla anserina					s
Epilobium hirsutum					s	Ranunculus acris	f		o	r	
Filipendula ulmaria					s	Ranunculus repens	a		o	r	
Galium palustre		o	o	r		Ranunculus sceleratus			r		s
Glyceria maxima				s	r	Rorippa sylvestris		o	o	r	
Glyceria notata	r	o	o		s	Rubus caesius				s	
Holcus lanatus	f		o	r		Rumex conglomeratus	o	o	r	r	r
Hordeum secalinum	f		o	lo	ro	Rumex palustris				s	r
Hypochaeris radicata				r		Sonchus asper				s	
Iris pseudacorus		r	r	s	r	Taraxacum sectie Ruderalia	a			r	r
Juncus bufonius		a	f		lf	Trifolium dubium				r	r
Juncus inflexus	o	r	o	s	r	Trifolium repens				ro	a
Lolium multiflorum				d		Urtica dioica					s
Lolium perenne	cd		o	r	r	Veronica anagallis-aquatica					r

Perceel	T KH 3d						
Datum	2012/06/20						
Aantal waargenomen soorten	35						
Vegetatietype Associa	Syntaxon 38AA03D	Index 28,4	Norm.Lh. 28,4	Incompl. 0,2	Weirdn. 41,4	Cardamino amarae- Salicetum inops Ranunculo- Alopecuretum equisetetosum palustris	
	12BA01C	29,2	1,5	0,1	2,3		
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	12 RG04: RG Festuca arundinacea-[Lolio-Potentillion anserinae]						
Vlaams natuurstreefbeeld	RG dominant-[Cynosurion/Lolio-Potentillion]						
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op droge en in mindere mate van natte - vochtige zeer voedselrijke bodem (G68/(G28/G48)) (cfr. figuur Bijlage 2).						
Natuurstreefbeeld visiekaart	Dotterbloemhooiland en moerasspirearuigte						
Nieuw natuurstreefbeeld	Overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland/dottergrasland						
Bespreking vegetatie							
Vergelijking inventarisatie 2008	In 2008 werden 25 soorten waargenomen in T KH 3 (T KH3a + T KH 3b + T KH 3c). In 2012 waren er dit 56 (T KH 3d + T KH 3e). Opname T KH 3d telt 35 soorten anno 2012. 						
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	In belangrijke mate zal de stijging in aantal soorten ook effectief gelegen zijn aan de inrichtingsmaatregelen. De stijging is niet enkel significant maar ook bijzonder relevant i.f.v. het verwezenlijken van de doelstellingen (vooral dan Dotterbloemgrasland). De realisatie hiervan hangt uiteraard in erg belangrijke mate samen met het gevoerde maaibeheer, dat succesvol lijkt te zijn wat de vlakke delen van het perceel betreft. Aandachtspunt: door de geaccidenteerde inrichting van het terrein is een maaibeheer zo goed als uitgesloten, behalve dan op enkele hoger gelegen taluds. Het natuurstreefbeeld wordt vooralsnog duidelijk niet gehaald. Het bijstellen van het beheer is hier dringend aan de orde.						

3.2.5.3.9 Perceel T WM 4

■ **Lokatie**

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Avelgem, Waarmaarde, perceel T WM 4.
Opname gelegen in grasland.

■ **Natuurinrichtingsmaatregel**

Aanschuinen oever (grachten) + opstuwing (Ruggemeersen)

■ **Huidig beheer**

Graasbeheer (incl. maaibeheer)

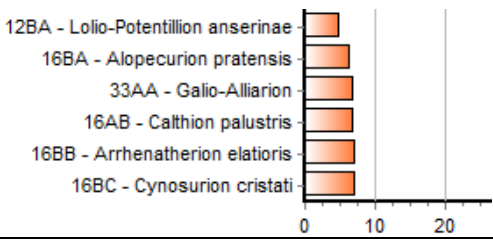
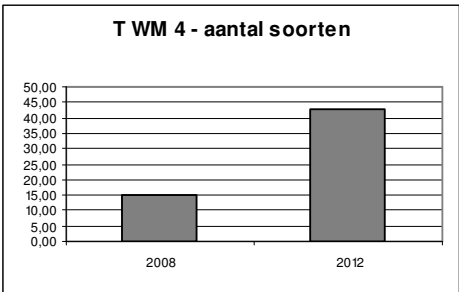
Natuurstreefbeeld: Veldgerstgrasland

Perceel T WM 4

Opname (Tansley):

Taxon	2008	2012	Taxon	2008	2012
Agrostis stolonifera	f	f	Lolium multiflorum		r
Alopecurus pratensis	o	o	Lolium perenne	f	s
Anthriscus sylvestris		s	Oenanthe fistulosa		s
Arrhenatherum elatius	o	la	Persicaria amphibia		s
Bellis perennis	o		Phalaris arundinacea	a	lo
Bromus hordeaceus		s	Phleum pratense	a	cd
Calystegia sepium		s	Plantago lanceolata		s
Carex acuta		s	Poa trivialis	a	f
Cerastium fontanum		r	Ranunculus acris	a	f
Cirsium arvense		o	Ranunculus repens	f	r
Cirsium vulgare		s	Rumex crispus	o	r
Crepis biennis		lo	Rumex obtusifolius	o	
Dactylis glomerata		r	Taraxacum sectie Ruderalia		s
Daucus carota		lo	Thalictrum flavum		s
Elytrigia repens		r	Tragopogon pratensis		s
Equisetum palustre		r	Trifolium dubium		la
Festuca pratensis		f	Trifolium pratense		r
Galium aparine		s	Trifolium repens	a	lf
Geranium dissectum		s	Urtica dioica		s
Heracleum sphondylium		s	Vicia cracca		r
Holcus lanatus	f	lo	Vicia hirsuta		s
Hordeum secalinum	d	d	Vicia sativa		s
Lathyrus pratensis		r			

Perceel	T WM 4						
Datum	2012/06/20						
Aantal waargenomen soorten	43						
Vegetatietype Associa	Syntaxon 16RG09	Index 31,4	Norm.Lh. 1,9	Incompl. -0,2	Weirdn. 3,0	RG Alopecurus pratensis-Elymus repens- [Arrhenatheretalia]	
	16BB01A	32,0	0,9	0,1	1,4	Arrhenatheretum typicum	
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	Hoewel Arrhenatheretum typicum (16BB01A) hier een mogelijke keuze zou zijn dient hier –mede door de dominantie van Hordeum secalinum- het Lolio-Cynosuretum hordeetosum (16BC01C) naar voor geschoven te worden.						
Vlaams natuurtype	Kamgrasweide (Lolio-Cynosuretum) subassociatie hordeetosum						
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op droge – vochtige - natte zeer						

Perceel	T WM 4
	voedselrijke bodem (G68/(G48/G28) en soortengroepen van ruigte op droge zeer voedselrijke bodem (R68) (cfr. figuur Bijlage 2).
Natuurstreefbeeld visiekaart	Veldgerstgrasland
Nieuw natuurstreefbeeld	Veldgerstgrasland
Bespreking vegetatie	Dit grasland kan best getypeerd worden als een Lolio-Cynosuretum hordeetosum (Cynosurion). Wat floristische samenstelling betreft zit het echter op de wip tussen Cynosurion, Arrhenatherion en Calthion. Dit laatste duikt echter slechts plaatselijk op (o.a. Oenanthe fistulosa). Hordeum secalinum is de dominante soort, met Phleum pratense als codominant taxon. Festuca pratensis, Ranunculus acris, Agrostis stolonifera en Poa trivialis zijn allen frequent. Tragopogon pratensis, Carex acuta, Oenanthe fistulosa of Tragopogon pratensis komen slechts sporadisch voor.
Vergelijking inventarisatie 2008	In 2008 werden 15 soorten waargenomen. In 2012 waren er dit 43. De toename is te danken aan een hele rist soorten van diverse 'pluimage' (o.a. Calthion, Arrhenatherion, Alliarion). Onder meer Oenanthe fistulosa, Thalictrum flavum, Tragopogon pratensis, Geranium dissectum maar tevens Galium aparine of Elytrigia repens doken op. Dit lijkt erop te wijzen dat naast een opwaardering als veldgerstgrasland het perceel (minstens in de randzones) wat aan het verruigen is.
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	De vernatting in combinatie met afschuining van de oevers heeft duidelijk resultaat in die zin dat elementen van het Calthion zich opnieuw konden vestigen, al dan niet vanuit de afgeschuinde/bewerkte grachtoevers en dat daarnaast het streefbeeld, veldgerstgrasland, reeds behaald werd. Hordeum secalinum domineert nu reeds. Soorten als Thalictrum flavum konden zich in en langs de gracht vestigen, van waaruit ze gestaag zullen (kunnen) uitbreiden. Ook het beheer van het perceel lijkt meest geschikt om de botanische waarden te verzekeren. Wel dient gelet te worden op de verruiging die her en der vanuit de perceelsranden plaatsvindt. In de grachten dreigt dan weer verbossing op korte termijn. Voornamelijk een dreigende verruiging vormt een aandachtspunt bij het beheer.

PQ WM 6

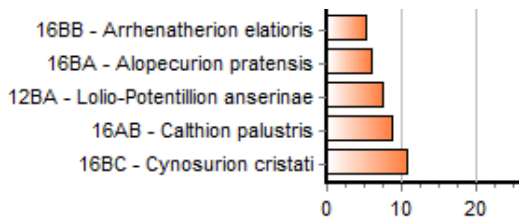
Coördinaten (Lambert 72):

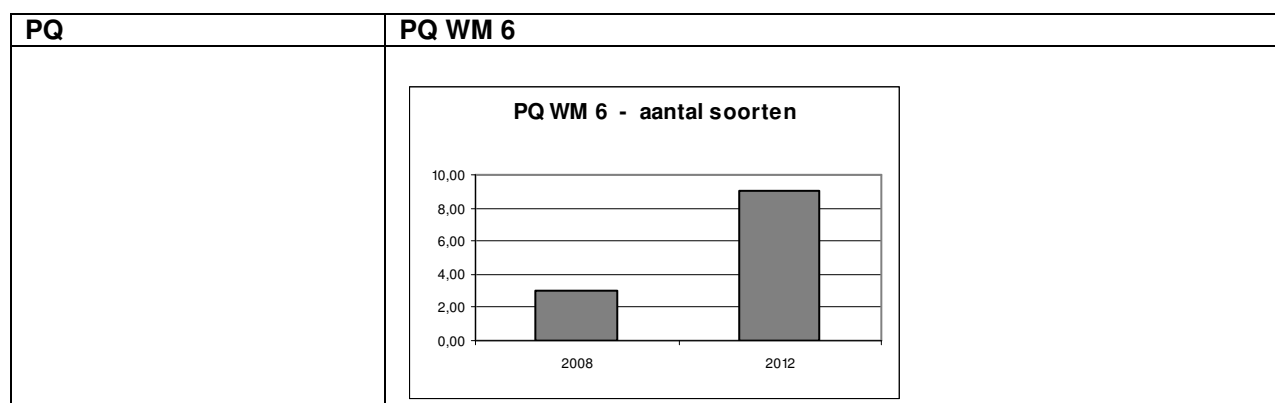
hoekpunt	X	Y	Z
69	87361.62	163519.53	11.62
70	87364.22	163521.15	11.71

71	87366.03	163518.78	11.72
72	87363.65	163516.90	11.66

Opname (Londo):

Taxon	2008	2012	Taxon	2008	2012
Agrostis stolonifera		m4	Phleum pratense	m4	2
Alopecurus pratensis	m4		Taraxacum sectie Ruderalia		r1
Carex acuta		r1	Hordeum secalinum	5	3
Cerastium fontanum		r1	Poa trivialis	2	1
Cirsium arvense		r1	Ranunculus acris	2	1
Festuca pratensis		p1	Ranunculus repens	3	2
Lolium multiflorum		a1	Trifolium repens	2	m4
Lolium perenne	m4	a1			

PQ	PQ WM 6																		
Datum	2012/06/20																		
Oppervlakte	3 x 3 m²																		
Bedekking	Totaal: 100 % Kruidlaag: 100 %																		
Hoogte	Kruidlaag: 110 cm																		
Aantal waargenomen soorten	14																		
Vegetatietype Associa	Syntaxon	Index	Norm.Lh.	Incompl.	Weirdn.	RG Poa trivialis-Lolium perenne-[Plantaginetea majoris/Cynosurion cristati]													
	12RG01	13,2	-0,1	0,2	-0,3														
	12BA01D	13,8	0,1	0,5	-0,1	Ranunculo-Alopecuretum inops													
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	Geen van beide door Associa gesuggereerde types lijkt echt van toepassing voor deze opname. Het verdient de voorkeur de typering op perceelsniveau hier door te trekken: Lolio-Cynosuretum hordeetosum (16BC01C).																		
Vlaams natuurtipe	Kamgrasweide (Lolio-Cynosuretum) subassociatie hordeetosum																		
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op vochtige - droge natte zeer voedselrijke bodem (G48/G68) (cfr. figuur Bijlage 2).																		
Natuurstreefbeeld visiekaart	Veldgerstgrasland																		
Nieuw natuurstreefbeeld	Veldgerstgrasland																		
Bespreking vegetatie	Cynosurion cristati en Calthion palustris zijn het sterkst vertegenwoordigd in deze opname. Opvallend is de dominantie van Hordeum secalinum, en in mindere mate van Phleum pratense en Ranunculus repens. Ook Ranunculus acris is ruim aanwezig. De opname kan als veldgerstgrasland geklasseerd worden. <table><thead><tr><th>Vegetatietype</th><th>Waarde</th></tr></thead><tbody><tr><td>16BB - Arrhenatherion elatioris</td><td>7</td></tr><tr><td>16BA - Alopecurion pratensis</td><td>8</td></tr><tr><td>12BA - Lolio-Potentillion anserinae</td><td>10</td></tr><tr><td>16AB - Calthion palustris</td><td>12</td></tr><tr><td>16BC - Cynosurion cristati</td><td>18</td></tr></tbody></table>							Vegetatietype	Waarde	16BB - Arrhenatherion elatioris	7	16BA - Alopecurion pratensis	8	12BA - Lolio-Potentillion anserinae	10	16AB - Calthion palustris	12	16BC - Cynosurion cristati	18
Vegetatietype	Waarde																		
16BB - Arrhenatherion elatioris	7																		
16BA - Alopecurion pratensis	8																		
12BA - Lolio-Potentillion anserinae	10																		
16AB - Calthion palustris	12																		
16BC - Cynosurion cristati	18																		
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	In 2008 werden 8 soorten waargenomen. In 2012 waren er dit 14. Alopecurus pratensis is verdwenen waardoor er 7 nieuwe soorten verschenen, waaronder ook Carex acuta. Phleum pratense nam sterk toe in abundantie.																		

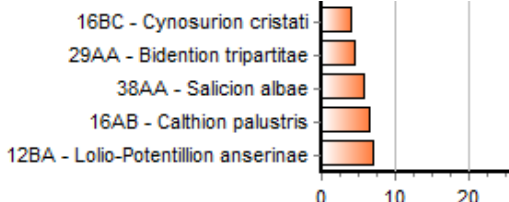
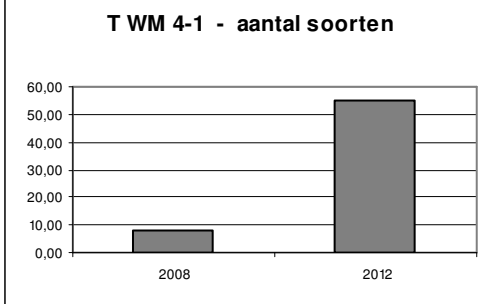

Gracht T WM 4-1

Opname (Tansley):

Taxon	2008	2012	Taxon	2008	2012
Agrostis stolonifera		o	Persicaria amphibia		r
Alisma plantago-aquatica		r	Phalaris arundinacea	a	o
Alopecurus geniculatus	f	o	Phleum pratense		o
Alopecurus pratensis		r	Plantago major		r
Bellis perennis		s	Poa trivialis		f
Carex acuta		r	Potentilla anserina		r
Carex otrubae		s	Potentilla reptans		r
Cirsium arvense		r	Ranunculus acris	o	o
Elytrigia repens		s	Ranunculus peltatus		s
Epilobium hirsutum		o	Ranunculus repens		r
Epilobium tetragonum		s	Ranunculus sceleratus		s
Equisetum palustre		s	Rorippa amphibia		r
Festuca pratensis		r	Rorippa sylvestris	r	
Galium palustre		r	Rumex acetosa		s
Glyceria maxima	f	o	Rumex conglomeratus		o
Glyceria notata	f	la	Rumex crispus		r
Holcus lanatus		r	Salix alba		f
Hordeum secalinum		s	Salix caprea		f
Iris pseudacorus		o	Salix viminalis		r
Juncus articulatus		r	Salix x rubens		r
Lemna minor		r	Symphytum officinale		s
Lolium multiflorum		r	Taraxacum sectie Ruderalia		r
Lolium perenne		r	Thalictrum flavum	r	r
Lycopus europaeus		r	Trifolium hybridum		s
Lysimachia nummularia		r	Trifolium repens		f
Lythrum salicaria		s	Typha latifolia		s
Mentha aquatica		r	Veronica anagallis-aquatica		f
Oenanthe fistulosa	r	lo	Vicia cracca		s

Gracht	T WM 4-1					
Datum	2012/06/20					
Aantal waargenomen soorten	55					
Vegetatietype Associa	Syntaxon 12BA01C	Index 39,0	Norm.Lh. 3,0	Incompl. -0,3	Weirdn. 4,8	Ranunculo- Alopecuretum equisetetosum palustris

Gracht	T WM 4-1
	16AB05 40,6 2,4 0,3 3,4 Scirpetum sylvatici
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris
Vlaams natuurtype	Associatie van Platte rus (Juncetum compressi ass. nov.)
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op natte - vochtige - droge zeer voedselrijke bodem (G28/(G48/G68), soortengroepen van houtige vegetaties (vnl. struweel) op natte bodem (H20), verlandingsvegetaties in matig voedselrijk basisch/hard - zeer voedselrijk water (V16/V18) en soortengroepen van ruigte op natte zeer voedselrijke bodem (R28)) (cfr. <i>figuur Bijlage 2</i>).
Natuurstreefbeeld visiekaart	Veldgerstgrasland
Nieuw natuurstreefbeeld	Veldgerstgrasland
Bespreking vegetatie	Het Lolio-Potentillion en Calthion zijn hier de meest kenmerkende vegetatietypes. Echter verbossing met <i>Salix</i> sp. dreigt (cf. Salicion), hoewel een evolutie tot een meer volwaardige Calthionvegetatie gewenst zou zijn. <i>Oenanthe fistulosa</i> is nu reeds lokaal occasioneel. Belangrijk in dit opzicht is het vermijden van beschaduwing (door struweel / bos).
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	In 2008 werden 8 soorten waargenomen. In 2012 waren er dit 55. Eén soort verdween, nl. <i>Rorippa sylvestris</i>. <i>Ranunculus acris</i>, <i>Oenanthe fistulosa</i> of <i>Rumex conglomeratus</i> zijn slechts enkele van de nieuw verschenen soorten. Bovendien komen deze ook (lokaal) occasioneel voor. Evenwel ook <i>Salix alba</i> en <i>S. caprea</i> verschenen en behoren in de gracht zelfs tot de frequentste soorten. Ook <i>Veronica anagallis-aquatica</i>, voorheen afwezig, is frequent.

PQ WM 5

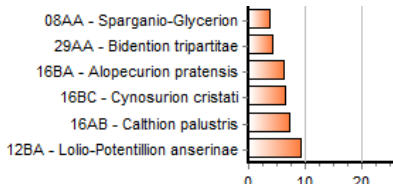
Coördinaten (Lambert 72):

hoekpunt	X	Y	Z
65	87355.21	163521.47	11.31
66	87354.35	163520.82	11.61
67	87348.40	163528.78	11.45
68	87349.09	163529.32	11.19

Opname (Londo):

Taxon	2012	Taxon	2012	Taxon	2012
-------	------	-------	------	-------	------

Agrostis stolonifera	1-	Hordeum secalinum	r1	Potentilla anserina	r1
Alopecurus geniculatus	p2	Lolium perenne	p2	Ranunculus acris	5+
Alopecurus pratensis	r2	Oenanthe fistulosa	r1	Rorippa amphibia	r1
Carex acuta	r1	Persicaria amphibia	r1	Rumex acetosa	r1
Cirsium arvense	r1	Phalaris arundinacea	p1	Rumex crispus	r1
Epilobium hirsutum	p1	Phleum pratense	m2	Taraxacum sectie Ruderalia	r1
Festuca pratensis	p2	Plantago major	r1	Thalictrum flavum	a2
Holcus lanatus	r2	Poa trivialis	1-	Veronica anagallis-aquatica	r1

PQ	PQ WM 5																		
Datum	2012/06/20																		
Oppervlakte	1 x 9 m²																		
Bedekking	Totaal: 98 % Kruidlaag: 98 %																		
Hoogte	Kruidlaag: 130 cm																		
Aantal waargenomen soorten	24																		
Vegetatietype Associa	Syntaxon	Index	Norm.Lh.	Incompl.	Weirdn.														
	12BA01D	15,2	0,3	0,1	0,3	Ranunculo-Alopecuretum inops													
	12RG03	16,3	0,3	0,0	0,5	RG Agrostis stolonifera-[Lolio-Potentillion anserinae]													
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	12BA01D - Ranunculo-Alopecuretum inops																		
Vlaams natuurtipe	Zilverschoonverbond (Lolio-Potentillion)																		
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op vochtige - natte zeer voedselrijke bodem (G48/ G28) (cfr. figuur Bijlage 2).																		
Natuurstreefbeeld visiekaart	Veldgerstgrasland																		
Nieuw natuurstreefbeeld	Veldgerstgrasland																		
Bespreking vegetatie	De vegetatie behoort tot het Lolio-Potentillion (Ranunculo-Alopecuretum inops). Ranunculus acris en Trifolium repens vormen veruit de meest abundante soorten. Poa trivialis en Agrostis stolonifera maken slechts een beperkt aandeel van de vegetatie uit.. Opvallende aanwezigen zijn Carex acuta, Hordeum secalinum, Oenanthe fistulosa, Thalictrum flavum, Rumex acetosa en Potentilla anserina. <table><tr><td>08AA - Sparganio-Glycerion</td><td>~1</td></tr><tr><td>29AA - Bidention tripartitae</td><td>~1</td></tr><tr><td>16BA - Alopecurion pratensis</td><td>~1</td></tr><tr><td>16BC - Cynosurion cristati</td><td>~1</td></tr><tr><td>16AB - Calthion palustris</td><td>~1</td></tr><tr><td>12BA - Lolio-Potentillion anserinae</td><td>~10</td></tr></table>							08AA - Sparganio-Glycerion	~1	29AA - Bidention tripartitae	~1	16BA - Alopecurion pratensis	~1	16BC - Cynosurion cristati	~1	16AB - Calthion palustris	~1	12BA - Lolio-Potentillion anserinae	~10
08AA - Sparganio-Glycerion	~1																		
29AA - Bidention tripartitae	~1																		
16BA - Alopecurion pratensis	~1																		
16BC - Cynosurion cristati	~1																		
16AB - Calthion palustris	~1																		
12BA - Lolio-Potentillion anserinae	~10																		
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	Dit PQ werd niet geïnventariseerd in 2008.																		

3.2.5.4 Glanshavergrasland**3.2.5.4.1 Perceel T WM 1a****■ Lokatie**

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Avelgem, Waarmaarde, perceel T WM 1a
Opname gelegen in hoge berm / hoger gelegen delen (excl. oever/moeras/open water)

■ Natuurinrichtingsmaatregel

Creatie van een berm (dijk) naast oever- en moeraszone / meander (met open water)

■ Huidig beheer

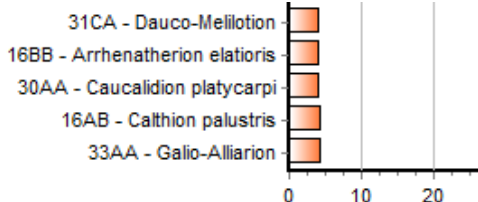
Niets doen (deels maaien)

Natuurstreefbeeld: Glanshavergrasland / Veldgerstgrasland

Perceel T WM 1a**Opname (Tansley):**

Taxon	2012	Taxon	2012	Taxon	2012
Agrostis stolonifera	f	Glyceria maxima	s	Pulicaria dysenterica	s
Alisma plantago-aquatica	s	Heracleum sphondylium	s	Ranunculus acris	r
Alnus glutinosa	f	Holcus lanatus	o	Ranunculus repens	r
Anagallis arvensis subsp. arvensis	r	Hypochaeris radicata	r	Ranunculus sceleratus	s
Arrhenatherum elatius	o	Juncus bufonius	s	Rubus sectio Corylifolii	r
Artemisia vulgaris	r	Juncus inflexus	s	Rubus sectio Rubus	s
Bidens tripartita	s	Lactuca serriola	s	Rumex palustris	s
Bromus hordeaceus	s	Lapsana communis	s	Salix alba	r
Calamagrostis epigejos	o	Lolium multiflorum	r	Salix cinerea	r
Calystegia sepium	r	Lolium perenne	o	Scrophularia auriculata	s
Cerastium fontanum	r	Lycopus europaeus	r	Senecio jacobaea	s
Cirsium arvense	o	Matricaria recutita	o	Sonchus arvensis	s
Cirsium vulgare	r	Medicago arabica	o	Symphytum officinale	s
Conyza canadensis	r	Medicago lupulina	f	Tanacetum vulgare	s
Crepis biennis	r	Mentha arvensis	r	Trifolium dubium	r
Crepis capillaris	r	Myosotis arvensis	r	Trifolium hybridum	s
Dactylis glomerata	r	Odontites vernus subsp. serotinus	r	Trifolium pratense	r
Daucus carota	f	Papaver rhoeas	s	Trifolium repens	f
Epilobium hirsutum	r	Persicaria amphibia	r	Tussilago farfara	f
Epilobium parviflorum	r	Phleum pratense	o	Urtica dioica	s
Epilobium tetragonum	r	Phragmites australis	r	Veronica persica	s
Equisetum arvense	o	Plantago lanceolata	s	Vicia hirsuta	s
Eupatorium cannabinum	r	Plantago major	r	Vicia sativa	r
Festuca arundinacea	s	Poa annua	s		
Festuca pratensis	s	Poa trivialis	f		

Perceel	T WM 1a					
Datum	2012/06/30					
Aantal waargenomen soorten	73					
Vegetatietype Associa	Syntaxon	Index	Norm.Lh.	Incompl.	Weirdn.	
	27AA02C	46,6	4,5	0,1	7,1	Centauro-Saginetum epilobietosum
	30RG02	46,8	5,1	0,1	7,8	RG Matricaria recutita-

Perceel	T WM 1a												
	Papaver rheas- [Papaveretalia rheadis]												
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	(RG Matricaria recutita-Papaver rheas-[Papaveretalia rheadis])												
Vlaams natuurstreefbeeld	heterogene opname												
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op droge - vochtige en in mindere mate van natte zeer voedselrijke bodem (G68/G48/(G28)) soortengroepen van ruigte op vochtige voedselarme (R44) en droge zeer voedselrijke bodem (R68) (cfr. figuur Bijlage 2).												
Natuurstreefbeeld visiekaart	Veldgerstgrasland												
Nieuw natuurstreefbeeld	Paaizone waarvan een gedeelte droog komt in de zomermaanden, met gedeeltelijk een permanente pionierssituatie, in combinatie met de overgang van glanshavergrasland over dottergrasland naar grote zeggenvegetatie (bij een maaibeheer), of in combinatie met de overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland (in geval van beweiding).												
Bespreking vegetatie	De meest frequente soorten op deze berm betreffen <i>Trifolium repens</i>, <i>Daucus carota</i>, <i>Medicago lupulina</i>, <i>Alnus glutinosa</i>, <i>Tussilago farfara</i>, <i>Poa trivialis</i> en <i>Agrostis stolonifera</i>. Tot de occasionele soorten behoren o.a. <i>Medicago arabica</i> en <i>Calamagrostis epigejos</i>. <i>Symphitum officinale</i>, <i>Phragmites australis</i>, <i>Odontites vernus</i> subsp. <i>serotinus</i> of <i>Mentha arvensis</i> e.a. vullen deze erg gevarieerde opname aan. De typering is vooralsnog onduidelijk gezien het om een mengeling van diverse gezelschappen gaat. Dit heeft ook te maken met het feit dat niet enkel de plantensoorten op de kop van de berm opgenomen werden maar tevens deze op de helling en aan de voet. Onderstaande verdeling geeft dit enigszins weer: alle weergegeven verbonden scores gelijkaardig. <table border="1"> <thead> <tr> <th>Vegetatietype</th> <th>Score (ongeveer)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>31CA - Dauco-Mellilotion</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>16BB - Arrhenatherion elatioris</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>30AA - Caucalidion platycarpi</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>16AB - Calthion palustris</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>33AA - Galio-Alliarion</td> <td>5</td> </tr> </tbody> </table>	Vegetatietype	Score (ongeveer)	31CA - Dauco-Mellilotion	5	16BB - Arrhenatherion elatioris	5	30AA - Caucalidion platycarpi	5	16AB - Calthion palustris	5	33AA - Galio-Alliarion	5
Vegetatietype	Score (ongeveer)												
31CA - Dauco-Mellilotion	5												
16BB - Arrhenatherion elatioris	5												
30AA - Caucalidion platycarpi	5												
16AB - Calthion palustris	5												
33AA - Galio-Alliarion	5												
Vergelijking inventarisatie 2008	Dit perceel werd niet geïnventariseerd in 2008.												
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	De inrichting heeft voor deze berm en belendende oeverstrook in ieder geval een gevarieerde vegetatie opgeleverd, met meerdere erg vermeldenswaardige soorten (o.a. <i>Odontites vernus</i> subsp. <i>serotinus</i> , <i>Scrophularia auriculata</i> , <i>Ranunculus sceleratus</i>).												

3.2.5.4.2 Perceel T WM 3

■ Lokatie

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Avelgem, Waarmaarde, perceel T WM 3
Opname gelegen in grasland

■ Natuurinrichtingsmaatregel

Afgraven perceel (en aanpalend sanering Rijtgracht)

■ Huidig beheer

Maaien

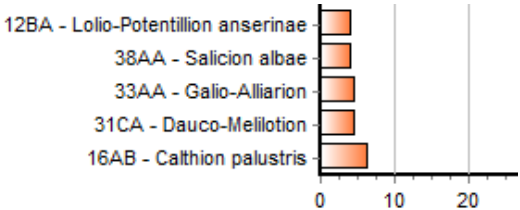
Natuurstreefbeeld: Glanshavergrasland

Perceel T WM 3

Opname (Tansley):

Taxon	2012	Taxon	2012	Taxon	2012
Agrostis gigantea	o	Filipendula ulmaria	s	Poa annua	r
Agrostis stolonifera	f	Geranium dissectum	s	Poa trivialis	d
Angelica sylvestris	r	Glechoma hederacea	s	Pulicaria dysenterica	r
Arrhenatherum elatius	r	Heracleum sphondylium	s	Ranunculus acris	r
Artemisia vulgaris	s	Holcus lanatus	r	Ranunculus repens	o
Bromus hordeaceus	r	Hypochaeris radicata	s	Ranunculus sardous	s
Calamagrostis epigejos	s	Iris pseudacorus	s	Rorippa sylvestris	s
Calystegia sepium	s	Juncus effusus	s	Rumex obtusifolius	s
Centaurea jacea	s	Juncus inflexus	s	Salix alba	r
Cerastium fontanum	r	Leontodon autumnalis	o	Salix caprea	r
Cirsium arvense	r	Linaria vulgaris	r	Senecio jacobaea	s
Cirsium palustre	s	Lolium multiflorum	o	Sonchus arvensis	r
Cirsium vulgare	s	Lolium perenne	f	Symphytum officinale	r
Crepis capillaris	r	Lychnis flos-cuculi	s	Tanacetum vulgare	s
Crepis vesicaria subsp. taraxacifolia	s	Lythrum salicaria	s	Taraxacum sectie Ruderalia	lf
Dactylis glomerata	s	Matricaria recutita	s	Trifolium dubium	r
Daucus carota	r	Medicago lupulina	o	Trifolium hybridum	r
Epilobium parviflorum	s	Melilotus species	s	Trifolium pratense	o
Epilobium tetragonum	s	Persicaria amphibia	o	Trifolium repens	d
Equisetum arvense	o	Phragmites australis	lf	Tussilago farfara	s
Eupatorium cannabinum	s	Plantago lanceolata	r	Vicia hirsuta	s
Festuca arundinacea	s	Plantago major	lf		

Perceel	T WM 3						
Datum	2012/07/13						
Aantal waargenomen soorten	65						
Vegetatietype Associa	Syntaxon 31CA01B	Index 42,3	Norm.Lh. 1,7	Incompl. -0,2	Weirdn. 2,5	Echio-Melilotetum typicum RG Agrostis stolonifera-Glaux maritima-[Asteretea tripolii]	
	26RG02	42,5	18,6	0,5	26,7		
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	(12RG01 - RG Poa trivialis-Lolium perenne-[Plantaginetea majoris/Cynosurion cristati])						
Vlaams natuurtpe	RG Ruw beemdgras-Engels raaigras-[Plantaginetea majoris/Cynosurion cristati]						
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op droge – vochtige - natte zeer voedselrijke bodem (G68/(G48/G28)) en soortengroepen van ruigte op vochtige voedselarme bodem (R44) (cfr. figuur Bijlage 2).						
Natuurstreefbeeld visiekaart	Mozaïek van grasland en bos						
Nieuw natuurstreefbeeld	Dottergrasland met overgang naar glanshavergrasland						

Perceel	T WM 3
Bespreking vegetatie	De soortenrijkdom is respectabel. Soorten zoals <i>Cirsium palustre</i>, <i>Lychnis flos-cuculi</i>, <i>Filipendula ulmaria</i>, e.d. wijzen op het <i>Calthion palustris</i>. Echter elementen van heel wat andere verbonden zijn tevens aanwezig. Opvallend is verder nog het slechts sporadisch voorkomen van de meeste soorten (zoals <i>Lychnis flos-cuculi</i>, <i>Filipendula ulmaria</i> en <i>Cirsium palustre</i> !) en de aanwezigheid van <i>Crepis vesicaria</i> subsp. <i>taraxacifolia</i>. Deze laatste soort lijkt zich in de regio uit te breiden. De vegetatie is hoe dan ook duidelijk nog jong en dynamisch. Dit blijkt tevens uit het lokaal voorkomen van <i>Tussilago farfara</i>. De vegetatie kan feitelijk nog best getypeerd worden als een romgemeenschap van het Cynosurion, nl. RG Ruw beemdgras-Engels raaigras [<i>Plantaginetea majoris/Cynosurion cristati</i>].
Vergelijking inventarisatie 2008	Dit perceel werd niet geïnventariseerd in 2008.
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	Op termijn is de evolutie van dit grasland richting <i>Calthion palustris</i> in een mix van Arrhenatherion best mogelijk. Het lijkt er echter op dat vooral het laatste verbond zal zegevieren. Het perceel helt af en biedt, over gans de oppervlakte bekeken, onvoldoende perspectief voor de ontwikkeling van een uitgesproken <i>Calthion palustris</i> (tenzij dan bijkomende maatregelen op hydrologisch vlak zouden genomen worden). Aandachtspunt vormt derhalve het ondernemen van eventuele bijkomende inrichtingsmaatregelen m.b.t. hydrologie.

PQ WM 4

Coördinaten (Lambert 72):

hoekpunt	X	Y	Z
29	88046.93	164615.31	11.62
30	88044.83	164613.19	11.65
31	88042.76	164615.30	11.59
32	88044.85	164617.49	11.64

Opname (Londo):

Taxon	2012	Taxon	2012	Taxon	2012
<i>Agrostis stolonifera</i>	1+	<i>Medicago lupulina</i>	1-	<i>Salix alba</i>	p1
<i>Cirsium arvense</i>	a1	<i>Melilotus species</i>	r1	<i>Salix caprea</i>	r1
<i>Daucus carota</i>	r1	<i>Plantago major</i>	m4	<i>Symphytum officinale</i>	r1
<i>Epilobium tetragonum</i>	r1	<i>Poa annua</i>	r2	<i>Taraxacum</i> sectie <i>Ruderalia</i>	a4
<i>Leontodon autumnalis</i>	p2	<i>Ranunculus acris</i>	r1	<i>Trifolium hybridum</i>	r1
<i>Lolium multiflorum</i>	r1	<i>Ranunculus repens</i>	a2	<i>Trifolium pratense</i>	p1

PQ	PQ WM 4
Datum	2012/07/13
Oppervlakte	3 x 3 m ²
Bedekking	Totaal: 98 % Kruidlaag: 90 %
Hoogte	Kruidlaag: 80 cm

PQ	PQ WM 4					
Aantal waargenomen soorten	18					
Vegetatietype Associa	Syntaxon 12RG01	Index 11,2	Norm.Lh. 0,2	Incompl. 0,1	Weirdn. 0,3	RG Poa trivialis-Lolium perenne-[Plantaginetea majoris/Cynosurion cristati]
	12RG03	11,5	0,0	-0,1	0,0	RG Agrostis stolonifera-[Lolio-Potentillion anserinae]
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	12RG01 - RG Poa trivialis-Lolium perenne-[Plantaginetea majoris/Cynosurion cristati]					
Vlaams natuurtipe	RG Ruw beemdgras-Engels raaigras-[Plantaginetea majoris/Cynosurion cristati]					
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op droge – vochtige zeer voedselrijke bodem (G68/G48) (cfr. figuur Bijlage 2).					
Natuurstreefbeeld visiekaart	Mozaïek van grasland en bos					
Nieuw natuurstreefbeeld	Dottergrasland met overgang naar glanshavergrasland					
Bespreking vegetatie	De vegetatie valt best te omschrijven als een rompgemeenschap, met vooral karakteristieken van Cynosurion cristati. Toch lijkt Cynosurus cristatus zelf niet aanwezig, ook niet op het perceel. Bij verdere 'stabilisatie' (de vegetatie is nog jong en vrij open – 90% bedekking) van de vegetatie op dit perceel zal deze opname (grasland) vermoedelijk evolueren richting Arrhenatherion (bij maaibeheer) of Cynosurion met Lolio-Potentillion in depressies (bij begrazing). 					
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	Dit PQ werd niet geïnventariseerd in 2008.					

3.2.5.5 Zeggenvegetatie

3.2.5.5.1 Perceel T WM 1d

■ Lokatie

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Waarmaarde, perceel T WM 1d
Opname gelegen in droogvallende plas (paaiplaats) met oeverzone / oever en moerasgedeelte (ondiep onder water) noordelijke zone

■ Natuurinrichtingsmaatregel

Afgraven van perceel palend aan meander, creatie van plassen met oeverzone

■ Huidig beheer

Niets doen

Natuurstreefbeeld: Zeggenvegetatie

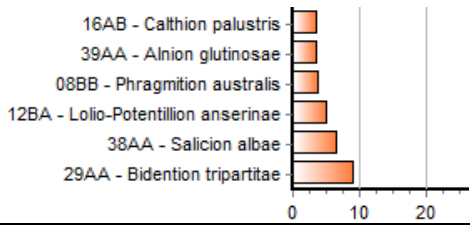
Perceel T WM 1d

Opname (Tansley):

Taxon	2012	Taxon	2012	Taxon	2012
Agrostis stolonifera	s	Festuca pratensis	s	Potamogeton pusillus	o
Alisma plantago-aquatica	r	Glyceria maxima	r	Ranunculus sceleratus	r

<i>Alnus glutinosa</i>	o	<i>Iris pseudacorus</i>	s	<i>Rorippa palustris</i>	s
<i>Bidens tripartita</i>	s	<i>Juncus bufonius</i>	s	<i>Rumex conglomeratus</i>	r
<i>Calystegia sepium</i>	s	<i>Juncus compressus</i>	r	<i>Rumex hydrolapathum</i>	o
<i>Ceratophyllum demersum</i>	o	<i>Lemna minor</i>	s	<i>Rumex palustris</i>	r
<i>Cirsium arvense</i>	s	<i>Lemna trisulca</i>	s	<i>Salix alba</i>	lo
<i>Cyperus eragrostis</i>	s	<i>Lycopus europaeus</i>	f	<i>Salix cinerea</i>	s
<i>Eleocharis palustris</i>	s	<i>Lythrum salicaria</i>	s	<i>Salix viminalis</i>	s
<i>Epilobium hirsutum</i>	f	<i>Matricaria recutita</i>	s	<i>Spirodela polyrhiza</i>	d
<i>Epilobium parviflorum</i>	r	<i>Myosotis laxa</i> subsp. <i>cespitosa</i>	s	<i>Tussilago farfara</i>	r
<i>Epilobium tetragonum</i>	r	<i>Persicaria amphibia</i>	s	<i>Typha latifolia</i>	r
<i>Eupatorium cannabinum</i>	r	<i>Phragmites australis</i>	r		

Perceel	T WM 1d					
Datum	2012/06/30					
Aantal waargenomen soorten	38					
Vegetatietype Associa	Syntaxon 29AA04	Index 30,8	Norm.Lh. 1,7	Incompl. 0,3	Weirdn. 2,4	Eleocharito acicularis- Limoselletum RG Asplenium ruta-muraria- [Tortulo- Cymbalarietalia]
	21RG01	32,0	18,4	2,3	24,4	
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	(29AA – Bidention tripartitae)					
Vlaams natuurstype	Bidention tripartitae - Voedselminnende pioniergemeenschappen met Waterpeper en Rumex obtusifolius ssp. transiens					
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van houtige vegetaties (vnl. struweel) op natte bodem (H20) en soortengroepen van ruigte op natte zeer voedselrijke bodem (R28) (cfr. figuur Bijlage 2).					
Natuurstreefbeeld visiekaart	Veldgerstgrasland					
Nieuw natuurstreefbeeld	Paaizone waarvan een gedeelte droog komt in de zomermaanden, met gedeeltelijk een permanente pionierssituatie, in combinatie met de overgang van glanshavergrasland over dottergrasland naar grote zeggenvegetatie (bij een maaibeheer), of in combinatie met de overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland (in geval van beweiding).					

Perceel	T WM 1d														
Bespreking vegetatie	Aangezien deze zone tijdelijk droog valt en gezien de nabijheid van het Bidention tripartitae verderop in de oeverzone, is ook hier het Bidention zich volop aan het ontplooiën. De frequent voorkomende Epilobium hirsutum kondigt in alle geval een ontwikkeling richting natte ruigte aan (cf. Epilobion), hoewel de vegetatie zich vooralsnog in pioniersstadium bevindt; met enkele bijzonderheden zoals Eleocharis palustris of opvallende soorten zoals de exoot Cyperus eragrostis. Naast Juncus compressus trachten ook Phragmites australis en Glyceria maxima voet aan wal te krijgen. Vermoedelijk zullen deze laatste twee soorten mee de overhand krijgen. De plas wordt anno 2012 overheerst door Spirodela polyrhiza, verder aangevuld door twee andere kroossoorten, i.e. Lemna minor en Lemna trisulca en door twee ondergedoken waterplanten, i.e. Ceratophyllum demersum en Potamogeton pusillus. Wat de waterplanten betreft kan de vegetatie beter beschreven worden als Lemnanea minoris. <table border="1"> <caption>Data from bar chart</caption> <thead> <tr> <th>Species</th> <th>Abundance (approx.)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>16AB - Calthion palustris</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>39AA - Alnion glutinosae</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>08BB - Phragmiton australis</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>12BA - Lolio-Potentillion anserinae</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>38AA - Salicion albae</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>29AA - Bidention tripartitae</td> <td>15</td> </tr> </tbody> </table>	Species	Abundance (approx.)	16AB - Calthion palustris	5	39AA - Alnion glutinosae	5	08BB - Phragmiton australis	5	12BA - Lolio-Potentillion anserinae	10	38AA - Salicion albae	10	29AA - Bidention tripartitae	15
Species	Abundance (approx.)														
16AB - Calthion palustris	5														
39AA - Alnion glutinosae	5														
08BB - Phragmiton australis	5														
12BA - Lolio-Potentillion anserinae	10														
38AA - Salicion albae	10														
29AA - Bidention tripartitae	15														
Vergelijking inventarisatie 2008	Dit perceel werd niet geïnventariseerd in 2008.														
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	De pioniersfase met open water en vrij kale oeverzone, biedt nog heel wat perspectieven (o.a. aanwezigheid van Juncus compressus, Festuca pratensis, Iris pseudacorus, Lythrum salicaria, Rumex conglomeratus, R. hydrolopathum en R. palustris). De ontwikkeling naar een zeggemoeras is echter weinig waarschijnlijk. Veeleer ontwikkelt zich een natte ruigte of rietmoeras (tenzij men Salix sp. hun gang zou laten gaan waardoor het geheel zou verbossen). Een intensief beheer is nodig om op termijn open plekken te behouden. Gezien de moeilijkheid om dit terrein te maaien (daarvoor werd teveel te diep afgegraven – het perceel valt amper droog in de zomer), lijkt begrazing de enige juiste optie te zijn. Voornaamste aandachtspunt vormt dan ook de aanpassing van het beheer aan de bestaande situatie op het terrein.														

PQ WM 1

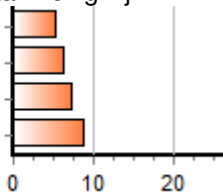
Coördinaten (Lambert 72):

hoekpunt	X	Y	Z
33	87762.86	164157.72	11.45
34	87765.30	164156.01	11.41
35	87763.64	164153.49	11.43
36	87761.07	164155.23	11.43

Opname (Londo):

Taxon	2012	Taxon	2012	Taxon	2012
Alisma plantago-aquatica	r1	Lemna minor	m4	Rumex palustris	r1
Ceratophyllum demersum	p1	Lemna trisulca	m1	Salix alba	a1
Glyceria maxima	r1	Lycopus europaeus	a1	Salix cinerea	r1
Iris pseudacorus	p1	Phragmites australis	r1	Spirodela polyrhiza	m2
Juncus compressus	r1	Potamogeton pusillus	a2	Typha latifolia	r1

PQ	PQ WM 1
----	---------

PQ	PQ WM 1						
Datum	2012/07/13						
Oppervlakte	3 x 3 m²						
Bedekking	Totaal: 10 % Kruidlaag: 10 %						
Hoogte	Kruidlaag: 65 cm						
Aantal waargenomen soorten	15						
Vegetatietype Associa	Syntaxon	Index	Norm.Lh.	Incompl.	Weirdn.	RG	Lemna
	01RG01	12,5	9,0	0,0	12,9	minor-	
						[Lemnetea	
	01AA01A	12,6	1,3	0,1	2,0	minoris]	
						Wolffio-	
						Lemnetum	
						typicum	
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	01RG01 - RG Lemna minor-[Lemnetea minoris]						
Vlaams natuurtipe	Kroos – schedefonteinkruid ionenrijk watertype						
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van watervegetaties in zeer voedselrijk water (W18) (cfr. figuur Bijlage 2).						
Natuurstreefbeeld visiekaart	Veldgerstgrasland						
Nieuw natuurstreefbeeld	Paaizone waarvan een gedeelte droog komt in de zomermaanden, met gedeeltelijk een permanente pionierssituatie, in combinatie met de overgang van glanshavergrasland over dottergrasland naar grote zeggenvegetatie (bij een maaibeheer), of in combinatie met de overgang van veldgerstgrasland naar zilverschoongrasland (in geval van beweiding).						
Bespreking vegetatie	Zowel soorten van de Lemnetea minoris als van het Parvopotamion komen frequent-dominant voor. Typerende (drijvende) soorten van de Lemnetea zijn het meest frequent. Het veelvuldig voorkomen van Spirodela polyrhiza is opvallend en typerend voor ionenrijk water. Merk op dat zowel Glyceria maxima, Phragmites australis als Typha latifolia nu reeds in de opname aanwezig zijn. 08BB - Phragmition australis 38AA - Salicion albae 05BC - Parvopotamion 29AA - Bidention tripartitae 						
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	Dit PQ werd niet geïnventariseerd in 2008.						

3.2.5.6 Rietland

3.2.5.6.1 Perceel T WM 2

■ Lokatie

West-Vlaanderen, natuurinrichtingsproject Scheldemeersen, Waarmaarde, perceel T WM 2
Opname gelegen in oeverzone met rietkraag

■ Natuurinrichtingsmaatregel

Afgraven perceelsrand naast meander, creatie oeverstrook

■ Huidig beheer

Niets doen

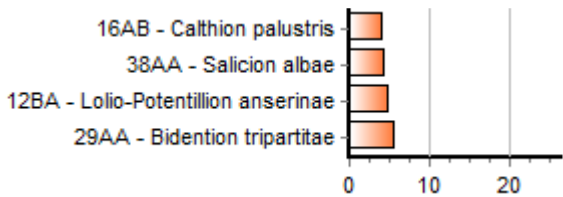
Natuurstreefbeeld: Rietland

Perceel T WM 2

Opname (Tansley):

Taxon	2012	Taxon	2012	Taxon	2012
Agrostis stolonifera	o	Equisetum palustre	r	Phragmites australis	a
Alisma plantago-aquatica	r	Eupatorium cannabinum	r	Potamogeton pectinatus	s
Alnus glutinosa	o	Glyceria maxima	lo	Pulicaria dysenterica	r
Arrhenatherum elatius	o	Holcus lanatus	lf	Ranunculus sceleratus	s
Artemisia vulgaris	r	Hypochaeris radicata	s	Rorippa palustris	s
Bromus hordeaceus	r	Juncus articulatus	r	Rumex conglomeratus	r
Calamagrostis epigejos	r	Juncus bufonius	r	Rumex hydrolapathum	s
Calystegia sepium	r	Juncus compressus	r	Rumex palustris	r
Carex disticha	s	Juncus effusus	s	Salix alba	o
Ceratophyllum demersum	s	Juncus inflexus	s	Salix cinerea	r
Cirsium arvense	o	Lemna minor	o	Scrophularia auriculata	lo
Dactylis glomerata	r	Lemna trisulca	s	Solanum dulcamara	s
Daucus carota	r	Lycopus europaeus	f	Sparganium erectum	s
Eleocharis palustris	s	Lythrum salicaria	r	Spirodela polyrhiza	f
Elodea nuttallii	o	Matricaria recutita	s	Symphytum officinale	s
Epilobium hirsutum	o	Medicago lupulina	lo	Trifolium repens	r
Epilobium parviflorum	f	Odontites vernus subsp. serotinus	s	Tussilago farfara	r
Epilobium tetragonum	r	Persicaria amphibia	s	Typha latifolia	r
Equisetum arvense	d	Phalaris arundinacea	r	Urtica dioica	s

Perceel	T MW 2						
Datum	2012/07/14						
Aantal waargenomen soorten	57						
Vegetatietype Associa	Syntaxon 32RG05	Index 42,5	Norm.Lh. 3,9	Incompl. -0,3	Weirdn. 5,7	RG Phalaris arundinacea-[Convolvulo-Filipenduletea] Rumicetum maritimi typicum	
	29AA02A	42,7	11,2	0,1	15,9		
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	32RG05 - RG Phalaris arundinacea-[Convolvulo-Filipenduletea]						
Vlaams natuurtipe	RG Phalaris arundinacea-[Phragmitetalia] (cf. ruigten (zonder of met geringe bedekking van Riet (Phragmites australis) & Riet-associatie (Typho-Phragmitetum))						
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op natte - droge zeer voedselrijke bodem (G28/G68), soortengroepen van houtige vegetaties (vnl. struweel) op natte bodem (H20), soortengroepen van ruigte op vochtige voedselarme (R44) en droge zeer voedselrijke bodem (R68) en soortengroepen van ruigte op natte matig - zeer voedselrijke bodem (R27/R28) (cfr. figuur Bijlage 2).						
Natuurstreefbeeld visiekaart	Overgangsoever van veldgerstgrasland naar eutroof water met waterplanten						
Nieuw natuurstreefbeeld	Oevervegetatie van eutroof water met waterplanten, met de ontwikkeling van een rietkraag						

Perceel	T MW 2
Bespreking vegetatie	De oeverzone is vrij divers, onder meer door de vaak steile overgang naar het hoger gelegen deel, met direct aanpalend akkerland. Soorten zoals <i>Cirsium palustre</i>, <i>Lychnis flos-cuculi</i>, <i>Filipendula ulmaria</i>, e.d. wijzen op het <i>Calthion palustris</i>. Echter elementen van heel wat andere verbonden (<i>Bidention</i>, <i>Lolio-Potentillion</i>) zijn tevens aanwezig. Wat de rietvegetatie betreft gaat het duidelijk om een rompgemeenschap. De soortenrijkdom is aanzienlijk, met interessante soorten zoals <i>Sparganium erectum</i>, <i>Juncus articulatus</i> en vooral ook <i>Odontites vernus</i> subsp. <i>serotinus</i>. Lokaal broeden ook zwanen waardoor ter plekke een tredvegetatie voorkomt. Een belangrijke bedreiging echter vormt, naast verbossing met <i>Salix</i> sp., het (overvloedig) herbicidengebruik in aanpalend akkerland (op de rand van de relatief smalle oeverstrook - inwaaiing van herbiciden). De waterplanten beperken zich tot <i>Ceratophyllum demersum</i>, <i>Lemna minor</i>, <i>L. trisulca</i>, <i>Spirodela polyrrhiza</i>, <i>Elodea nuttallii</i>, <i>Potamogeton pectinatus</i>.
Vergelijking inventarisatie 2008	Dit perceel werd niet geïnventariseerd in 2008.
Evaluatie natuurinrichtingsmaatregel	Indien verbossing tegengegaan wordt en besproeiing / herbicidengebruik gestopt, dan biedt deze oeverzone kansen op de ontwikkeling van een volwaardig <i>Phragmition</i>. Momenteel is deze laatste slechts rudimentair ontwikkeld. Op het hoger gelegen deel zou zich best een (brede) grazige rand ontwikkelen (in dat geval <i>Arrhenatherion</i>). Momenteel is deze overgangszone eerder gekenmerkt door het occasioneel (tot lokaal frequent) optreden van <i>Equisetum arvense</i> wat wijst op de nefaste nevenwerking van aanpalend landgebruik op de oeverzone. Aandachtspunt vormt eerder een uitbreiding van de inrichting naar aanpalend akkerland toe. De inrichtingsmaatregel was goed maar te beperkt in omvang, en/of onvoldoende vergezeld van bijkomende <i>duurzame</i> maatregelen.

PQ WM 3

Coördinaten (Lambert 72):

PQ werd 3,0 meter opgeschoven in westwaartse richting, t.o.v. originele ligging (in verlengde) omwille van door ganzen vertrappelde en door mest sterk aangrijkte zone in het oosten.

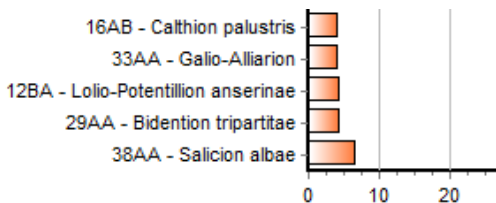
Originele coördinaten (nog aan te passen in functie van W-waartse verschuiving)

hoekpunt	X	Y	Z
73	87807.84	164328.23	11.84
74	87808.49	164328.91	11.61
75	87800.22	164334.36	11.86
76	87800.77	164335.17	11.61

Opname (Londo):

Taxon	2012	Taxon	2012	Taxon	2012
<i>Alnus glutinosa</i>	p1	<i>Epilobium hirsutum</i>	p2	<i>Pulicaria dysenterica</i>	p1
<i>Artemisia vulgaris</i>	p1	<i>Epilobium parviflorum</i>	m2	<i>Rumex conglomeratus</i>	r1
<i>Bidens tripartita</i>	r1	<i>Holcus lanatus</i>	a1	<i>Salix alba</i>	a1
<i>Bromus hordeaceus</i>	p1	<i>Lycopus europaeus</i>	a2	<i>Salix cinerea</i>	r1

Calamagrostis epigejos	p1	Lythrum salicaria	r1	Scrophularia auriculata	p1
Calystegia sepium	r1	Medicago lupulina	r1	Trifolium repens	p1
Cirsium arvense	r1	Odontites subsp.serotinus	vernus r1	Typha latifolia	r1
Dactylis glomerata	r1	Phalaris arundinacea	p1	Urtica dioica	r1

PQ	PQ WM 3					
Datum	2012/07/14					
Oppervlakte	1 x 9 m ²					
Bedekking	Totaal: 100 % Kruidlaag: 100 %					
Hoogte	Kruidlaag: 105 cm					
Aantal waargenomen soorten	24					
Vegetatietype Associa	Syntaxon	Index	Norm.Lh.	Incompl.	Weirdn.	
	08BB04C	20,1	2,2	0,2	3,1	Typho-Phragmitetum typicum
	08BB04B	20,6	3,7	0,2	5,3	Typho-Phragmitetum calthetosum
Toegekend vegetatietype (Turboveg)	08BB04C - Typho-Phragmitetum typicum					
Vlaams natuurstreefbeeld	Riet-associatie (Typho-Phragmitetum)					
Typering vegetatie Ecotopen	Soortengroepen van grasland op droge zeer voedselrijke bodem (G68), soortengroepen van ruigte op vochtige voedselarme (R44) en droge zeer voedselrijke bodem (R68) en soortengroepen van houtige vegetaties (vnl. struweel) op natte bodem (H20) (cfr. figuur Bijlage 2).					
Natuurstreefbeeld visiekaart	Overgangsoever van veldgerstgrasland naar eutroof water met waterplanten					
Nieuw natuurstreefbeeld	Oevervegetatie van eutroof water met waterplanten, met de ontwikkeling van een rietkraag					
Bespreking vegetatie	Deze opname wordt door Turboveg (Associa) als Typho-Phragmitetum typicum gedetermineerd. Echter meerdere soorten horen hier niet toe. De opname weerspiegelt ten dele de diversiteit aanwezig in de ganse oeverzone. 					
Vergelijking inventarisatie 2008-2012	Dit PQ werd niet geïnventariseerd in 2008. Het PQ werd opgeschoven in W richting gezien de rustplaats (incl. vertrappeling van de vegetatie) van zwanen net ten O ervan.					

DEEL 4 AVIFAUNA

4.1 METHODIEK

4.1.1 BROEDVOGELS

De informatie voor wat betreft de broedvogels is afkomstig van inventarisaties die door VLM uitgevoerd zijn. De gegevens die aangeleverd werden zijn het resultaat van de verzameling van gegevens van minimaal 5 telrondes in twee afgebakende gebieden in de deelgebieden Kerkhove, Waarmaarde en Avelgem.

Deze gebieden werden geïnventariseerd volgens de uitgebreide territoriumkarteringsmethodiek toegelicht in de SOVON Handleiding broedvogelonderzoek. Voor meer informatie hieromtrent kan worden verwezen naar Van Dijk, 2004 en Van Dijk A.J. & Boele A., 2011. Handleiding SOVON broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

De territoriumkartering vond plaats in 2008 (T-1) en in 2012 (T+2).

Waarnemingen werden door VLM getoetst aan de soortspecifieke normen voor geldigheid (Van Dijk & Boele, 2011). Enkel geldige waarnemingen werden weerhouden. De geldige waarnemingen worden als waarschijnlijk of zekere broedgevallen gecatalogiseerd afhankelijk van het type waarneming. Ook hier worden de criteria zoals vermeld in Van Dijk (2004) en Van Dijk & Boele (2011) gehanteerd.

De territoria werden hieruit afgeleid en op kaart gesitueerd. Het aantal broedparen / territoria waarvan sprake verder in dit rapport werd op basis van deze gegevens afgeleid.

De evolutie van de soortenrijkdom en de aantallen dienen een indicatie te geven van de respons van deze soorten op de inrichtingsmaatregelen.

Er dient vermeld te worden dat de geïnventariseerde gebieden voor broedvogels afwijken van deze opgenomen in het projectuitvoeringsplan. Dit ten gevolge van de gefaseerde aanpak, de werkzaamheden ter hoogte van de Rijtgracht zijn nog niet uitgevoerd waardoor het in deze zone bijgevolg nog niet zinvol is om monitoring uit te voeren.

4.1.2 OVERWINTERENDE EN TREKKENDE VOGELS

Voor de winter- en trekvogels is de informatie grotendeels verkregen via www.waarnemingen.be. Dit voor zowel T-1 (2008-2009) als T+2 (2012-2013).

De beschikbare gegevens van avifauna buiten de broedperiodes zijn afkomstig van verschillende bronnen. Dit betekent ook dat ze niet altijd op een uniforme wijze verzameld zijn en hier een compilatie vormen van losse waarnemingen en gerichte tellingen.

We kunnen ons beroepen op volgende bronnen:

- Trektelgegevens 'opgespoten terrein' Oudenaarde (2005, 2010, 2011 en 2012) : vrij sporadische tellingen tijdens voorjaarstrek (enkele tellingen per jaar)², vogels die langsheen de Schelde richting noord vliegen.
- Losse waarnemingen vanuit databank www.waarnemingen.be (2010-2012): uit de databank werden de losse waarnemingen gehaald die ingegeven werden in het winterhalfjaar: de maanden januari, februari, maart, oktober, november en december.

Gezien het voor overwinterende en trekkende vogels gaat om losse waarnemingen zonder specifieke eenvormige methodiek, en het tevens gaat om een zeer beperkte tijdsreeks is het voorbarig om uitspraken te doen over het voorkomen van de aantallen/soortsamenstelling en de eventuele link met het natuurinrichtingsproject. Deze waarnemingen geven wel aan welke soorten voorkomen langsheen de Scheldevallei of er voorbijtrekken. Bij de aanwezigheid van gunstige biotopen kunnen bepaalde soorten er tijdelijk pleisteren of in de toekomst misschien meer. Om uitspraken te doen over de aantallen en soortevoeluties zijn er gegevens noodzakelijk over meerdere jaren en volgens een meer gestandaardiseerde methodiek.

Het voorkomen van en de aantallen van trekvogels en overwinterende vogels in die zones waar specifieke maatregelen zijn getroffen (waterpeilverhoging, moerascreatie) dienen een indicatie te

² Bron: www.trektellen.nl

geven van de effectiviteit van deze maatregelen. Een eventuele positieve evolutie is evenwel enkel op langere termijn vast te stellen.

4.1.3 KLIMATOLOGISCHE OMSTANDIGHEDEN

Gezien het voorkomen van bepaalde broedvogelsoorten en het broedsucces weersafhankelijk kan zijn, schetsen we hier kort de meteorologische³ omstandigheden van de betrokken monitoringsjaren: 2008 en 2012, specifiek voor het voorjaar en de zomer. Deze meteorologische omstandigheden zijn tevens relevant voor Deel 5: Libellen.

4.1.3.1 2008

2008 begon zeer abnormaal. De winterperiode was zéér abnormaal warm, hoofdzakelijk te wijten aan uitzonderlijk zachte januarimaand, met een gemiddelde temperatuur van 6,5°C, alsook een zéér abnormaal warme februarimaand. De winter was eveneens opvallend door zijn hoge zonneschijnduur die 237,7 h bedroeg terwijl de normale waarde slechts 170,5h bedraagt, dit teveel was zéér abnormaal. Het neerslagtotaal was normaal, zowel de hoeveelheid als het aantal dagen: in totaal werd 195,3 mm gemeten op 53 neerslagdagen, de normaalwaarden zijn 202,1 mm op 55 dagen.

De milde temperaturen hielden aan tijdens de lente. Het was de recordtemperatuur van de meimaand die aan de basis lag van de zéér abnormaal hoge lentetemperatuur: deze bereikte 10,7 °C terwijl de normale waarde 9,5°C bedraagt. De neerslaghoeveelheden tijdens de lente waren eveneens abnormaal hoog: het neerslagtotaal bereikte 240,2 mm, de normale waarde is 196,2 mm. Met 434,4h zonneschijn stelden wij een tekort aan zonneschijn vast. Gemiddeld registreert men 450,7 h zonneschijn tijdens dit seizoen.

De zomer vertoonde geen enkele anomalie wat de klimatologische parameters betreft. De neerslaghoeveelheden en het aantal neerslagdagen waren te hoog, hoewel binnen de grenzen van het normale, met respectievelijk 261,1 mm neerslag in 56 dagen, terwijl de normale waarde 210,4 mm op 46 dagen bedraagt.

Met 17,2°C was de gemiddelde temperatuur 0,2°C hoger dan het seizoensgemiddelde.

Het milde voorjaar betekenden vrij gunstige omstandigheden voor de meeste broedvogels, al was er vrij veel neerslag in de lente. Dit is gunstig voor watervogels en steltlopers. Natte voorjaren kunnen evenwel het broedsucces voor zangvogels negatief beïnvloeden.

4.1.3.2 2012

In 2012, in tegenstelling tot 2011, welke het warmste jaar sinds het begin van de waarnemingen was met een record gemiddelde temperatuur (11,6°C), bereikte de gemiddelde temperatuur in Ukkel slechts 10,6°C, dit is een waarde juist boven de normale van de periode 1981-2010 (10,5°C).

De winter van 2011-2012 begon zeer zacht. Januari was eveneens een zachte maand. Echter vanaf het einde van de maand januari was er een relatief intense koudegolf, die verder liep in februari.

De gemiddelde lentetemperatuur bedroeg 10,5 °C, een waarde die lichtjes hoger was dan de normale waarde. De neerslaghoeveelheid was eveneens lichtjes hoger dan het normale voor het seizoen.

In maart was de neerslaghoeveelheid relatief laag, in april echter was de neerslag overvloedig en frequent. In mei waren de neerslaghoeveelheden opnieuw normaal.

De maand april was zeer abnormaal koud en de temperatuur lag gemiddeld lager dan de waarden van de maand maart. Het was pas in de tweede helft van de maand mei dat er opnieuw een zachte en zonnige lenteperiode voorkwam.

De gemiddelde zomertemperatuur bedroeg te Ukkel 17,3°C, iets lager dan de normale waarde (17,5°C). De zomer begon met een relatief frisse maand juni met een gemiddelde temperatuur van 15,4°C (norm.: 16,2°C).

De maand juli was relatief variabel. Te Ukkel bereikte de gemiddelde temperatuur 17,3°C, dit is 1,1°C lager dan de normaalwaarde (norm.: 18,4°C).

Te Ukkel was de zomer lichtjes natter dan normaal. Het regende 51 dagen en het neerslagtotaal voor de zomer bereikte 271,3 mm (norm. : 224,6 mm in 43,9 d.). De grootste neerslaghoeveelheden werden gemeten in juni en juli. In juni werd 133,1 mm neerslag gemeten (norm.: 71,8 mm) en 115,7 mm in juli (norm.: 73,5 mm). Juni was de 5e natste junimaand sinds 1833. In augustus bereikte de

³ Bron: Koninklijk meteorologisch instituut

neerslaghoeveelheid slechts 22,5 mm, dit was een zeer abnormale lage waarde (norm.: 79,3 mm). Het aantal onweersdagen was zeer hoog, en lag net onder de recordwaarde van 2006.

Globaal was het voorjaar van 2012 vrij fris en regenachtig. Ook de eerste zomermaanden waren vrij fris en nat. Het voorjaar was bijgevolg niet zo gunstig voor broedvogels, vnl. de koude en natte maand april t.e.m. half mei is ongunstig. De vrij natte omstandigheden bleven verder lopen tot eind juli.

4.2 RESULTATEN

Achtereenvolgens wordt een overzicht gemaakt van de broedvogels in het gebied en de overwinterende watervogels. De specifieke evolutie wordt, waar mogelijk, besproken.

4.2.1 BROEDVOGELS

Bij de broedvogels van de geïnterviewde gebieden in de Scheldemeersen wordt een overzicht gegeven van de totalen, de evolutie van de soort en het specifieke voorkomen in het gebied (waar detailinfo ter beschikking). Per broedvogelsoort volgt een overzicht van:

- Het algemene voorkomen (Vlaams/Europees niveau) en de huidige algemene tendens van de soort
- Het (beschermings)statuut van de soort
- Het voorkomen in het projectgebied
 - aantal broedterritoria
 - specifiek voorkomen binnen het projectgebied
- Het voorkomen in relatie tot de natuur(doel)types (waar mogelijk)

4.2.1.1 Totalen Scheldemeersen

We bespreken eerst de totalen van de broedvogels per soort, via een overzichtstabel.

In deze tabel staan volgende gegevens weergegeven:

- Aantal territoria/broedgevallen 2008 (T-1)
- Hoogst vastgestelde broedzekerheid 2008 (T-1)
- Aantal territoria/broedgevallen 2012 (T+2)
- Hoogst vastgestelde broedzekerheid 2012 (T+2)
- Evolutie Scheldemeersen (indicatieve vergelijking tussen T-1 en T+2, gezien enkel gegevens van 2 broedseizoenen)
- Voorkomen van de soort op de bijlage I van de vogelrichtlijn
- Voorkomen van de soort op de Vlaamse Rode Lijst
- Al dan niet exotische (water)vogel
- Schatting broedvogelaantallen in Vlaanderen volgens Vlaamse broedvogelatlas (2000-2003)

Na de algemene overzichtstabel volgt de soortbespreking, waar verder ingegaan wordt op de evolutie van de desbetreffende soort. De soortbespreking is opgebouwd volgens de beschermingsgraad en de zeldzaamheid van de soort (Rode Lijst).

De inventarisaties werden uitgevoerd op volgende data:

2008: 21/03, 8/04, 24/04, 2/05, 15/05, 24/05, 5/06 en 19/06

2012: 26/04, 9/05, 24/05, 12/06 en 19/06

Tabel 2: Broedvogelinventarisatie T-1 / T +2

	2008		2012		Evolutie Schelde- meersen	Bijlage Vogelrichtlijn	Vlaamse Rode lijst	EXOOT	Schatting broedvogel-atlas 2000- 2003	aantallen 2000- 2003
	aantal	hoogst vastgestelde broedzekerheid	aantal	hoogst vastgestelde broedzekerheid						
bergeend	1	2	3	2	+		N		1000-1400	
blauwborst	0	-	1	1	+	X	N		3000-3700	
bosrietzanger	5	2	5	2	=		N		-	
canadese gans	6	2	9	3	+		-	X	1400-1800	
cetti's zanger	1	2	0	-	-		Z		2 - 5	
dodaars	2	2	0	-	-		N		700-1100	
fitis	0	-	2	2	+		N		-	
fuut	1	2	0	-	-		N		1100-1500	
grasmus	4	2	5	2	+		N		-	
holenduif	0	-	1	2	+		N		-	
ijsvogel	3	1	2	1	-	X	N		650-850	
kievit	4	3	6	3	+		N		14000-20000	
kleine karekiet	19	3	25	2	+		N		-	
kleine plevier	0	-	1	2	+		N		330-370	
knobbelzwaan	1	3	1	3	=		N		270-360	
krakeend	4	3	7	2	+		N		1000-1200	
kuifeend	1	2	3	2	+		N		1900-2400	
meerkoet	11	3	14	3	+		N		-	
nijlgans	2	2	6	3	+		-	X	800-1100	
oeverzwaluw	0	-	2	3	+		A		6000-7500	
patrijs	4	2	6	2	+		K		3500-10000	
rietgors	3	2	4	2	+		N		2100-3000	
rietzanger	0	-	1	1	+		B		2100-2600	
scholekster	1	2	1	2	=		N		1500-2000	
slobeend	1	2	0	-	-		N		800-1100	
spotvogel	0	-	2	2	+		N		-	
tureluur	0	-	1	2	+		K		420-450	
wilde eend	4	3	5	3	+		N		-	
zomertortel	1	1	2	2	+		B		3000-4500	
zwartkop	0	-	2	1	+		N		-	

Broedzekerheidscategorieën:

1 = mogelijke broedvogel

2 = waarschijnlijke broedvogel

3= zekere broedvogel

De resultaten van de broedvogelinventarisaties in T-1 en T+2 geven een voorzichtige positieve evolutie weer voor de meeste soorten.

Het vergelijken van resultaten over slechts 2 inventarisatieseizoenen is voor avifauna steeds zeer moeilijk. Talrijke variaties heb je niet in de hand en deze kunnen de broedvogelaantallen over twee seizoenen in belangrijke mate beïnvloeden.

Evoluties in broedvogelaantallen moeten dan ook steeds in perspectief bekeken worden tot de globale populatie-evolutie. Maar ook hier zijn recente gegevens niet altijd voldoende gedetailleerd en dienen de resultaten dan ook met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden.

De vastgestelde territoria in 2008 en 2012 staan weergegeven op kaarten 6 t.e.m. 11.

4.2.1.2 Soortspecifieke bespreking

De soortbesprekingen worden opgenomen volgens hun beschermingsstatus (Bijlage I van de Vogelrichtlijn en de Vlaamse Rode Lijst). Per soort wordt de populatie-evolutie op Vlaams niveau beschreven en hierna de evolutie tussen T-1 en T+2 voor de Scheldemeersen.

Per soort wordt, waar ter beschikking tevens aangegeven wat de evoluties zijn op Europees niveau.

We baseren ons hiervoor op volgende gegevens:

- Vlaamse broedvogelatlas 2000-2003:
- Project Bijzondere Broedvogels Vlaanderen: monitoringsgegevens van zeldzame broedvogels en kolonievormende vogels: update 2006-2007 en 2008-2009 (gedeeltelijke gegevens)
- Algemene broedvogelmonitoring Vlaanderen 2007-2012: trendweergave = verandering in indexwaarde tussen de periode 2007-2012. (ABV: algemene broedvogels)
- Pan-European Common Bird Monitoring Scheme (PECBMS) onder coördinatie van European Bird Census Council (EBCC). Deze gegevens omvatten ook de Vlaamse ABV-gegevens en worden, samen met die van 26 andere landen, gebruikt voor de berekening van de 'European Wild Bird Indicator' een structurele indicator die gehanteerd wordt door de Europese commissie. Vooral voor de meer algemene soorten zijn hieruit gegevens te halen. Er wordt een vergelijking gemaakt tussen korte en lange termijn voor de 23 betrokken Europese lidstaten (EU lang = 1980-2010, EU kort = 1990-2010).

Onderstaande tabel geeft voor de aangetroffen soorten de resultaten weer van de algemene broedvogelmonitoringsgegevens zowel van Vlaanderen als op Europese schaal. Hierna volgt een bespreking per soort. De trends geven de procentuele weergave weer

Tabel 3: Overzicht Vlaamse en Europese trends broedvogels Scheldemeersen

	Trend	Sign	EU lang	EU kort
bergeend	-26,9	(<)	-	-
blauwborst	26,3	NS	-	2
bosrietzanger	-33,9	(<)	13	-16
canadese gans	40,9	>	-	-
cetti's zanger	-85,3	(<)	-	491
dodaars	-61,5	<	-	-
fitis	2,9	NS	-31	-31
fuut	-36,4	(<)	-	-
grasmus	17,3	>	23	0
holenduif	7,7	NS	28	27
ijsvogel	-	-	-	-
kievit	-17,2	<	-50	-35
kleine karekiet	5,4	NS	-2	-1
kleine plevier	-	-	-	-
knobbelzwaan	-	-	-	-
krakeend	-	-	-	-
kuiфеend	-0,8	NS	-	-
meerkoet	27,7	>	32	-3
nijlgans	-1,5	NS	-	-

	Trend	Sign	EU lang	EU kort
oeverzwaluw	-	-	-	-
patrijs	-25,4	NS	-94	-90
rietgors	-11,5	NS	-24	-17
rietzanger	-1,6	NS	-11	7
scholekster	7	NS	-	-
slobeend	-	-	-	-
spotvogel	10	NS	-33	-3
tureluur	-	-	-	-
wilde eend	10,9	(>)	-	-
zomertortel	-	-	-	-
zwartkop	33,5	>	119	47

Legende:

trend = verandering in de indexwaarde tussen de periode 2007-2010 en 2010-2012. De indexwaarde is vastgesteld in de periode 2007-2010, de wijziging tussen beide periodes is dus relatief te zien t.o.v. de eerste periode.

Sign: < : significante afname ; > significante toename, (<): mogelijk significante afname, maar de gegevens nog niet toereikend, (>): mogelijk significante toename, maar de gegevens nog niet toereikend; NS: niet significant

EU lang = gecombineerde langetermijntrend (1980-2010) voor 23 Europese lidstaten, EU kort = gecombineerde kortetermijntrend (1990-2010) voor 23 Europese lidstaten

Bergeend (*Tadorna tadorna*)

Trends op Vlaamse en Europees niveau

De bergeend is een vrij algemene broedvogelsoort in Vlaanderen, die tijdens de periode van de broedvogelatlas vastgesteld werd in 37% van alle atlashokken. De populatiegrootte werd toe geschat op 1000-1400 broedparen, een zeer sterke toename sinds de broedvogelatlas van 1973-1977, toen er slechts 200-220 broedparen geschat werden.

In de broedvogelatlas werd reeds gesteld dat het hoogtepunt van de aantallen wellicht reeds voorbij was, gerelateerd aan de afnemende oppervlakte geschikt broedbiotoop in de havengebieden van Antwerpen en Zeebrugge.

De soort vertoont momenteel op Vlaams niveau een mogelijk significante afname van meer dan 25%, volgens de eerste resultaten van het ABV-project (korte termijn). Van het Europese niveau zijn er geen trendgegevens ter beschikking.

Scheldemeersen

In 2008 (T-1) werd 1 broedpaar vastgesteld in de Scheldemeersen. In 2012 waren er 3 broedparen. De bergeend zal er zeer waarschijnlijk geprofiteerd hebben van de inrichtingswerkzaamheden, pionierssituaties zijn zeer geschikt voor de soort.

Blauwborst (*Luscinia svecica*)

De blauwborst (*Luscinia svecica*) is opgenomen in de Vogelrichtlijn (Bijlage I). Nochtans is de soort sinds deze erkenning als Europees bedreigde soort sterk toegenomen. In Nederland is er een toename met factor 9 tot een huidige populatie van ca. 10.000 broedparen. Ook in Wallonië is de populatie de laatste 10 jaar bijna verdubbeld.

Trends op Vlaamse en Europees niveau

In Vlaanderen is de populatie verviervoudigd in vergelijking met de jaren 1970. Toen vermoedde men 500-800 broedparen, nu zijn dat er naar schatting 3000 – 3700. In vergelijking met de vorige atlas is vooral in de kustpolders het verspreidingsgebied sterk toegenomen. Ook sinds de broedvogelatlas lijkt de stijgende trend aan te houden in de nieuwe gebieden die de soort koloniseerde. In zijn oorspronkelijke kerngebieden lijken de aantallen evenwel licht af te nemen. De soort broedt in de kustpolders vooral in rietkragen langs de talrijke poldersloten. Recentelijk blijkt de soort ook meer voor te komen in typisch landbouwgebied, waar een beek of gracht met een beperkte riet/rietgras vegetatie reeds blijkt te volstaan.

Ook binnen het ABV-project werd recentelijk toename vastgesteld, hoewel deze nog niet als significant aanzien kan worden. Op Europese schaal zijn er enkel cijfers over de korte termijn evolutie, een lichte toename werd hier vastgesteld.

Scheldemeersen

De blauwborst komt pas recentelijk als (mogelijke) broedvogel voor in de Scheldemeersen. In 2012 werd 1 mogelijk broedgeval vastgesteld. De soort doet het globaal zeer goed in Vlaanderen en neemt nu ook eerder marginale biotopen in. Een link met de natuurinrichting is hier dan ook moeilijk te leggen.

Bosrietzanger (*Acrocephalus palustris*)

Trends op Vlaamse en Europees niveau

De bosrietzanger is een zeer algemene broedvogelsoort in Vlaanderen, die tijdens de periode van de broedvogelatlas vastgesteld werd in 81% van alle atlashokken. Er zijn geen aantalschattingen beschikbaar, maar lokale trends geven een indicatie van een stabilisatie of lichte afname van de aantallen. Het verspreidingsgebied sinds de broedvogelatlas van 1973-1977 is stabiel gebleven.

De langetermijnevolutie van de soort wordt voornamelijk bepaald door de aanwezigheid van geschikt habitat. Verdroging en verruiging van moerasgebieden hebben de verspreiding van de soort positief beïnvloed in de laatste decennia.

Binnen het ABV-project werd een mogelijk significante afname vastgesteld. Op Europese schaal blijkt de evolutie op korte termijn ook negatief te zien, op lange termijn is er evenwel nog steeds een positieve trend.

Scheldemeersen

Er is geen evolutie tussen T-1 en T+2, het aantal vastgestelde territoria blijft gelijk. Ook de broedzekerheidsklasse wijzigt hier niet. De bosrietzanger is een soort van ruige terreinen, waarbij het toenemen van de soort een indicatie geeft naar de verruiging van moerasgebieden, iets wat veelal niet gewenst is.

Canadese gans (*Branta canadensis*)

Trend op Vlaams en Europees niveau

De soort werd voor het eerst (in het wild) broedend vastgesteld in Vlaanderen in 1973 en is zich sindsdien sterk gaan verspreiden. In de periode 2000-2003 werden de aantallen ingeschat op 1400-1800 broedparen. De toename is sedert die periode enkel verder gegaan, recente aantalschattingen ontbreken evenwel.

Binnen het ABV-project werd een duidelijke significante toename van 40% vastgesteld. Op een dergelijke korte termijn is dat een zeer hoge toename. Op Europese schaal zijn er geen cijfers over de evolutie van deze exotische watervogel.

Scheldemeersen

De Canadese gans blijft nog toenemen in Vlaanderen. Ook in de Scheldemeersen stijgt het aantal broedende koppels van 6 naar 9, met tevens een stijgende broedzekerheid (pulli).

De soort is de meest succesvolle exotische watervogel in Vlaanderen. Door de verdere aantalstoename komen er op een aantal locaties conflicten: schade aan kwetsbare vegetaties, vermessing en mogelijke competitie met andere watervogels. Op een aantal plaatsen worden reeds gebiedsdekkende controlemaatregelen genomen. Dit kan ook voor de Scheldemeersen een optie zijn, samen met de nijlgans.

Cetti's zanger (*Cettia cetti*)*Trend op Vlaams en Europees niveau*

De Cetti's zanger kende in de jaren 1970 een versnelde kolonisatie van Vlaanderen, na enkele waarnemingen in de jaren 1960. Door een aantal strenge winters werd deze kolonisatie tot staan gebracht en pas begin de jaren 2000 kwam de soort Vlaanderen opnieuw te koloniseren. Ten tijde van de broedvogelatlas in 2000-2003 werd het aantal op 2-5 broedparen geschat. De aantallen gingen evenwel snel omhoog tot 180-220 in 2007. Ook op Europese schaal (korte termijn) werd een zeer grote toename vastgesteld van bijna 500%.

Een aantal strengere winterprikken de afgelopen jaren hebben de soort wellicht weinig goed gedaan. In de ABV monitoring werd een mogelijk significante achtergang vastgesteld, maar die wel zeer sterk zou kunnen zijn. De soort is dus vrij gevoelig voor strengere winterweer, waardoor een snelle terugval kan optreden na een aantal strengere winterperiodes.

Scheldemeersen

De soort werd vastgesteld in 2008, maar niet meer in 2012, mogelijk was dit ook hier het gevolg van een strengere winterperiode. Gezien het slechts om één territorium ging is dat evenwel niet met zekerheid te stellen.

Dodaars (*Tachybaptus ruficollis*)*Trend op Vlaams en Europees niveau*

Het verspreidingsgebied van de dodaars in Vlaanderen is de laatste decennia zo goed als constant gebleven. Sinds de broedvogelatlas 1973-1977 zijn de broedvogelaantallen wel duidelijk gestegen. Van 460-530 broedpaar naar 700-1100 paar in de periode 2000-2003.

De dodaars vertoont binnen het ABV project een duidelijke significante afname van de indexwaarde met 61,5 % in de periode 2007-2012.

Scheldemeersen

De soort kwam er in 2008 voor met 2 broedparen, deze werden 3 jaar na de inrichtingswerkzaamheden niet meer vastgesteld. De soort was er in 2012 dus geen broedvogel meer en is dus voorlopig verdwenen uit de geïnventariseerde gebieden.

Fitis (*Phylloscopus trochilus*)*Trend op Vlaams en Europees niveau*

De fitis is een vrij talrijke broedvogel die tijdens het broedvogelatlasproject van 2000-2003 in bijna 88% van de atlashokken vastgesteld werd. De algemene trend vertoonde toen weinig schommelingen sinds de jaren 70. Bij de fitis is het niet evident om een trend eenduidig te verklaren, zeker op korte termijn. De soort is een lange afstandstrekker, maar het voorkomen kan ook wijzigen door evoluties in vegetatie. Struweelvorming en jonge aanplanten zijn gunstig voor de soort, oude wordende bosopslag kan evenwel ook opnieuw volledig verlaten worden.

De trend die voor het ogenblik in het ABV-project vastgesteld werd, geeft geen significante conclusie. De aantallen blijven zo goed als constant. Op Europese schaal is er voor zowel de korte als langere termijn wel een duidelijk achteruitgang van de soort vast te stellen, van 30%.

Scheldemeersen

De soort is een nieuwe broedvogelsoort voor de geïnventariseerde zones in de Scheldemeersen. 2 territoria werden vastgesteld in 2012.

Fuut (*Podiceps cristatus*)*Trend op Vlaams en Europees niveau*

De fuut is vrij talrijk in Vlaanderen. De soort kwam tijdens de atlasperiode voor in 43% van de atlashokken. De soort is tussen 1973-1975 en 2000-2003 in aantal vervijfvoudigd in Vlaanderen en heeft ook zijn areaal uitgebreid. De populatie in 2000-2003 werd geschat op 1100-1500.

Vanuit de algemene broedvogel monitoring lijkt de soort sterk achteruit gegaan zijn in korte tijd. De achteruitgang is evenwel onzeker, gezien niet significant te noemen. Op Europees vlak is er geen cijfer gekend, maar wordt de soort nog altijd aanzien als toenemend in aantal.

Scheldemeersen

Net als de andere fuutachtige in het gebied, is ook de fuut als broedvogel verdwenen uit de geïnventariseerde zones. In 2008 was er nog 1 waarschijnlijk broedgeval, in 2012 niet meer.

Grasmus (*Sylvia communis*)*Trend op Vlaams en Europees niveau*

De grasmus is een zeer algemene soort die zo goed als overal voorkomt. Vergeleken met de periode 1973-1977 werd er in de periode 2000-2003 weinig verschil vastgesteld in het areaal. Betrouwbare schattingen van de populatiegrootten ontbreken zowel voor het verleden als voor de actuele situatie. Lokale trends lijken een positieve populatie-evolutie aan te geven.

Ook vanuit het ABV-project is een positieve trend waar te nemen met een significante stijging van de index van 17,3 %, de welke ook op de Europese lange termijn index te zien is.

Scheldemeersen

Het aantal territoria van de grasmus stijgt heel beperkt van 4 naar 5, een zeer beperkte variatie waaruit besloten kan worden dat het aantal van deze soort quasi constant blijft.

Holenduif (*Columba oenas*)*Trend op Vlaams en Europees niveau*

Holenduiven zijn zeer algemeen in Vlaanderen. Vergeleken met 40 jaar terug komt de soort steeds meer voor in het landbouwlandschap, wat de toename van de soort verklaart. Een toename is er zeker, maar er is onvoldoende concrete data in de broedvogelatlassen om de exacte populatiegrootte te bepalen.

Tijdens de algemene broedvogelmonitoring werd er tot op heden nog geen significante evolutie vastgesteld. Op Europese vlak is er wel een duidelijke stijging zowel op korte als lange termijn.

Scheldemeersen

De soort werd in 2012 als broedvogel vastgesteld in de Scheldemeersen, terwijl dit in 2008 niet het geval was. Het belang van dit ene –waarschijnlijke- broedgeval is natuurlijk minimaal.

IJsvogel (*Alcedo atthis*)

Trend op Vlaams en Europees niveau

De IJsvogel is een vrij talrijke broedvogel in Vlaanderen, waarbij de soort voornamelijk gelinkt kan worden aan rivier- en beekvalleien. De populatiegrootte is vrij variabel, waarbij voornamelijk de vorstgevoeligheid van de soort van belang is. Factoren zoals nestgelegenheid en voedselbeschikbaarheid beïnvloeden in het algemeen de grootte van de populatie. Een vorstperiode van enkele weken is voor de soort zeer nefast. De algemene trends van de soort zijn net door deze sterke klimatologisch gebonden variaties moeilijk te achterhalen. Er zijn geen gegevens ter beschikking over de recente trends van de soort noch op Vlaams noch op Europees niveau.

Scheldemeersen

In 2012 werden 2 mogelijke broedgevallen genoteerd, dat waren er nog 3 in 2008. Een wijzing die mogelijk aan enkele strengere winterperiodes te linken is, hoewel natuurlijk zeer onzeker. De vastgesteld broedzekerheid is ook laag. Het inventariseren van de soort is dan ook niet eenvoudig, gezien nesten of jonge vogels moeilijk te lokaliseren zijn. De soort maakt gebruik van een vrij groot gebied en zal ook langs de Schelde zelf foerageren, voor deze soort is het dan ook zeer moeilijk om een link te maken tussen de soort en het NI-project.

Kievit (*Vanellus vanellus*)

Trend op Vlaams en Europees niveau

De kievit is met ruime voorsprong de meest wijdverspreide en talrijkste steltlopersoort in Vlaanderen. De soort werd in de broedvogelatlas vastgesteld in 95% van de atlashokken. De recente algemene broedvogelmonitoring geeft wel een duidelijke negatieve trend weer van de soort. Ook op Europees niveau is de soort achteruitgaand. Deze achteruitgang werd reeds enkele decennia opgemerkt en wordt gelinkt aan veranderingen in de landbouw die het broedsucces negatief beïnvloeden.

Scheldemeersen

De soort is ten opzicht van T-1 toegenomen in de Scheldemeersen. Er werden 6 broedgevallen vastgesteld in 2012, ten opzichte van 4 in 2008. De inrichtingswerken kunnen hier wel een rol in gespeeld hebben, waarbij de soort profiteert van de pioniersomstandigheden en het extensieve beheer in de percelen.

Kleine karekiet (*Acrocephalus scirpaceus*)

Trend op Vlaams en Europees niveau

De kleine karekiet komt in Vlaanderen relatief algemeen voor. De soort is zeer sterk gelinkt aan allerlei rietmoerassen. In gunstige biotopen kunnen de dichtheden zeer hoog zijn. Door veranderingen in de geschiktheid van vegetaties in rietvelden kan de soort fluctuaties vertonen. Het instellen van een gunstig beheer in sterk verruigde moeraszones doet de soort snel terug toenemen.

Zowel op Vlaamse als Europese schaal vertoont de soort geen duidelijke evolutie, de aantallen blijven wellicht zo goed als stabiel.

Scheldemeersen

Ondanks de lagere broedzekerheidsategorisering in 2012 is er een duidelijke toename in 2012 t.o.v. 2008. De inrichtingswerkzaamheden in de Scheldemeersen hebben dan ook wellicht een positieve invloed gehad op het voorkomen van de kleine karekiet.

Kleine plevier (*Charadrius dubius*)*Trend op Vlaams en Europees niveau*

De kleine plevier is relatief schaars in Vlaanderen, maar komt wel zeer verspreid voor. Zowel natuurlijke (rivieroevers/grindbanken) als kunstmatige (havens/zand- en kleiwinningen) biotopen worden gebruikt. Voorwaarde is de aanwezigheid van weinig begroeide terreinen met pioniersvegetatie en de aanwezigheid van zoet water. Het aanbod aan geschikte broedbiotopen zorgt ervoor dat zowel het verspreidingsareaal als het aantal broedparen aanzienlijke wijzigingen kunnen ondergaan in een relatieve korte tijdspanne. De soort kan zeer snel opduiken als een geschikt biotoop ontstaat.

Er zijn geen gegevens ter beschikking over de recente trends van de soort noch op Vlaams noch op Europees niveau.

Scheldemeersen

De inrichtingswerken in de Scheldemeersen zullen er zeer waarschijnlijk toe geleid hebben dat de soort tot broeden gekomen is in 2012, terwijl deze er in 2008 niet was. Naarmate de terreinen verder evolueren en vegetatiesuccessie zal optreden is de kans groot dat het gebied opnieuw verlaten wordt.

Knobbelzwaan (*Cygnus olor*)*Trend op Vlaams en Europees niveau*

De knobbelzwaan is een vrij schaarse broedvogelsoort in Vlaanderen. Het aantal broedparen werd tijdens de broedvogelatlas geschat op 270-360 broedparen. Knobbelzwanen broeden in een brede waaier van habitats zowel in zoet als brakwater, natuurlijk of artificieel. De herkomst van een groot deel van populatie behelst verwilderde parkvogels en ook op Europese schaal is de herkomst van heel wat van de bestaande in het wild levende populatie onduidelijk.

Er zijn geen gegevens ter beschikking over de recente trends van de soort noch op Vlaams noch op Europees niveau.

Scheldemeersen

De soort blijft met 1 broedpaar aanwezig in de geïnterpreteerde gebieden.

Krakeend (*Anas strepera*)*Trend op Vlaams en Europees niveau*

Het habitat van de soort bestaat uit vegetatie- en voedselrijke wateren. In Vlaanderen komt de soort vooral in grotere aantallen voor in een groot deel van het Scheldebekken en het vijvergebied van Midden-Limburg. De kerngebieden van de soort zijn de Scheldepolders en het Antwerpse havengebied. De volledige Vlaamse populatie werd in de periode 2000-2003 geschat op 1000-1200 paren.

Er zijn geen gegevens ter beschikking over de recente trends van de soort noch op Vlaams noch op Europees niveau.

Scheldemeersen

De krakeend lijkt duidelijk te zijn toegenomen in de Scheldemeersen. De aantallen stegen van 4 naar 7 broedparen. De hoogst vastgestelde broedzekerheid is hier waarschijnlijke broedvogel, in 2008 werden zekere broedgevallen vastgesteld.

Kuifeend (*Aythya fuligula*)*Trend op Vlaams en Europees niveau*

De kuifeend komt ruim verspreid in Vlaanderen voor en werd in de periode 2000-2003, tijdens de Vlaamse broedvogelatlas, aangetroffen in 44% van de atlashokken. Het verspreidingsgebied is over het algemeen vrij versnipperd en ook de dichtheden zijn meestal vrij laag. Niettemin werd de populatiegrootte geschat op 1900-2400 broedparen.

Uit de gegevens van de ABV-monitoring kon geen conclusie getrokken worden over de trend van de soort. Een zeer minimale daling bleek niet significant te zijn. Er zijn geen gegevens ter beschikking over de recente trends van de soort op Europees niveau.

Scheldemeersen

In de Scheldemeersen blijkt de soort, net als een aantal andere watervogels, ook toe te nemen, van 1 naar 3 broedparen.

Meerkoet (*Fulica atra*)*Trend op Vlaams en Europees niveau*

De populatie op Vlaams niveau is vrij groot en bedraagt minimaal 5000 broedparen. De soort heeft de laatste tientallen jaren een duidelijke positieve evolutie doorgemaakt, wellicht deels te linken aan een verbeterde waterkwaliteit. Ook in het buitenland bleek deze trend merkbaar.

Uit de gegevens van de ABV-monitoring bleek tevens dat de soort opvallend toeneemt, met meer dan 30% volgens de eerste resultaten van dit project (korte termijn).

Op Europees niveau blijkt de soort op lange termijn ook met meer dan 30% toe te nemen. Op korte termijn blijkt er een kleine terugval.

Scheldemeersen

Ook in de geïnventariseerde gebieden in de Scheldemeersen gaat de soort er licht op vooruit. De aantallen stijgen van 11 naar 13 broedparen.

Nijlgans (*Alopochen aegyptiaca*)*Trend op Vlaams en Europees niveau*

Deze (invasieve) exotische watervogel is afkomstig uit watervogelcollecties en blijkt zich zeer goed te handhaven in het wild. Gezien het vrij tot zeer agressieve karakter van de soort t.o.v. andere watervogels is een toename van de soort een minder gunstige evolutie.

In de Vlaamse broedvogelatlas (2000-2003) werd de soort vermeld als één van de verwilderde watervogelsoorten waarvan de populatie zeer snel stijgt. Uit de eerste resultaten van de ABV-monitoring kon evenwel geen significante evolutie opgetekend worden. Op Europees niveau zijn er geen cijfers over de korte of langtermijn evolutie van deze soort.

Scheldemeersen

De soort neemt vrij snel toe in de Scheldemeersen, het aantal broedparen is gestegen van 2 naar 6. De soort volgt hiermee de algemene trend in Vlaanderen.

Oeverzwaluw (*Riparia riparia*)

Trend op Vlaams en Europees niveau

De oeverzwaluw is in Vlaanderen een vrij talrijke broedvogel. De populatie werd tijdens de periode van de Vlaamse broedvogelatlas (2000-20003) geschat op 6000-7500 broedparen. De soort is evenwel vrij gevoelig voor verstoring en verlies van nestplaatsen tijdens de broedperiode. Een geschikt aanbod aan nestplaatsen blijkt essentieel te zijn.

Er zijn geen gegevens ter beschikking over de recente trends van de soort noch op Vlaams noch op Europees niveau.

Scheldemeersen

De oeverzwaluw is een nieuwe broedvogelsoort in de geïnventariseerde gebieden van de Scheldemeersen. De soort kwam met 2 koppels tot broeden.

Patrijs (*Perdix perdix*)

Trend op Vlaams en Europees niveau

De Patrijs heeft in Vlaanderen een voorkeur voor akkergebieden met een mozaïek van relatief kleine percelen die afgewisseld worden met extensieve graslanden, hagen, braakliggende percelen en brede bermen. Dit kleinschalig landschap staat op vele plaatsen onder druk, waardoor de soort ook globaal een negatieve trend vertoont.

De soort is in Vlaanderen, net als in Nederland en tal van West-Europese landen, sterk afgenomen. Het is evenwel een soort die gericht te inventariseren is en waarvan we enkel over ruwe schattingen beschikken van 3.500 - 10.000 broedparen tijdens de atlasperiode.

Binnen het ABV-project werd een afname vastgesteld, die op heden nog niet als significant te beoordelen is. Op Europese schaal blijkt de afname dramatisch te zijn, met zowel op korte als langere termijn een afname van meer dan 90%.

Scheldemeersen

De soort is enkel gericht te inventariseren, waardoor het zeer moeilijk is om op basis van de huidige cijfers een populatie-evolutie vast te stellen. De aantallen vallen in 2012 hoger uit dan in 2008. Een positieve tendens lijkt zich voor te doen.

Rietgors (*Emberiza schoeninclus*)

Trend op Vlaams en Europees niveau

De soort broedt voornamelijk in moerasgebieden met overjarig riet of andere opgaande oevervegetaties, al dan niet in combinatie met struweelopslag. De soort kan ook voorkomen in kleinere vochtige percelen langs bosranden of langs sloten in het landbouwgebied. De rietgors kent haar belangrijkste broedgebied in Vlaanderen in de Kustpolders (750 – 1000 paren vergeleken met 2100 – 3000 paren in heel Vlaanderen). Het Vlaamse broedareaal is de laatste 30 jaar aanzienlijk gekrompen en de populatie is met meer dan de helft afgenomen.

Binnen het ABV-project werd een afname vastgesteld, die op heden nog niet als significant te beoordelen is. Op Europese schaal is er een afname van 20-25% zowel op de korte als lange termijn.

Scheldemeersen

In de geïnventariseerde gebieden neemt de soort licht toe. In T-1 (2008) waren er 3 territoria, in T+2 (2012) 4, de broedzekerheid bleef gelijk (waarschijnlijke broedvogel).

Rietzanger (*Acrocephalus schoenabaenus*)*Trend op Vlaams en Europees niveau*

De Rietzanger is in Vlaanderen als broedvogel hoofdzakelijk beperkt tot de poldergebieden waar hij talrijk voorkomt. Het bastion zijn de kustpolders, met 1700 – 2200 broedparen. In de IJzervallei komen heel hoge dichtheden voor (240 – 260 broedparen per atlashok van 25 km²) vergeleken met het Oostends krekengebied en de Oostkust (max. 100 paren per atlashok). Er zijn opnieuw grote lokale verschillen. In de jaren 60 waren er flinke aantallen Rietzangers in Limburg (1500 paren) en Antwerpen (2200 paren), die nu zo goed als verdwenen zijn, uitgezonderd een 170-180 paren in het Antwerps havengebied. Daarentegen liggen de aantallen Rietzanger in de kustpolders nu hoger dan in de jaren 60. De Vlaamse populatie werd tijdens de recentste broedvogelatlas ingeschat op 2100 – 2600 paren

Op 30 jaar tijd vond er dus een afname van 90% plaats, maar in de jaren 90 kwam er een populatieherstel op gang, meer concreet een verviervoudiging op 10 jaar tijd. De soort doet het nog goed tot zeer goed in zijn traditionele gebieden zoals de IJzervallei.

Binnen het ABV-project werd geen significante evolutie vastgesteld. Op Europees niveau is er op lange termijn een negatieve trend van -11%, op korte termijn is er een positieve evolutie van 7%

Scheldemeersen

De rietzanger is een nieuwe broedvogelsoort in de geïnventariseerde gebieden van de Scheldemeersen. In 2012 werd één broedgeval vastgesteld. De soort kan snel profiteren van een gunstige biotoopontwikkeling.

Tureluur (*Tringa totanus*)*Trend op Vlaams en Europees niveau*

De soort broedt in open gebieden waar ondiep water aanwezig is zoals schorgebieden, vochtige en zilte graslanden met open water alsook in heidegebieden met vennen.

De Tureluur kende in de periode 2000 – 2002 een populatie van 420 – 450 broedparen in Vlaanderen. In minder gunstige, droge jaren is dit vermoedelijk slechts 350 – 400. De Kustpolders (245 – 260 paren) en de Scheldepolders (140 – 160 paren) ten noorden van Antwerpen zijn de kerngebieden. Vooral de Oostkust is belangrijk.

Als één der meest kritische weidevogels, vreesde men in de jaren 80 voor het uitsterven van deze soort als broedvogel in Vlaanderen. In zijn typische biotoop in natte heide in de Kempen is de soort effectief volledig verdwenen. Sinds de jaren '90 is de populatie-evolutie echter opmerkelijk positief. Sinds 2000-2002 zijn er geen betrouwbare populatieschattingen meer van deze soort. Gezien de evolutie nog als positief gezien wordt, wordt het aantal van tijdens de broedvogelatlas wellicht nog gehaald.

Ook op Europees niveau zijn er geen gegevens over de populatie-evolutie van deze soort.

Scheldemeersen

De tureluur blijkt ook een nieuwe (waarschijnlijke) broedvogelsoort te zijn voor de Scheldemeersen. De soort bleek op een aantal lagere en nattere percelen in het gebied met 1 broedpaar aanwezig te zijn.

Wilde eend (*Anas platyrhynchos*)

Trend op Vlaams en Europees niveau

De wilde eend is een zeer algemene soort, die tijdens de Vlaamse broedvogelatlas vastgesteld werd in 97% van de atlashokken. De dichtheden zijn het hoogst in het westelijk deel van Vlaanderen. De wilde eend kan bijna overal vastgesteld worden en heeft dan ook een brede habitatkeuze.

Uit de gegevens van de ABV-monitoring blijkt dat de soort een mogelijk significante toename vertoont van ca 10 %.

Op Europees niveau zijn er geen gegevens over de populatie-evolutie van deze soort.

Scheldemeersen

De wilde eend kende een lichte toename in de Scheldemeersen, van 4 naar 5 broedparen

Zomertortel (*Streptopelia turtur*)

Trend op Vlaams en Europees niveau

De zomertortel is een vrij algemene soort in Vlaanderen, die tijdens de laatste broedvogelatlasperiode vastgesteld werd in bijna 80% van de atlashokken. De populatie werd er toen ingeschat op 3000-4500 broedparen.

De soort past in het rijtje van soorten van het agrarische gebied die de voorbije decennia een sterke populatiedalingen gekend heeft.

Er zijn geen gegevens ter beschikking over de recente trends van de soort noch op Vlaams noch op Europees niveau. Maar niettemin is het wel duidelijk dat de soort het op heden nog steeds niet zo goed doet.

Scheldemeersen

Het aantal broedparen van de zomertortel in de Scheldemeersen is gestegen van 1 naar 2 broedparen. Ook de broedzekerheid is toegenomen.

Zwartkop (*Sylvia atricapilla*)

Trend op Vlaams en Europees niveau

De zwartkop is een zeer algemene soort in Vlaanderen. De soort komt zo goed als overal voor, met hogere dichtheden in centraal en oostelijk Vlaanderen. Gezien het zeer algemeen zijn van de soort, is er geen populatieschatting voorhanden.

Uit de gegevens van de ABV-monitoring blijkt een duidelijk positieve trend, met een significante toename van meer dan 30%. Ook op Europees niveau is deze toename zeer uitgesproken, 119% op lange termijn en 47% op korte termijn.

Scheldemeersen

De zwartkop is een nieuwe broedvogelsoort voor de geïnventariseerde percelen van de Scheldemeersen. Er werden 2 territoria genoteerd. De broedzekerheid blijft evenwel zeer laag, als mogelijke broedvogel werd enkel een aantal zingende mannetjes opgetekend.

4.2.1.3 Relatie met doelen-natuurstreefbeelden

In deze paragraaf worden de verschillende doelsoorten voor het gebied vergeleken met de resultaten van de broedvogelinventarisaties zowel T-1 als T+2.

- *Stilstaand water: ijsvogel, knobbelzwaan, fuut, dodaars, kuifeend, blauwe reiger*

Ijsvogel, knobbelzwaan en kuifeend kwamen tot broeden in de Scheldemeersen in T+2. Dodaars en fuut verwenen uit het gebied. De blauwe reiger komt niet tot broeden in deze zones, maar komt er wel geregeld foerageren.

- *Moeras/rietland: blauwborst, kleine karekiet, bruine kiekendief, waterral, rietzanger en rietgors*

De bruine kiekendief heeft in het verleden gebroed ter hoogte van het rietveld en de plassen van de centrale van Ruien. Dit bleek evenwel geen steeds terugkerende en duurzame vestiging te zijn van de soort in de omgeving (o.a. 2001 en 2003). Bij het creëren van grotere aaneengesloten gebieden met een geschikte habitatkwaliteit moet het evenwel mogelijk zijn dat de soort terugkeert naar de Scheldevallei en de Scheldemeersen kunnen dan vnl. als foerageergebied fungeren.

De waterral werd niet vastgesteld, doch dit sluit niet uit dat de soort niet in of in de omgeving van de geïnventariseerde percelen voorkomen. De hoofdzakelijk avondlijke/nachtelijke roep van de soort zorgt ervoor dat specifieke inventarisaties hiervoor noodzakelijk zijn, dewelke actueel niet uitgevoerd zijn. De rietzanger is een nieuwe broedvogelsoort en wellicht is het voorkomen te danken aan het uitgevoerde NI-project.

- *Struweel: bosrietzanger en nachtegaal*

De bosrietzanger komt voor in de Scheldemeersen. Er werd geen evolutie vastgesteld tussen T+2 en T-1. De nachtegaal werd niet vastgesteld in de Scheldemeersen. Gezien de internationaal sterk negatieve trend van de soort zijn wellicht factoren op hoger niveau verantwoordelijk hiervoor. Het opnieuw voorkomen van de soort lijkt actueel weinig waarschijnlijk.

- *Grasland: dotterbloemhooiland/moerasspirearuigte/glanshaverhooiland/zilverschoonveldgersthooiland : kievit, grutto, patrijs, graspieper, veldleeuwerik, paapje, ooievaar, kwartelkoning, watersnip*

Het ambitieniveau voor de soorten van graslanden ligt zeer hoog. Soorten zoals paapje, ooievaar, kwartelkoning en watersnip zijn zeer zeldzaam als broedvogel, tot zelfs bijna uitgestorven in Vlaanderen. Deze soorten zijn hoofdzakelijk vrij ruimtebehoevend en hebben nood aan hoogkwalitatieve (vochtige tot natte) graslanden met een rijke (insecten)fauna. Het herbergen van deze soorten in de Scheldemeersen zal nog heel wat verdere inspanningen vergen, voornamelijk aan het verhogen van het aaneengesloten karakter van de diverse graslandpercelen, het verder vernatten (vnl. voor watersnip) en het herbergen van een minimaal oppervlakte open weilandgebied (bvb. minimaal 100 ha open weilandgebied voor kwartelkoning). Dergelijke oppervlaktes worden geenszins gehaald in het gebied (en zijn vrij versnipperd aanwezig), waardoor het tot broeden komen van voorgaande, kritische soorten dan ook op heden onwaarschijnlijk blijft, ook na het uitvoeren van het NI-project. Grootschalig extensief hooilandbeheer met voldoende vochtige tot natte zones is hier noodzakelijk om deze soorten de nodige kansen te geven.

Ook grutto, graspieper en veldleeuwerik komen niet tot broeden in de geïnventariseerde percelen van de Scheldemeersen. Voor grutto fungeert het gebied hier actueel als pleistergebied in het vroege voorjaar. Vanaf april wordt de soort er zo goed als niet meer gezien. De veldleeuwerik en graspieper werden dan wel niet in de geïnventariseerde percelen vastgesteld, de soorten komen wel nog voor in de aangrenzende (akker)zones. Maar ook hier doen beide soorten het niet zo goed, vnl. de graspieper komt er slechts in zeer lage aantallen voor.

Daarentegen staat de tureluur hier niet aangegeven als doelsoort maar deze soort kwam in 2012, na de inrichtingsmaatregelen, toch tot broeden in de Scheldemeersen. Of dit ene broedpaar het begin is van de uitbouw van een duurzame populatie in de Scheldemeersen is op heden moeilijk te voorspellen. Een eenmalig broedgeval kan hier ook het geval geweest zijn.

- *Bos (nitrofiel alluviaal elzenbos): groene specht, kleine bonte specht, grauwe vliegenvanger, staartmees, matkop, ransuil*

Binnen de geïnventariseerde percelen waren er geen bosgedeeltes aanwezig. De relatief kleine bosjes in de Scheldemeersen zorgen ervoor dat er voor deze soorten weinig geschikt biotoop aanwezig is. Hierover kan actueel geen uitspraak gedaan worden.

4.2.1.4 Besluiten broedvogels Scheldemeersen

Wanneer we de broedvogelgegevens van 2012 vergelijken met deze van 2008 is er een duidelijke positieve evolutie. De aantallen van de meeste soorten stijgen. De dodaars en fuut verwijnen als broedvogel uit de geïnventariseerde zones. Het verdwijnen van beide fuutachtigen is opvallend, hoewel er in principe geen negatieve effecten op zowel de waterkwaliteit als het voedselaanbod voor de soorten te verwachten zijn.

Ook ijsvogel en cetti's zanger gaan achteruit of verdwijnen. Voor deze laatste twee soorten is er mogelijk een link tussen de vorstgevoeligheid van deze soorten en de populatietrend.

De slobbeend kwam in 2012 ook niet meer tot broeden, een link met de natuurinrichtingswerken is hier wellicht niet te leggen. Mogelijk spelen hier natuurlijke variaties of evoluties op grotere schaal.

Hoewel er globaal een aantal positieve evoluties zijn inzake het aantal broedgevallen van heel wat soorten, is het totale soortenaantal t.o.v. de periode voor de monitoring niet noemenswaardig gestegen. Er zijn een aantal soorten verdwenen (waarvan de reden onduidelijk is), daarnaast zijn er een aantal nieuwe broedvogelsoorten zoals tureluur en kleine plevier die, net als de toename van het aantal soorten gerelateerd aan rietvegetaties, zeer waarschijnlijk een gevolg zijn van de natuurinrichtingswerkzaamheden.

Globaal gezien komen actueel slechts een aantal van de vermelde doelsoorten in het gebied voor. De soorten die in de geïnventariseerde gebieden voorkomen gaan er globaal wel op vooruit sinds de uitgevoerde werkzaamheden. Om een globale conclusie te kunnen trekken is monitoring over een langere periode noodzakelijk. 2 jaren met elkaar vergelijken naar avifauna toe kan t.g.v. toevalligheden of meteo-omstandigheden een vertekend beeld geven. Naar de toekomst toe is het belangrijk dat de monitoring op eenzelfde wijze gebeurt.

Globaal is het natuurinrichtingsproject positief te noemen voor de aantallen/dichtheden van een aantal soorten. Het gaat evenwel grotendeels over algemene tot zeer algemene soorten. In geval het gaat om schaarsere soorten of rode lijst soorten zijn de aantallen zeer laag (1 tot maximaal enkele broedparen) en is er niet onmiddellijk zicht op de uitbouw van een duurzame populatie.

Het soortenaantal is, voor wat betreft broedvogels die aan het NI-project gelinkt zouden kunnen worden, sinds het natuurinrichtingsproject zo goed als ongewijzigd. **Verschillende doelsoorten die in de visie van het projectuitvoeringsplan aangehaald werden, komen er actueel niet voor of enkel als trekvogel of overwinterende soort.** De kans dat deze doelsoorten, vnl. deze van kwalitatieve weilanden, opnieuw in het gebied zullen voorkomen/tot broeden komen wordt t.g.v. de actueel uitgevoerde NI-maatregelen als zeer beperkt gezien. De maatregelen zijn hiervoor te beperkt qua schaalgrootte en de verschillende kwalitatieve percelen zijn nog te versnipperd om voor deze kwetsbare soorten voldoende kansen te bieden.

4.2.2 OVERWINTERENDE EN TREKKENDE VOGELS

Het natuurinrichtingsproject heeft slechts betrekking op een deel van de gebieden die geteld worden. De gegevens zijn afkomstig vanuit de ruime omgeving nl. de Scheldevallei in de (ruime) omgeving van de natuurinrichtingspercelen. Tevens zijn er geen gegevens van de Avelgemse Scheldemeersen in de beschikbare data aanwezig.

Voor overwinterende en trekkende vogels kunnen de diverse natuurinrichtingszones wel een zwaartepunt vormen en/of bepalend zijn voor hun voorkomen in het gebied. Maar daarnaast maken deze percelen slechts een vrij beperkte oppervlakte uit in de Scheldevallei. Het voorkomen van overwinterende/trekkende vogels hangt in dit verband veeleer samen met de ligging van het gebied in de Scheldevallei, een belangrijke landschappelijke corridor die het doortrekken van heel wat soorten

bepaalt. Voor trekvogels is het mede daardoor onmogelijk om een relatie tussen de aantallen en het natuurinrichtingsproject te leggen. Zeker voor soorten die migreren over lange afstanden zijn factoren zoals de populatie-evolutie, het broedsucces van het afgelopen broedseizoen, weersomstandigheden en dergelijke in grote mate bepalend voor de aantallen die tijdens de trekperiode voorkomen.

Voor watervogels kan over langere termijn wel een link gelegd worden tussen de kwaliteit van een gebied en de waarde van het gebied voor een bepaalde soort. De huidige gegevens zijn evenwel slechts van een beperkte periode waardoor er voorzichtig omgesprongen moet worden bij het trekken van conclusies.

4.2.2.1 Trektelresultaten

De beschikbare trektelgegevens zijn vrij beperkt. Sinds 2005 worden te Oudenaarde periodiek trektellingen gehouden door vrijwilligers. Enkel in het voorjaar wordt op een aantal ochtenden overtrekkende vogels genoteerd. Deze gegevens geven een beperkte kijk op de vogelsoorten die passeren ter hoogte van/langs de Scheldevallei. Soms worden vogels die (al dan niet kortstondig) ter plaatse zijn in deze gegevens opgenomen. Naar monitoring toe zijn deze gegevens niet bruikbaar en kan hieruit dan ook zeker geen conclusie aan toegekend worden voor de genomen maatregelen ter hoogte van de percelen binnen het natuurinrichtingsproject.

Deze worden hier wel illustratief opgesomd en weergegeven in onderstaande tabel:

Tabel 4: vastgestelde soorten trektelpost Oudenaarde (2005 t.e.m. 2012)

Aalscholver	Grote Bonte Specht	Oeverzwaluw	Waterral
Beflijster	Grote Gele Kwikstaart	Ooievaar	Watersnip
Bergeend	Grote Lijster	Putter	Wielewaal
Blauwborst	Grote Zilverreiger	Regenwulp	Witgat
Blauwe Kiekendief	Grutto	Rietgors	Witte Kwikstaart
Blauwe Reiger	Houtduif	Ringmus	Wulp
Boerenzwaluw	Huiszwaluw	Rode Wouw	Zanglijster
Bonte Strandloper	Kauw	Roodborsttapuit	Zilvermeeuw
Boomleeuwerik	Keep	Scholekster	Zwarte Kraai
Boompieper	Kemphaan	Slechtvalk	Zwarte Roodstaart
Boomvalk	Kievit	Slobeend	Zwarte Wouw
Braamsluiper	Kleine Karekiet	Sperwer	Zwartkop
Brandgans	Kleine Mantelmeeuw	Spreeuw	
Bruine Kiekendief	Kleine Plevier	Sprinkhaanzanger	
Buizerd	Kleine Zilverreiger	Stormmeeuw	
Cettis Zanger	Kluut	Tapuit	
Fitis	Kneu	Tijftjaf	
Gele Kwikstaart	Knobbelzwaan	Torenavalk	
Gierzwaluw	Koekoek	Tureluur	
Goudplevier	Kokmeeuw	Turkse Tortel	
Grasmus	Koolmees	Veldleeuwerik	
Graspieper	Koperwiek	Velduil	
Grauwe Gans	Kraanvogel	Vink	
Groenling	Kramsvogel	Visarend	
Groenpootruiter	Matkop	Waterpieper	

In totaal werden sinds 2005 87 vogelsoorten vastgesteld. Een groot deel betreft algemene tot zeer algemene soort die in Vlaanderen tot broeden komen, maar daarnaast zijn er ook schaarsere doortrekkers zoals rode wouw, zwarte wouw, visarend of velduil die de Scheldevallei passeren.

Deze gegevens geven wel aan dat grote soortendiversiteit gebruik maakt van de Scheldevallei als grote landschapsbepalende structuur tijdens de seizoenale trek. Dit is ten gevolge van de landschappelijke structuur een te verwachten beeld, gezien heel wat soorten gebruik maken van

dergelijke natuurlijke structuren als leidend element. Dit staat vrijwel volledig los van het NI-project en de uitgevoerde maatregelen.

4.2.2.2 Losse waarnemingen overwinterende (water)vogels en doortrekkers

Naast voorgaande trekresultaten zijn er losse waarnemingen, die via vrijwilligers verzameld worden en in de module www.waarnemingen.be ingevoerd zijn. Op lange termijn geeft een dergelijk systeem zeer waardevolle gegevens naar aantallen en verspreiding van een soort. Evenwel zijn er ook veel onduidelijkheden als er naar monitoring toe conclusies aangekoppeld zouden worden. Het gaat om losse meldingen, waarbij niet gekend is of het gebied al dan niet volledig doorlopen is. De waarnemingsinspanning is niet gekend, ervaring en correctheid van de waarnemingen is niet steeds verifieerbaar.

Het gebied waarover deze waarnemingen verzameld zijn betreft in principe de volledige Scheldemeersen, maar ook aangrenzende zones. Er zijn geen gegevens over de Avelgemse Scheldemeersen in deze data aanwezig.

We hebben gegevens over 4 winterperiodes ter beschikking nl. 2008-2009, 2010-2011, 2011-2012 en 2012-2013.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de soortensamenstelling van al deze winterwaarnemingen.

Tabel 5: Soortenoverzicht beschikbare losse waarnemingen

Aalscholver	Houtduif	Rouwkwikstaart
Barmsijs spec.	Houtsnip	Scholekster
Bergeend	Huismus	Sijs
Blauwborst	IJsvogel	Slechtvalk
Blauwe Kiekendief	Kauw	Slobeend
Blauwe Reiger	Keep	Smelleken
Boerenwaluw	Kemphaan	Smient
Bontbekplevier	Kerkuil	Sperwer
Bonte Strandloper	Kievit	Spreeuw
Boomklever	Kleine Barmsijs	Staartmees
Boomkruiper	Kleine Mantelmeeuw	Steenuil
Boomleeuwerik	Kleine Plevier	Stormmeeuw
Bosuil	Kluut	Tafeleend
Brandgans	Kneu	Tjiftjaf
Brilduiker	Knobbelzwaan	Torenavalk
Bruine Kiekendief	Kokmeeuw	Tureluur
Buizerd	Kolgans	Turkse Tortel
Cetti's Zanger	Koolmees	Veldleeuwerik
Dodaars	Koperwiek	Vink
Ekster	Kraanvogel	Vuurgoudhaan
Fazant	Krakeend	Waterhoen
Fitis	Kramsvogel	Waterpieper
Fuut	Kuifeend	Waterral
Gaai	Matkop	Watersnip
Geelpootmeeuw	Meerkoet	Wilde Eend
Geoorde Fuut	Merel	Winterkoning
Goudhaan	Nijlgans	Wintertaling
Goudplevier	Nonnetje	Witgat
Goudvink	Oeverloper	Witoogend
Graspieper	Ooievaar	Witte Kwikstaart
Grauwe Gans	Patrijs	Wulp
Groene Specht	Pijlstaart	Zanglijster
Groenling	Pimpelmees	Zilvermeeuw
Grote Barmsijs	Pontische Meeuw	Zomertaling

Grote Bonte Specht	Putter	Zwarte Kraai
Grote Gele Kwikstaart	Ransuil	Zwarte Roodstaart
Grote Lijster	Rietgors	Zwarte Ruiter
Grote Mantelmeeuw	Ringmus	Zwarte Zwaan
Grote Zilverreiger	Rode Wouw	Zwartkop
Grutto	Roek	Zwartkopmeeuw
Heggenmus	Roodborst	
Holenduif	Rotgans	

De soortendiversiteit is vrij hoog tot hoog, waaruit blijkt dat de Scheldevallei heel wat vogelsoorten aantrekt. Een heel aantal soorten worden enkel t.h.v. de Schelde zelf gemeld of zijn enkel overtrekkend waargenomen. In bovenstaande tabel vermelden we enkel de inheemse soorten. Daarnaast werden reeds een vrij grote "collectie" exotische / uit gevangenschap afkomstige watervogels waargenomen in de Scheldevallei. Het gaat onder meer om : bahamapijlstaart, carolinaeend, casarca, indische gans, keizergans, magelhaengans, mandarijneend, rosse stekelstaart zwarte zwaan en diverse 'parkeenden/ganzen. Dit betreft vogels die wellicht rechtstreeks uit gevangenschap afkomstig zijn of voor een aantal soorten ook sporadisch in het wild tot broeden komen. Ook de nijlgans en canadese gans vallen onder deze exotische ganzensoorten, Beide soorten hebben Vlaanderen reeds geruime tijd volledig gekoloniseerd en broeden dan ook reeds in vrij grote aantallen in het wild.

DEEL 5 LIBELLEN

5.1 METHODIEK

De libellen worden geïnventariseerd door het afstappen van een aantal lijntransecten. Langs deze transecten werden kwalitatieve tellingen uitgevoerd van de libellenfauna. Het aantal soorten en de aantallen per soort werden genoteerd.

Het aantal soorten en de aantallen per soort worden verwacht toe te nemen in functie van de maatregelen die werden getroffen (oeverinrichting, moeraszones, poelen).

Deze inventarisaties werden uitgevoerd door VLM, in eigen beheer.

Volgende lijntransecten werden afgelegd:

- Avelgem 1 (L AV 1)
- Avelgem 2 (L AV 2)
- Waarmaarde 1 (L WM1)
- Waarmaarde 2 (L WM2)
- Waarmaarde 3 (L WM3)
- Kerkhove 1 (L KH1)

Deze lijntransecten staan gesitueerd op kaart 12,13 en 14 voor de verschillende deelgebieden.

De methodiek doorheen de periodes is grotendeels gelijk. In 2008 werden de verschillende inventarisatierondes opgesplitst, terwijl alle deelgebieden in 2012 op één dag geteld werden. Het is mogelijk dat de bezoeken in 2008 hierdoor iets beter afgestemd waren op de meest gunstige omstandigheden in de namiddag. Het hoger aantal bezoeken in 2008 kan een oorzaak zijn van een verschil in vastgestelde aantallen van de diverse soorten (of de soortdiversiteit). De effectieve tijdsduur gekoppeld aan de inventarisatie-rondes is niet gekend.

5.2 DOELSOORTEN

Ook voor libellen zijn er in het natuurinrichtingsproject een aantal doelsoorten vastgelegd. Het gaat om volgende soorten:

Azuurwaterjuffer, Variabele waterjuffer, Grote roodoogjuffer, Kanaaljuffer, Vuurjuffer, Metaalglanslibel, Platbuik, Vuurlibel, Geelvlakheidlibel, Gewone pantserjuffer, Plasrombout, Bruine glazenmaker, Smaragdlibel, Steenrode heidelibel en Houtpantserjuffer

5.3 RESULTATEN

De resultaten worden besproken aan de hand van een vergelijking tussen de verschillende monitoringsjaren en de verschillende deelgebieden. Het soortenaantal en het aantal per soort en per deelgebied worden hier vermeld. Hierna volgt een specifieke bespreking per soort, hun status op de Rode Lijst en het algemene voorkomen in België.

In het algemene overzicht worden de diverse soorten odonata alfabetisch opgenomen. De soortbespreking volgt logischerwijze hun wetenschappelijke klassificatie.

5.3.1 VERGELIJKING T-1 / T+2

In onderstaande tabel geven we een vergelijking van de vastgestelde soorten in de 2 monitoringsjaren en de totalen over de verschillende deelgebieden heen.

2008		2012	
Soort	Totaal	Soort	Totaal
azuurwaterjuffer	129	azuurwaterjuffer	104
blauwe glazenmaker	3	blauwe glazenmaker	2
bloedrode heidelibel	6	bloedrode heidelibel	4
bruinrode heidelibel	2		-
	-	gaffelwaterjuffer	6
gewone oeverlibel	13	gewone oeverlibel	19

2008		2012	
grote keizerlibel	18	grote keizerlibel	10
grote roodoogjuffer	193	grote roodoogjuffer	29
houtpantserjuffer	37	houtpantserjuffer	43
kanaaljuffer	1	-	-
kleine roodoogjuffer	204	kleine roodoogjuffer	6
lantaarntje	465	lantaarntje	52
paardenbijter	6	paardenbijter	4
platbuik	3	platbuik	4
variabele waterjuffer	83	variabele waterjuffer	24
vuurjuffer	2	-	-
vuurlibel	8	vuurlibel	4
watersnuffel	3	watersnuffel	1

Hier uit blijkt dat het soortenaantal in 2012 licht lager lag dan in 2008. Tevens leert een snelle blik op de deze tabel ons dat de aantallen die tijdens de verschillende rondes waargenomen werden in 2012 zeer opvallend lager waren dan in 2008. In 2012 werden slechts 1/3 van de aantallen van 2008 genoteerd. Over de twee monitoringsjaren heen werden 18 soorten vastgesteld. Het grootste soortenaantal werd opnieuw in 2008 genoteerd. 3 soorten werden in 2012 niet opnieuw teruggevonden nl. vuurjuffer, kanaaljuffer en bruinrode heidelibel. Daarentegen was de gaffelwaterjuffer in 2012 nieuw t.o.v. 2008.

Zowel voor de echte libellen als de juffers werden lagere aantallen genoteerd in 2012. Zeer waarschijnlijk is dit het gevolg van de weersomstandigheden, waarbij het voorjaar van 2008 duidelijk warmer was dan in 2012. Ook het niet meer vaststellen van een aantal soorten in 2012, die voorheen reeds in lage aantallen voorkwamen, kan mogelijk hieraan gerelateerd worden.

5.3.2 BESPREKING PER DEELGEBIED

5.3.2.1 Avelgemse Scheldemeersen

In onderstaande tabellen wordt een overzicht gegeven van de vastgestelde soorten en aantallen in de Avelgemse scheldmeersen, langs de 2 transecten die hier gelegd werden.

Tabel 6: Libellenwaarnemingen lijntransecten deelgebied Avelgemse Scheldemeersen (T-1/T+2)

	AV1		AV2	
	2008	2012	2008	2012
azuurwaterjuffer	3	-	32	7
bloedrode heidelibel	1	-	1	1
bruinrode heidelibel	-	-	1	-
gewone oeverlibel	3	3	-	-
grote keizerlibel	4	-	6	2
grote roodoogjuffer	-	4	62	5
kleine roodoogjuffer	-	-	46	-
houtpantserjuffer	1	5	-	-
lantaarntje	13	6	240	5
paardenbijter	1	-	1	1
platbuik	-	1	-	-
variabele waterjuffer	53	-	-	14
vuurjuffer	2	-	-	-
vuurlibel	3	-	-	-

Beide lijntransecten zijn relatief ver van elkaar gelegen, langs de andere zijde van het deelgebied. De soortensamenstelling is duidelijk verschillend. Het voorkomen van bvb. houtpantserjuffer t.h.v. AV1 is vrij eenvoudig te linken aan de biotoopkenmerken van deze omgeving, met de aanwezigheid van houtige vegetatie langs de oude Scheldearm en het hiertussen gelegen bosperceel. Zowel voor AV1 als AV2 is de terugval in de aantallen zeer opvallend. De aantallen in 2012 bedragen slechts een

fractie van deze in 2008. De platbuik werd als nieuwe soort genoteerd. Bruinrode heidelibel, kleine roodoogjuffer, vuurjuffer en vuurlibel werden in 2012 niet waargenomen.

5.3.2.2 Deelgebied Waarmaarde

In het deelgebied Waarmaarde zijn er 3 lijntransecten die opgevolgd worden. De resultaten van de twee monitoringsjaren worden in onderstaande tabel weergegeven.

Tabel 7: Libellenwaarnemingen lijntransecten deelgebied Waarmaarde (T-1 / T+2)

	WM1		WM2		WM3	
	2008	2012	2008	2012	2008	2012
azuurwaterjuffer	63	52	10	19	21	19
blauwe glazenmaker	1	1	-	-	-	-
bloedrode heidelibel	3	3	-	-	-	-
gaffelwaterjuffer	-	6	-	-	-	-
gewone oeverlibel	2	4	4	3	2	-
grote keizerlibel	1	3	3	3	3	-
grote roodoogjuffer	73	11	45	-	13	-
houtpantserjuffer	-	8	36	-	-	30
kanaaljuffer	-	-	-	-	1	-
kleine roodoogjuffer	120	6	38	-	-	-
lantaarntje	102	9	65	8	34	7
paardenbijter	2	-	1	1	1	1
platbuik	2	2	-	-	-	-
variabele waterjuffer	18	-	12	-	-	10
vuurlibel	2	3	2	-	-	-
watersnuffel	2	-	1	-	-	1

Het transect WM1 is duidelijk het soortenrijkst, zowel in 2008 als 2012. Enkel de gaffelwaterjuffer is een nieuwe soort t.o.v. 2008, terwijl kanaaljuffer niet meer waargenomen werd. Gezien het in 2008 slechts om 1 exemplaar ging, is er wellicht geen populatie van de soort aanwezig. Ter hoogte van WM2 is de houtpantserjuffer duidelijk achteruitgegaan. Dit is zeer waarschijnlijk te linken aan de uitgevoerde werkzaamheden. Er werden verschillende gedeeltes houtige opslag gekapt nabij dit transect.

5.3.2.3 Deelgebied Kerkhove

In het deelgebied Kerkhove is er slechts 1 lijntransect dat diende opgevolgd te worden. De resultaten van de twee monitoringsjaren staan in onderstaande tabel weergegeven.

Tabel 8: Libellenwaarnemingen lijntransect deelgebied Waarmaarde (T-1 / T+2)

	WM1	
	2008	2012
azuurwaterjuffer	-	7
blauwe glazenmaker	1	-
bloedrode heidelibel	2	1
bruinrode heidelibel	1	-
gewone oeverlibel	2	7
grote keizerlibel	1	2
grote roodoogjuffer	-	9
lantaarntje	11	17
paardenbijter	1	2
vuurlibel	1	1

De azuurwaterjuffer en de grote roodoogjuffer zijn nieuw vastgestelde soorten voor dit deelgebied in 2012.

5.3.3 ALGEMENE VERSPREIDING EN STATUS AANGETROFFEN SOORTEN

In dit hoofdstuk wordt van de aangetroffen soorten (over de twee monitoringsjaren heen) hun verspreiding in België aangegeven, hun Rode lijst status en hun globale voorkomen (algemeen, vrij algemeen, zeldzaam of zeer zeldzaam).

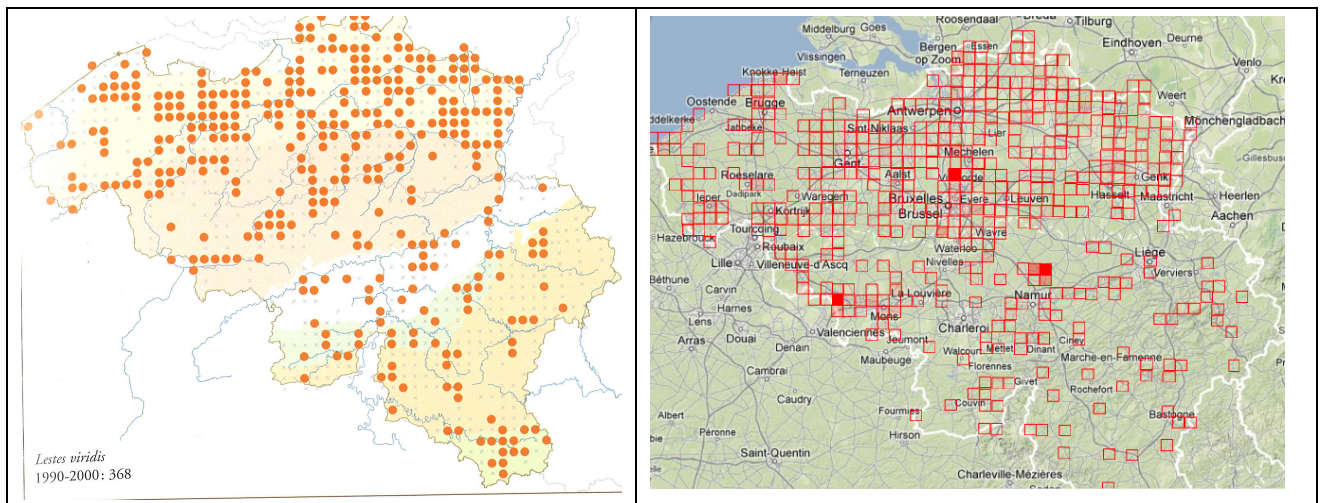
Voor de verspreiding van de soorten wordt enerzijds gebruik gemaakt van de Atlas “De libellen van België” door de Libellenwerkgroep Gomphus en het INBO (2006). Anderzijds wordt voor de recente verspreidingsgegevens beroep gedaan op kaartmateriaal te halen uit www.waarnemingen.be

5.3.3.1 Zygoptera (Juffers)

Houtpantserjuffer (*Lestes viridis*)

Rode Lijst: Momenteel niet bedreigd

Voorkomen: algemeen

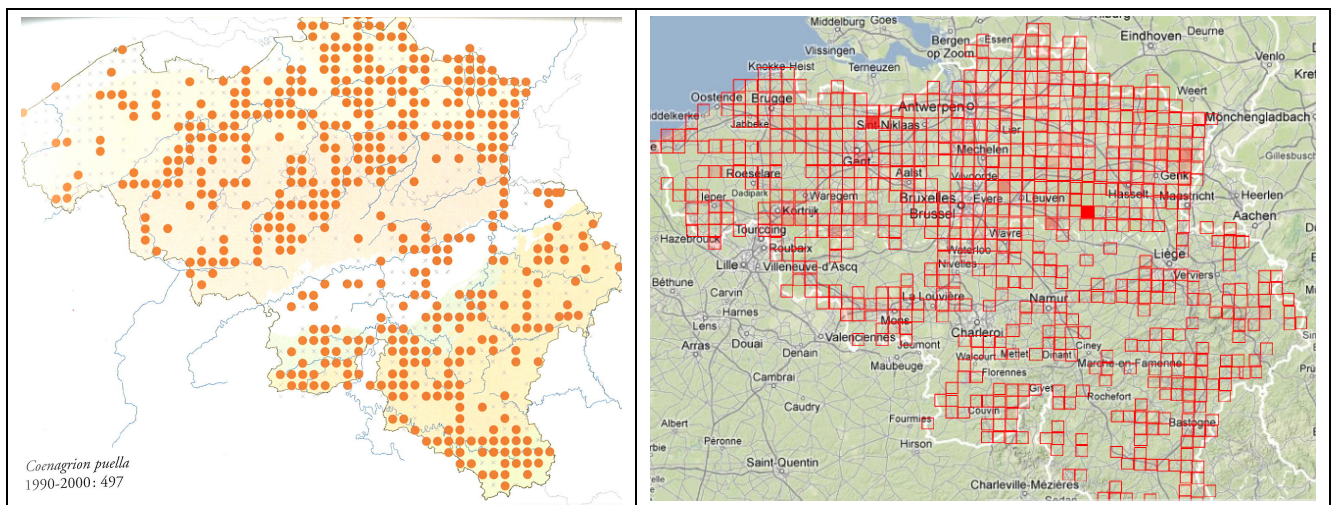
Figuur 7: Verspreiding houtpantserjuffer 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)

De verspreiding van de houtpantserjuffer is globaal gezien vrij gelijk gebleven sinds 2000 (t.o.v. voorgaande periode)

Azuurwaterjuffer (*Coenagrion puella*)

Rode Lijst: Momenteel niet bedreigd

Voorkomen: algemeen

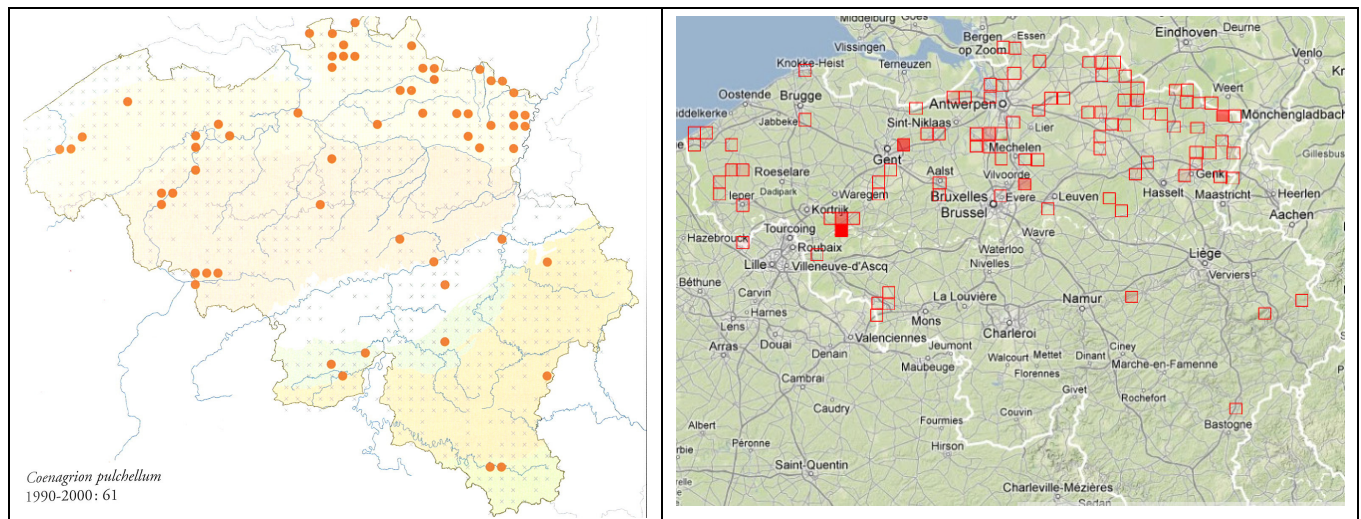
Figuur 8: Verspreiding azuurwaterjuffer 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)

De azuurwaterjuffer is nog steeds een zeer algemene soort die in grote delen van Vlaanderen gebiedsdekkend voorkomt. De soort blijkt sinds 2000 vnl. in het westen van Vlaanderen meer gemeld te worden (al dan niet effectieve toename of waarnemerseffect t.g.v. www.waarnemingen.be)

Variabele waterjuffer (*Coenagrion pulchellum*)

Rode Lijst: Bedreigd

Voorkomen: zeldzaam

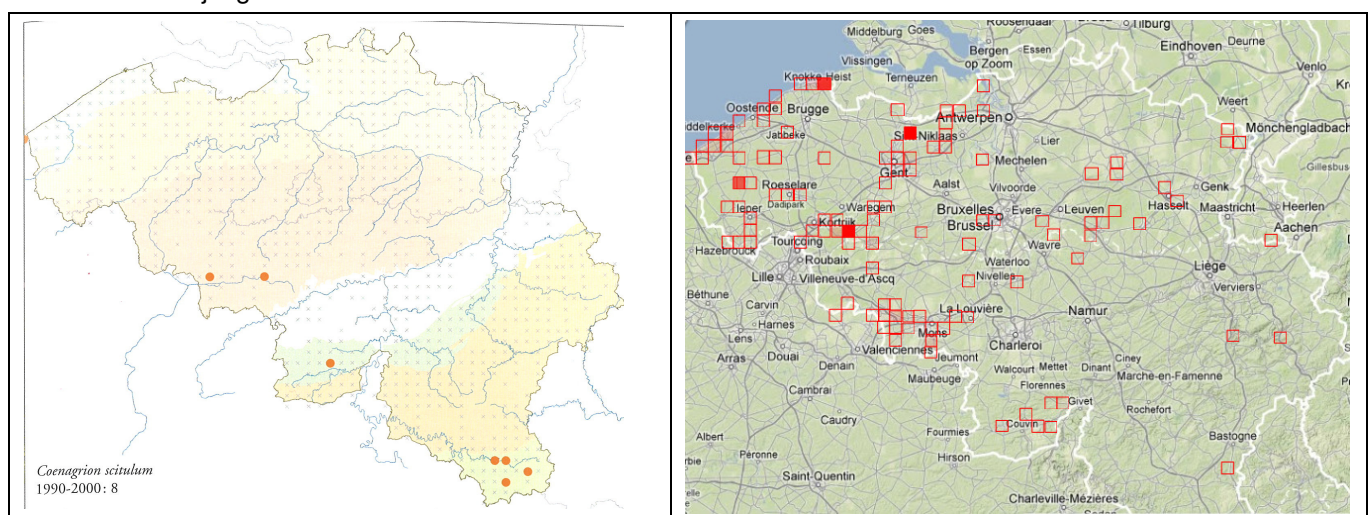
Figuur 9: Verspreiding variabele waterjuffer 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts)

De variabele waterjuffer is een soort van stilstaande, vegetatierijke wateren en laagveen. Zijn biotoopkeuze beperkt reeds het voorkomen van de soort. De soort komt in 2 deelgebieden (Avelgem en Waarmaarde) voor. Gezien het een vrij zeldzame soort is met een bedreigde status zijn deze populaties van bovenlokaal belang.

Gaffelwaterjuffer (*Coenagrion scitulum*)

Rode Lijst: onvoldoende gekend

Voorkomen: vrij algemeen

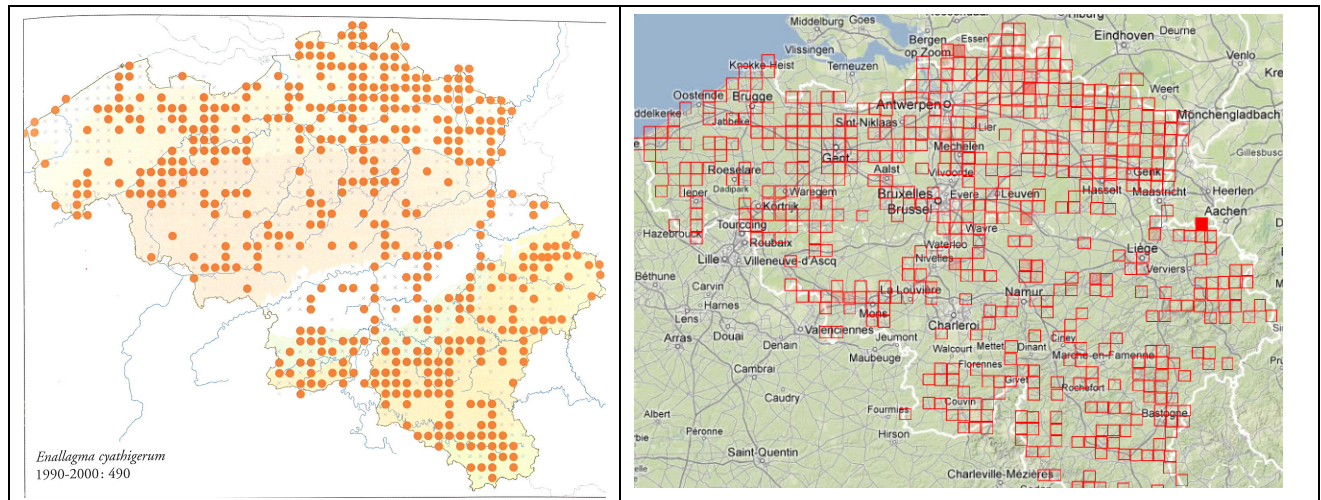
Figuur 10: Verspreiding gaffelwaterjuffer 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)

De gaffelwaterjuffer is een soort die recentelijk vanuit het zuiden oprukt. Voornamelijk in het westelijk deel van het land zijn de aantallen en het verspreidingsgebied de laatste 10 jaar sterk toegenomen en koloniseert de soort zich verder diverse plassen met een rijke watervegetatie.

Watersnuffel (*Enallagma cyathigerum*)

Rode Lijst: Momenteel niet bedreigd

Voorkomen: algemeen

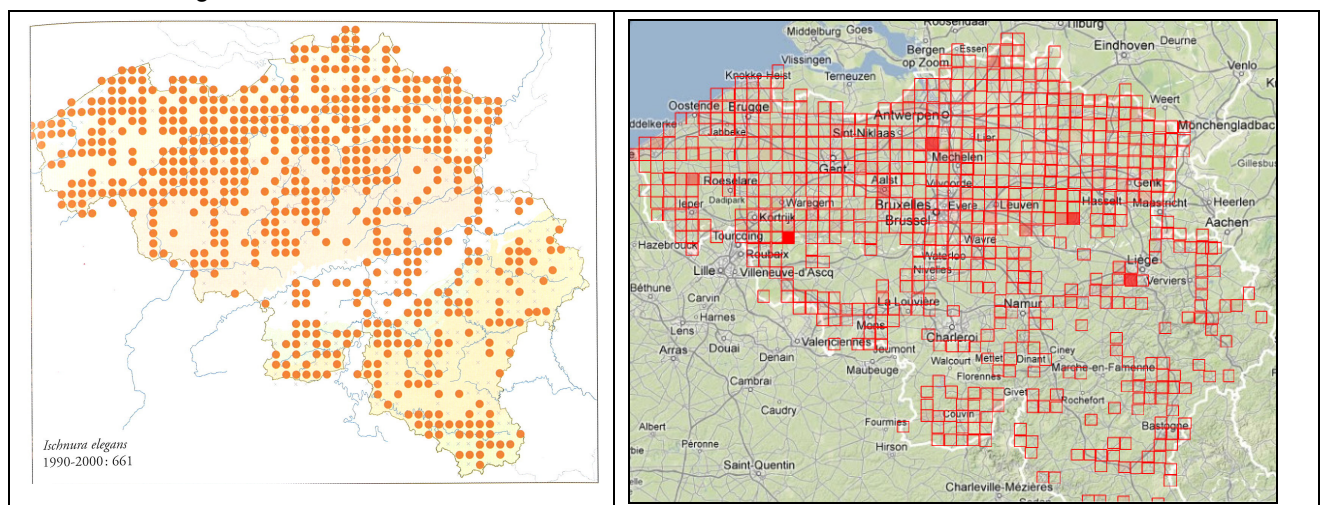
Figuur 11: Verspreiding watersnuffel 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)

De watersnuffel is een vrij algemene soort die in allerlei watertypen voorkomt. De soort wordt evenwel slechts in zeer lage aantallen waargenomen in de Scheldemeersen.

Lantaarntje (*Ischnura elegans*)

Rode Lijst: Momenteel niet bedreigd

Voorkomen: algemeen

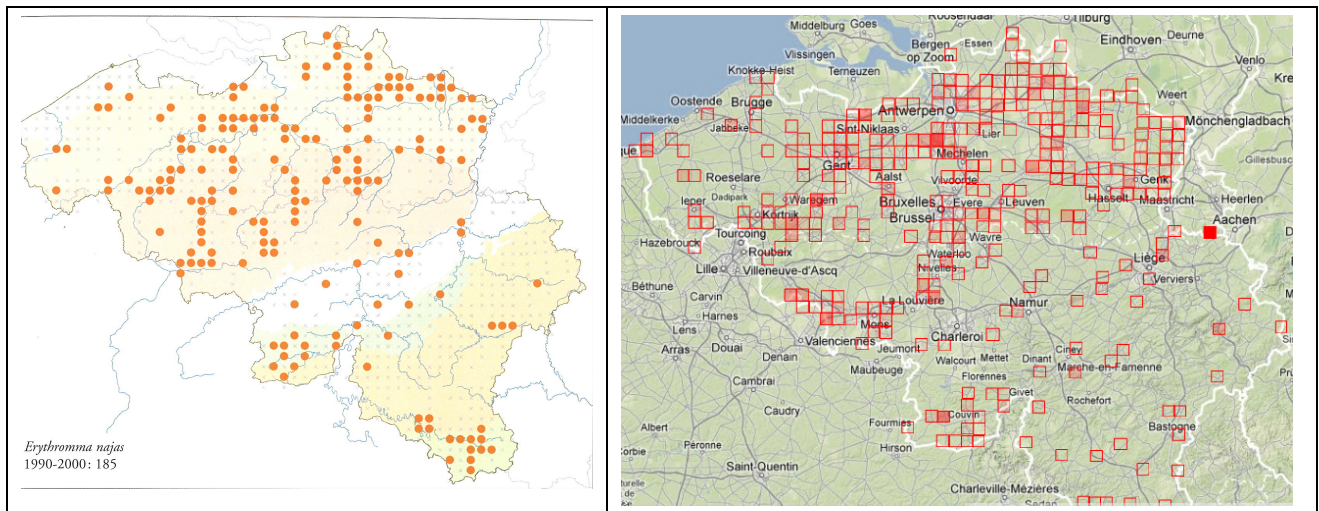
Figuur 12: Verspreiding lantaarntje 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)

Het lantaarntje is een van de meeste algemene odonata in België en komt voor in allerlei wateren, soms zelfs in brak water. De soort heeft een vrij goede tolerantie tegen watervervuiling, waardoor het voorkomen van de soort slechts weinig indicaties heeft over de biotoopkwaliteit.

Grote roodoogjuffer (*Erythromma najas*)

Rode Lijst: Momenteel niet bedreigd

Voorkomen: vrij algemeen

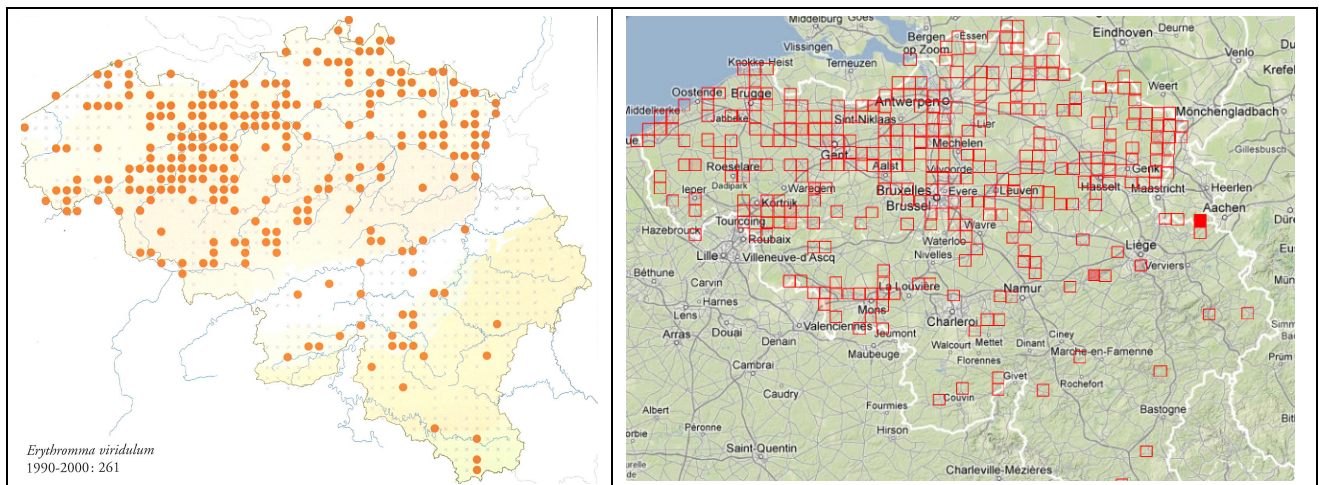
Figuur 13: Verspreiding grote roodoogjuffer 1990-2000 (links) en 2000- heden (rechts; www.waarnemingen.be)

Vooral in het westen van Vlaanderen is de soort iets minder courant en beperkt tot de valleigebeden en de kuststreek. In de Scheldemeersen is er wellicht een vrij omvangrijke populatie aanwezig (cfr. waarnemingen 2008).

Kleine roodoogjuffer (*Erythromma viridulum*)

Rode Lijst: Momenteel niet bedreigd

Voorkomen: algemeen

Figuur 14: Verspreiding kleine roodoogjuffer 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)

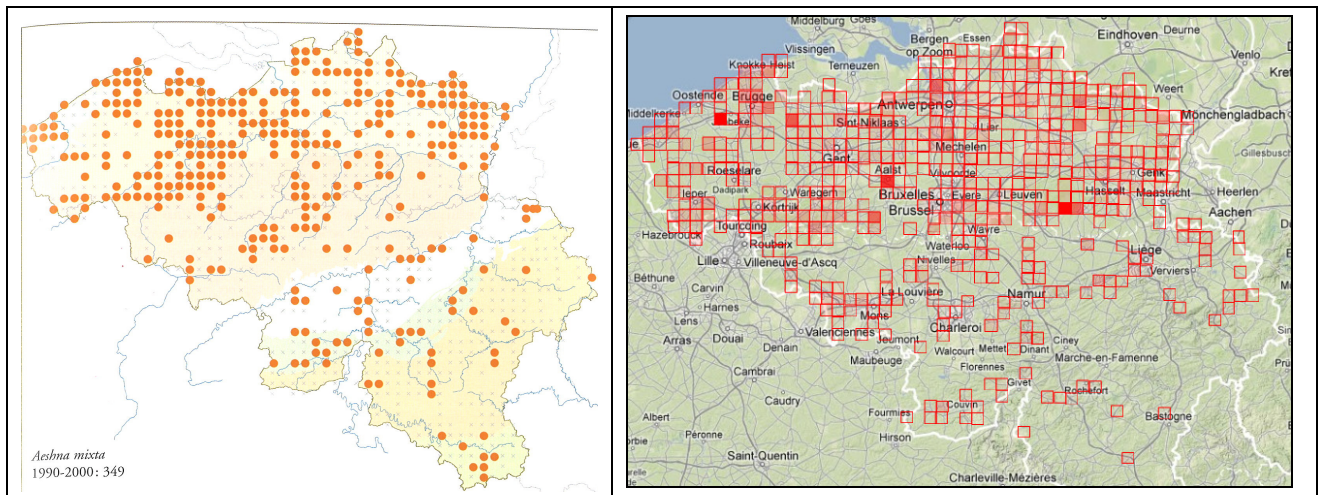
De soort is vrij algemeen in Vlaanderen, het westen van Vlaanderen ken een meer versnipperde verpreiding. Ook van de kleine roodoogjuffer is er in de Scheldemeersen een vrij mooie populatie aanwezig (cfr. waarnemingen 2008).

5.3.3.2 Anisoptera (Echte Libellen)

Paardenbijter (*Aeshna mixta*)

Rode Lijst: Momenteel niet bedreigd

Voorkomen: algemeen

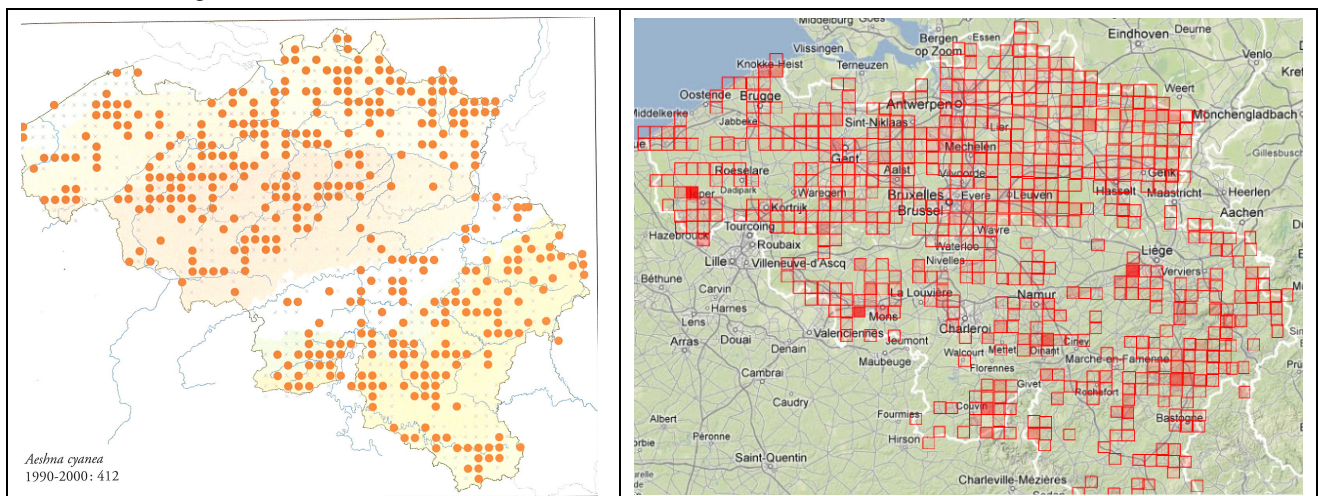
Figuur 15: Verspreiding paardenbijter 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)

De paardenbijter is een zeer algemene soort, die ondanks slechts in zeer beperkte aantallen waargenomen werd in de Scheldemeersen. De aantallen van deze soort zijn meestal het hoogst in de nazomer, terwijl de nadruk van de inventarisatieperiode iets vroeger viel. Deze hogere aantallen hebben evenwel wellicht betrekking op migratie, waardoor ze van minder belang zijn voor de lokale situatie in de Scheldemeersen.

Blauwe glazenmaker (*Aeshna cyanea*)

Rode Lijst: Momenteel niet bedreigd

Voorkomen: algemeen

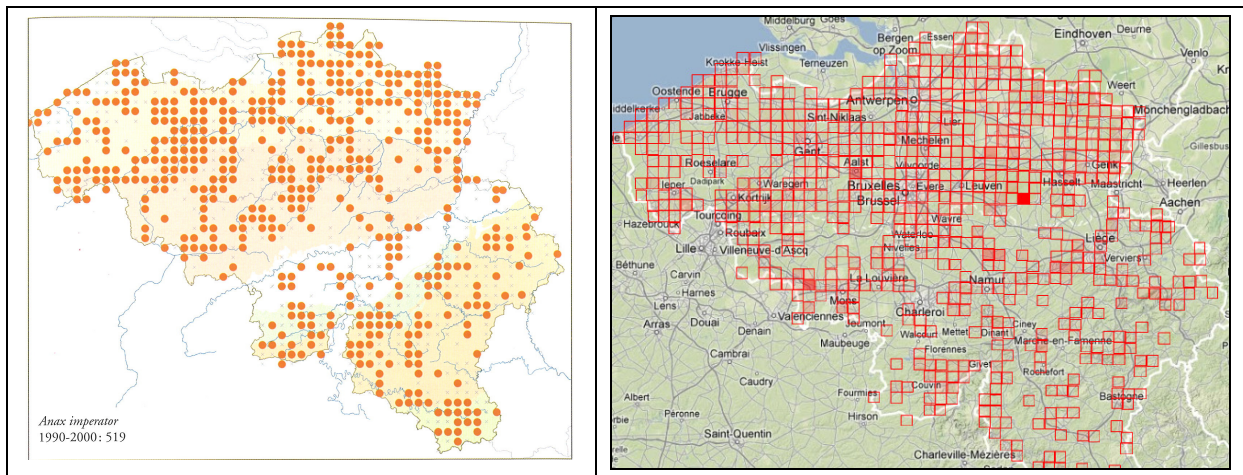
Figuur 16: Verspreiding blauwe glazenmaker 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)

De blauwe glazenmaker werd in lagere aantallen waargenomen, met vrij gelijkaardige aantallen in 2008 en 2012. De soort is algemeen in Vlaanderen, een vrij gelijkaardig beeld in de verspreiding is te zien bij het vergelijken van bovenstaande verspreidingskaarten.

Grote keizerlibel (*Anax imperator*)

Rode Lijst: Momenteel niet bedreigd

Voorkomen: algemeen

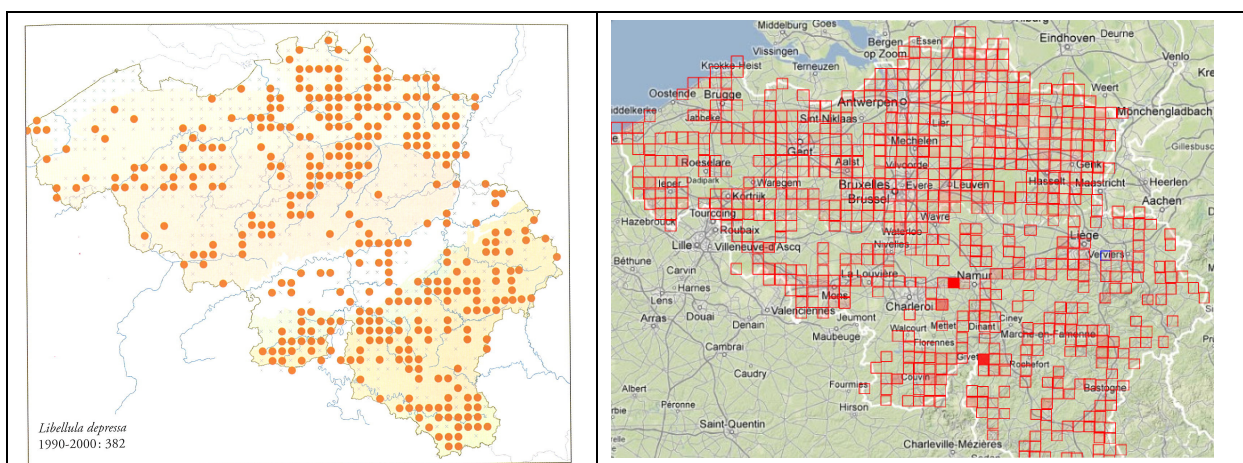
Figuur 17: Verspreiding grote keizerlibel 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)

De grote keizerlibel is vrijwel de algemeenste vertegenwoordiger onder de grotere libellen en komt zo goed als gebiedsdekkend voor in Vlaanderen.

Platbuik (Libellula depressa)

Rode Lijst: Momenteel niet bedreigd

Voorkomen: algemeen

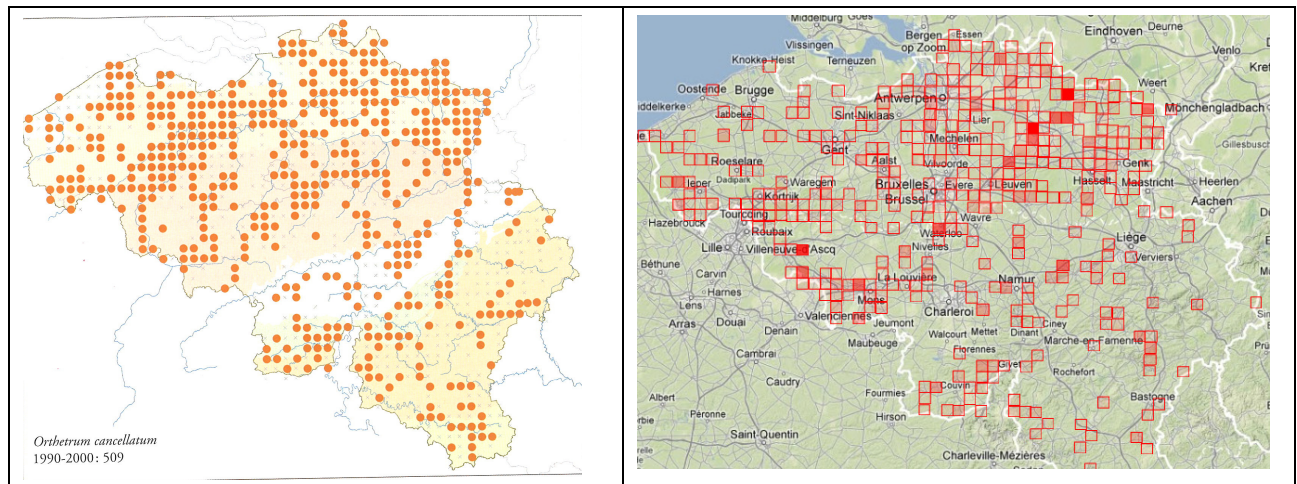
Figuur 18: Verspreiding platbuik 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)

Hoewel de soort als algemeen aanzien kan worden, zijn de aantallen hoger in oostelijke Vlaanderen. De recente gegevens laten een meer aaneengesloten verspreidingsgebied zien dan in de periode voor 2000. Het aantal waargenomen individuen in de Scheldemeersen is vrij laag.

Gewone oeverlibel (Orthetrum cancellatum)

Rode Lijst: Momenteel niet bedreigd

Voorkomen: algemeen

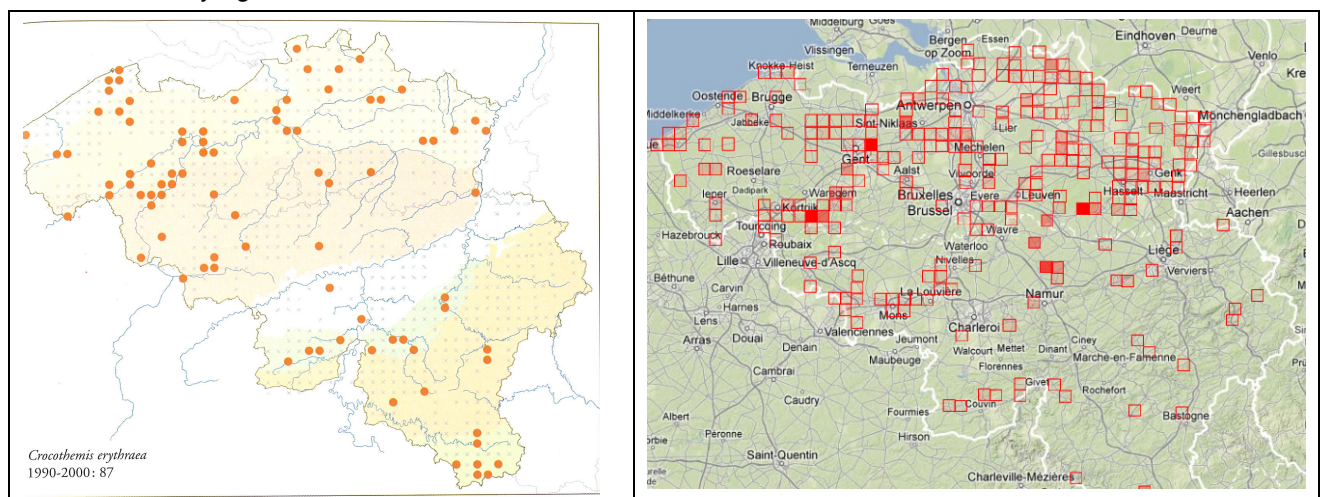
Figuur 19: Verspreiding gewone oeverlibel 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)

De gewone oeverlibel is in Westelijk Vlaanderen iets algemener dan de platbuik. Het verspreidingsgebied blijft op basis van bovenstaande verspreidingskaartjes vrijwel gelijk tussen de beide beschouwde periodes.

Vuurlibel (*Crocothemis erythraea*)

Rode Lijst: Momenteel niet bedreigd

Voorkomen: vrij algemeen

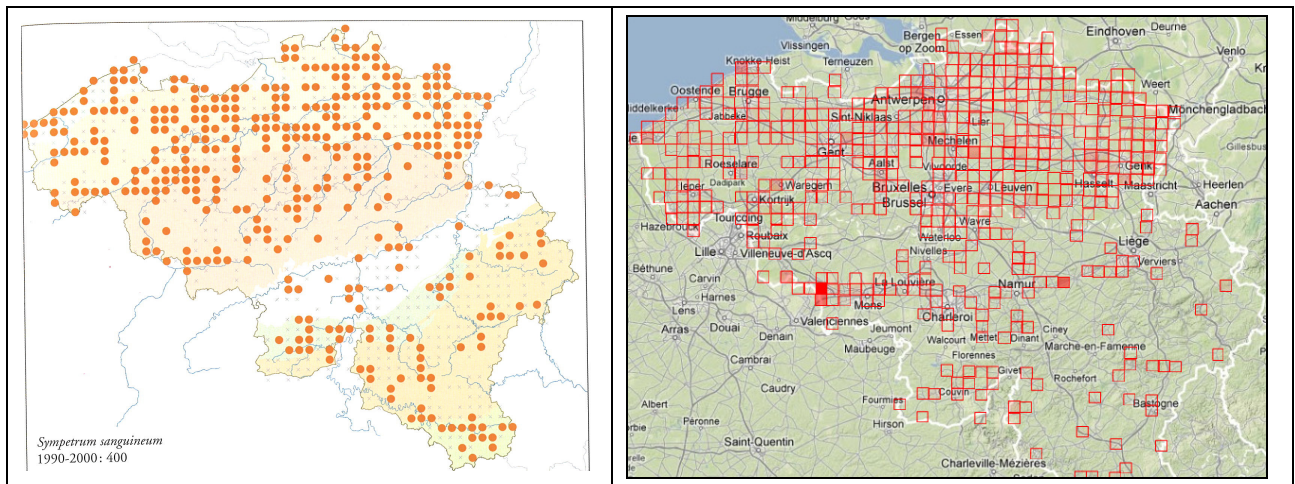
Figuur 20: Verspreiding vuurlibel 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)

De vuurlibel is een zuidelijke libellensoort, die vrij snel naar het noorden opruikt. De soort is intussen vrij algemeen en wordt snel steeds algemener. De soort stelt slechts weinig eisen aan zijn biotoop en kan voorkomen in allerlei stilstaande, zonnige wateren: plassen, poelen, sloten alsook vennen. De soort komt zowel voor langs kale als begroeide plassen. De zuidelijke herkomst van de soort uit zich in een voorkeur voor warme, zeer zonnige plassen. In het studiegebied werden in 2012 4 exemplaren waargenomen, evenwel duidelijk lager dan in 2008. Gezien de voorkeur van de soort voor warm weer, wellicht gelinkt aan de weersomstandigheden.

Bloedrode heidelibel (*Sympetrum sanguineum*)

Rode Lijst: Momenteel niet bedreigd

Voorkomen: algemeen

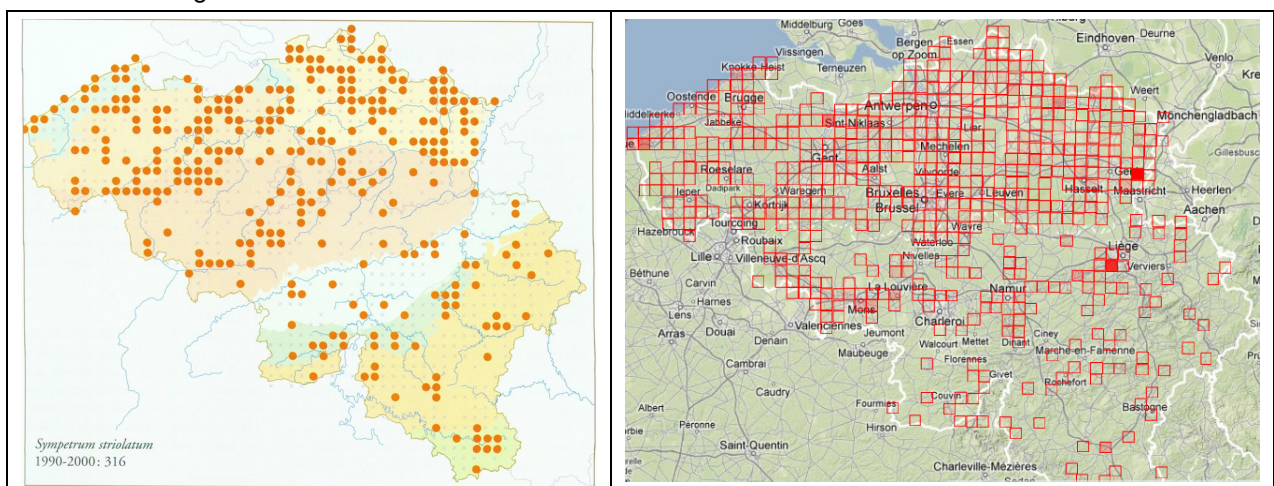

Figuur 21: Verspreiding bloedrode heidelibel (www.waarnemingen.be) 2000-heden

Bruinrode heidelibel (*Sympetrum striolatum*)

Rode Lijst: Momenteel niet bedreigd

Voorkomen: algemeen

Figuur 22: Verspreiding bruinrode heidelibel 1990-2000 (links) en 2000-heden (rechts; www.waarnemingen.be)

De bruinrode heidelibel is een algemene soort in Vlaanderen en ook recent blijft de verspreidingsgraad hoog. Enkele in westelijk-vlaanderen is de verspreiding minder aaneengesloten. In de Scheldemeersen werden in 2008 enkele exemplaren aangetroffen, in 2012 was dit niet meer het geval.

5.3.4 BESLUIT LIBELLEN

Wanneer we de evolutie tussen T-1 en T+2 beschouwen zien we dat geen nieuwe doelsoorten het gebied gekoloniseerd hebben. De aanwezige doelsoorten uit 2008, voor de inrichtingswerken, zijn voor het grootste deel nog aanwezig. Van een aantal soorten waren er in 2012 geen waarnemingen, mogelijk kan dit gelinkt worden aan de slechtere weersomstandigheden in 2012. Zeer waarschijnlijk blijven de populaties libellen status-quo; de lagere aantallen kunnen actueel niet toegewezen worden als zijnde gevolg van de natuurinrichtingswerkzaamheden, gezien de weersomstandigheden een bepalende rol gespeeld zullen hebben tijdens de inventarisaties. Maar evenzeer leiden de gegevens er niet toe te besluiten dat er een vooruitgang zou te noteren zijn.

Van de doelsoorten van het NI-project zijn volgende soorten aanwezig:

- Avelgem: azuurwaterjuffer, variabele waterjuffer, grote roodoogjuffer, vuurjuffer (enkel 2008), platbuik (nieuw 2012), vuurlibel (enkel 2008) en houtpantserjuffer.
- Kerkhove: azuurwaterjuffer (nieuw 2012) en grote roodoogjuffer (nieuw 2012)
- Waarmaarde: azuurwaterjuffer, grote roodoogjuffer, kanaaljuffer (enkel 2008)

Doelsoorten zoals Metaalglanslibel, Gewone pantserjuffer, Plasrombout, Bruine glazenmaker of Smaragdlibel zijn vrij zeldzaam in het westelijke deel van Vlaanderen. Ook indien kolonisatie mogelijk zou zijn t.g.v. voldoende verbeterde biotoompomstandigheden kan dit sowieso geruime tijd in beslag nemen bij gebrek aan nabije bronpopulaties. De smaragdlibel werd in 2011 wel eenmalig waargenomen nabij transect AV1 (www.waarnemingen.be). Een echt zwervende soort zoals de geelvlakheidlibel kunnen op verschillende plaatsen opduiken en werd ook reeds in de omgeving van de Scheldemeersen gezien. Evenwel komt de soort er actueel geen populatie voor van de soort.

Een nieuwe soort in 2012 voor de volledige Scheldemeersen (geïnventariseerde zones) is de gaffelwaterjuffer. Dit is geen doelsoort van het NI-project, de soort is een zuidelijke soort die langzaam vanuit Frankrijk naar het noorden oprukt. De toename van de soort begon rond 2007-2008 en de soort is pas in recente jaren verder toegenomen. De soort heeft een voorkeur voor vrij kwalitatief stilstaand water met rijke onderwatervegetatie zoals hoornblad of vederkruid.

Te Avelgem is de platbuik als nieuwe soort vastgesteld in 2012. Te Kerkhove zijn azuurwaterjuffer en grote roodoogjuffer nieuwe soorten. Te Waarmaarde werd de kanaaljuffer niet meer vastgesteld in 2012. De soorten die nieuw zijn in bepaalde deelgebieden betreffen vnl. algemene tot vrij algemene soorten. De grote roodoogjuffer heeft een voorkeur voor plassen met uitgebreide watervegetatie en bijgevolg vrij kwalitatieve wateren.

De natuurinrichtingswerken hadden voornamelijk betrekking op de verbetering van aquatische habitats en de omliggende biotopen. Ten gevolge van deze ingrepen lijkt een positief resultaat voor de libellenfauna te verwachten. In de eerste jaren na inrichtingswerkzaamheden kan een effect zich voornamelijk laten gevoelen door het voorkomen van een aantal pioniers of zwervende soorten. De weersomstandigheden waren in 2012 evenwel niet ideaal om veel pionierssorten de kans te geven, alsook om deze tijdens de waarnemingsrondes vast te stellen.

Gezien de ontwikkelingscyclus van verschillende (grotere) odonata meerdere jaren in beslag neemt, kan het dan ook geruime tijd duren vooraleer eventuele positieve effecten duidelijk zichtbaar worden in de diversiteit of de aantallen volwassen libellen die aangetroffen worden.

Uit het huidig voorkomen van de libellenfauna is het evenwel zeer moeilijk om een eventuele verbetering van de lokale milieu- en biotoopkwaliteit te besluiten. Verder opvolging zal meer duidelijkheid dienen te brengen.

Maar niettemin kent de Scheldemeersen in zijn totaliteit met 18 soorten odonata (over de twee monitoringsjaren) actueel een behoorlijke soortendiversiteit. De soortendiversiteit is en blijft wel relatief laag in vergelijking met echt kwalitatieve libellengebieden.

DEEL 6 CONCLUSIES

6.1 VEGETATIE

De genomen natuurinrichtingsmaatregelen bieden nieuwe perspectieven voor de vegetatie in de West-Vlaamse Scheldemeersen. Meerdere bijzondere plantensoorten doken op, de biodiversiteit nam aanzienlijk toe (meer dan 55% van de soorten zijn nieuw wanneer vergeleken met de situatie in 2009) en vegetaties konden vaak in positieve zin evolueren. Evenwel dient het succes van de inrichtingsmaatregelen (en het erop volgende beheer) alvast getoetst te worden aan het vooropgestelde natuurstreefbeeld per perceel. Op een aantal percelen wordt het vooropgestelde of het in tweede instantie bijgestelde natuurstreefbeeld gehaald of bijna gehaald. Echter op de meeste percelen is er enerzijds nog werk aan de winkel (zeker naar beheer toe) of kan anderzijds het streefbeeld best andermaal worden bijgesteld. Er kunnen in globa volgende suggesties gedaan worden:

- Zilverschoongrasland: het Bidetion overheerst in de percelen waar zilverschoongrasland werd vooropgesteld. Op meerdere van deze percelen is een Potentillion wellicht niet te verwachten, toch niet op korte termijn. Elders -op percelen met een ander streefbeeld- duikt het Potentillion dan weer stelselmatig op of is het kennelijk aan het ontwikkelen. Er is dus als het ware een 'verschuiving'. Een aanpassing van het streefbeeld in die zin dringt zich op.
- Dottergrasland: op enkele typerende Calthion-vegetaties na (vooral in de lage delen), bestaat de vegetatie in de opnamen vooral uit Lolio-Potentillion (meer bepaald 12BA01C - Ranunculo-Alopecuretum equisetetosum palustris). Ook de Ellenbergwaarden leunen gemiddeld nauwer aan bij de milieucondities voor Lolio-Potentillion dan voor Calthion palustris. Niettegenstaande voorlaatste vaak de hoofdbrok van de vegetatie uitmaakt, blijft het zinvol om Calthion palustris mee als streefbeeld op te nemen, ook al door de aanwezige mozaïekvegetaties. Hoe dan ook blijft dit streefbeeld enkel partieel haalbaar, en dit mits een consequent(er) beheer. Een aanpassing van het streefbeeld naar 'dottergrasland in mozaïek met zilverschoongrasland' is gewenst. In die optiek is een combinatie van maai- en graasbeheer aangewezen. Bij het maai-beheer dient meer aandacht besteed te worden aan de greppels/grachten (waar nu in praktijk een nulbeheer wordt toegepast).
- Veldgerstgrasland: men kan de ontwikkeling van dit type op een aantal plekken alvast erg geslaagd noemen. Andere percelen evolueren (mogelijks) nog naar dit type, al dan niet mits aanpassing van het beheer (eventueel onder streefbeeld mozaïek 'veldgerstgrasland + zilverschoongrasland'). Voor andere percelen (met name T AV 1,b,c,d,e) is de ontwikkeling eerder onzeker. Als beheermaatregel geldt dat begrazing vereist is (ook op percelen waar anno 2012 nulbeheer van toepassing was).
- Glanshavergrasland: het gaat concreet veeleer om een mix van types waaronder zowel Arrhenatherion als Lolio-Potentillion. Het aanpassen van het natuurstreefbeeld is afhankelijk van het beheer (optie maaien versus begrazen). Bij maai-beheer zou Arrhenatherion op termijn zich toch (beter) kunnen gaan ontplooiën en blijft het streefbeeld zoals het is.
- Zeggemoeras: het streefbeeld is niet erg realistisch gezien de ontwikkeling van rietmoeras ter plaatse op langere termijn waarschijnlijker is. Het beheer dient hierop pas op termijn afgestemd en dient op korte termijn vooral verbossing tegen te gaan.
- Rietland: het streefbeeld is bijna behaald en het voorziene beheer dient te worden toegepast.

Gezien de duidelijke toename in biodiversiteit en in aandeel doeltypes kunnen de genomen inrichtingsmaatregelen mits enige nuance zeker succesvol genoemd worden. Zo kent het (her)inrichten van de laantjes een groot succes. Succes in verband met afplaggen van de toplaag van percelen is niettemin erg locatiespecifiek en natuurstreefbeelden blijken daar vaak aan een 'update' onderhevig. Ook de herinrichting van oevers bleek succesvol: tal van bijzondere soorten bleken plots weer op te duiken, zij het (vooralsnog) vaak in bescheiden mate. Hoewel mag gesteld worden dat de inrichtingsmaatregelen op botanisch vlak hun vruchten afwerpen, is de abiotiek niet steeds ideaal, tenminste in de context van de doelstellingen (cf. Ellenbergwaarden, evoluties). Wanneer men de evoluties in de vegetatie beschouwt dan valt op dat vaak verruiging en verbossing dreigen. Het beheer op zich is dan ook een cruciaal aandachtspunt. Al te vaak is het beheer na inrichting suboptimaal of in sommige gevallen zelfs geheel ongeschikt voor het bereiken van de bijgepaste doelstellingen. In het

algemeen werden de inrichtingsmaatregelen wel goed geconcipeerd en uitgevoerd al kreeg kennelijk de link met het beheer voorafgaandelijk onvoldoende attentie. Daardoor werd de inrichting in bepaalde gevallen eerder problematisch voor het beheer. De schaal waarop de natuurinrichtingsmaatregelen genomen werden verdient in dit verband de nodige aandacht: op korte afstanden werd soms aanzienlijk microreliëf gecreëerd waardoor, naar beheer toe, het niet nadien meer evident blijkt hierop nog gevat in te spelen. Een (aan)gepast beheer dient zich nu in alle geval veeleer toe te spitsen op begrazing (en verfijning hiervan, naar graasperiode, -intensiteit alsook naar soorten/rassen toe incl. potenties voor browsers), veeleer dan op nulbeheer of louter maaibeheer.

6.2 AVIFAUNA

De focus van de monitoring van de avifauna ligt op de broedvogels in het gebied. Daarnaast worden de aantallen overwinterende- en trekvogels opgevolgd. De inventarisatie van de broedvogels werd uitgevoerd door de Vlaamse Landmaatschappij. Voor de 3 deelgebieden (Avelgem, Kerkhove en Waarmaarde) waren gegevens ter beschikking. In dit rapport werden de gegevens verwerkt van twee broedseizoenen nl. 2008 (T-1) en 2012 (T+2).

Wanneer we de broedvogelgegevens van 2012 vergelijken met deze van 2008 is er een duidelijke positieve evolutie. De aantallen van de meeste soorten stijgen. De dodaars en fuut verwijnen als broedvogel uit de geïnventariseerde zones. Het verdwijnen van beide fuutachtigen is opvallend, hoewel er in principe geen negatieve effecten op zowel de waterkwaliteit als het voedselaanbod voor de soorten te verwachten zijn.

Ook ijsvogel en cetti's zanger gaan achteruit of verdwijnen. Voor deze laatste twee soorten is er mogelijk een link tussen de vorstgevoeligheid van deze soorten en de populatietrend in/rond de Scheldemeersen. De slobbeend kwam in 2012 ook niet meer tot broeden, een link met de natuurinrichtingswerken is hier wellicht niet te leggen. Mogelijk spelen hier natuurlijke variaties of evoluties op grotere schaal.

Hoewel er positieve evoluties zijn inzake het aantal broedgevallen bij een aantal soorten, is het totale soortenaantal t.o.v. de periode voor de monitoring niet noemenswaardig gestegen. Er zijn een aantal soorten verdwenen (waarvan de reden onduidelijk is), maar daarnaast zijn er een aantal nieuwe broedvogelsoorten zoals tureluur en kleine plevier die, net als de toename van het aantal soorten gerelateerd aan rietvegetaties, zeer waarschijnlijk een gevolg zijn van de natuurinrichtingswerkzaamheden.

Grotendeels betreft het ingeval van toename algemene tot zeer algemene soorten. In geval het gaat om schaarsere soorten of rode lijst soorten zijn de aantallen zeer laag (1 tot maximaal enkele broedparen) en is er niet onmiddellijk zicht op de uitbouw van een duurzame populatie.

Gelet op bovenstaande kan de evolutie sinds de natuurinrichtingswerken wel als positief gezien worden. Verder ontwikkeling van het gebied kunnen de diversiteit en aantallen verder doen stijgen.

Evenwel dient hier ook een kanttekening bij gemaakt worden. Er komen actueel slechts een klein aantal van de vermelde doelsoorten in het gebied voor. De soorten die in de geïnventariseerde gebieden voorkomen gaan er globaal wel op vooruit sinds de uitgevoerde werkzaamheden. Om een globale conclusie te kunnen trekken is monitoring over een langere periode noodzakelijk. 2 jaren met elkaar vergelijken naar avifauna toe kan t.g.v. toevalligheden of meteo-omstandigheden een vertekend beeld geven. Naar de toekomst toe is het in ieder geval belangrijk dat de monitoring steeds op eenzelfde wijze gebeurt.

Verschillende doelsoorten die in de visie van het projectuitvoeringsplan aangehaald werden, komen er actueel niet voor of enkel als trekvogel of overwinterende soort. De kans dat deze doelsoorten, vnl. deze van kwalitatieve weilanden, opnieuw in het gebied zullen voorkomen/tot broeden komen wordt t.g.v. de actueel uitgevoerde NI-maatregelen als zeer beperkt gezien. De maatregelen zijn hiervoor te beperkt qua schaalgrootte en de verschillende kwalitatieve percelen zijn nog te versnipperd om voor deze kwetsbare soorten voldoende kansen te bieden.

Uit de gegevens van de overwinterende/trekkende vogels is er geen conclusie te trekken over de functionaliteit van het NI-project. De gegevens zijn actueel onvolledig en niet volgens een standaardmethodiek verzameld.

6.3 LIBELLEN

De tweede faunagroep die in belangrijke mate opgevolgd wordt, betreft de libellen. Ook hier wordt een vergelijking gemaakt tussen T-1 en T+2 (2012 vs. 2008). De evolutie van de soortendiversiteit en de aantallen libellen wordt opgevolgd door het lopen van een aantal vaste transecten in de verschillende deelgebieden.

Wanneer we de evolutie tussen T-1 en T+2 beschouwen zien we dat geen nieuwe doelsoorten het gebied gekoloniseerd hebben. De aanwezige doelsoorten uit 2008, voor de inrichtingswerken, zijn voor het grootste deel nog aanwezig. Van een aantal soorten waren er in 2012 geen waarnemingen, mogelijk kan dit gelinkt worden aan de slechtere weersomstandigheden in 2012. Zeer waarschijnlijk blijven de populaties libellen status-quo; de lagere aantallen kunnen actueel niet toegewezen worden als zijnde gevolg van de natuurinrichtingswerkzaamheden, gezien de weersomstandigheden een bepalende rol gespeeld zullen hebben tijdens de inventarisaties. (Dit met uitzondering van de houtpantserjuffer ter hoogte van transect 2 te Waarmaarde. Hier is de achteruitgang wellicht te linken aan de uitgevoerde werkzaamheden. Er werden verschillende gedeeltes houtige opslag gekapt nabij dit transect.)

Maar verder leiden de gegevens er ook niet toe te besluiten dat er een vooruitgang zou te noteren zijn.

Van de doelsoorten van het NI-project zijn volgende soorten aanwezig:

- Avelgem: azuurwaterjuffer, variabele waterjuffer, grote roodoogjuffer, vuurjuffer (enkel 2008), platbuik (nieuw 2012), vuurlibel (enkel 2008) en houtpantserjuffer.
- Kerkhove: azuurwaterjuffer (nieuw 2012) en grote roodoogjuffer (nieuw 2012)
- Waarmaarde: azuurwaterjuffer, grote roodoogjuffer, kanaaljuffer (enkel 2008)

Doelsoorten zoals Metaalglanslibel, Gewone pantserjuffer, Plasrombout, Bruine glazenmaker of Smaragdlibel zijn vrij zeldzaam in het westelijke deel van Vlaanderen. Ook indien kolonisatie mogelijk zou zijn t.g.v. voldoende verbeterde biotoomstandigheden kan dit sowieso geruime tijd in beslag nemen bij gebrek aan nabije bronpopulaties die uitbreiding ondergaan. De smaragdlibel werd in 2011 wel eenmalig waargenomen nabij transect AV1 (www.waarnemingen.be). Een echt zwervende soort zoals de geelvlekheidlibel kunnen op verschillende plaatsen opduiken en werd ook reeds in de omgeving van de Scheldemeersen gezien. Evenwel komt de soort er actueel geen populatie voor van de soort. Ook de gewone pantserjuffer werd reeds een aantal maal waargenomen in de ruime omgeving van het gebied, waardoor ook de potentie tot kolonisatie bestaat.

Een nieuwe soort in 2012 voor de volledige Scheldemeersen (geïnventariseerde zones) is de gaffelwaterjuffer. Dit is geen doelsoort van het NI-project, de soort is een zuidelijke soort die langzaam vanuit Frankrijk naar het noorden oprukt. De toename van de soort begon rond 2007-2008 en de soort is pas in recente jaren verder toegenomen. De soort heeft een voorkeur voor vrij kwalitatief stilstaand water met rijke onderwatervegetatie zoals hoornblad of vederkruid.

Te Avelgem is de platbuik als nieuwe soort vastgesteld in 2012. Te Kerkhove zijn azuurwaterjuffer en grote roodoogjuffer nieuwe soorten. Te Waarmaarde werd de kanaaljuffer niet meer vastgesteld in 2012. De soorten die nieuw zijn in bepaalde deelgebieden betreffen vnl. algemene tot vrij algemene soorten. De grote roodoogjuffer heeft wel een voorkeur voor plassen met uitgebreide watervegetatie en bijgevolg vrij kwalitatieve wateren.

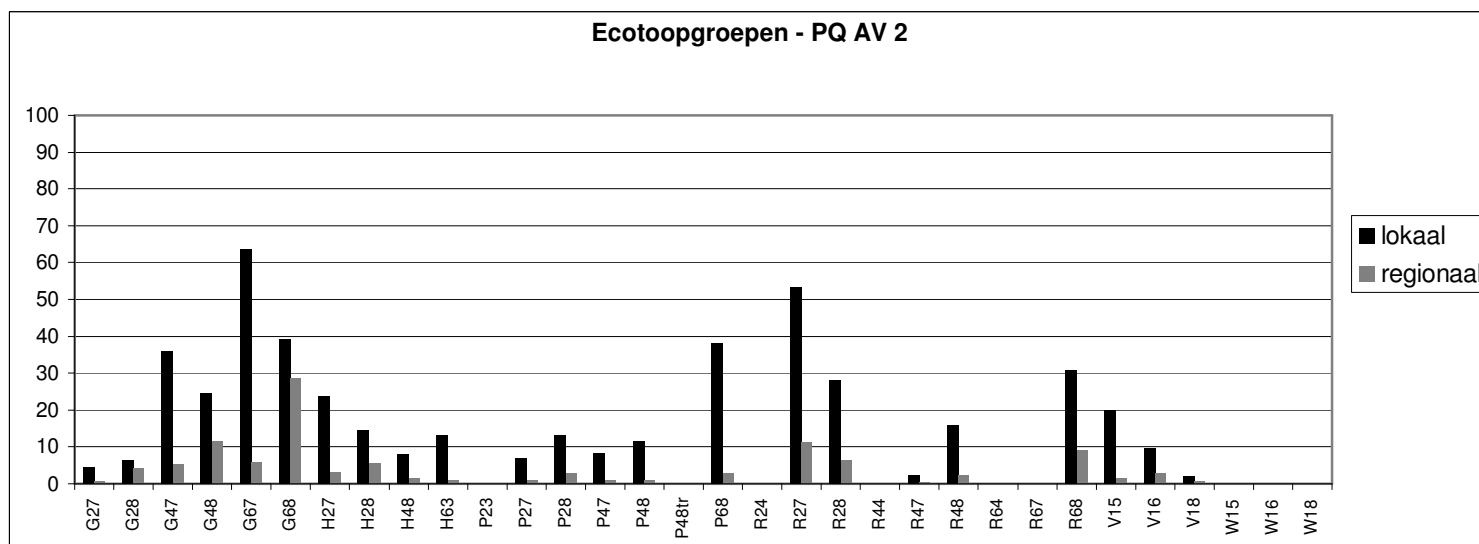
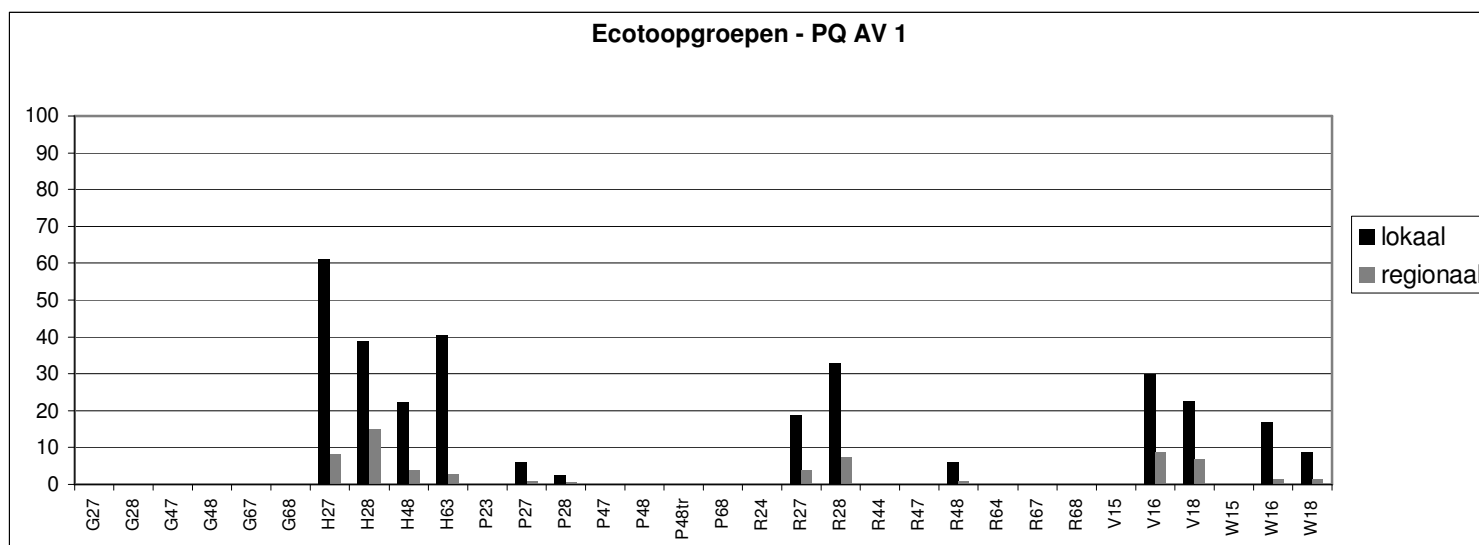
Maar uit het voorkomen van deze soorten is het sowieso zeer moeilijk om een eventuele verbetering van de lokale milieu- en biotoomkwaliteit te besluiten. Maar niettemin kent de Scheldemeersen in zijn totaliteit met 18 soorten odonata (over de twee monitoringsjaren) actueel een behoorlijke soortendiversiteit. De soortendiversiteit is en blijft wel relatief laag in vergelijking met echt kwalitatieve libellengebieden.

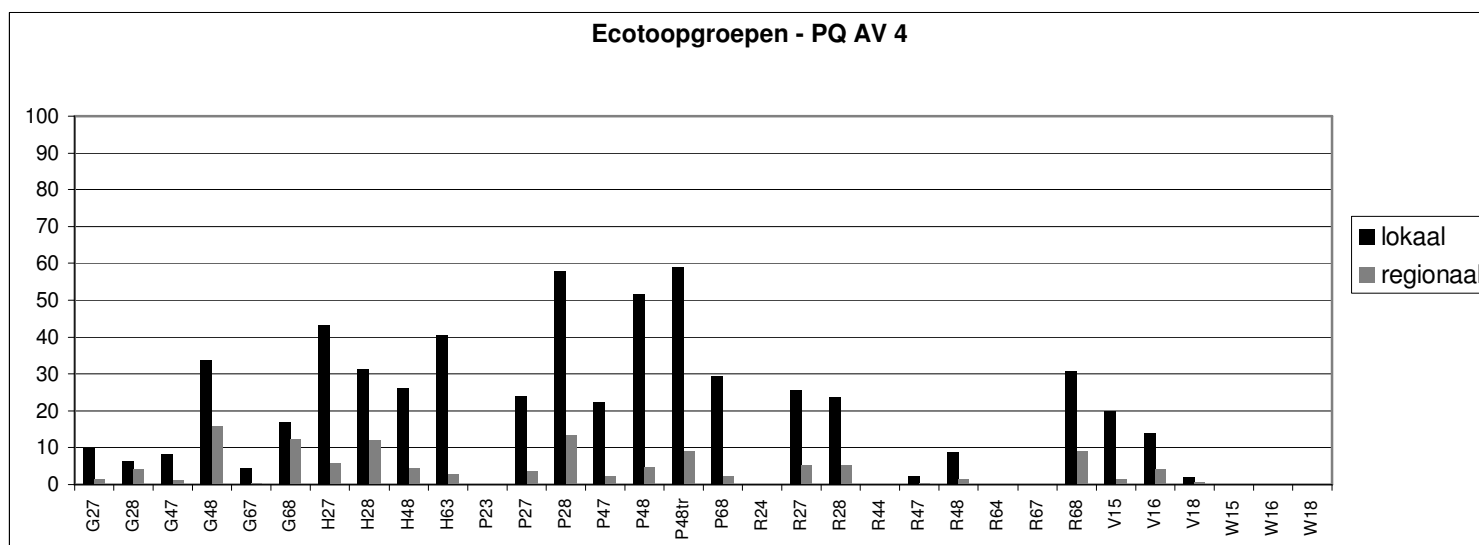
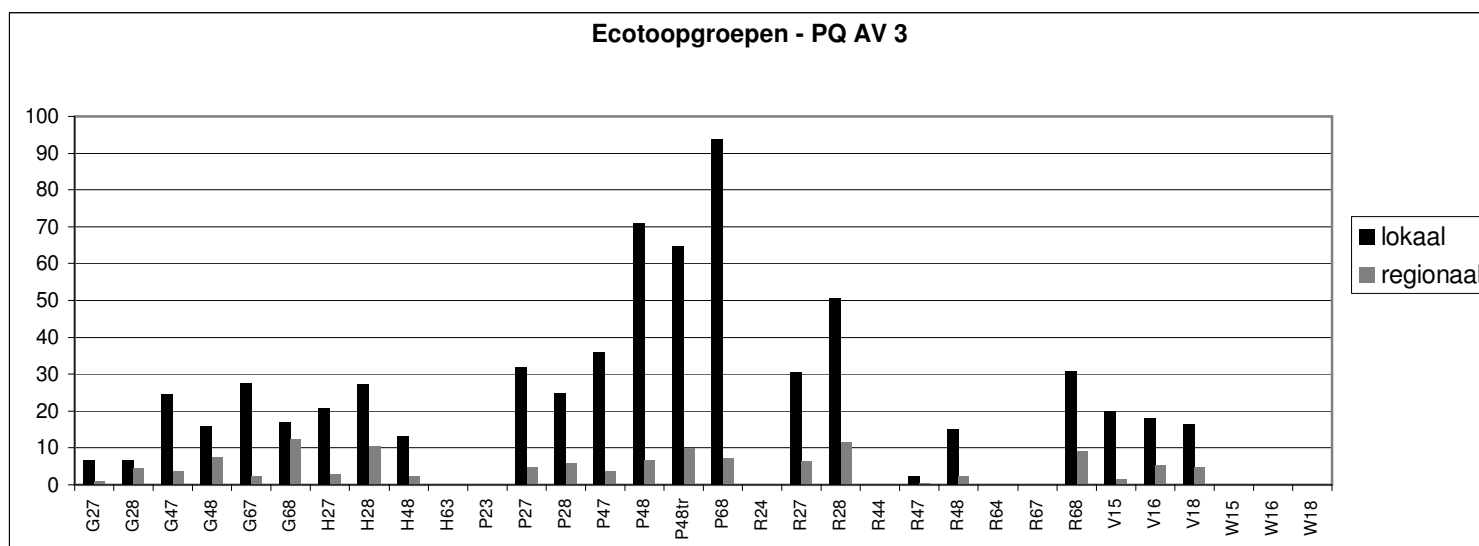
DEEL 7 BIJLAGEN

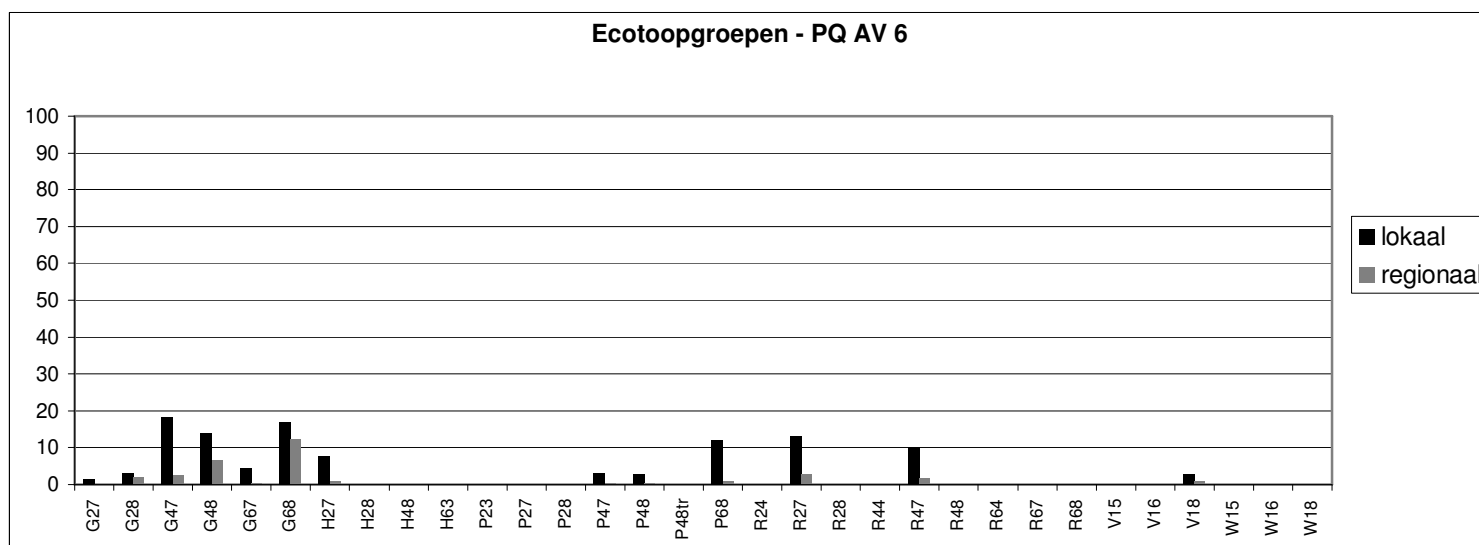
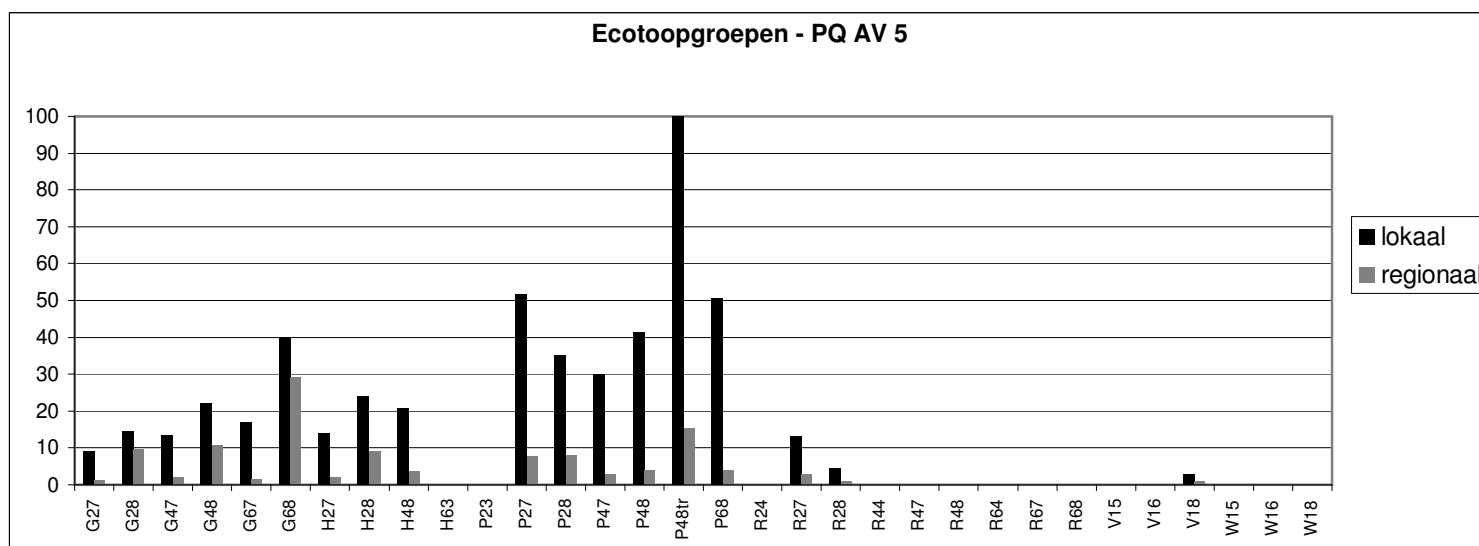
BIJLAGE 1: FOTO-ATLAS

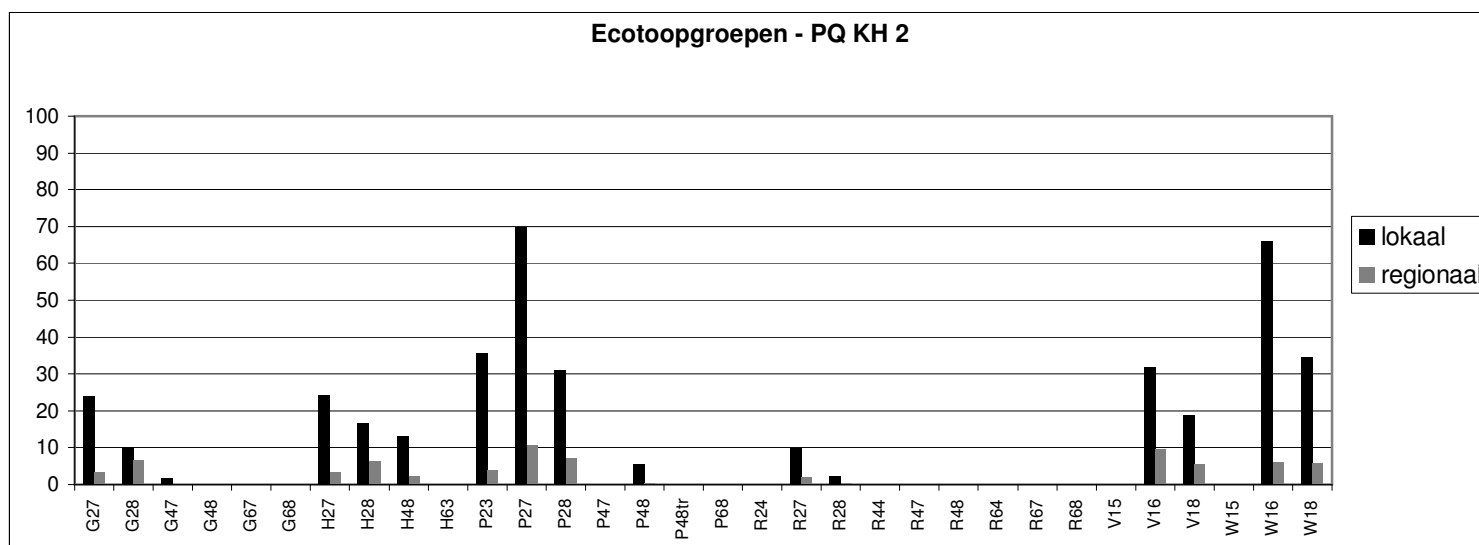
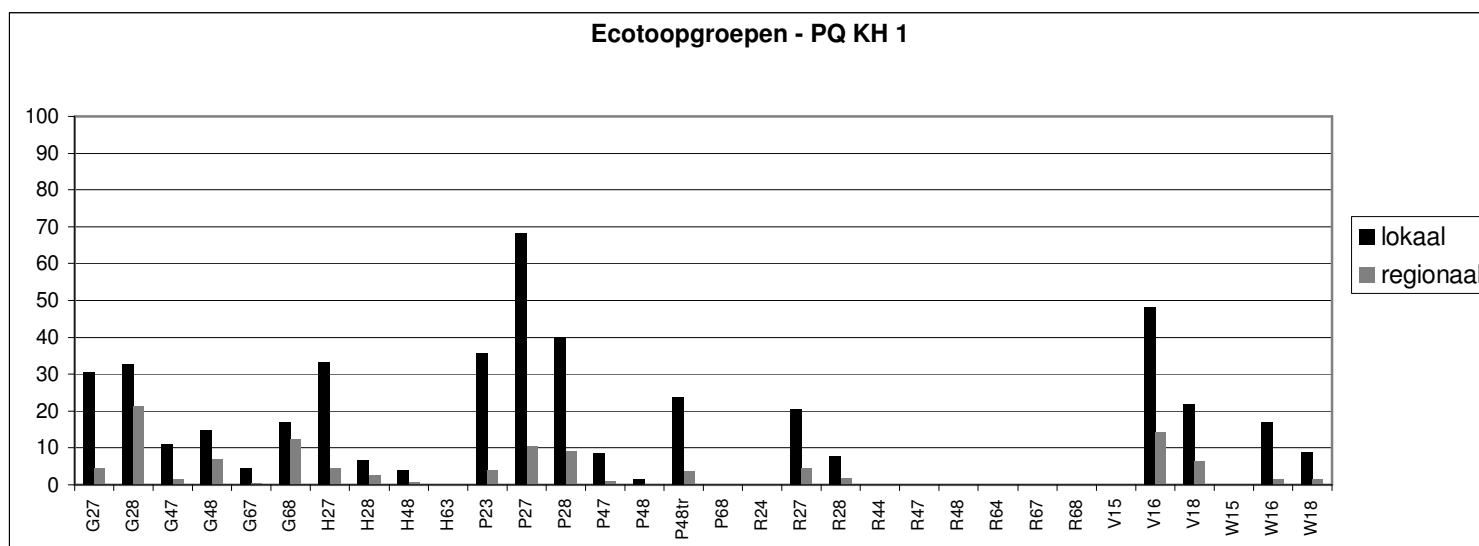

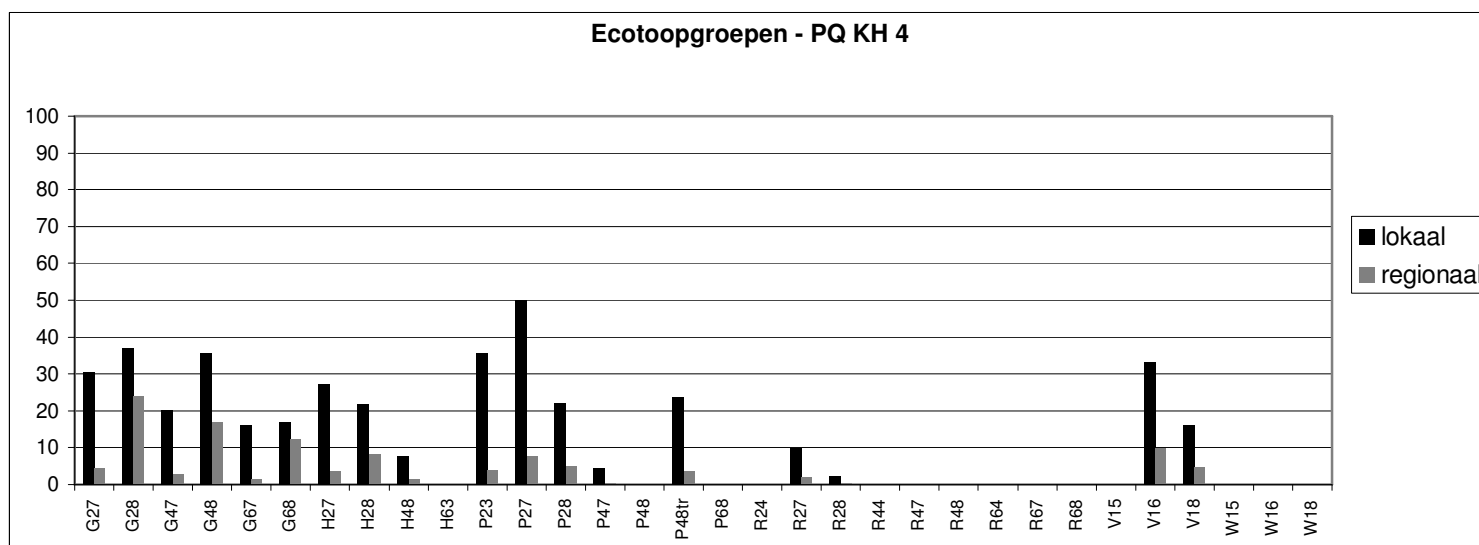
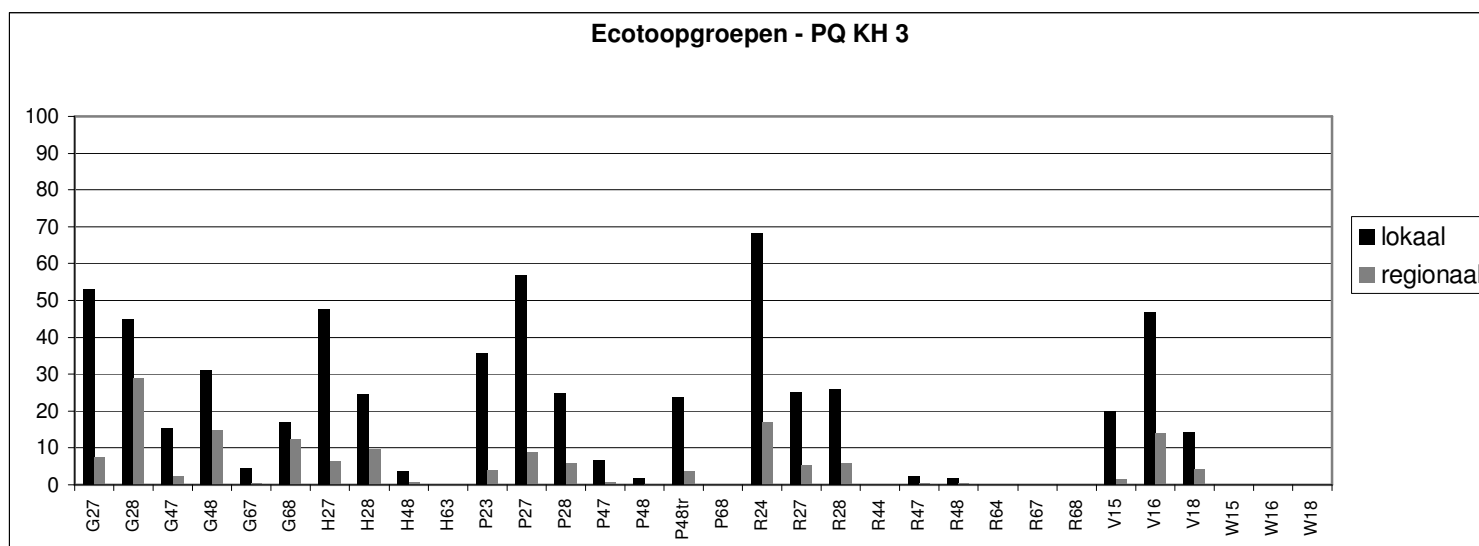
BIJLAGE 2: ONTWIKKELINGSGRAAD ECOTOPEN

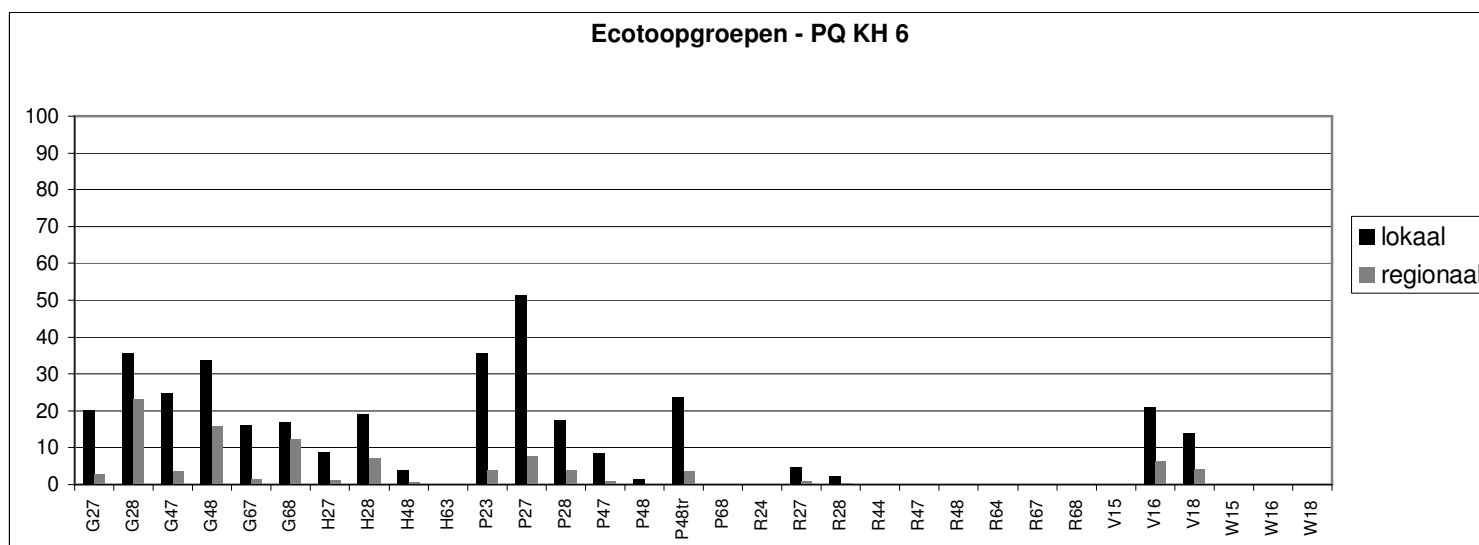
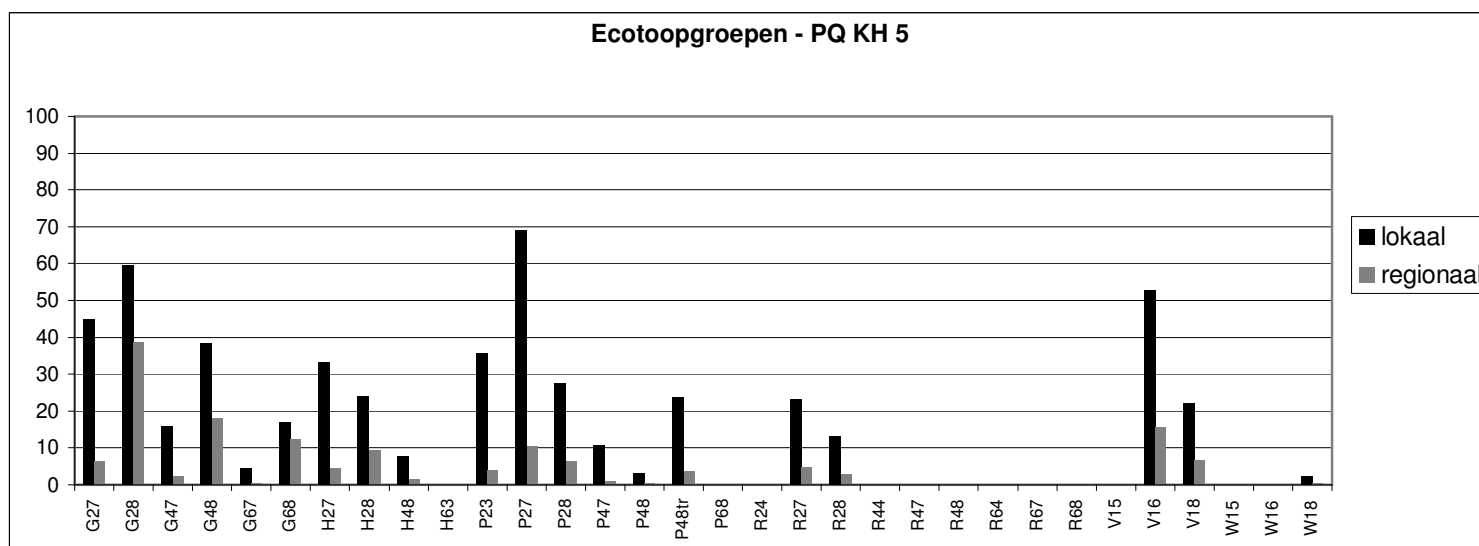

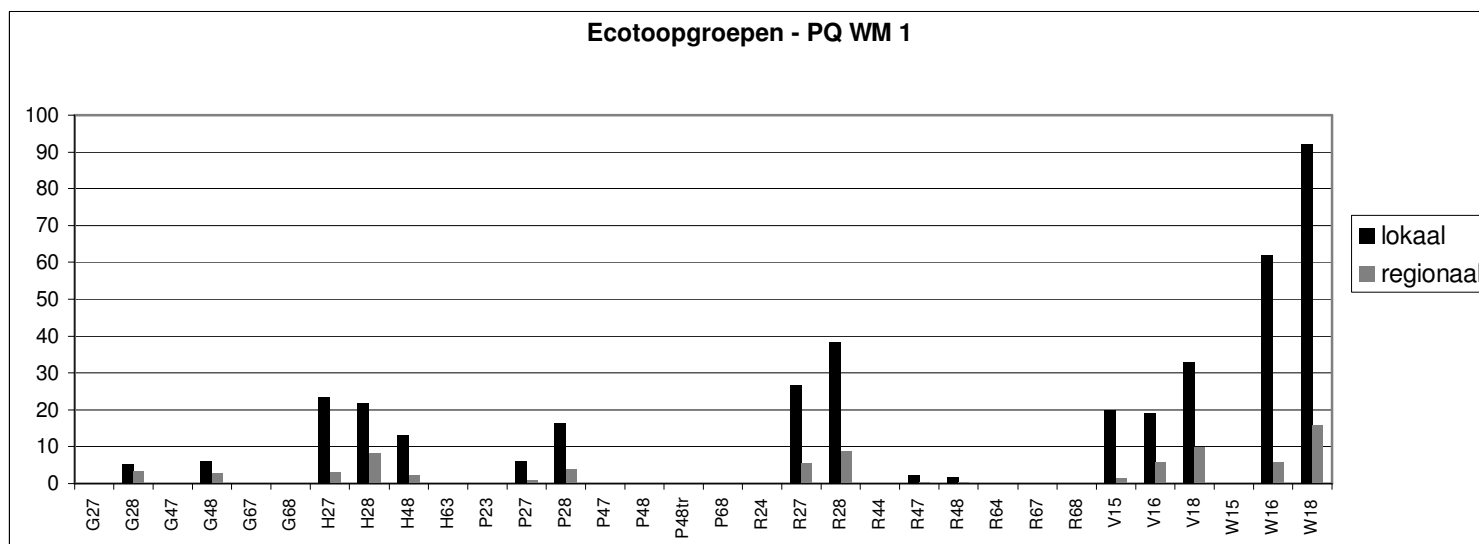
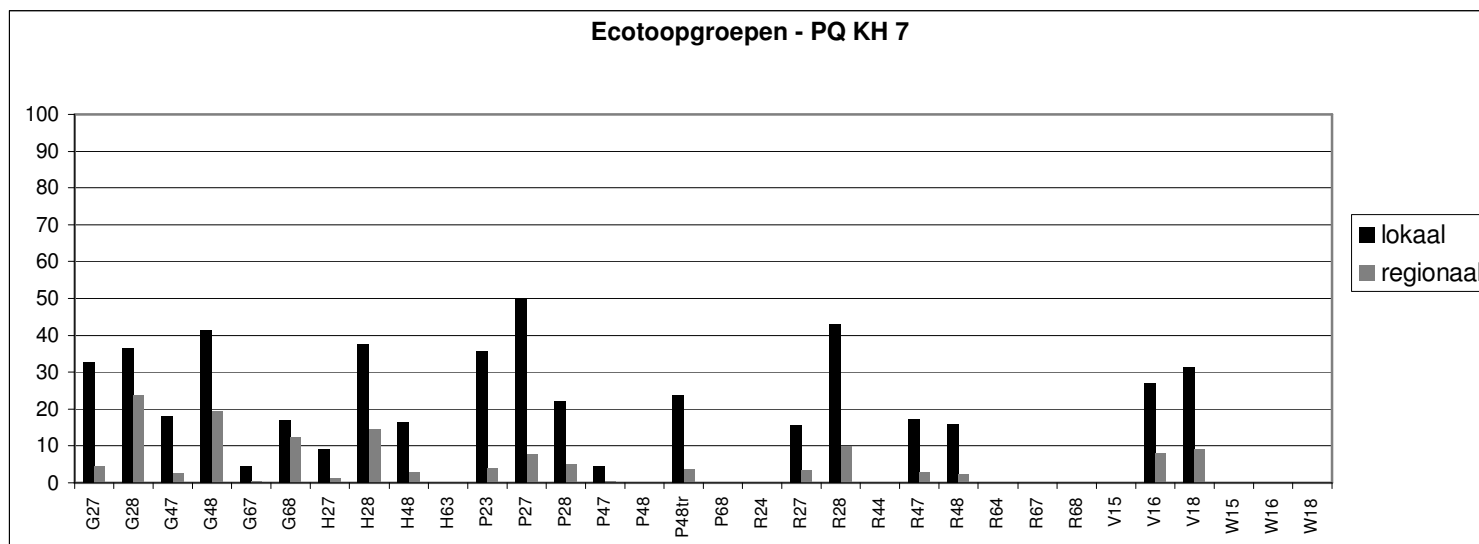

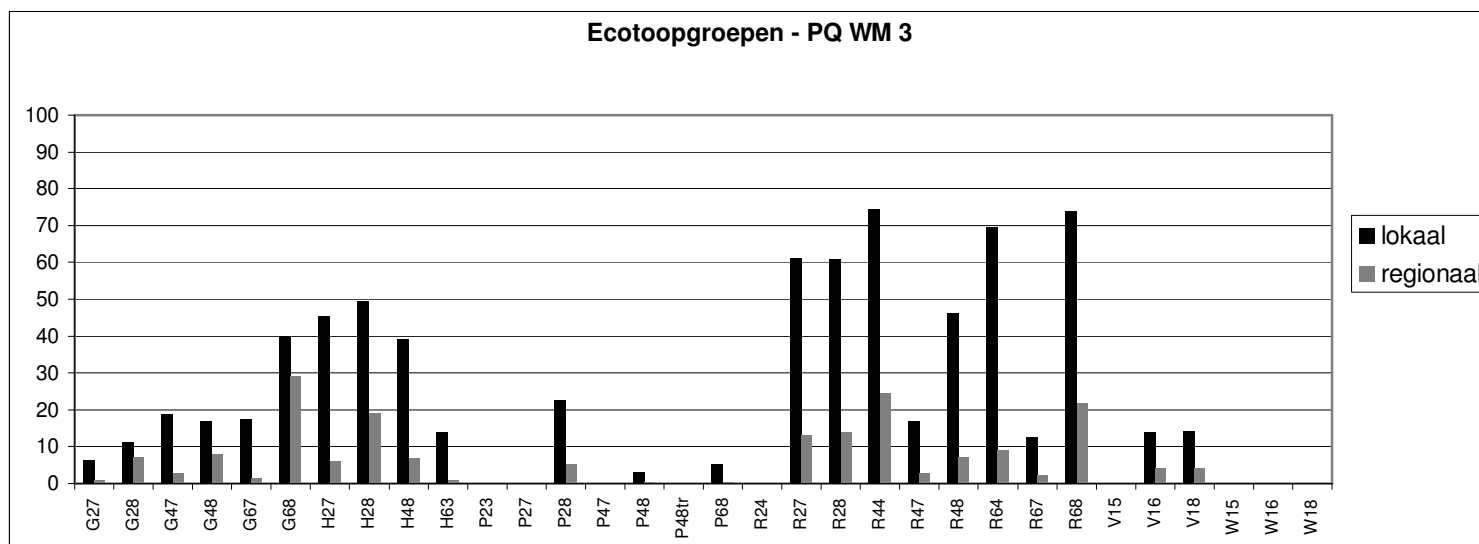
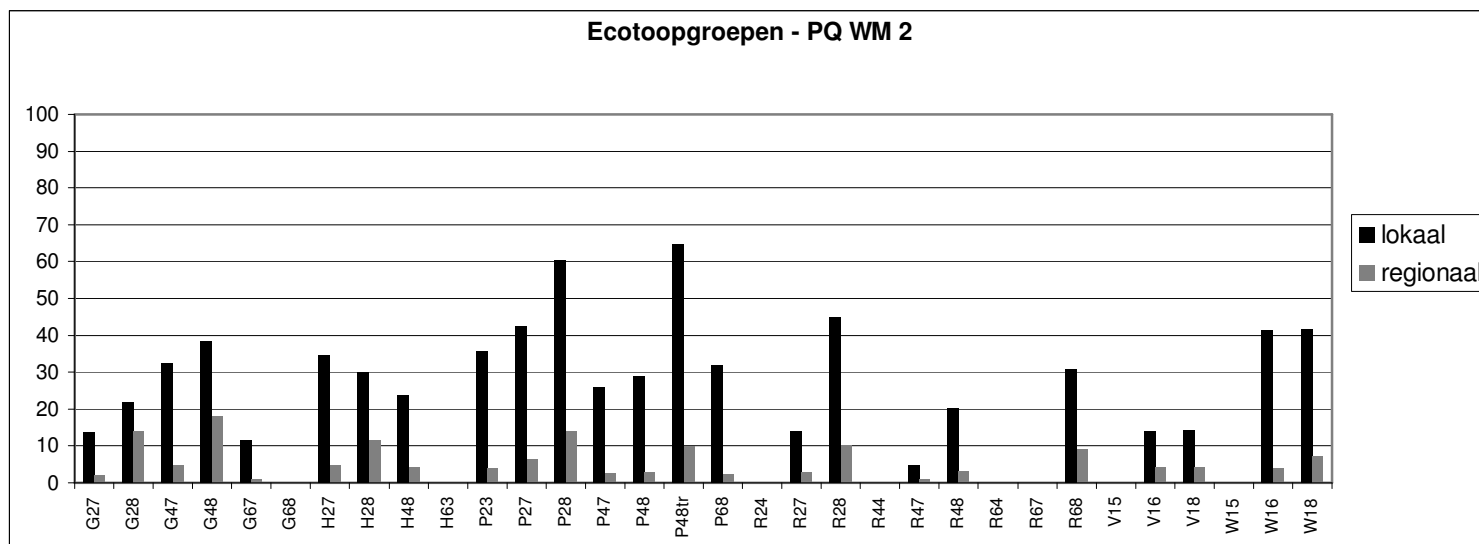

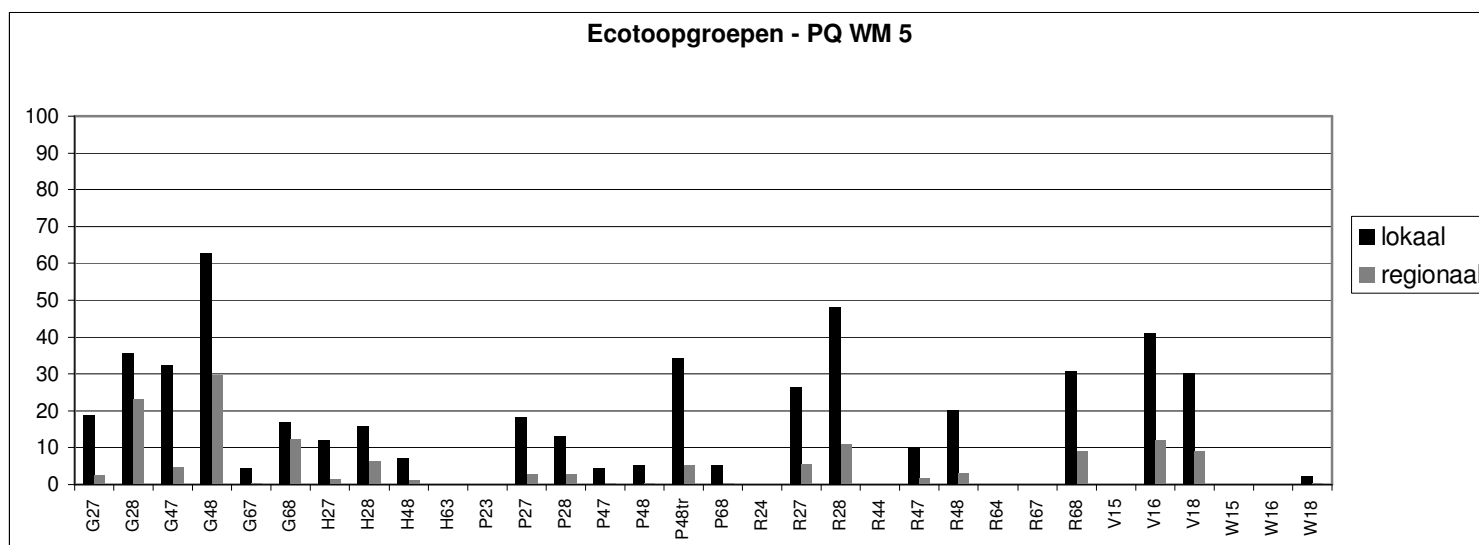
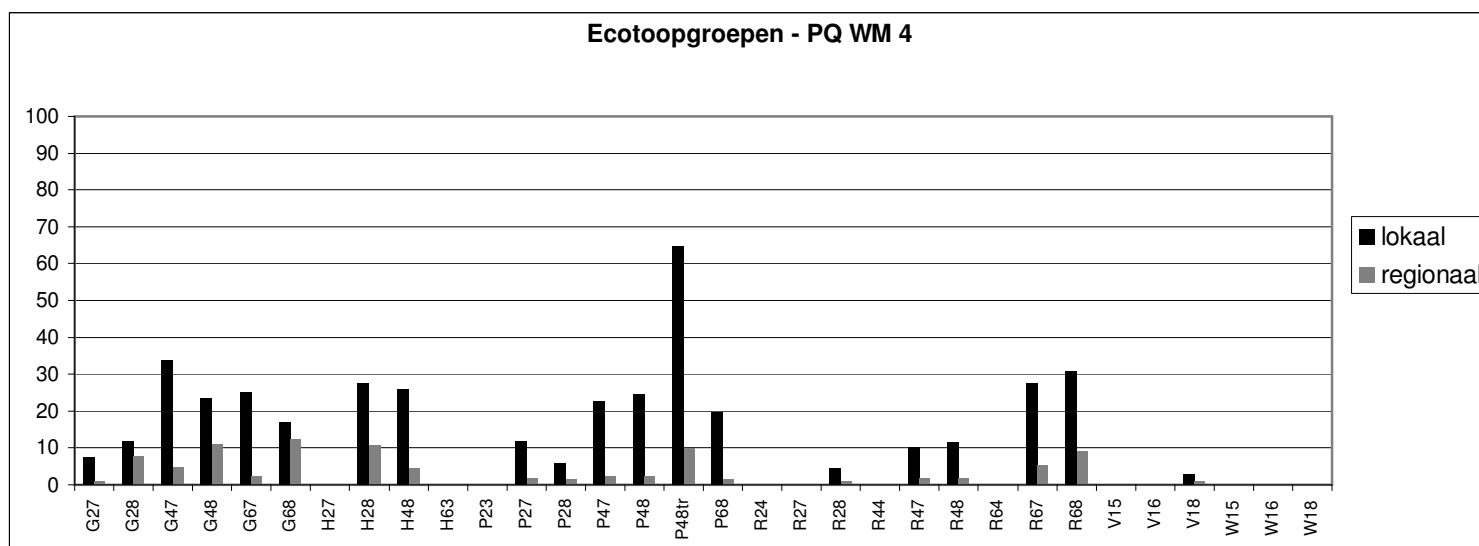

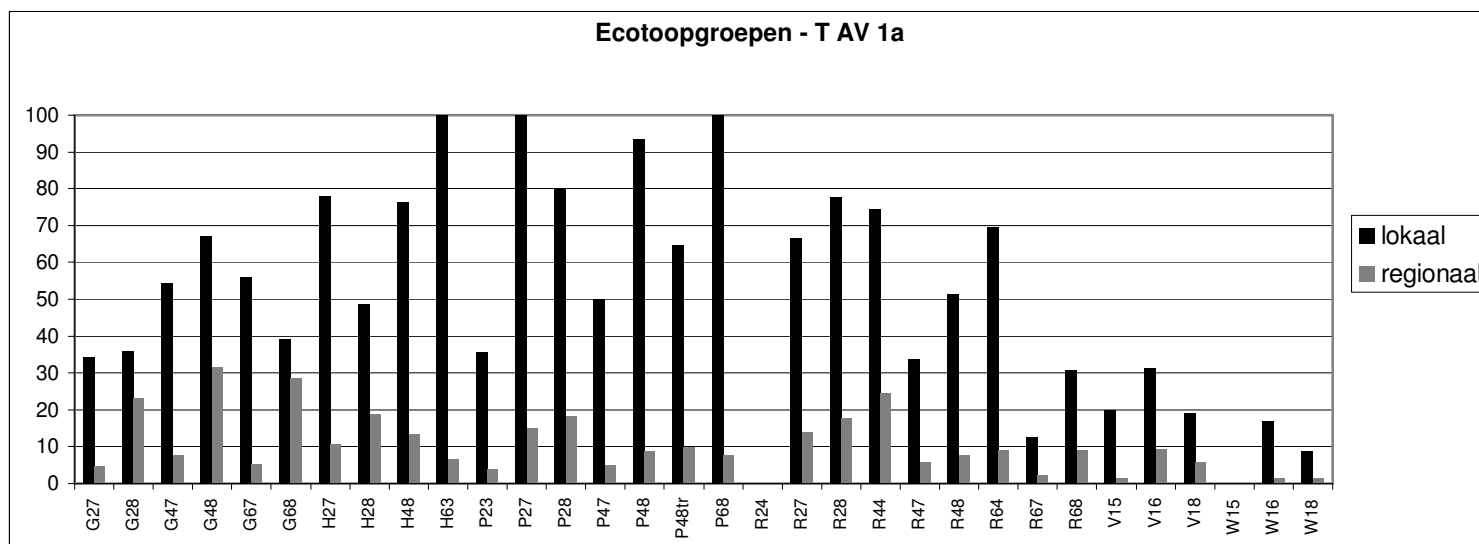
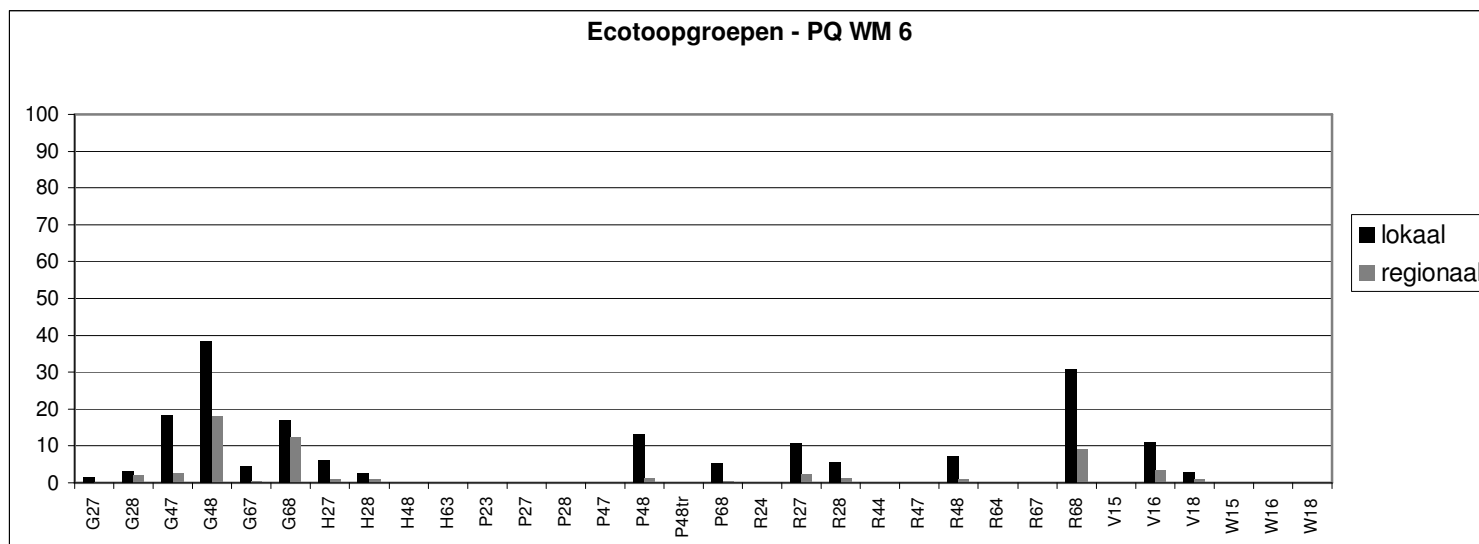

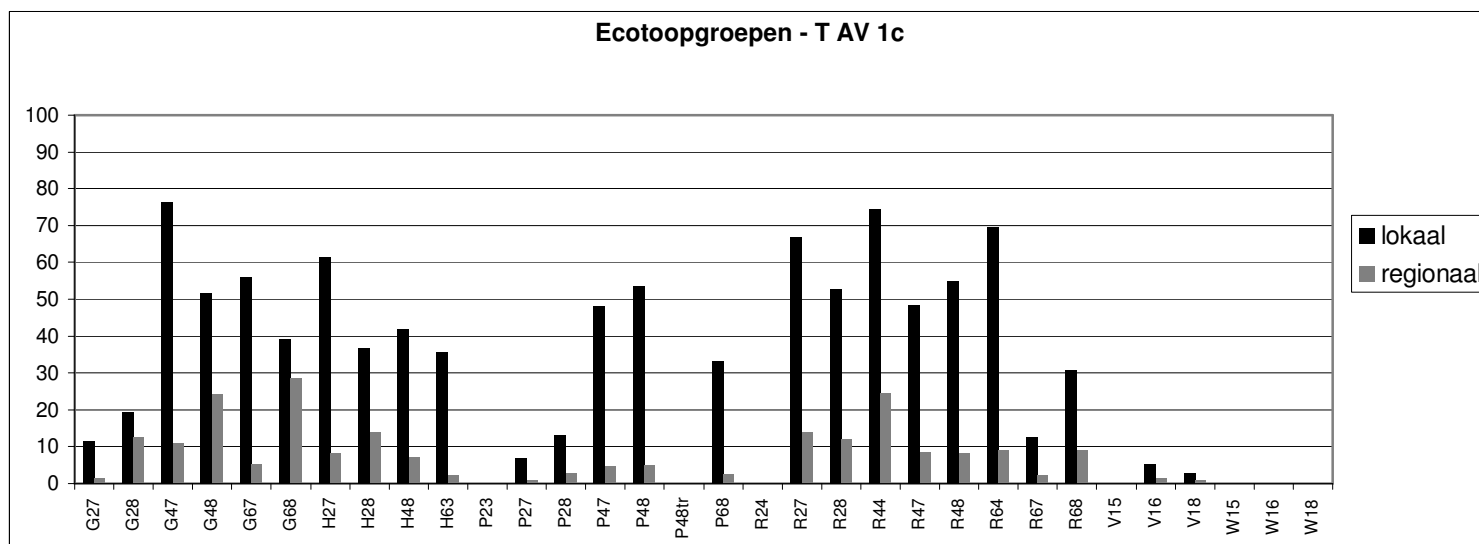
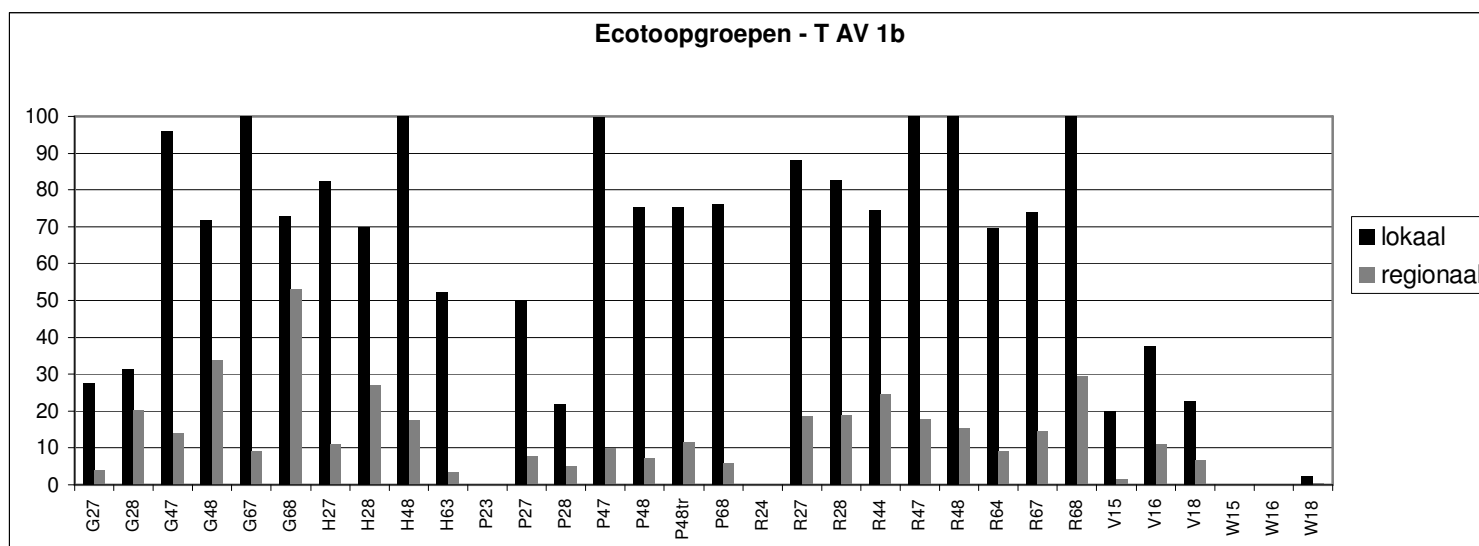

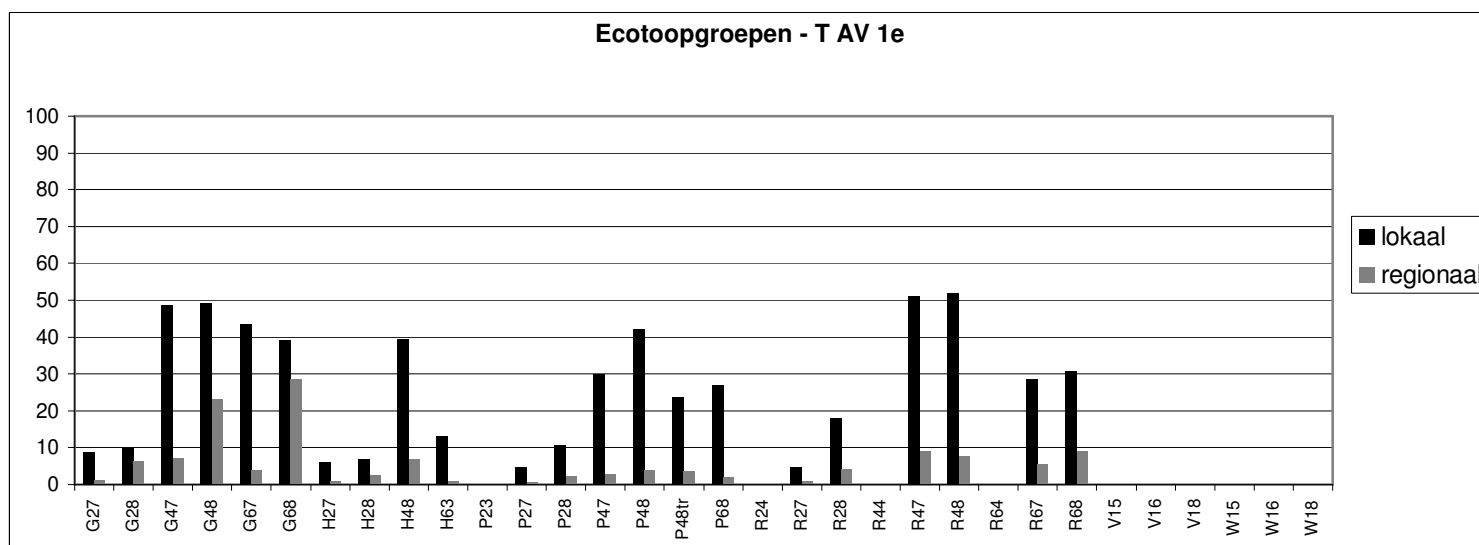
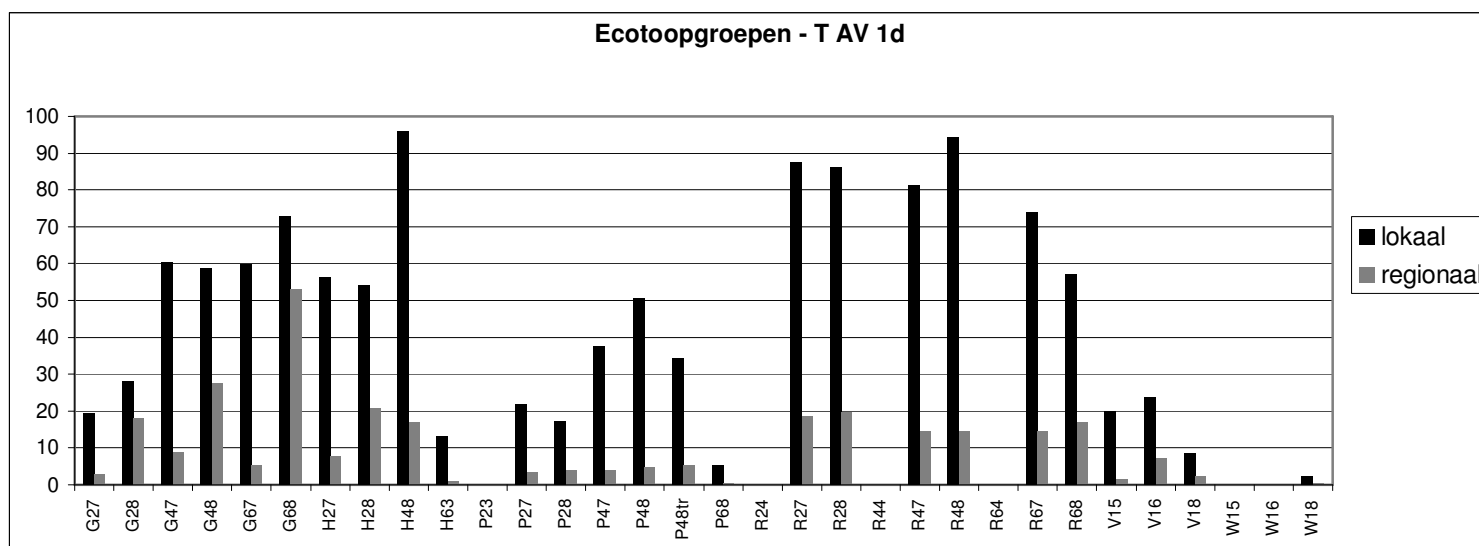

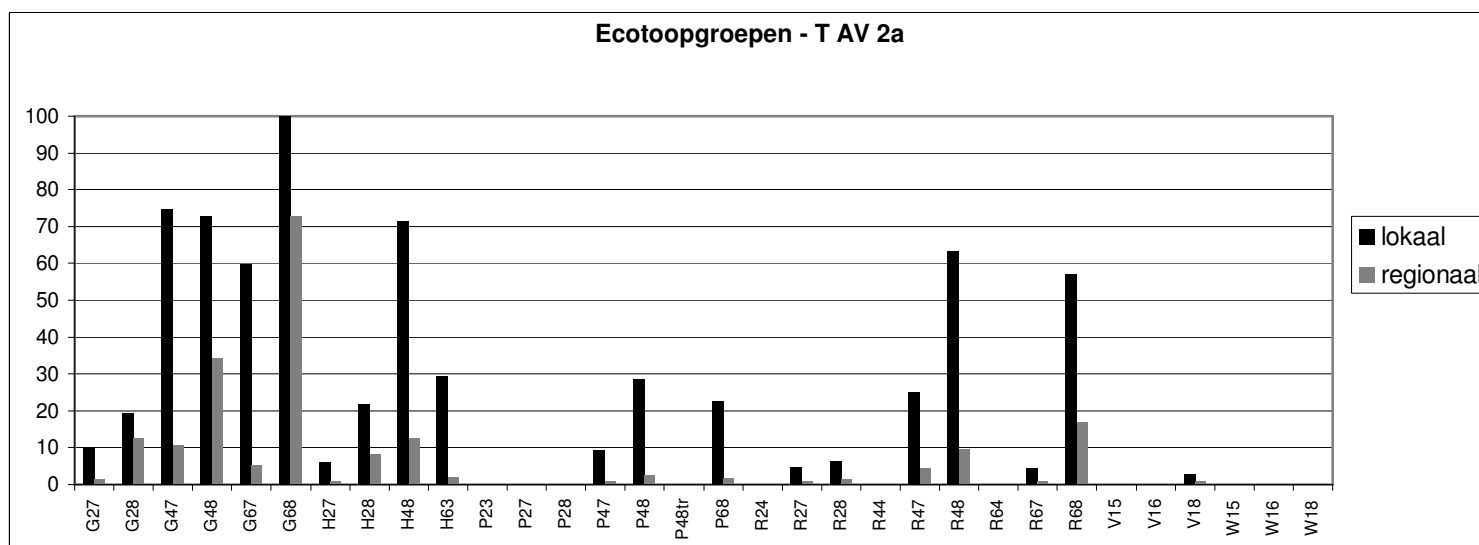
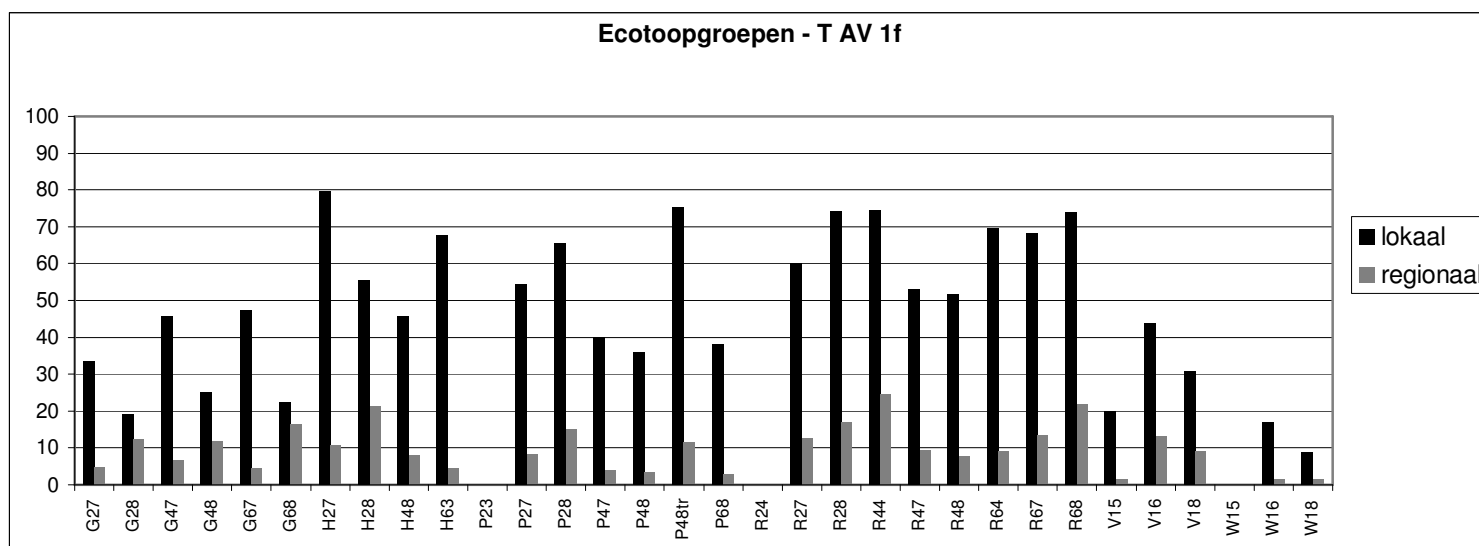

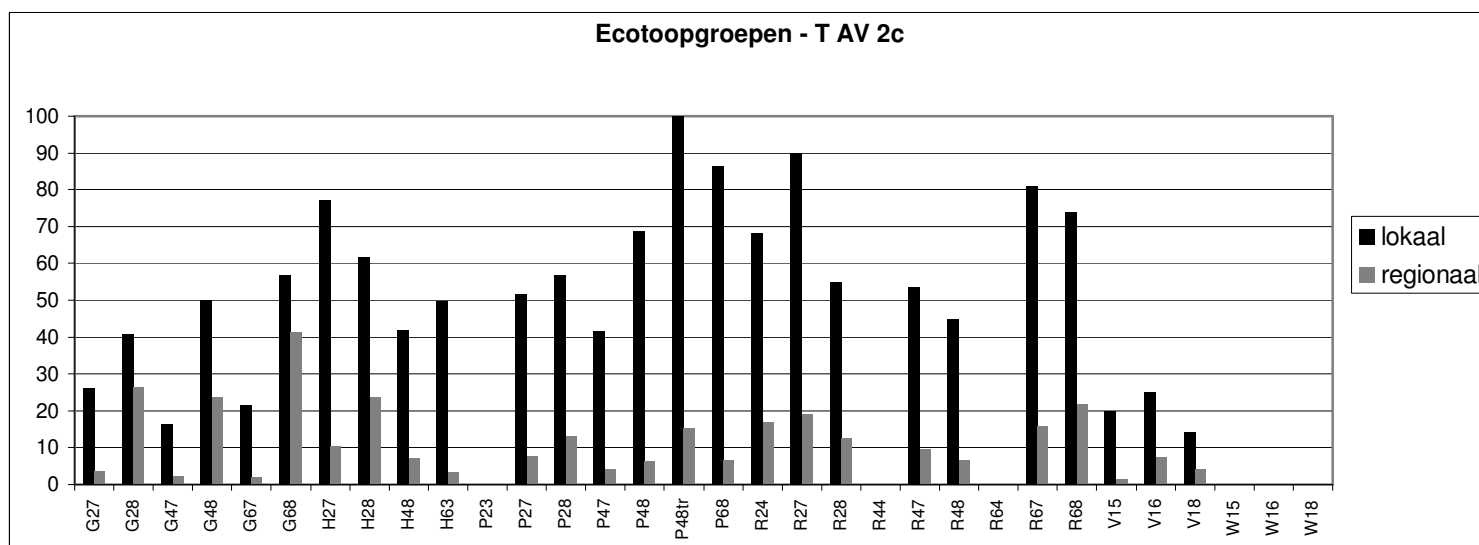
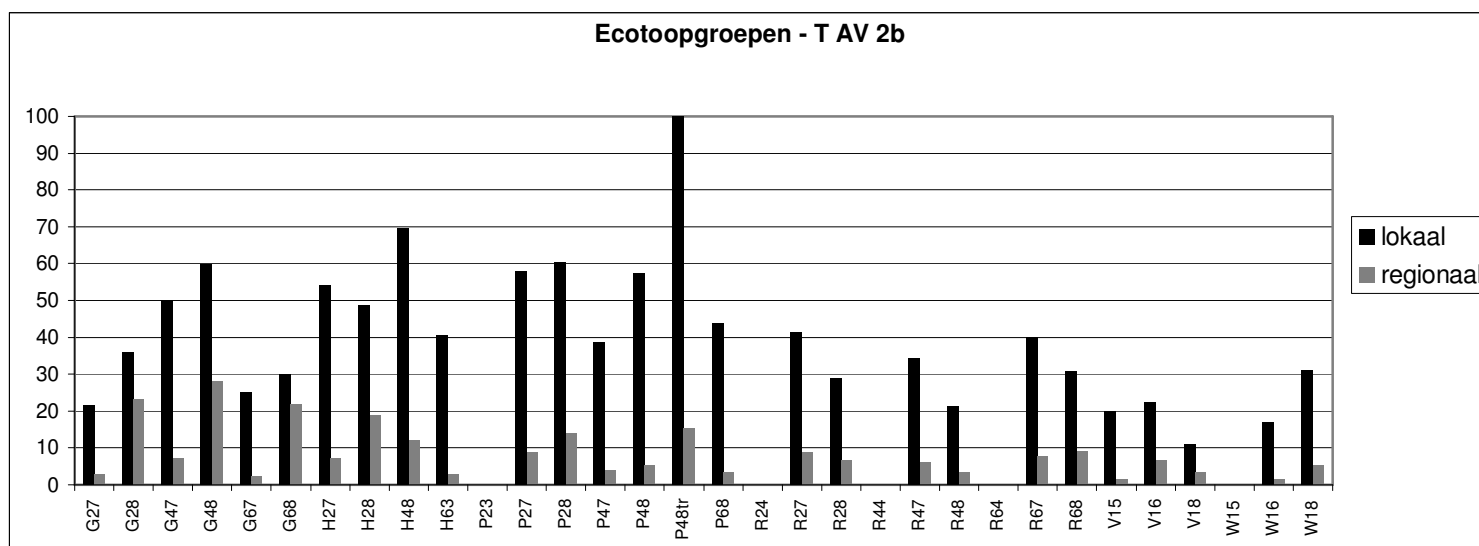

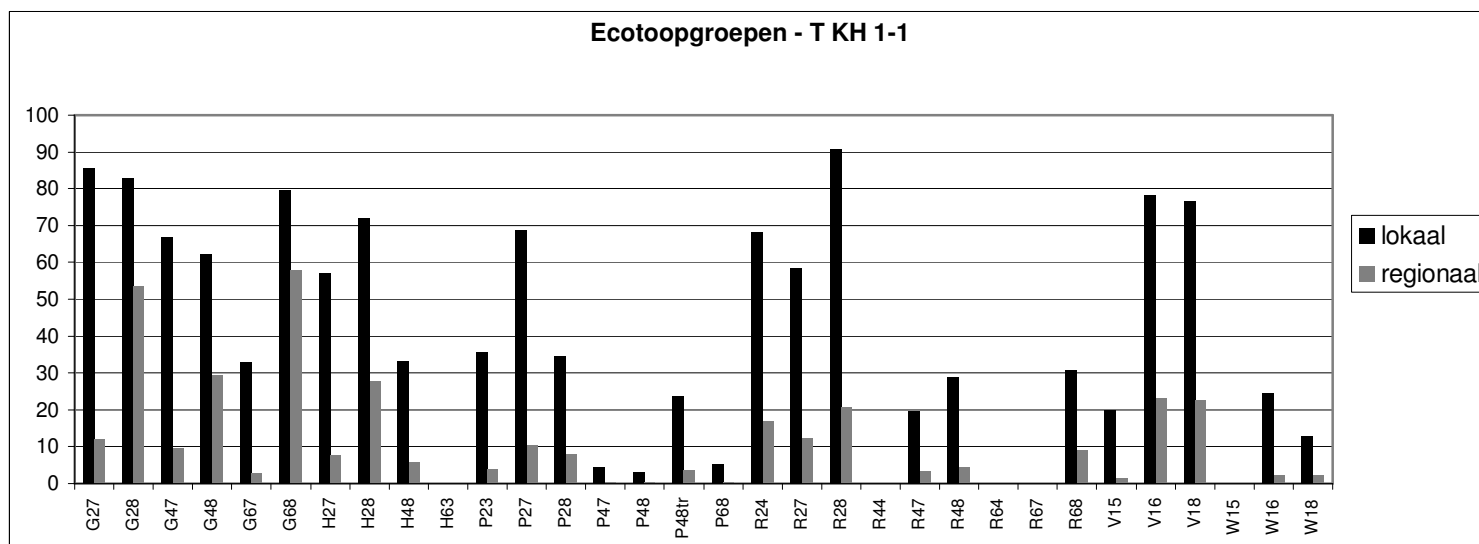
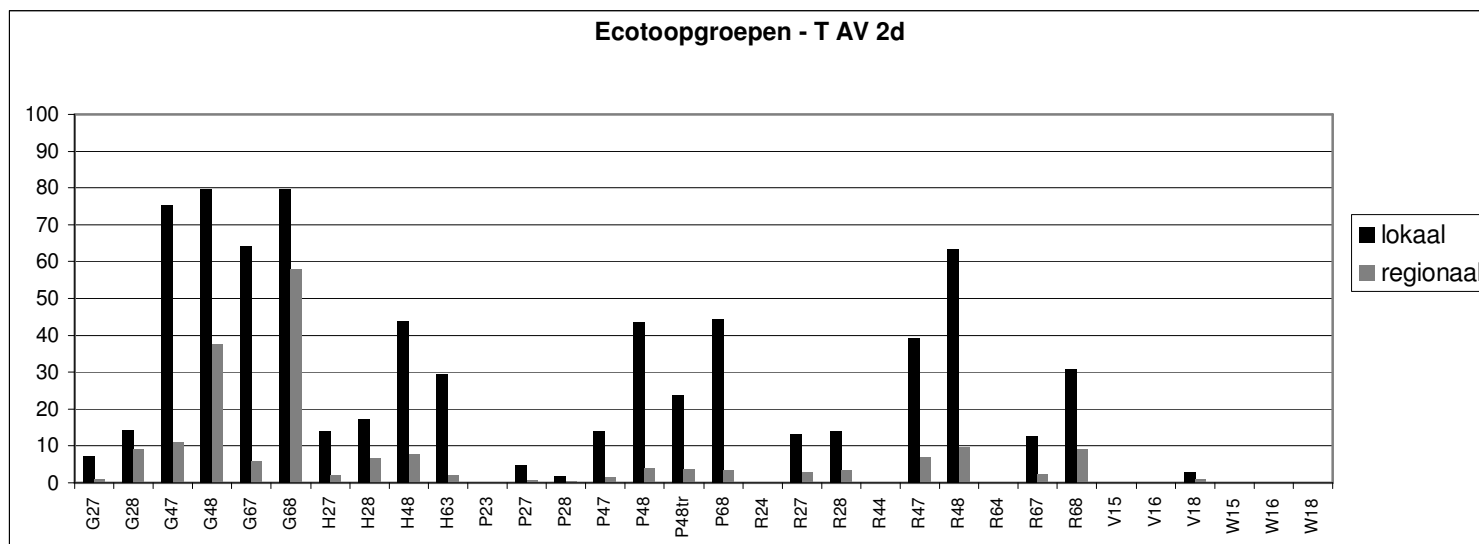

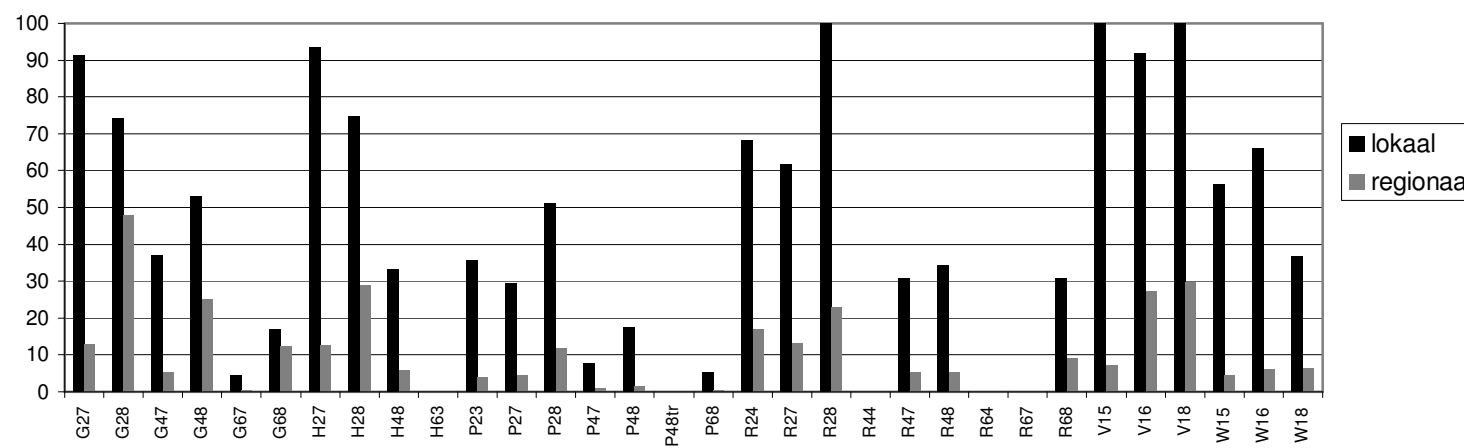

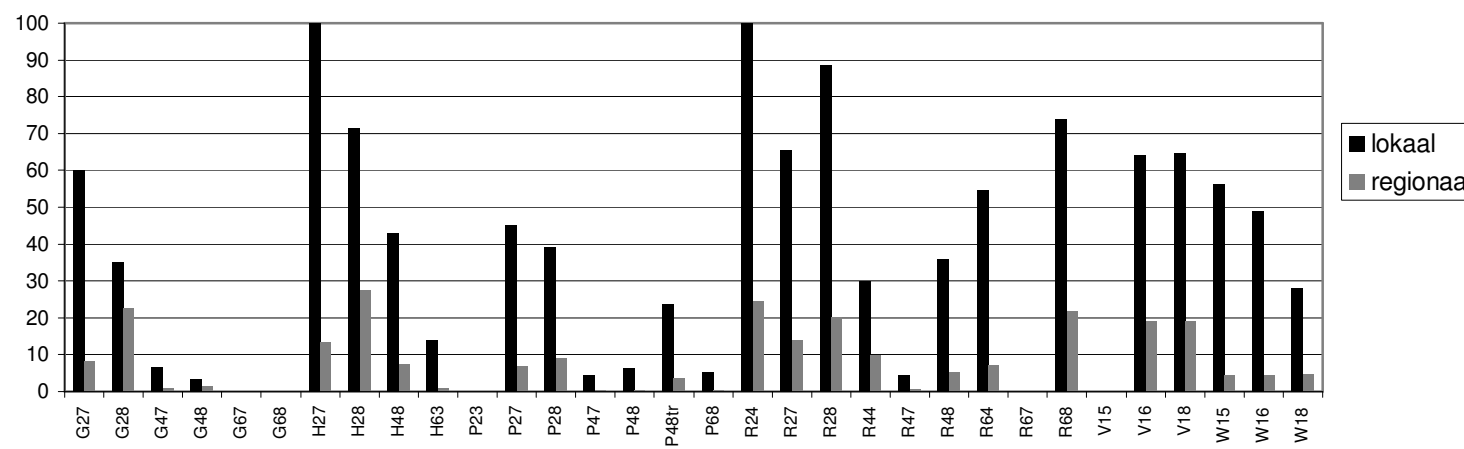

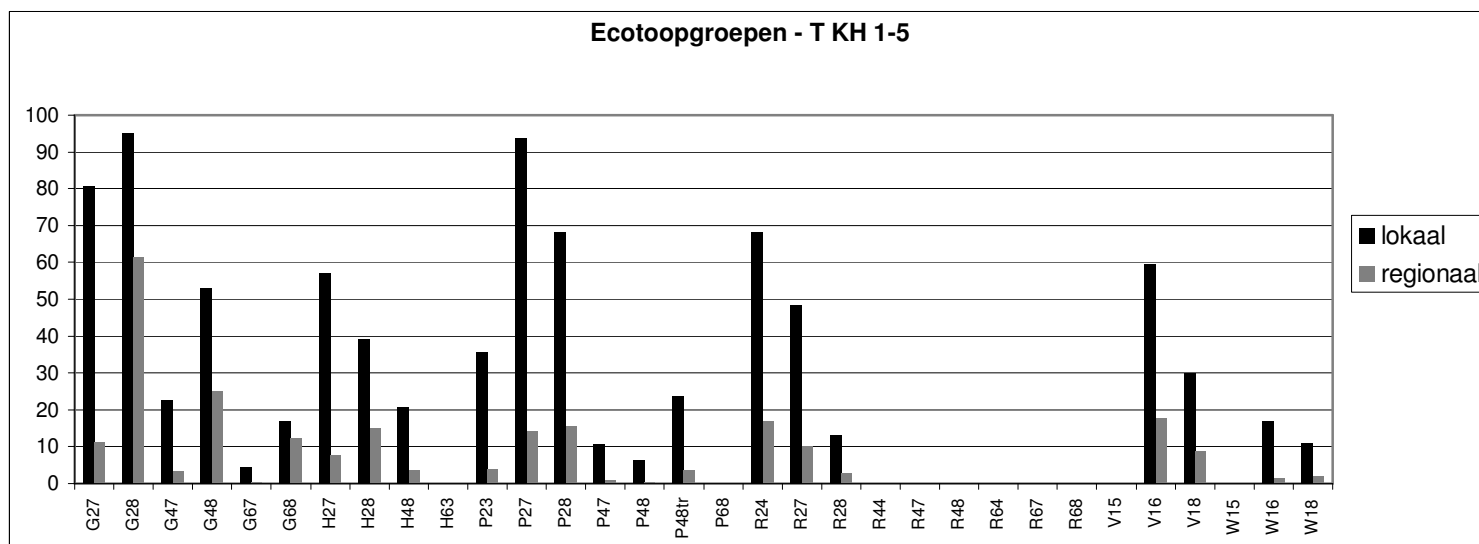
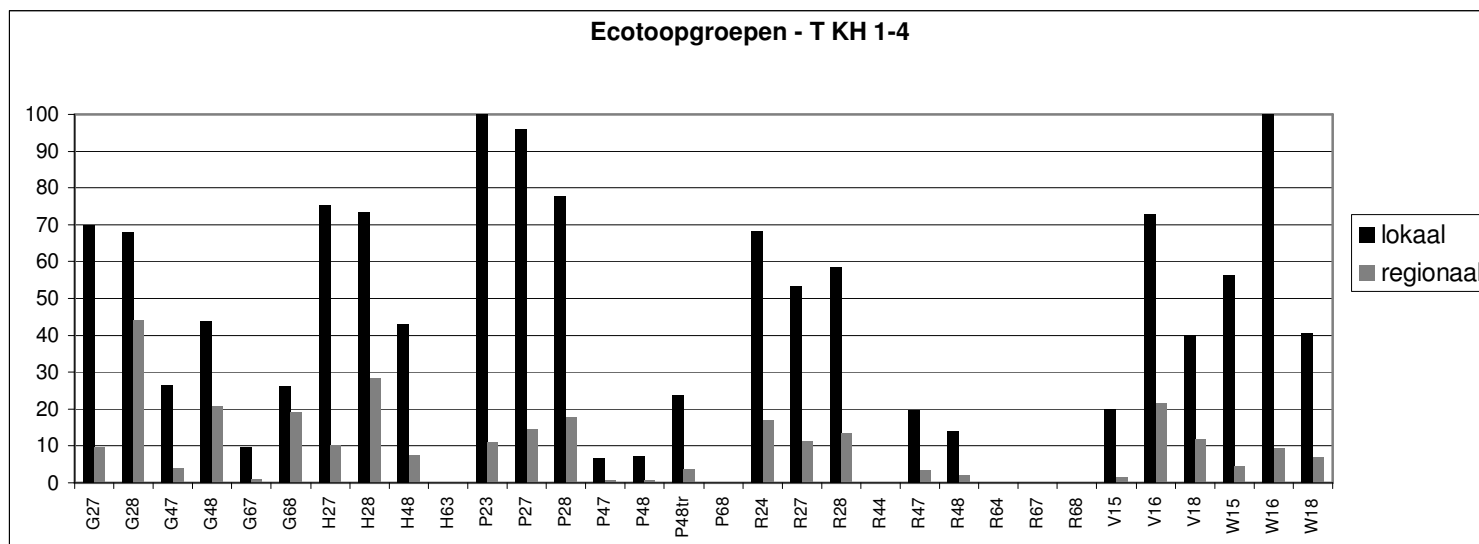

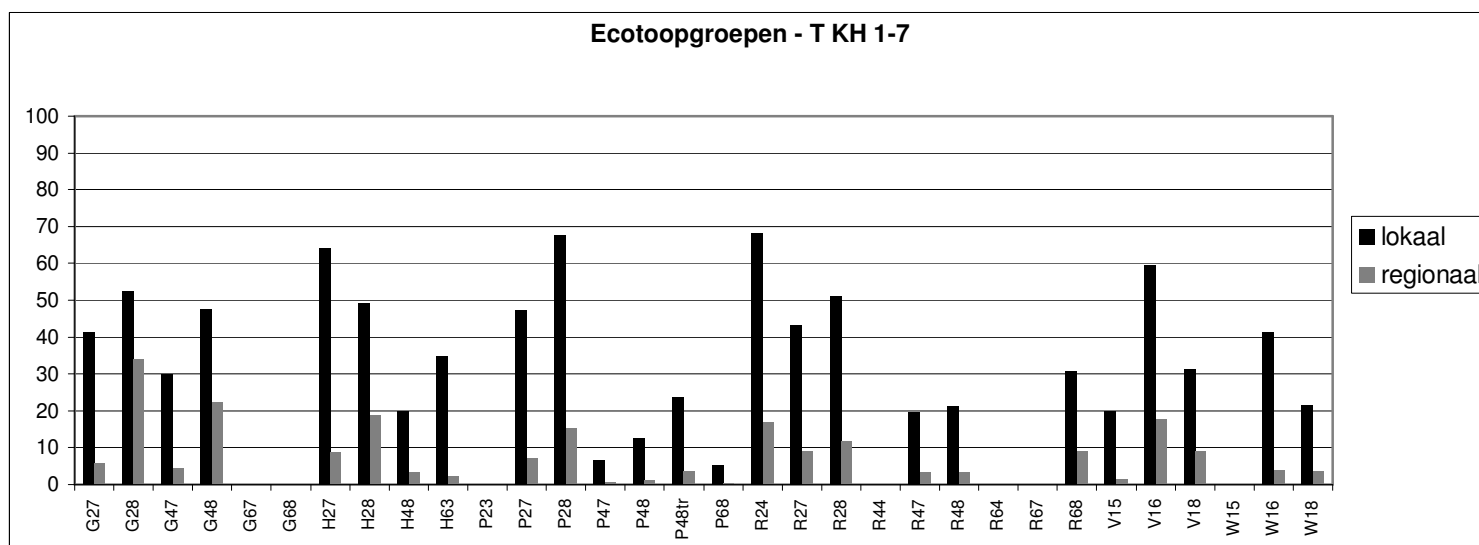
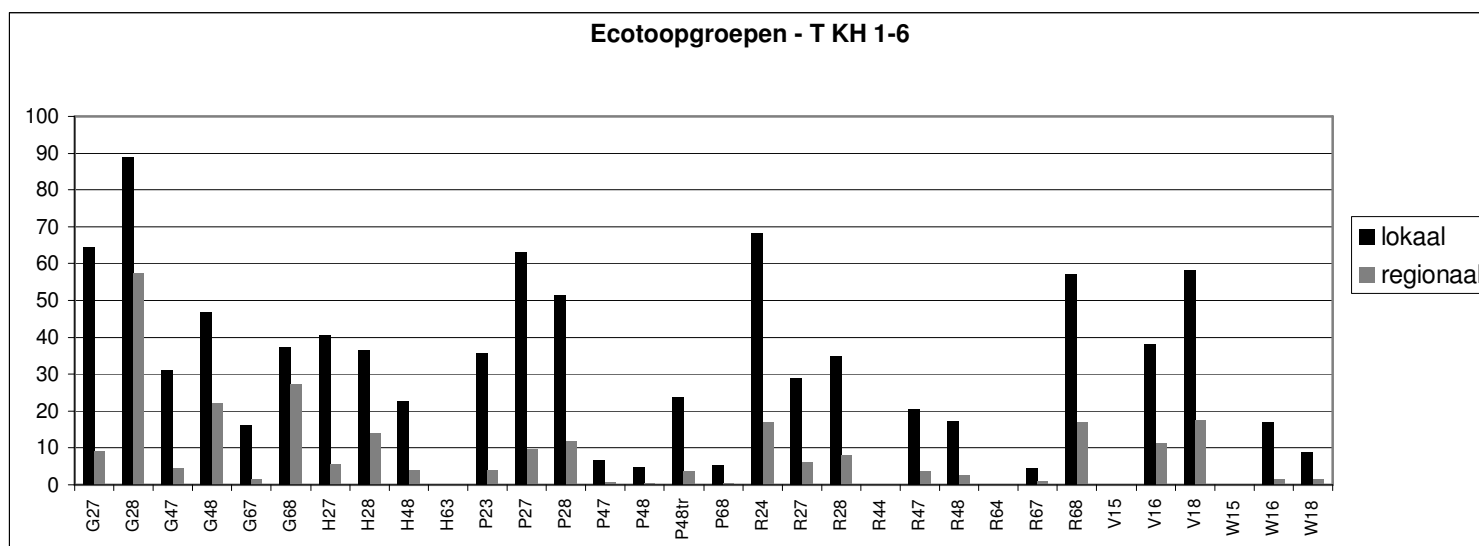
Ecotoopgroepen - T KH 1-2

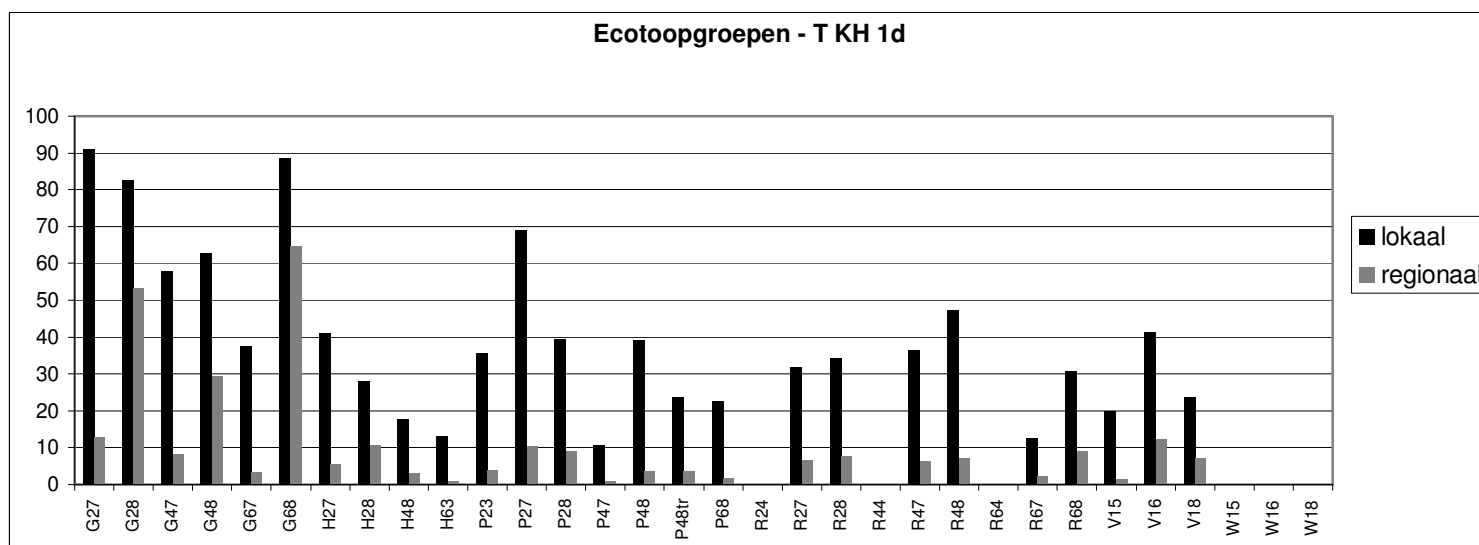
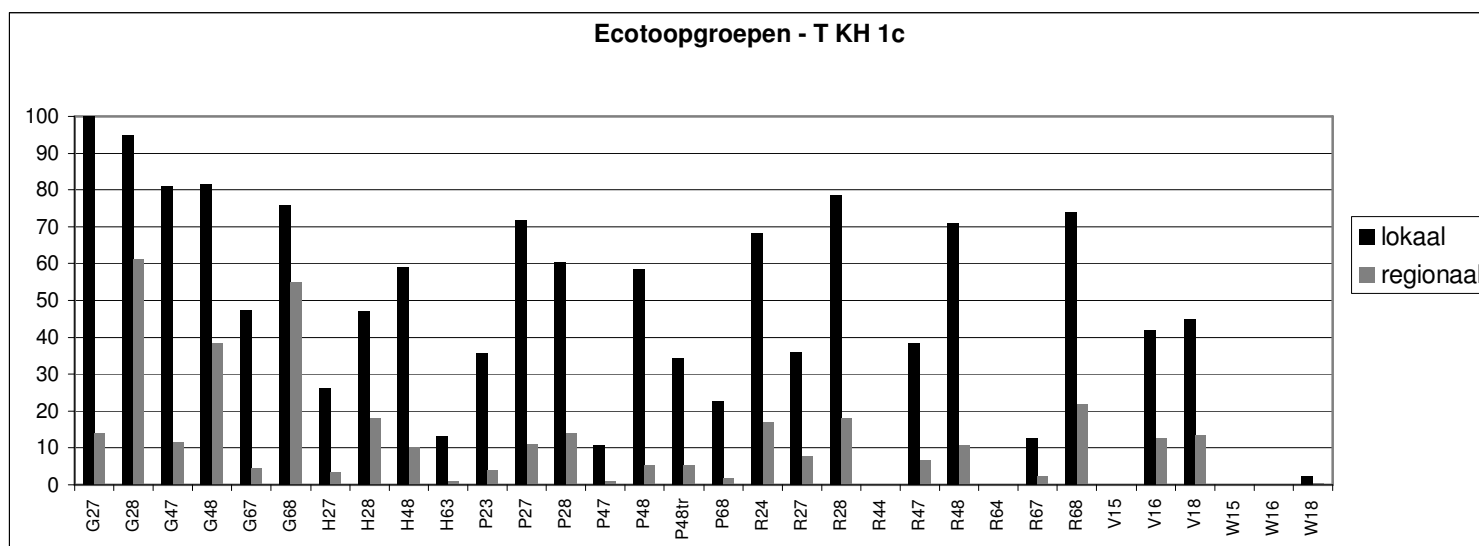

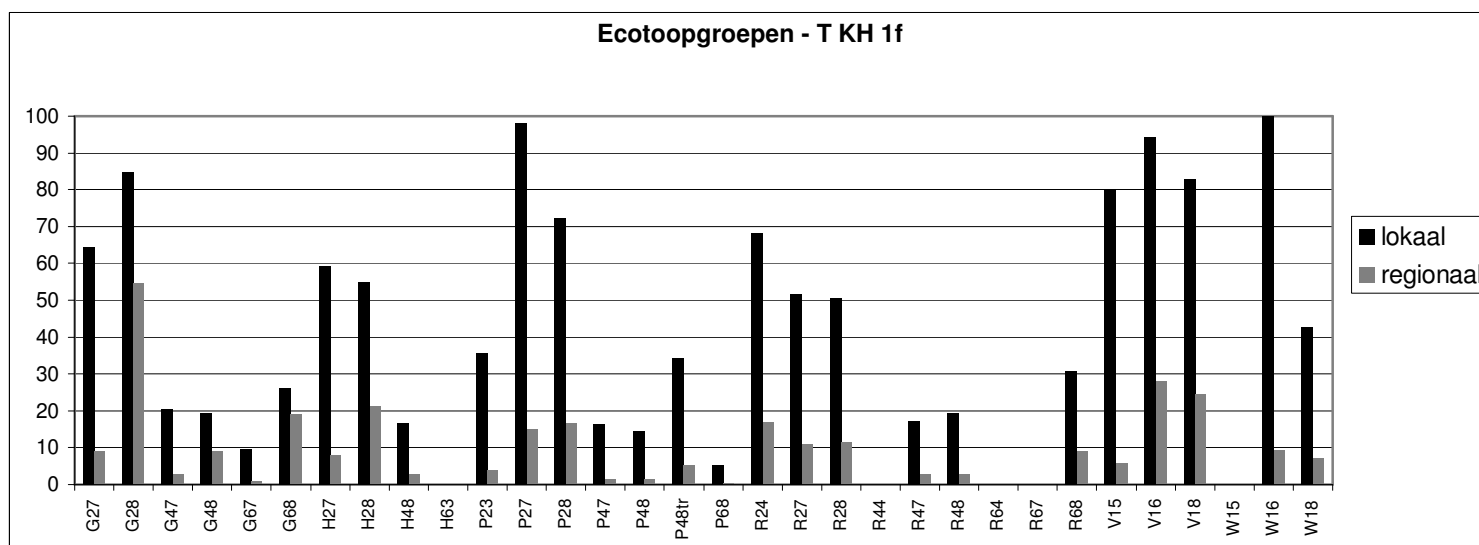
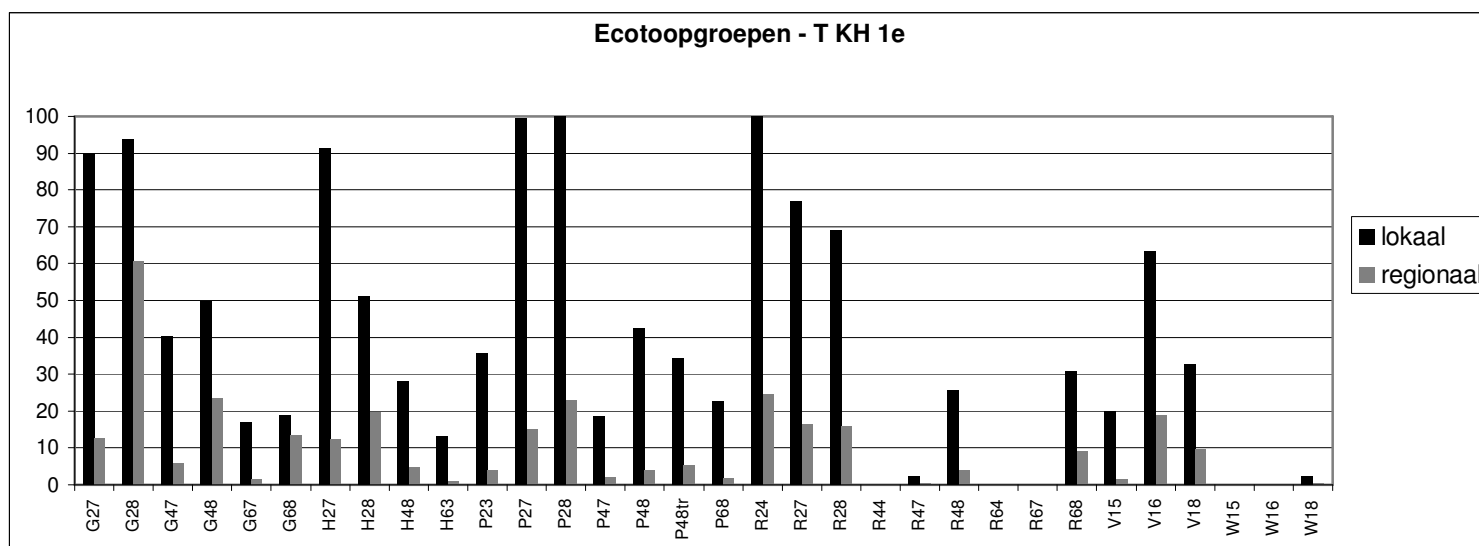
Ecotoopgroepen - T KH 1-3

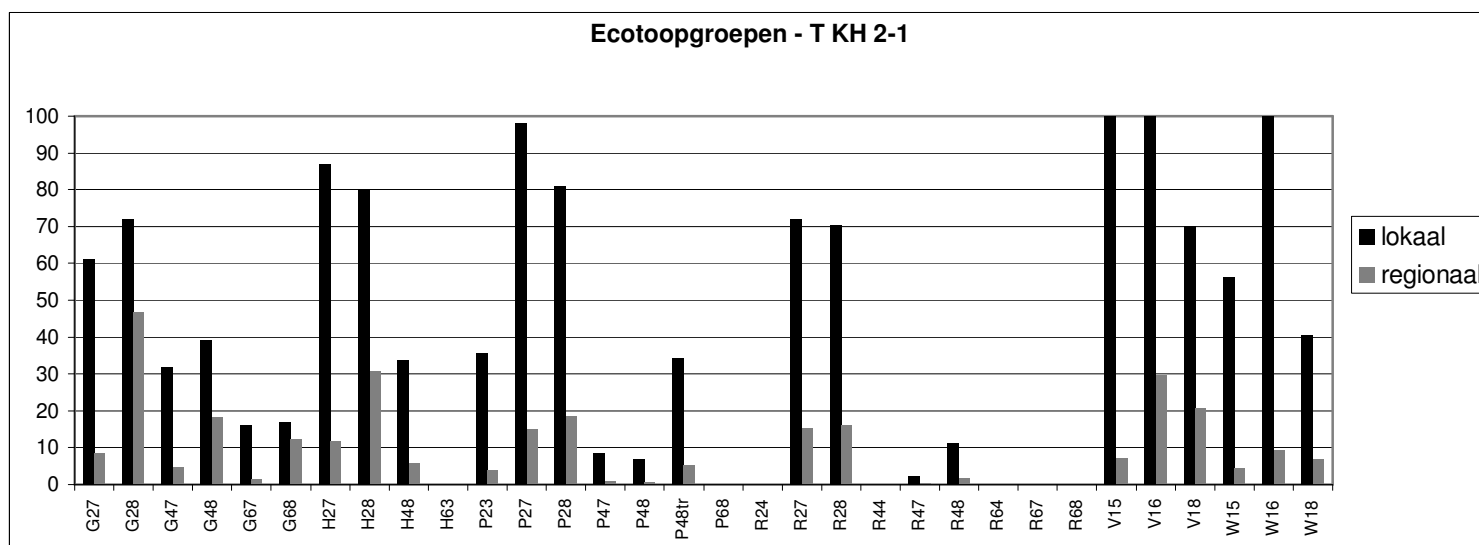
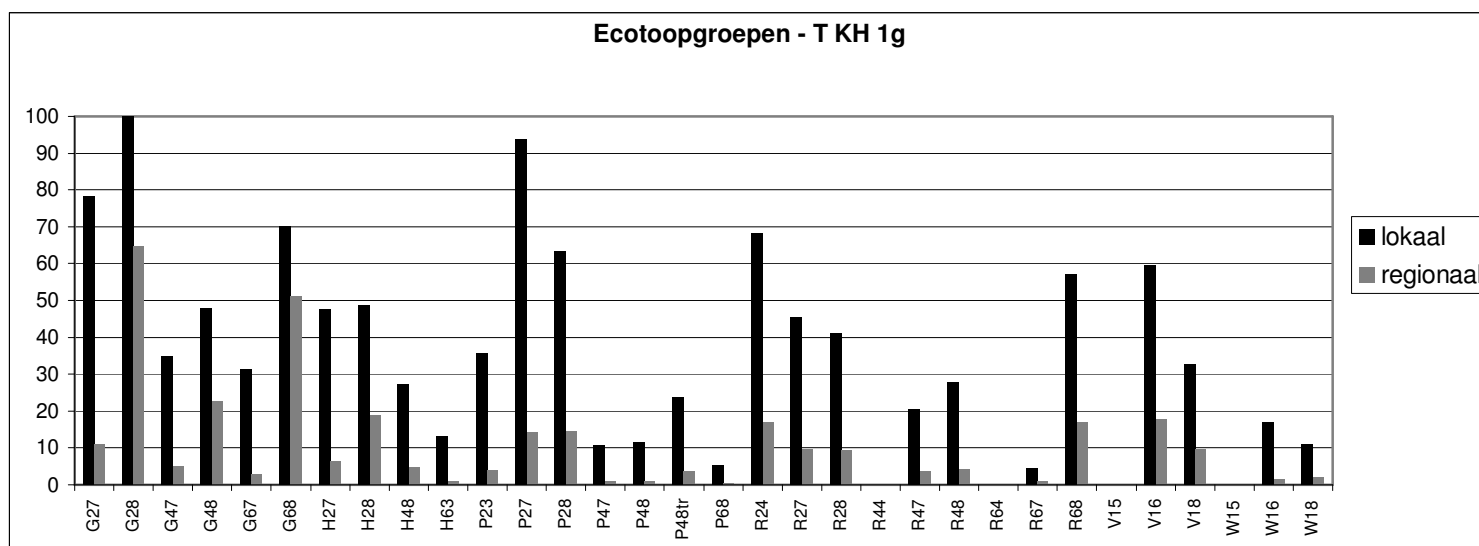

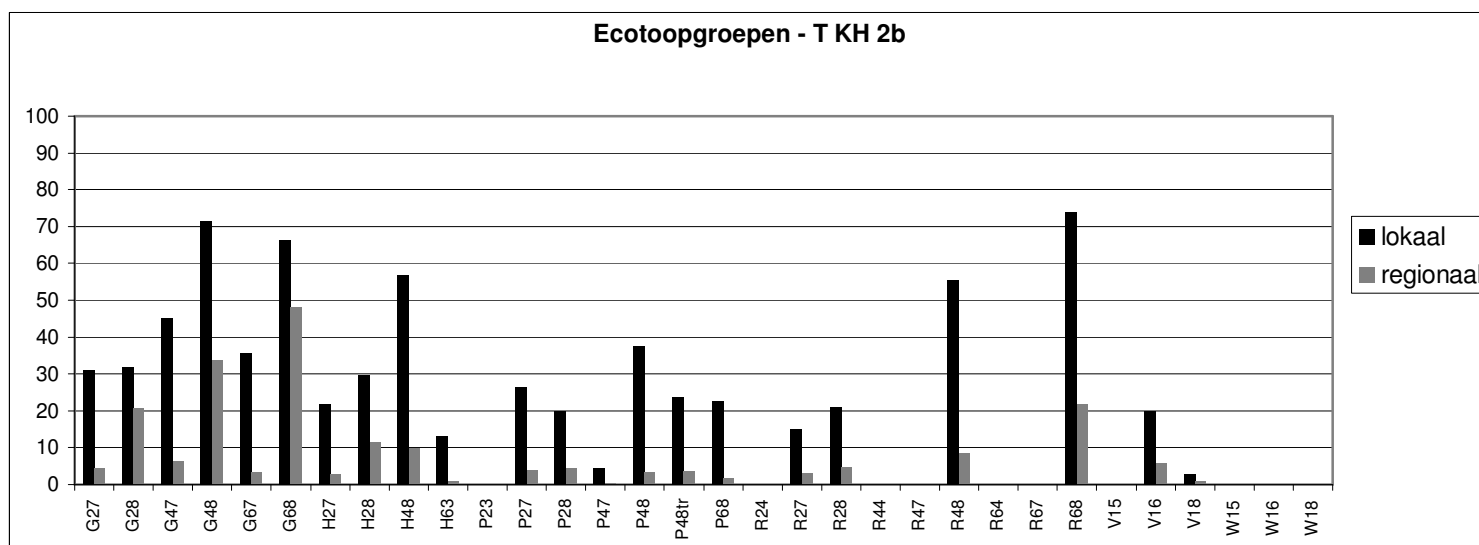
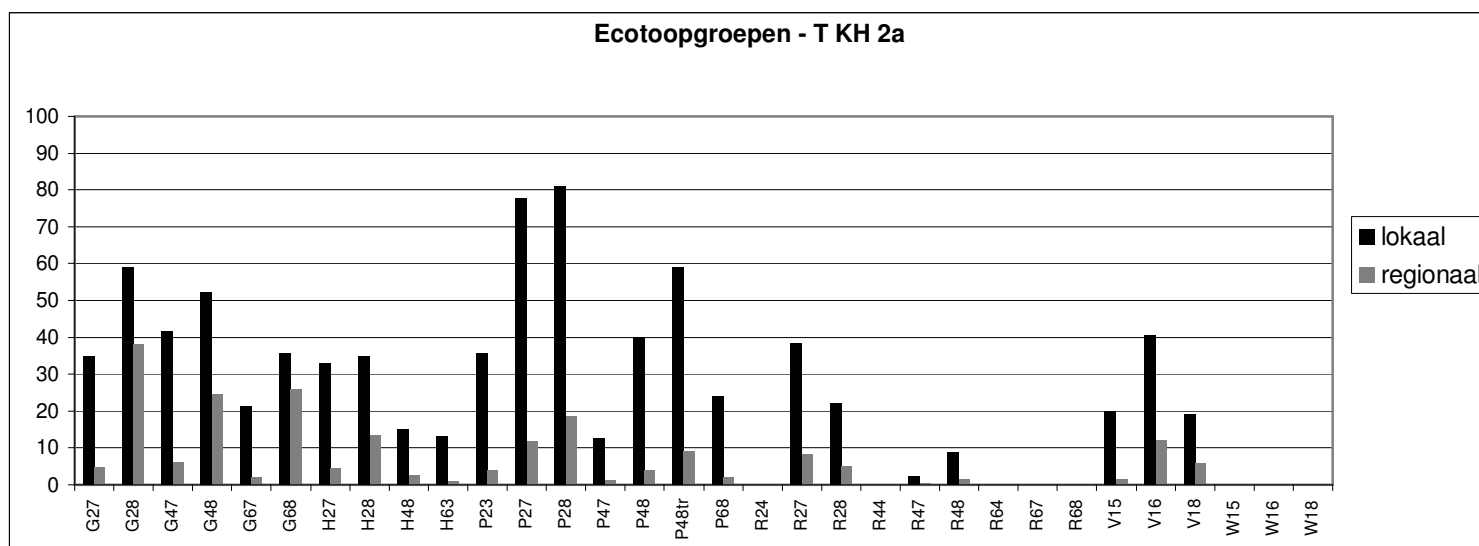

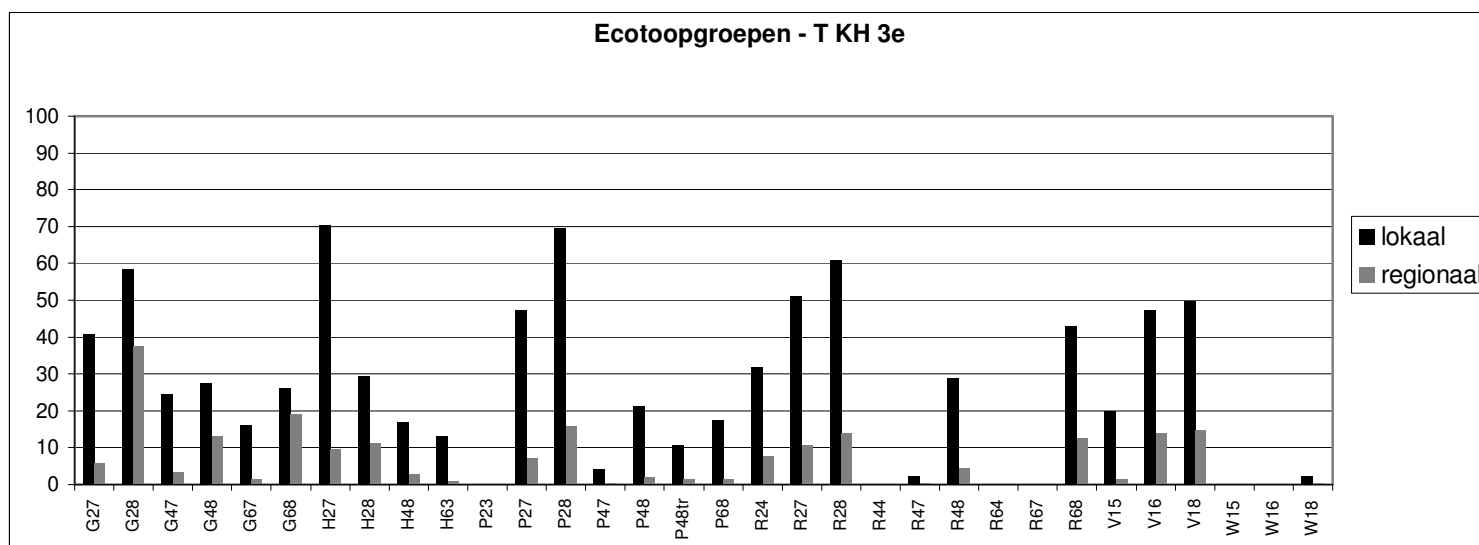
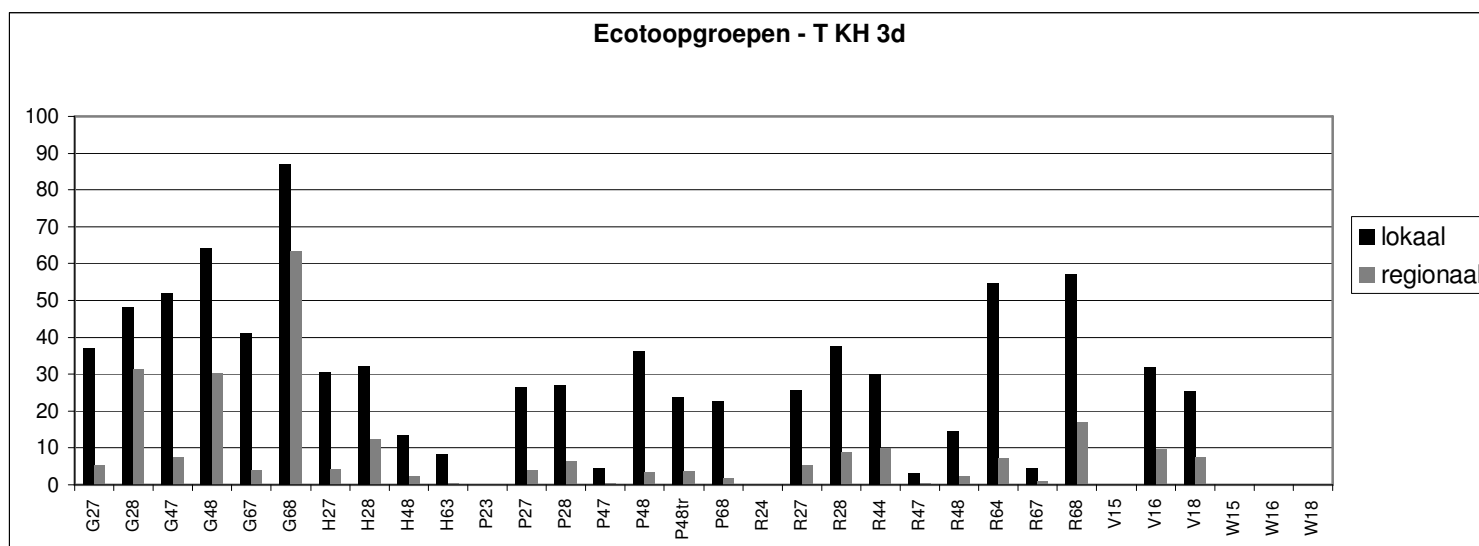

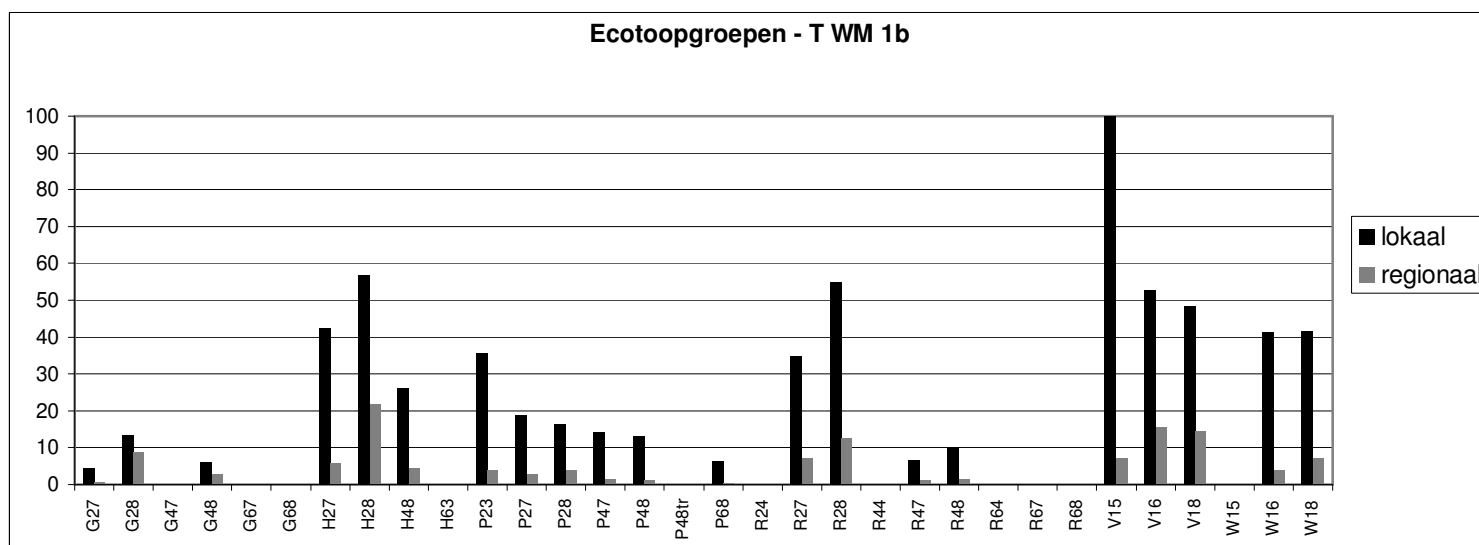
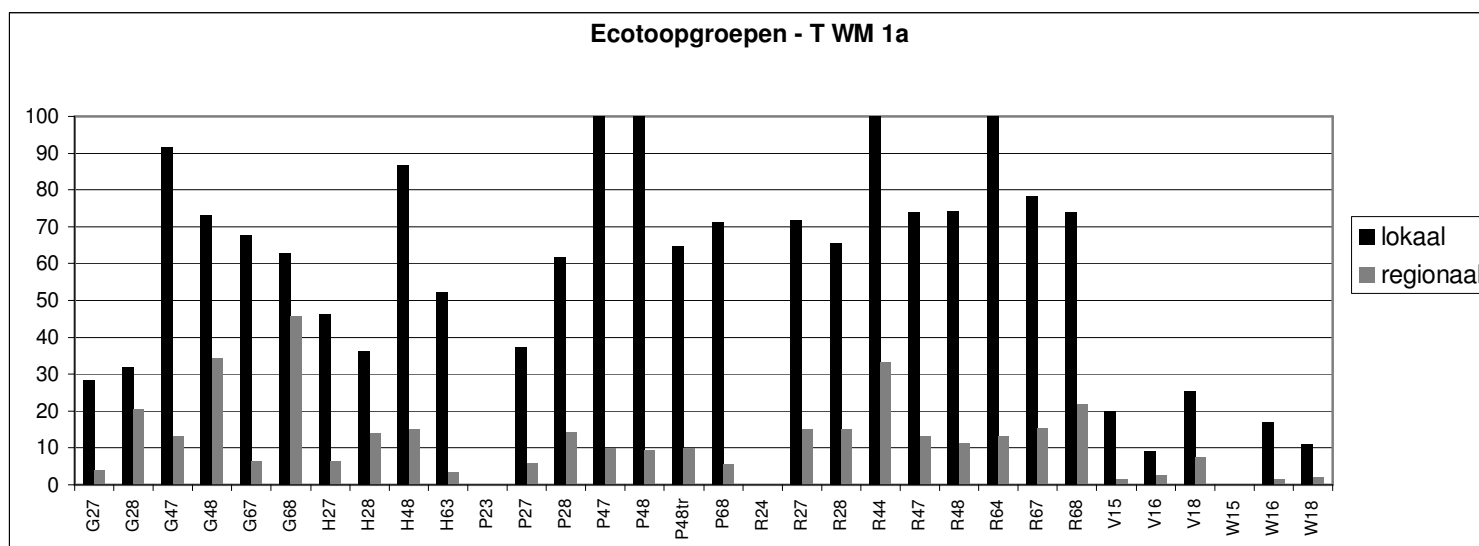

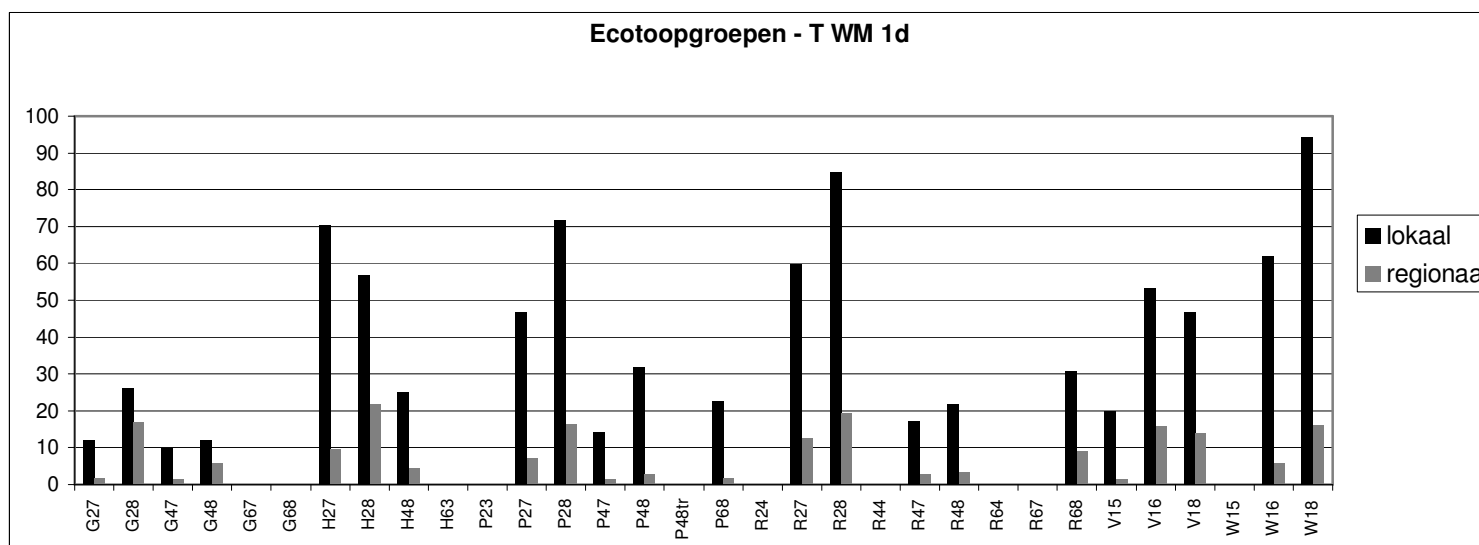
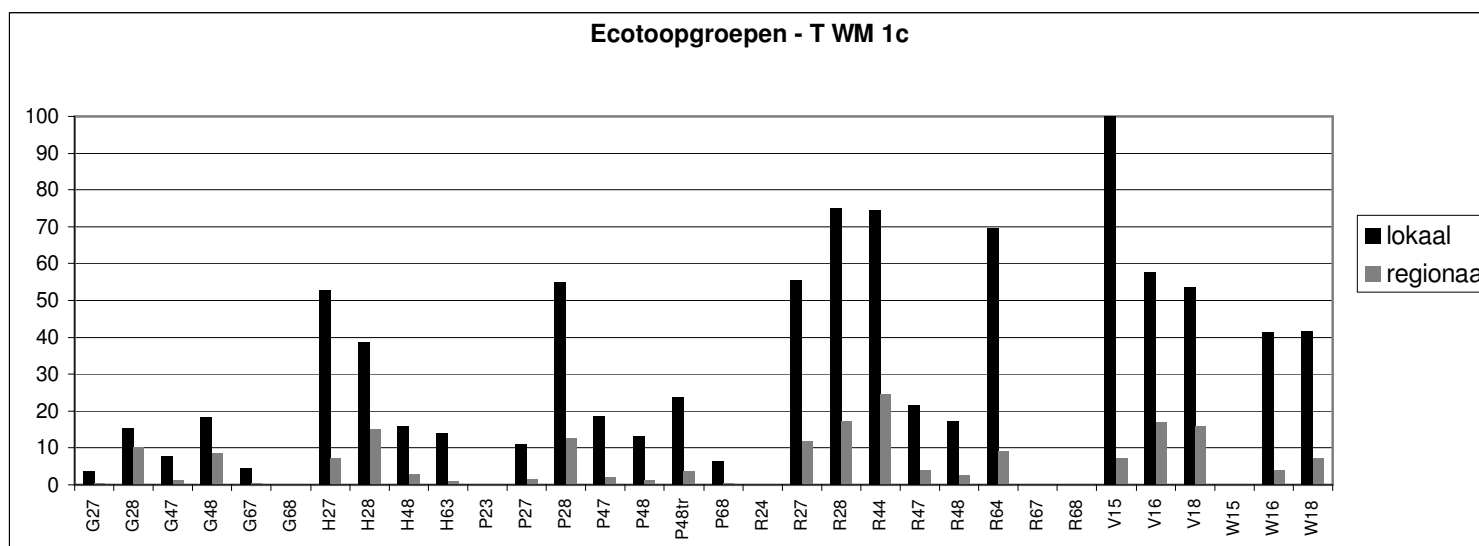

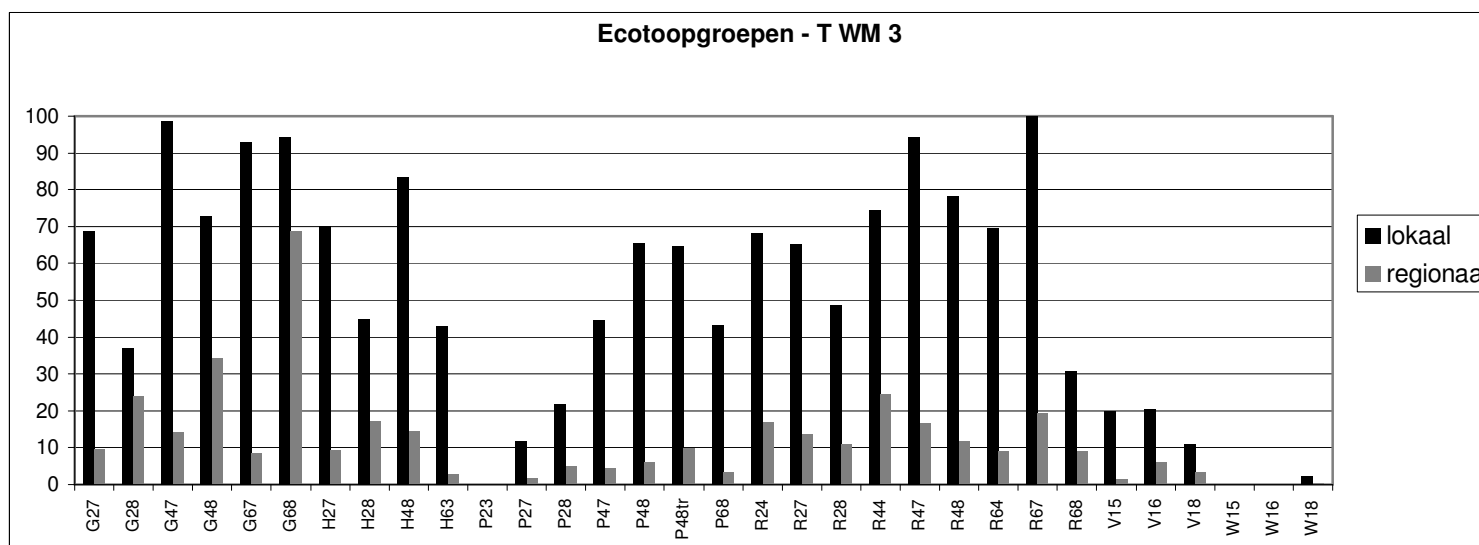
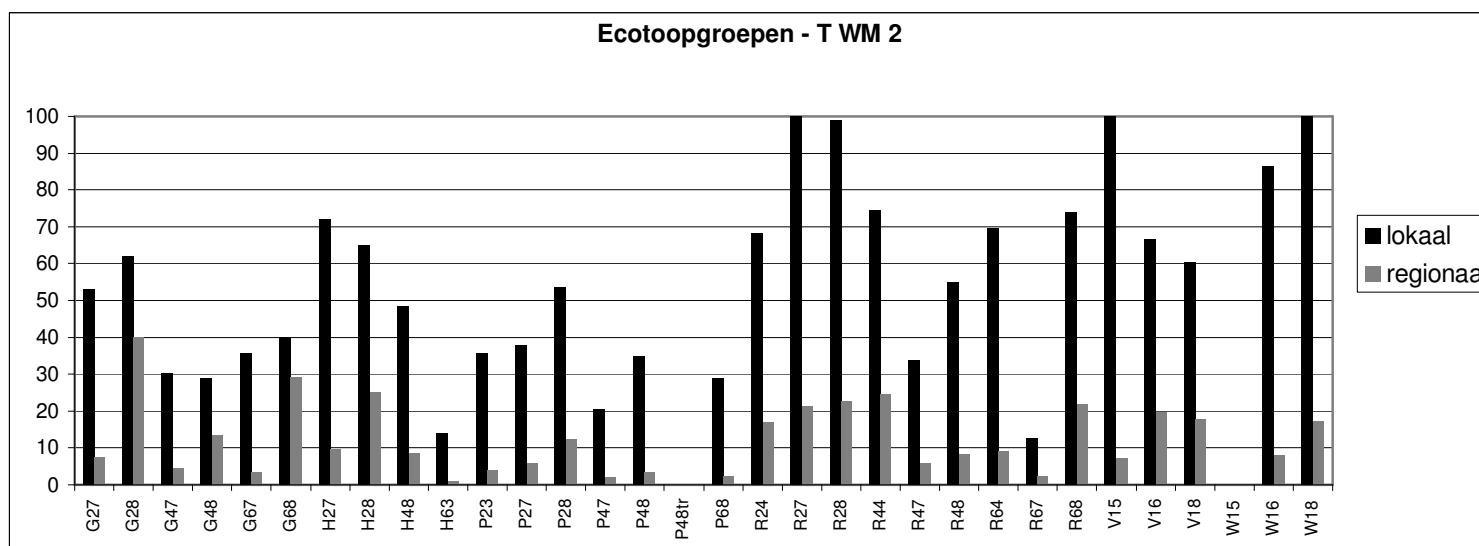

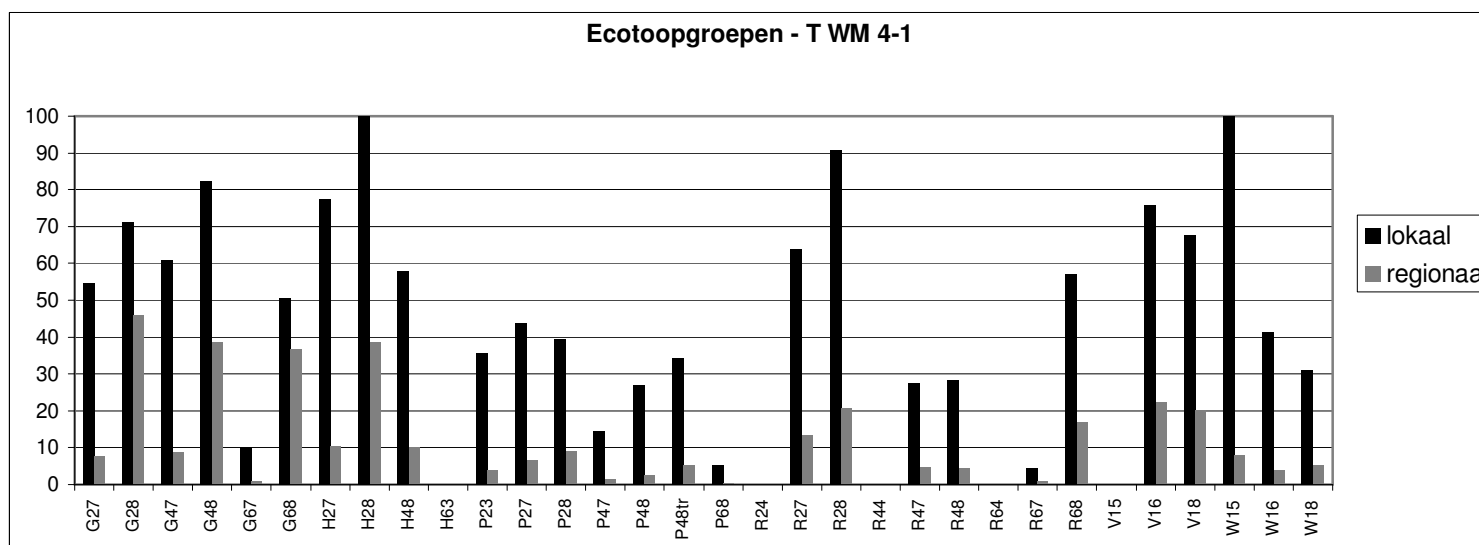
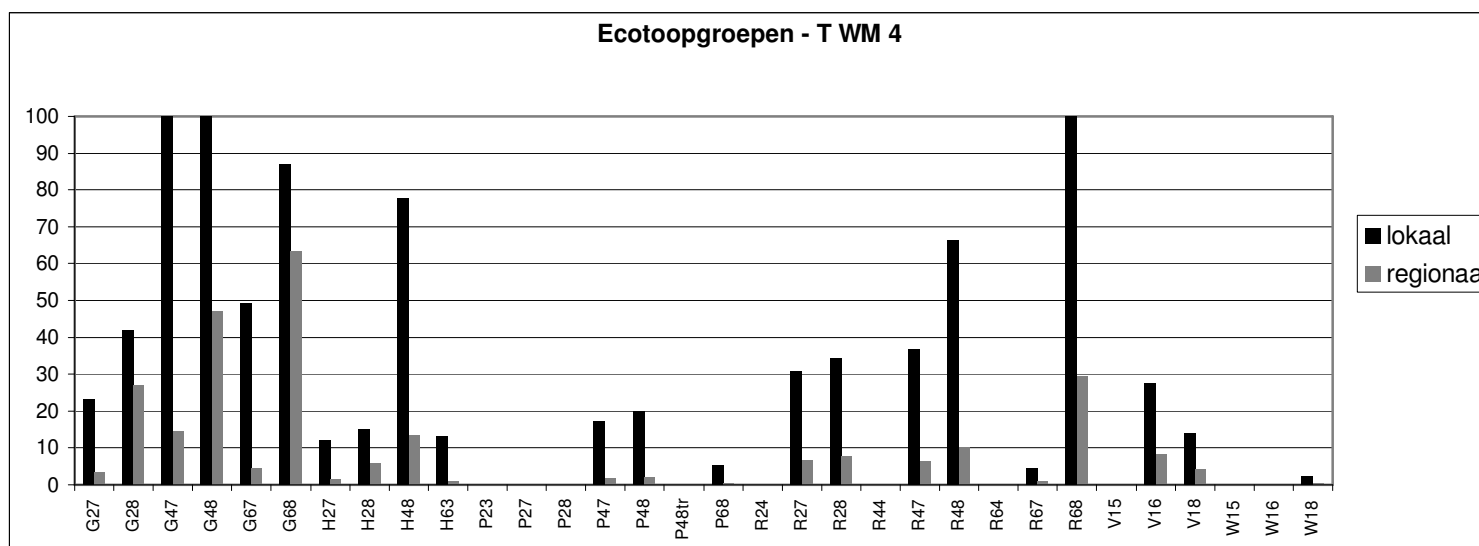

BIJLAGE 3A: OVERZICHT NATUURTYPES

Vlaamse natuurtypes	Vlaamse natuurtypes (Nederlands)
Arrhenatherion elatioris	Glanshaververbond
Caricetum distantis	Associatie van Zilte zegge
Chenopodietum rubri spergularietosum	Associatie van Ganzevoeten en Beklierde duizendknoop (subassociatie met Zilte schijnspurrie)
Coronopodo-Matricarietum	Associatie van Varkenskers en Schijfkamille
Echte Koekoeksbloem – Grote vossenstaart-[Arrhenatheretea]	Echte Koekoeksbloem – Grote vossenstaart-[Arrhenatheretea]
Juncetum gerardii	Associatie van Zilte rus
Lolio-Cynosuretum (hordeetosum)	Kamgrasweide (met Veldgerst)
Puccinellietum distantis	Associatie van Stomp kweldergras
RG Akkerdistel	RG Akkerdistel
RG Echte koekoeksbloem-Gestreepte witbol-[Arrhenatheretea]	RG Echte koekoeksbloem-Gestreepte witbol-[Arrhenatheretea]
RG Engels raaigras-[Cynosurion/Lolio-Potentillion]	RG Engels raaigras-[Cynosurion/Lolio-Potentillion]
RG Engels raaigras-[Lolio-Potentillion]	RG Engels raaigras-[Lolio-Potentillion]
RG Fioringras-[Juncetum gerardii/Lolio-Potentillion]	RG Fioringras-[Juncetum gerardii/Lolio-Potentillion]
RG Fioringras-[Lolio-Potentillion]	RG Fioringras-[Lolio-Potentillion]
RG Fioringras-Engels raaigras-[Cynosurion/Lolio-Potentillion]	RG Fioringras-Engels raaigras-[Cynosurion/Lolio-Potentillion]
RG Geknikte vossenstaart-[Cynosurion/Lolio-Potentillion]	RG Geknikte vossenstaart-[Cynosurion/Lolio-Potentillion]
RG Geknikte vossenstaart-[Lolio-Potentillion]	RG Geknikte vossenstaart-[Lolio-Potentillion]
RG Gestreepte witbol-[Cynosurion/Arrhenatherion]	RG Gestreepte witbol-[Cynosurion/Arrhenatherion]
RG Grote brandnetel	RG Grote brandnetel
RG Grote vossenstaart-[Arrhenatheretalia]	RG Grote vossenstaart-[Arrhenatheretalia]
RG Riet (Phragmitetum)	RG Riet (Phragmitetum)
RG Ruw beemdgras-[Cynosurion/Arrhenatherion]	RG Ruw beemdgras-[Cynosurion/Arrhenatherion]
RG Ruw beemdgras-[Lolio-Potentillion]	RG Ruw beemdgras-[Lolio-Potentillion]
RG Ruw beemdgras-Engels raaigras-[Plantaginetea majoris/Cynosurion cristati]	RG Ruw beemdgras-Engels raaigras-[Plantaginetea majoris/Cynosurion cristati]
RG Tweerijige zegge-[Calthion palustris]	RG Tweerijige zegge-[Calthion palustris]
RG Zeebies-[Asteretea tripolii]	RG Zeebies-[Asteretea tripolii]
RG Zilte rus-[Juncetum gerardii/Lolio-Potentillion]	RG Zilte rus-[Juncetum gerardii/Lolio-Potentillion]
RG Zilte schijnspurrie-[Puccinellietum distans/Lolio-Potentillion]	RG Zilte schijnspurrie-[Puccinellietum distans/Lolio-Potentillion]
Triglochino-Agrostietum stoloniferae	Associatie Moeraszoutgras-Fioringras
Typho-Phragmitetum	Rietassociatie

BIJLAGE 3B: OVERZICHT ECOTOPEN

water- en verlandingsvegetaties	
bV10	brakke verlandingsvegetaties
V16	verlandingsvegetaties in matig voedselrijke, basische/harde wateren
V18	verlandingsvegetaties in zeer voedselrijke wateren
bW10	brakke watervegetaties
W16	watervegetaties in matig voedselrijke, basische/harde wateren
W18	watervegetaties in zeer voedselrijke wateren
pioniervegetaties	
bP20	brakke natte bodem
bP40	brakke vochtige bodem
bP60	brakke droge bodem
P23	voedselarme, basische, natte bodem
P27	matig voedselrijke, natte bodem
P28	zeer voedselrijke, natte bodem
P43	voedselarme, basische, vochtige bodem
P47	matig voedselrijke, vochtige bodem
P48	zeer voedselrijke, vochtige bodem
P48tr	zeer voedselrijke, vochtige betreden bodem
P63	voedselarme, basische, droge bodem
P67	matig voedselrijke, droge bodem
P68	zeer voedselrijke, droge bodem
gesloten korte vegetaties (graslanden)	
zG20	zilte, natte bodem
zG40	zilte, vochtige bodem
bG20	brakke, natte bodem
bG40	brakke, vochtige bodem
G23	voedselarme, basische, natte bodem
G27	matig voedselrijke, natte bodem
G28	zeer voedselrijke, natte bodem
G43	voedselarme, basische, vochtige bodem
G47	matig voedselrijke, vochtige bodem
G48	zeer voedselrijke, vochtige bodem
G63	voedselarme, basische, droge bodem
G67	matig voedselrijke, droge bodem
G68	zeer voedselrijke, droge bodem

ruigten	
zR20	zilte, natte bodem
bR20	brakke, natte bodem
bR40	brakke, vochtige bodem
bR60	brakke, droge bodem
R24	voedselarme, natte bodem
R27	matig voedselrijke, natte bodem
R28	zeer voedselrijke, natte bodem
R44	voedselarme, vochtige bodem
R47	matig voedselrijke, vochtige bodem
R48	zeer voedselrijke, vochtige bodem
R64	voedselarme, droge bodem
R67	matig voedselrijke, droge bodem
R68	zeer voedselrijke, droge bodem
(bossen en) struwelen	
H27	matig voedselrijke, natte bodem
H28	zeer voedselrijke, natte bodem
H47	matig voedselrijke, vochtige bodem
H48	zeer voedselrijke, vochtige bodem
H69	matig tot zeer voedselrijke, droge bodem

BIJLAGE 4: REFERENTIES

Agentschap voor Natuur en Bos (2011). Vectoriële voorstelling groen- en natuurgebieden in eigendom of natuurbeheer van openbare instanties en natuurverenigingen.

Agentschap voor geografische informatie Vlaanderen (2009) . Digitale versie van de orthofoto's Vlaanderen, middenschallig, kleur, zomervlucht 2009

Belconsulting, 1999. Studie naar de haalbaarheid van het natuurinrichtingsproject West-Vlaamse Scheldemeersen : hydrologische studie. Studie in opdracht van de Vlaamse Gemeenschap, Ainal, Tielt, p. 48 + bijlagen.

Belconsulting, 1999. Studie naar de haalbaarheid van het natuurinrichtingsproject West-Vlaamse Scheldemeersen: landschapshistorische studie. Studie in opdracht van de Vlaamse Gemeenschap, Ainal, Tielt, p. 56 + bijlagen.

De Fré, B. & Hoffmann, M. (2004). Systematiek van natuurtypen voor Vlaanderen: 5. Pioniersmilieus.

De Langhe, J.E., Delvosalle, L., Duvigneaud, J., Lambinon, J. & Vanden Berghen, C. (1988). Flora van België, het Groothertogdom Luxemburg, Noord-Frankrijk en de aangrenzende gebieden. Patrimonium van de Nationale Plantentuin van België.

Hennekens, S.M. (2012). TURBOVEG for Windows 2.92. Programmatuur voor invoer, verwerking en presentatie van vegetatiekundige gegevens. Gebruikshandleiding. IBN-DLO/Giesen & Geurts.

<http://www.inbo.be>

http://www.inbo.be/content/page.asp?pid=FLO_ecotopen

Londo, G. (1975). De decimale schaal voor vegetatiekundige opnames van permanente kwadraten. Gorteria 7: 101-105.

Runhaar, J., Groen, C.L.G., van der Meijden, R. & Stevers, R.A.M. (1987). Een nieuwe indeling in ecologische groepen binnen de Nederlandse flora. Gorteria 13: 277-359.

Runhaar, J., Van Landuyt, W., Groen, C.L.G., Weeda, E.J. & Verlove, F. (2004). Herziening van de indeling in ecologische soortengroepen voor Nederland en Vlaanderen. Gorteria 30: 12-26.

Hennekens, S.M., Smits, N.A.C., & Schaminée, J.H.J. (2010). SynBioSys Nederland versie 2. Alterra, Wageningen UR.

Tansley, A.G. (1946). Introduction to plant ecology. Allen & Unwin, London

Van Landuyt, W., Hoste, I., Vanhecke, L., Van den Breemt, P., Vercruysse, W. & De Beer, D. (red.) (2006). Atlas van de Flora van Vlaanderen en het Brussels gewest. Nationale Plantentuin en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek i.s.m. Flo.Wer vzw. 1007p.

Vandenbussche, V., T'Jollyn, F., Zwaenepoel, A., Vanhecke, L. & Hoffmann, M. (2002). Systematiek van natuurtypen voor Vlaanderen: 4. Moerassen.

Van Tongeren, O. Associa, geïntegreerd in *Hennekens, S.M., (2012)*. Turboveg for Windows 2.92.

Vermeersch, G. & Anselin, A. (2009). Broedvogels in Vlaanderen in 2006-2007. Recente status en trends van Bijzondere broedvogels en soorten van de Vlaamse Rode Lijst en/of Bijlage 1 van de Europese Vogelrichtlijn.

Vermeersch G., Anselin A., Devos K., Herremans M., Stevens J., Gabriëls J. & Van Der Krieken B., 2004. Atlas van de Vlaamse Broedvogels 2000-2002. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud 23, Brussel, 496 p.

Vogelnieuws, ornithologische nieuwsbrief van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, editities 17,16,15 en 14 (2011-2010).

Weeda, E. J., Westra, R., Westra, Ch. & Westra, T. (2003). Nederlandse oecologische flora. Wilde planten en hun relaties deel 1, 2, 3, 4 en 5.

Zwaenepoel, A., T'Jollyn, F., Vandenbussche, V. & Hoffmann, M. (2002). Systematiek van natuurtypen voor Vlaanderen: 6. Graslanden.

DEEL 8 KAARTENBUNDEL

Kaart 1: Situering studiegebied monitoring natuurinrichtingsproject

Kaart 2: As built natuurinrichtingsproject Scheldemeersen

Kaart 3: Situering vegetatieopnamen: percelen, lijnvormige elementen en PQ's Avelgem

Kaart 4: Situering vegetatieopnamen: percelen, lijnvormige elementen en PQ's Waarmaarde

Kaart 5: Situering vegetatieopnamen: percelen, lijnvormige elementen en PQ's Kerkhove

Kaart 6: Avifauna: resultaten broedvogelinventarisatie 2008 deelgebied Avelgem

Kaart 7: Avifauna: resultaten broedvogelinventarisatie 2012 deelgebied Avelgem

Kaart 8: Avifauna: resultaten broedvogelinventarisatie 2008 deelgebied Waarmaarde

Kaart 9: Avifauna: resultaten broedvogelinventarisatie 2012 deelgebied Waarmaarde

Kaart 10: Avifauna: resultaten broedvogelinventarisatie 2008 deelgebied Kerkhove

Kaart 11: Avifauna: resultaten broedvogelinventarisatie 2012 deelgebied Kerkhove

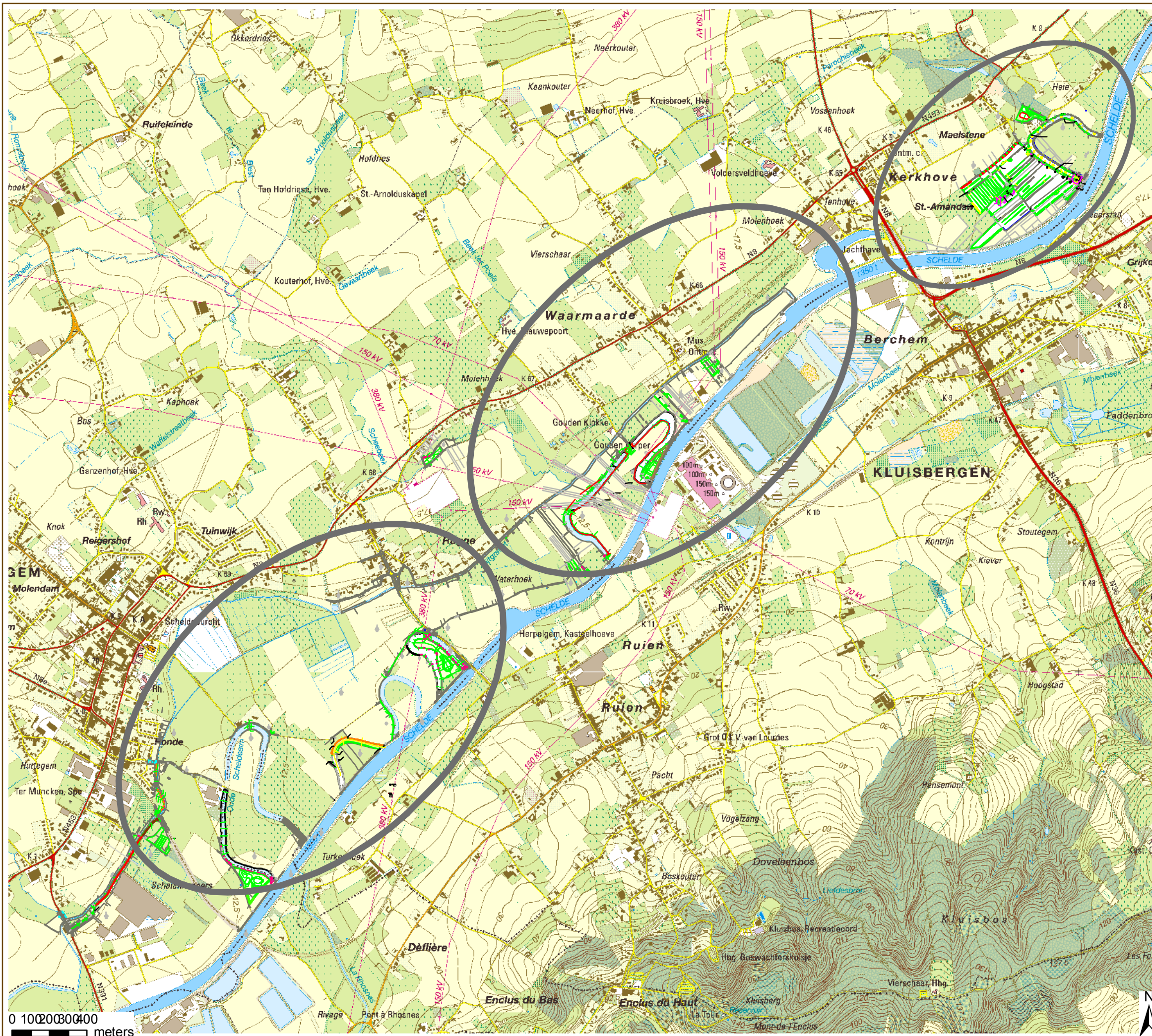
Kaart 12: Libellen transecten Avelgem

Kaart 13: Libellen transecten Waarmaarde

Kaart 14: Libellen transecten Kerkhove

Monitoring

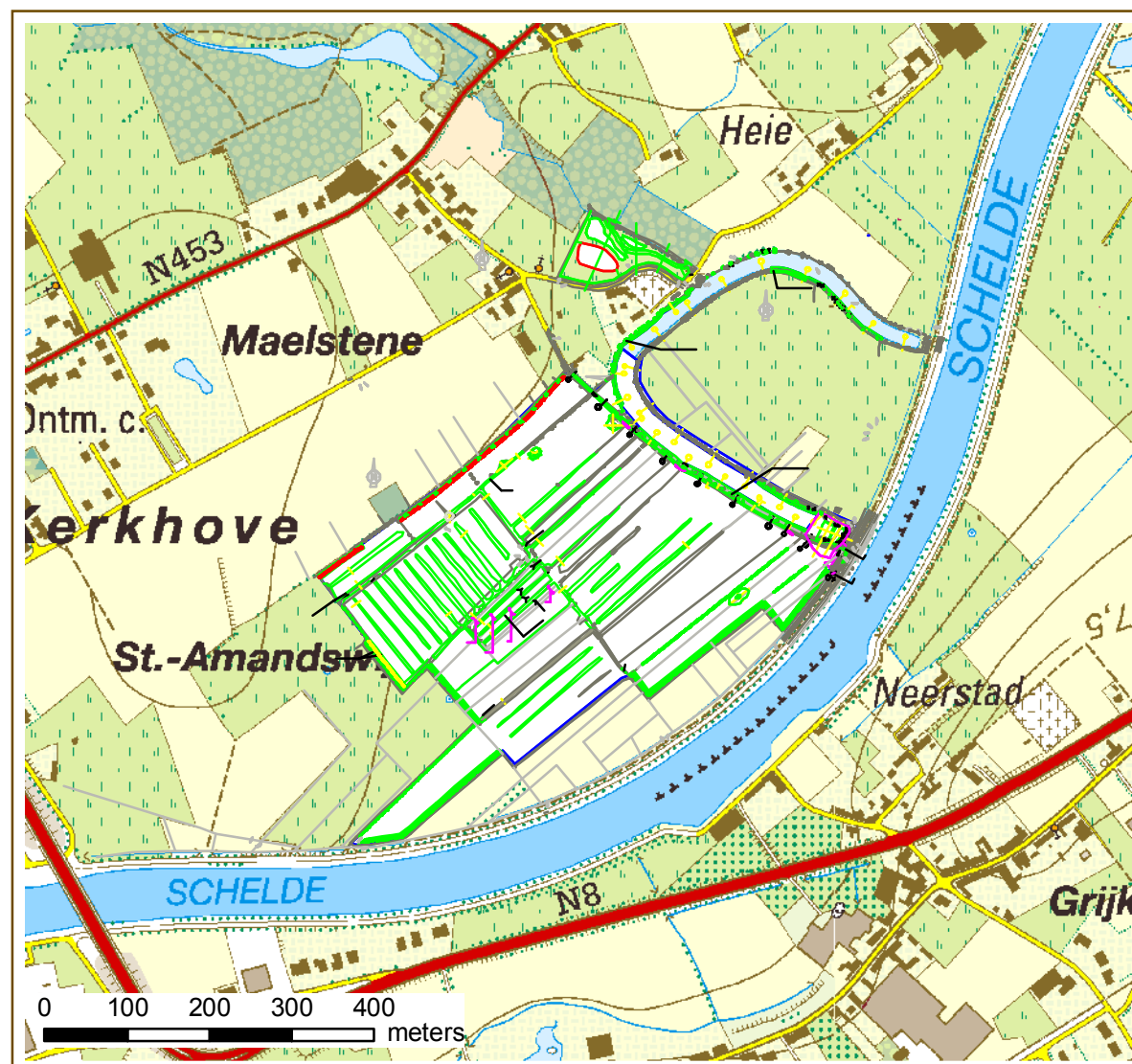
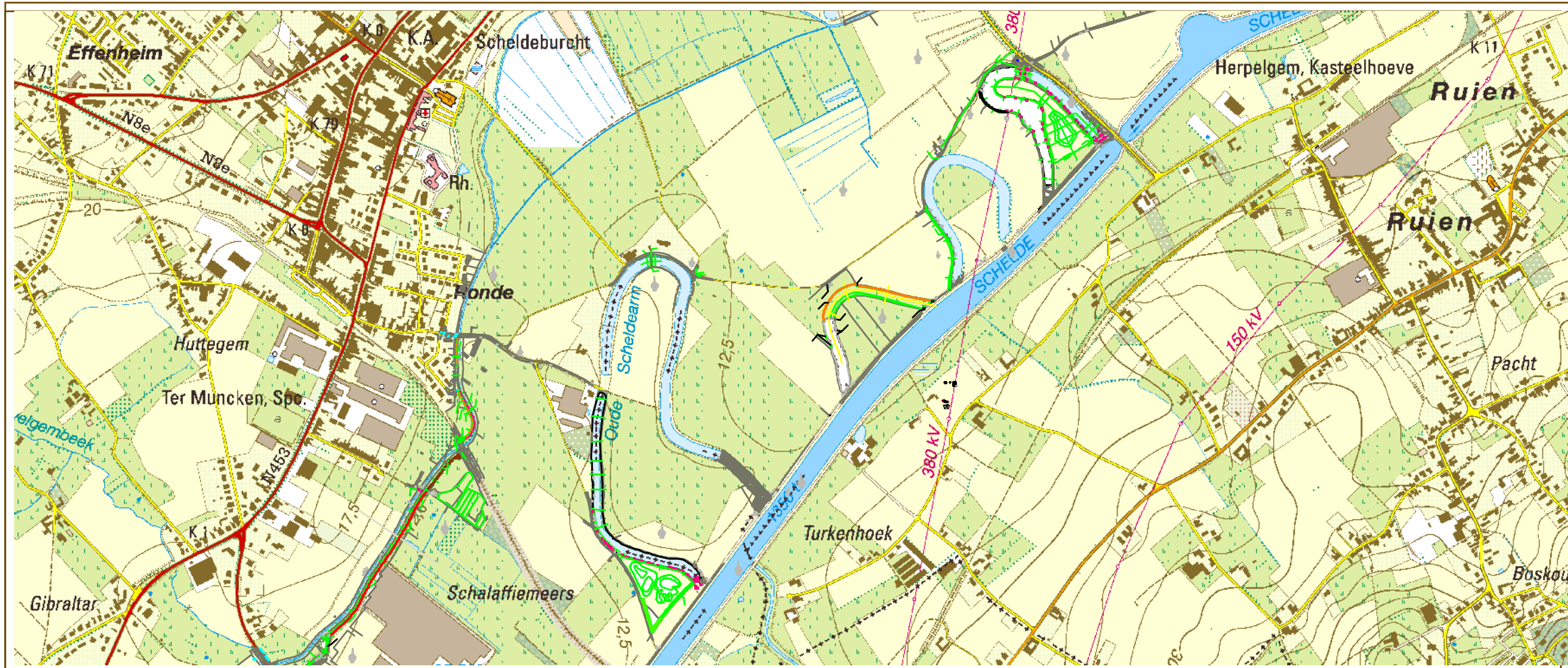
Kaart 1: Situering studiegebied monitoring NI Scheldemeersen

Bron:
- bronvermelding GIS-laag 1
- bronvermelding GIS-laag 2
aangemaakt op : <datum>

Monitoring

Kaart 2: As built plan

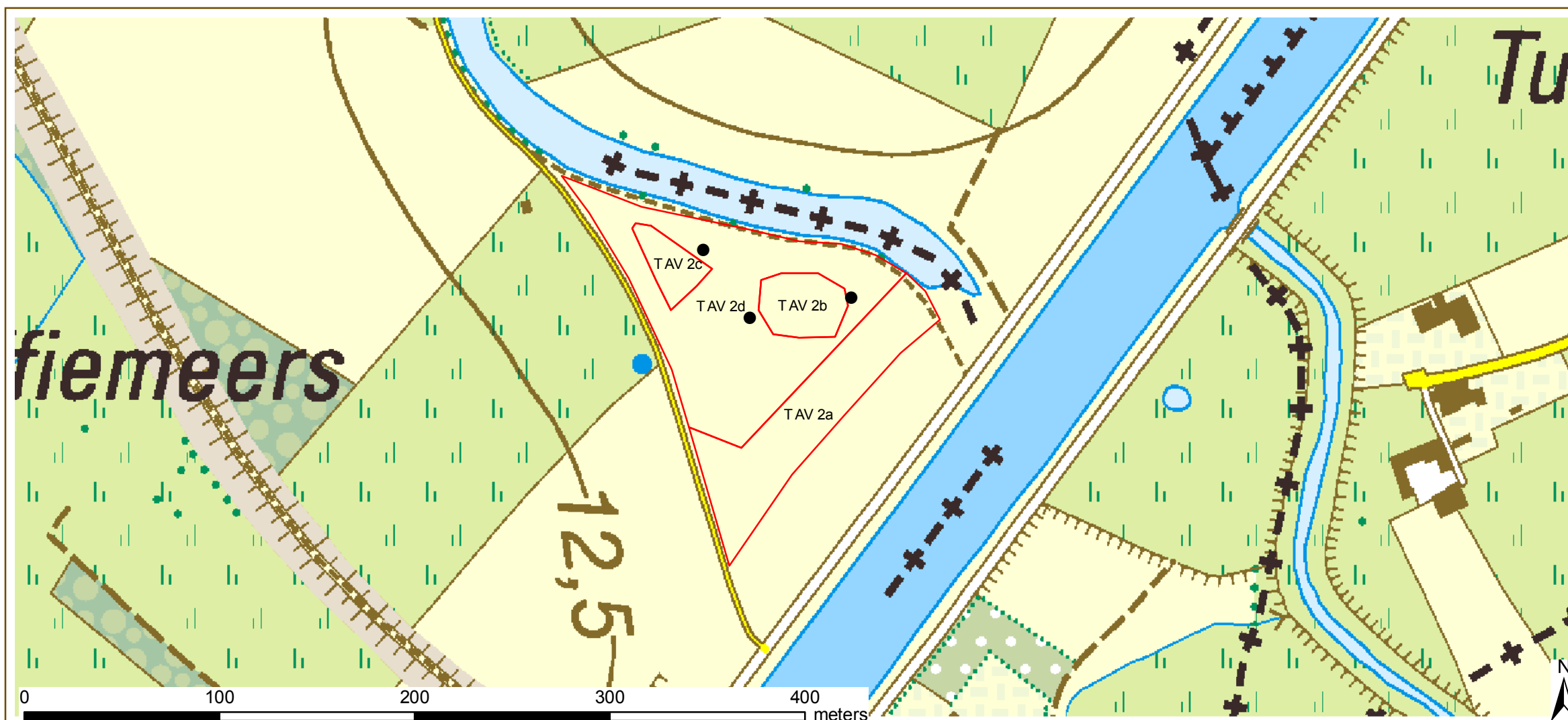
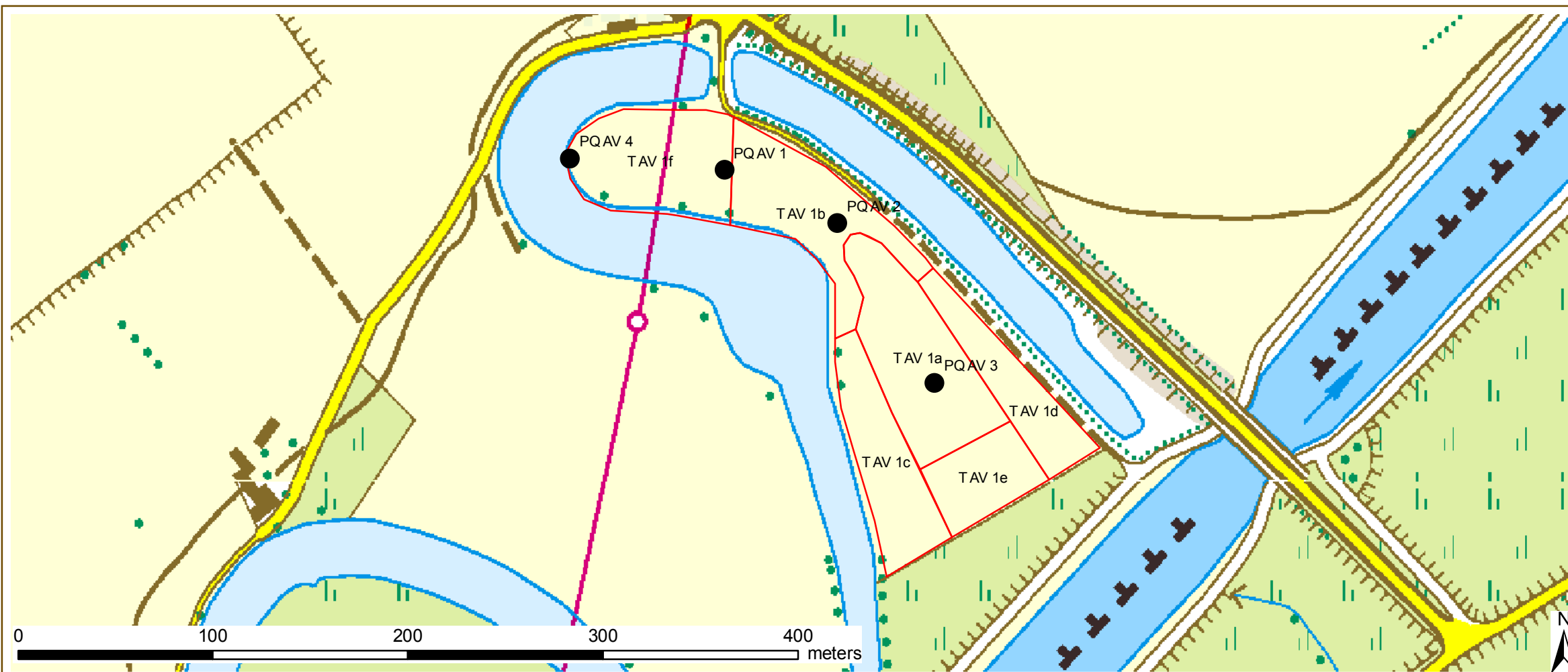
Bron:
- bronvermelding GIS-laag 1
- bronvermelding GIS-laag 2
aangemaakt op : <datum>

Monitoring

Kaart 3: Vegetatieopnamen Avelgem 2012

Legende

- Situering PQ's
- Tansley opnamen lijnelementen
- Tansley opnamen volledig perceel

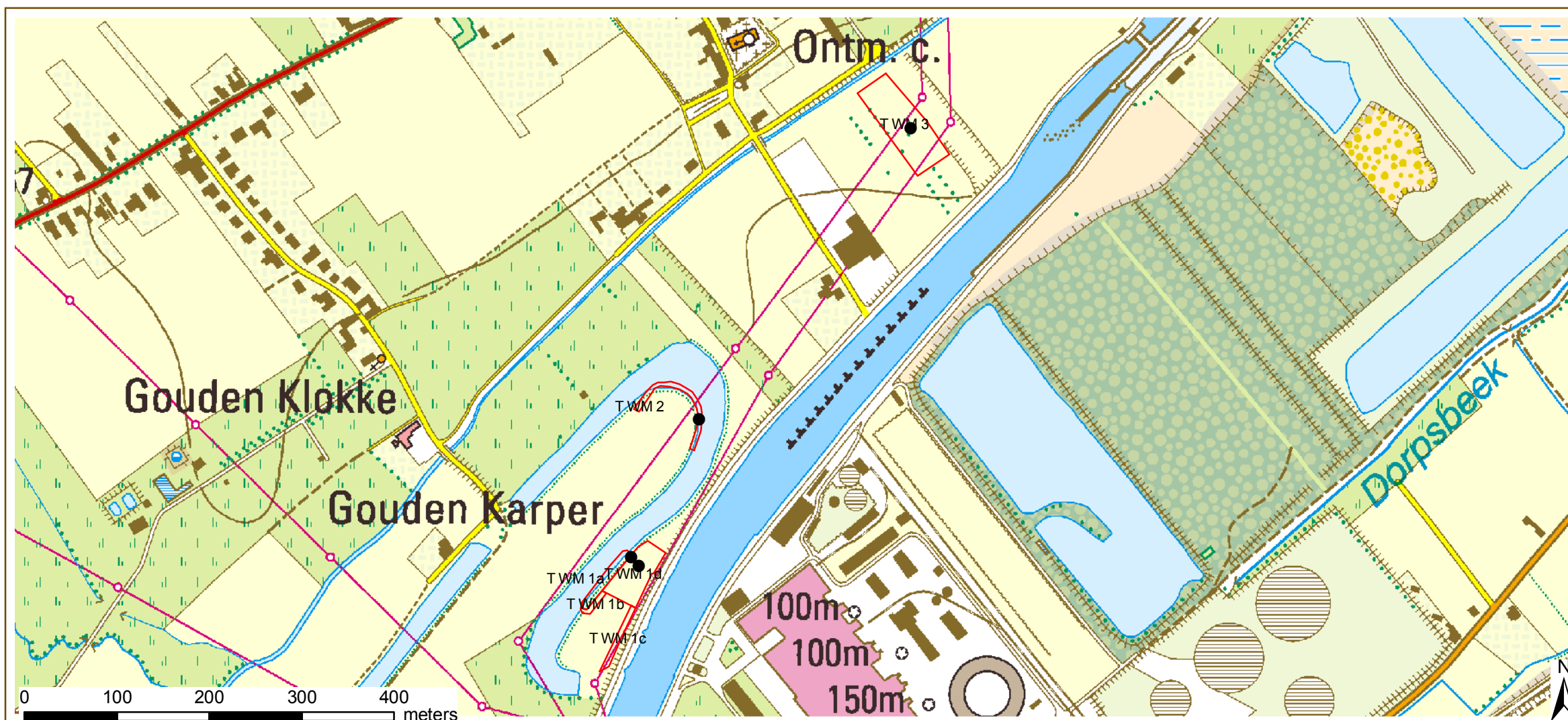
Bron:
- bronvermelding GIS-laag 1
- bronvermelding GIS-laag 2
aangemaakt op : 15/05/2013

Monitoring

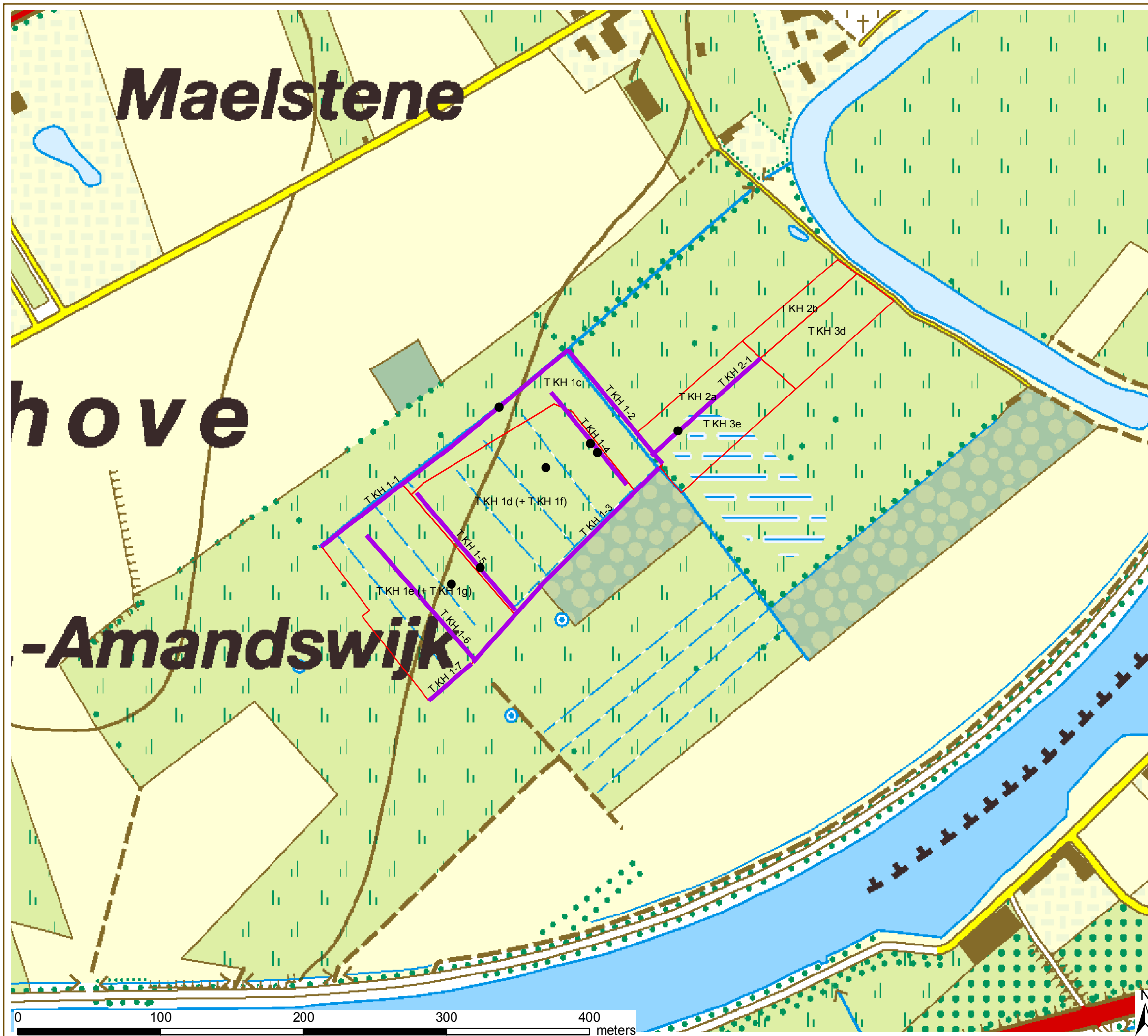
Kaart 4: Vegetatieopnamen Waarmaarde 2012

Legende

- Situering PQ's
- Tansley opnamen lijnelementen
- Tansley opnamen volledig perceel

Bron:
- bronvermelding GIS-laag 1
- bronvermelding GIS-laag 2
aangemaakt op : 15/05/2013

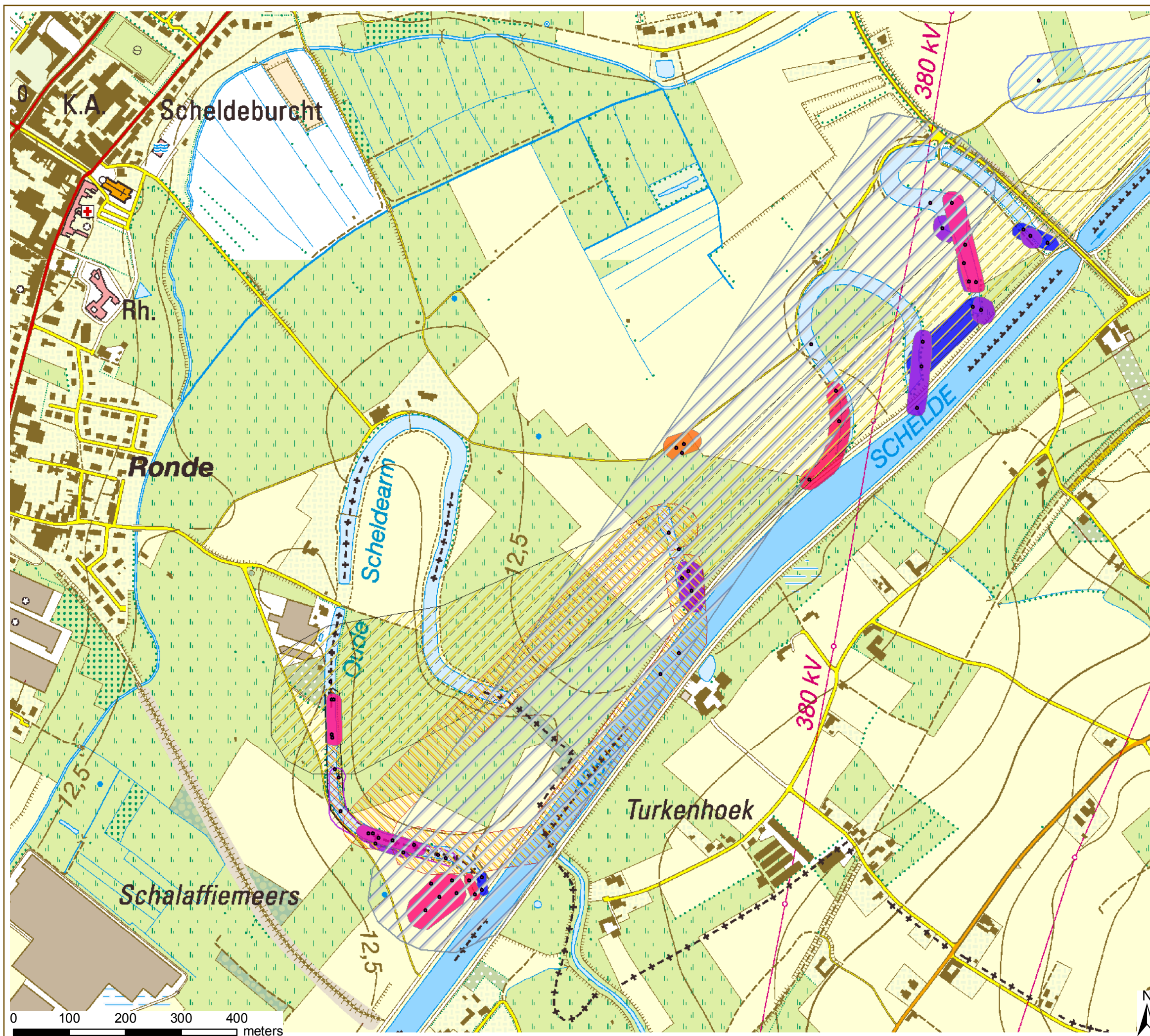
Monitoring

Kaart 5: Vegetatieopnamen
Kerkhove 2012

Legende

- Situering PQ's
- Tansley opnamen lijnelementen
- Tansley opnamen volledig perceel

Bron:
- bronvermelding GIS-laag 1
- bronvermelding GIS-laag 2
aangemaakt op : 15/05/2013

Natuurinrichting West-Vlaamse Scheldemeersen

Monitoring

Kaart 6: Avifauna-resultaten broedvogelinventarisatie 2008 deelgebied Avelgem

Legende

Puntwaarnemingen broedvogels 2008

- Puntwaarnemingen

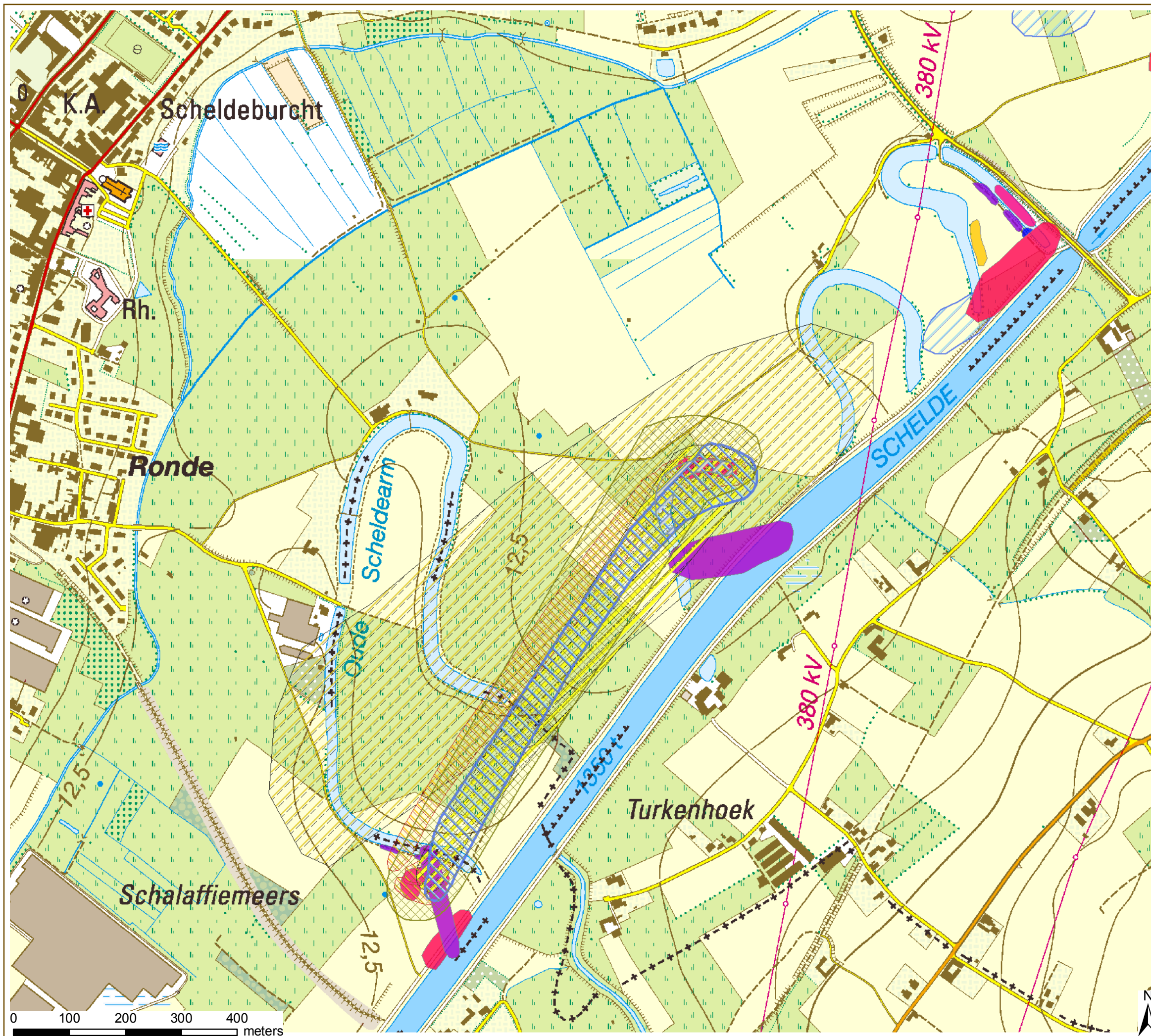
Territoria broedvogels 2008

Soort

- Bergeend
- Bosrietzanger
- Cetti's zanger
- Dodaars
- Fuut
- Grasmus
- Ijsvogel
- Kievit
- Kleine karekiet
- Knobbelzwaan
- Krakeend
- Kuifeend
- Meerkoet
- Nijlgans
- Patrijs
- Rietgors
- Scholekster
- Slobeend
- Wilde Eend
- Zomertortel
- Canadese gans

Bron:
- bronvermelding GIS-laag 1
- bronvermelding GIS-laag 2

aangemaakt op : <datum>

Natuurinrichting West-Vlaamse Scheldemeersen

Monitoring

Kaart 7: Avifauna-resultaten
broedvogelinventarisatie 2012
deelgebied Avelgem

Legende

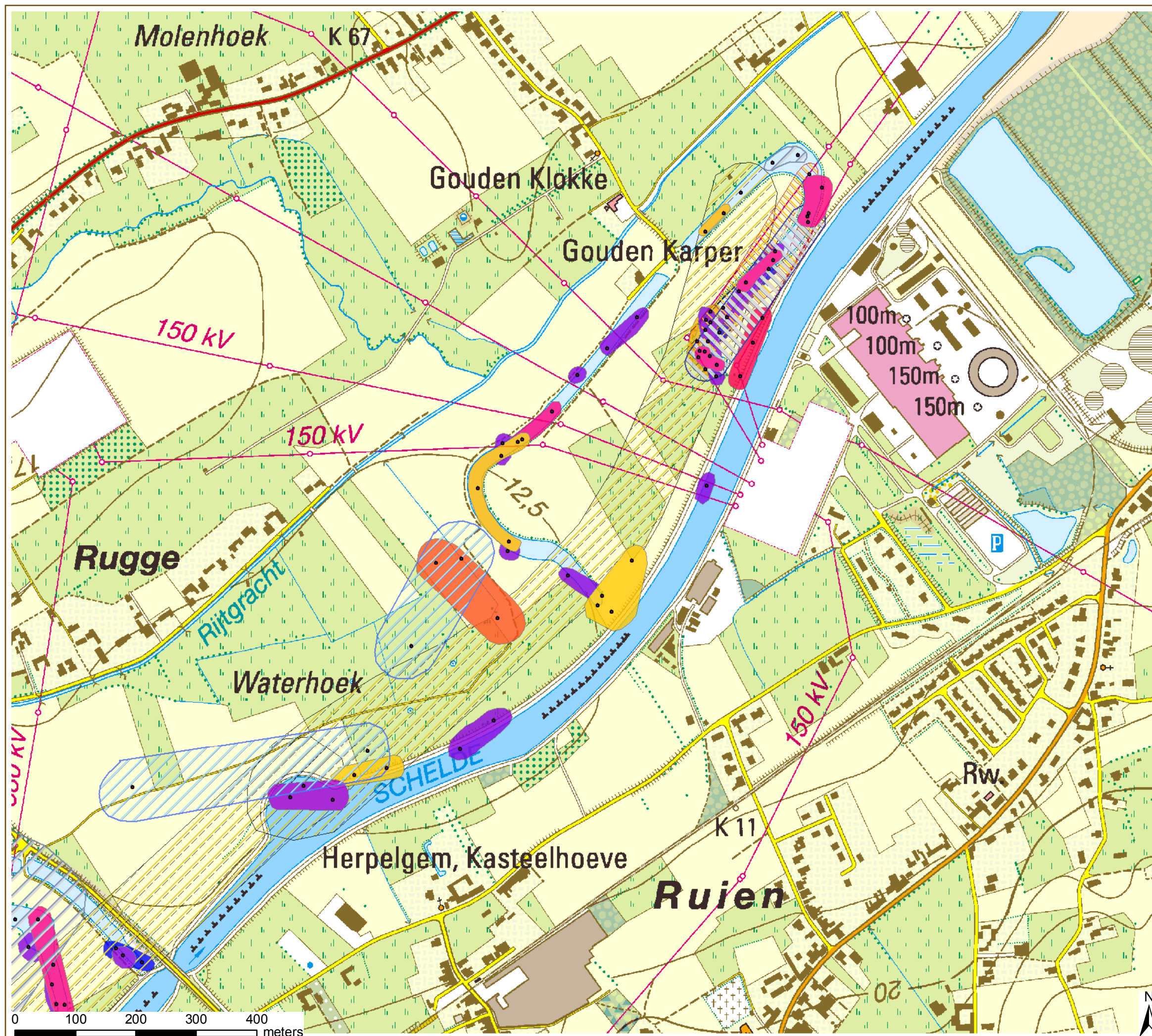
Export_Output_3

Soort

- Tureluur
- Bergeend
- Bosrietzanger
- Cetti's zanger
- Dodaars
- Fuut
- Grasmus
- IJsvogel
- Kievit
- Kleine karekiet
- Knobbelzwaan
- Krakeend
- Kuifeend
- Meerkoet
- Nijlgans
- Patrijs
- Rietgors
- Scholekster
- Slobeend
- Wilde Eend
- Zomertortel
- Canadese gans

Bron:
- bronvermelding GIS-laag 1
- bronvermelding GIS-laag 2

aangemaakt op : <datum>

Natuurinrichting West-Vlaamse Scheldemeersen

Monitoring

Kaart 8: Avifauna-resultaten
broedvogelinventarisatie 2008
deelgebied Waarmaarde

Legende

Puntwaarnemingen broedvogels 2008

- Puntwaarnemingen

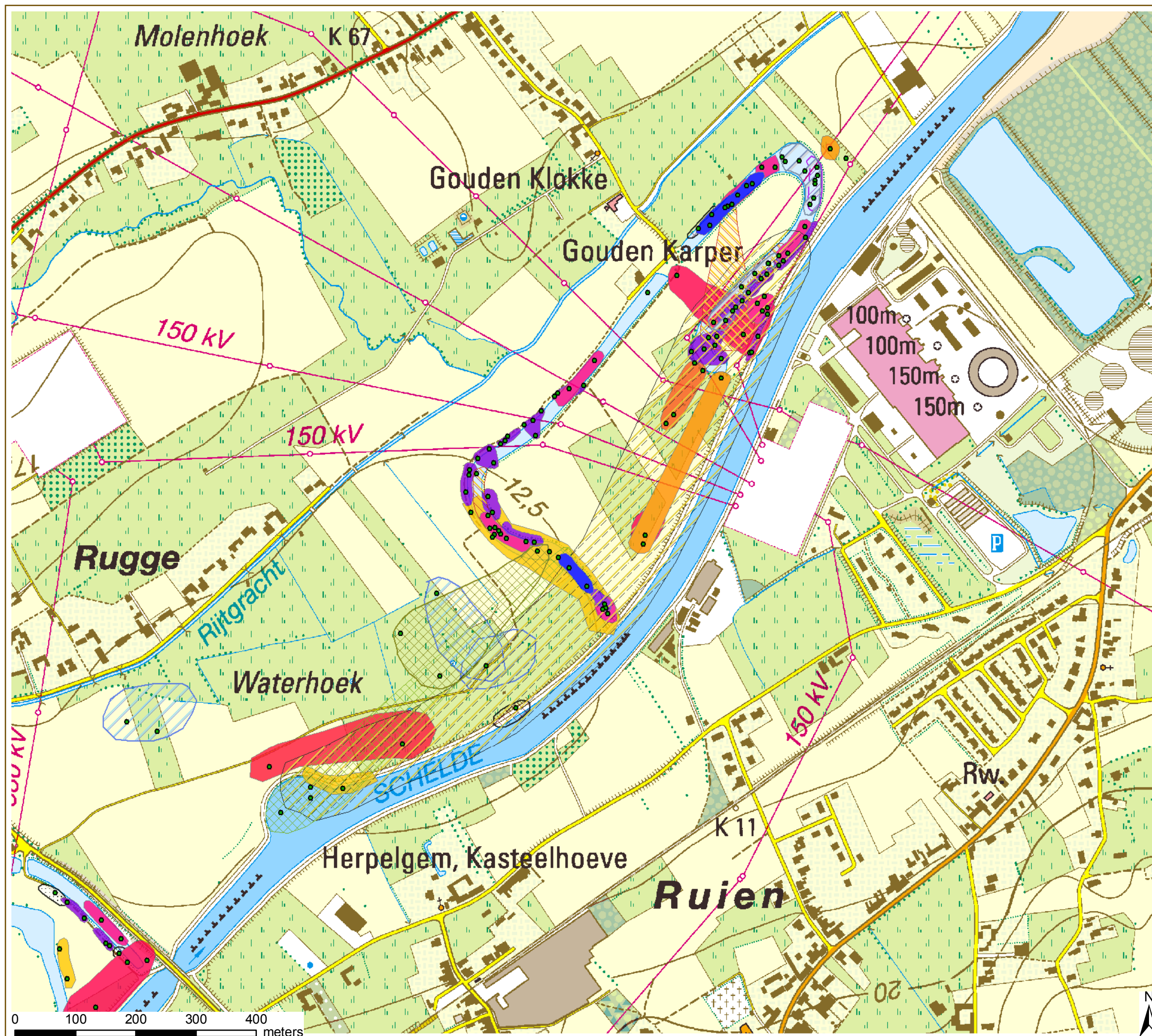
Territoria broedvogels 2008

Soort

- Bergeend
- Bosrietzanger
- Cetti's zanger
- Dodaars
- Fuut
- Grasmus
- IJsvogel
- Kievit
- Kleine karekiet
- Knobbelzwaan
- Krakeend
- Kuifeend
- Meerkoet
- Nijlgans
- Patrijs
- Rietgors
- Scholekster
- Slobeend
- Wilde Eend
- Zomertortel
- Canadese gans

Bron:
- bronvermelding GIS-laag 1
- bronvermelding GIS-laag 2

aangemaakt op : <datum>

Natuurinrichting West-Vlaamse Scheldemeersen

Monitoring

Kaart 9: Avifauna-resultaten broedvogelinventarisatie 2012 deelgebied Waarmaarde

Legende

● Puntwaarnemingen 2012

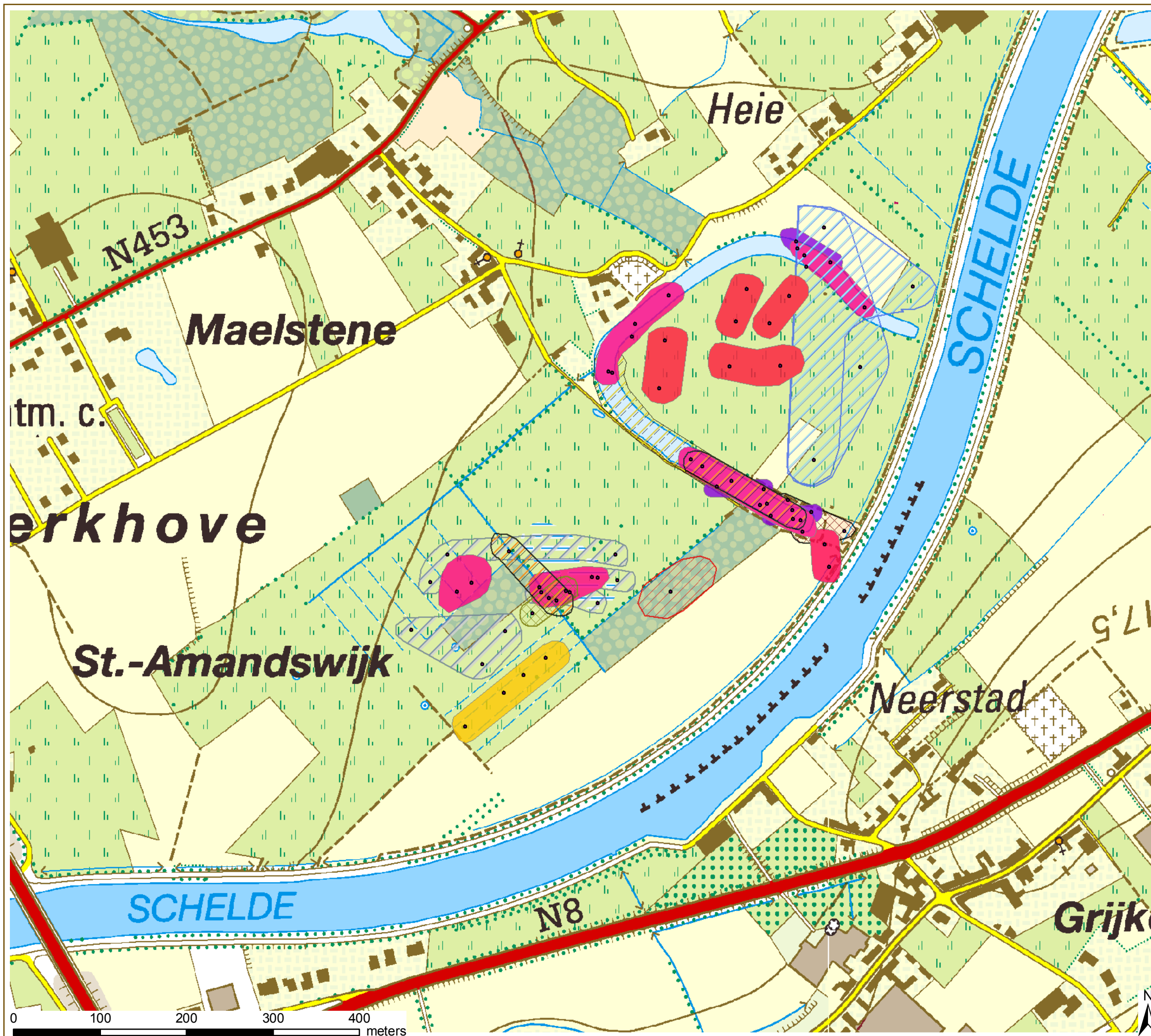
Territoria broedvogels 2012

Soort

- Bergeend
- Blauwborst
- Bosrietzanger
- Canadese gans
- Cetti's zanger
- Dodaars
- Fitis
- Fuut
- Grasmus
- Holenduif
- IJsvogel
- Kievit
- Kleine karekiet
- Kleine plevier
- Knobbelzwaan
- Krakeend
- Kuifeend
- Meerkoet
- Nijlgans
- Oeverwaluw
- Patrijs
- Rietgors
- Rietzanger
- Scholekster
- Slobeend
- Spotvogel
- Tureluur
- Wilde Eend
- Wilde eend
- Zomertortel

Bron:
- bronvermelding GIS-laag 1
- bronvermelding GIS-laag 2

aangemaakt op : <datum>

Natuurinrichting West-Vlaamse Scheldemeersen

Monitoring

Kaart 10: Avifauna-resultaten broedvogelinventarisatie 2008 deelgebied Kerkhove

Legende

- Puntwaarnemingen

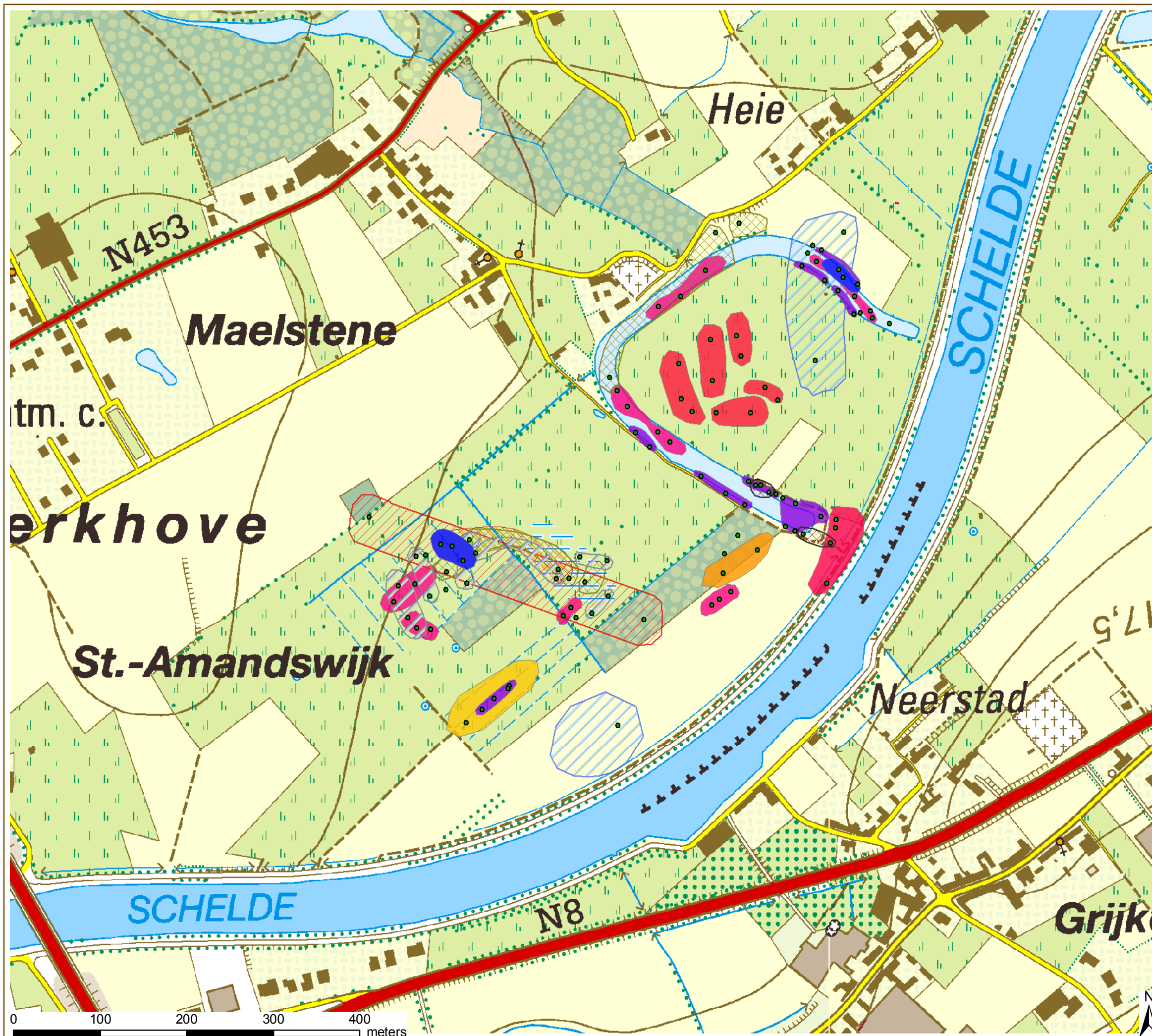
Territoria broedvogels 2008

Soort

- Bergeend
- Blauwborst
- Bosrietzanger
- Canadese gans
- Cetti's zanger
- Dodaars
- Fitis
- Fuut
- Grasmus
- Holenduif
- Ijsvogel
- Kievit
- Kleine karekiet
- Kleine plevier
- Knobbelzwaan
- Krakeend
- Kuifeend
- Meerkoet
- Nijlgans
- Oeverzwaluw
- Patrijs
- Rietgors
- Rietzanger
- Scholekster
- Slobeend
- Spotvogel
- Tureluur
- Wilde Eend
- Wilde eend
- Zomertortel

Bron:
- bronvermelding GIS-laag 1
- bronvermelding GIS-laag 2

aangemaakt op : 15/05/2013

Natuurinrichting West-Vlaamse Scheldemeersen

Monitoring

Kaart 11: Avifauna-resultaten
broedvogelinventarisatie 2012
deelgebied Kerkhove

Legende

Territoria broedvogels 2012

Soort

- Bergeend
- Blauwborst
- Bosrietzanger
- Canadese gans
- Cetti's zanger
- Dodaars
- Fitis
- Fuut
- Grasmus
- Holenduif
- IJsvogel
- Kievit
- Kleine karekiet
- Kleine plevier
- Knobbelzwaan
- Krakeend
- Kuifeend
- Meerkoet
- Nijlgans
- Oeverwaluw
- Patrijs
- Rietgors
- Rietzanger
- Scholekster
- Slobeend
- Spotvogel
- Tureluur
- Wilde Eend
- Wilde eend
- Zomertortel

● Puntwaarnemingen 2012

Bron:
- bronvermelding GIS-laag 1
- bronvermelding GIS-laag 2

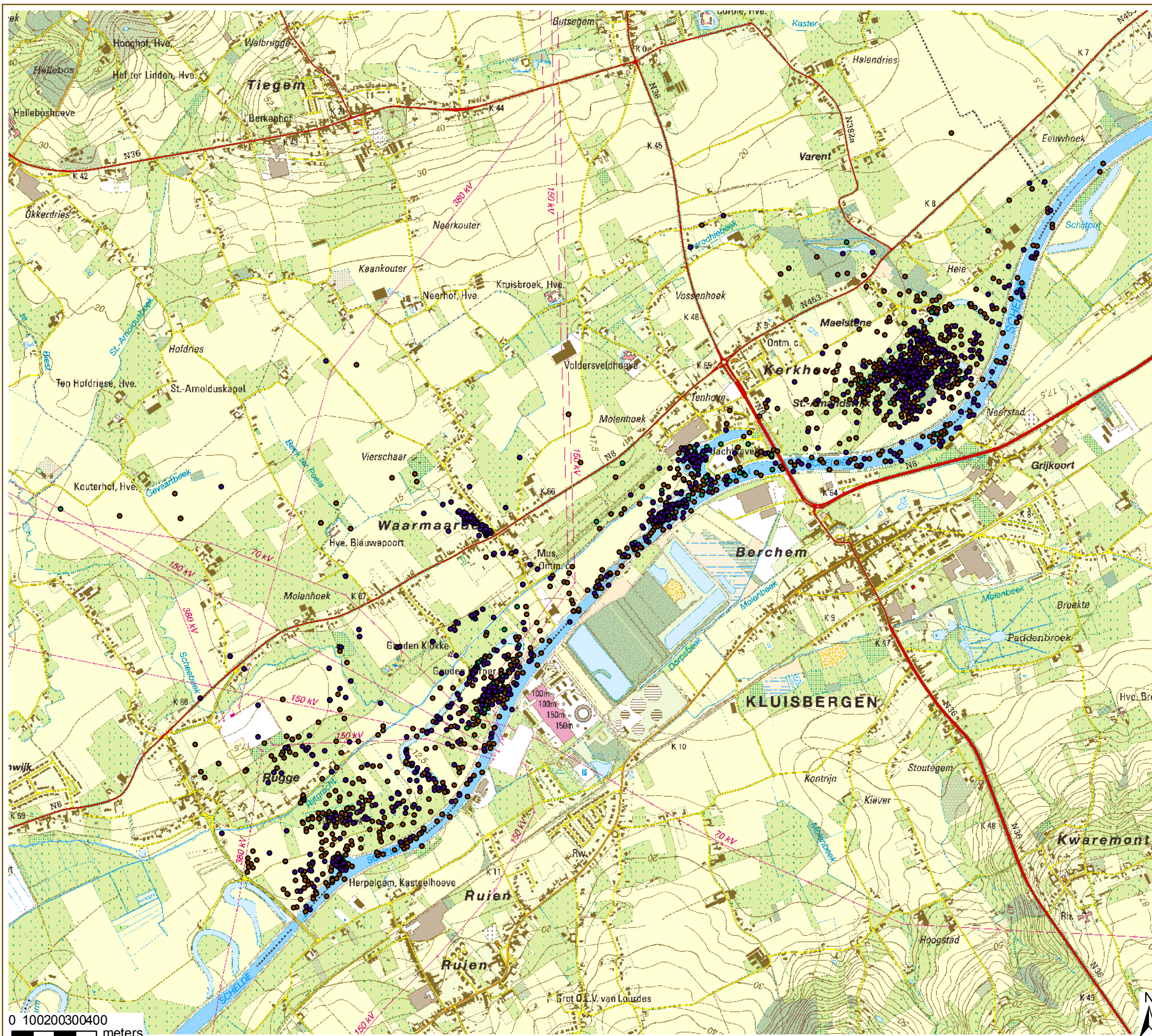
aangemaakt op : 15/05/2013

Monitoring

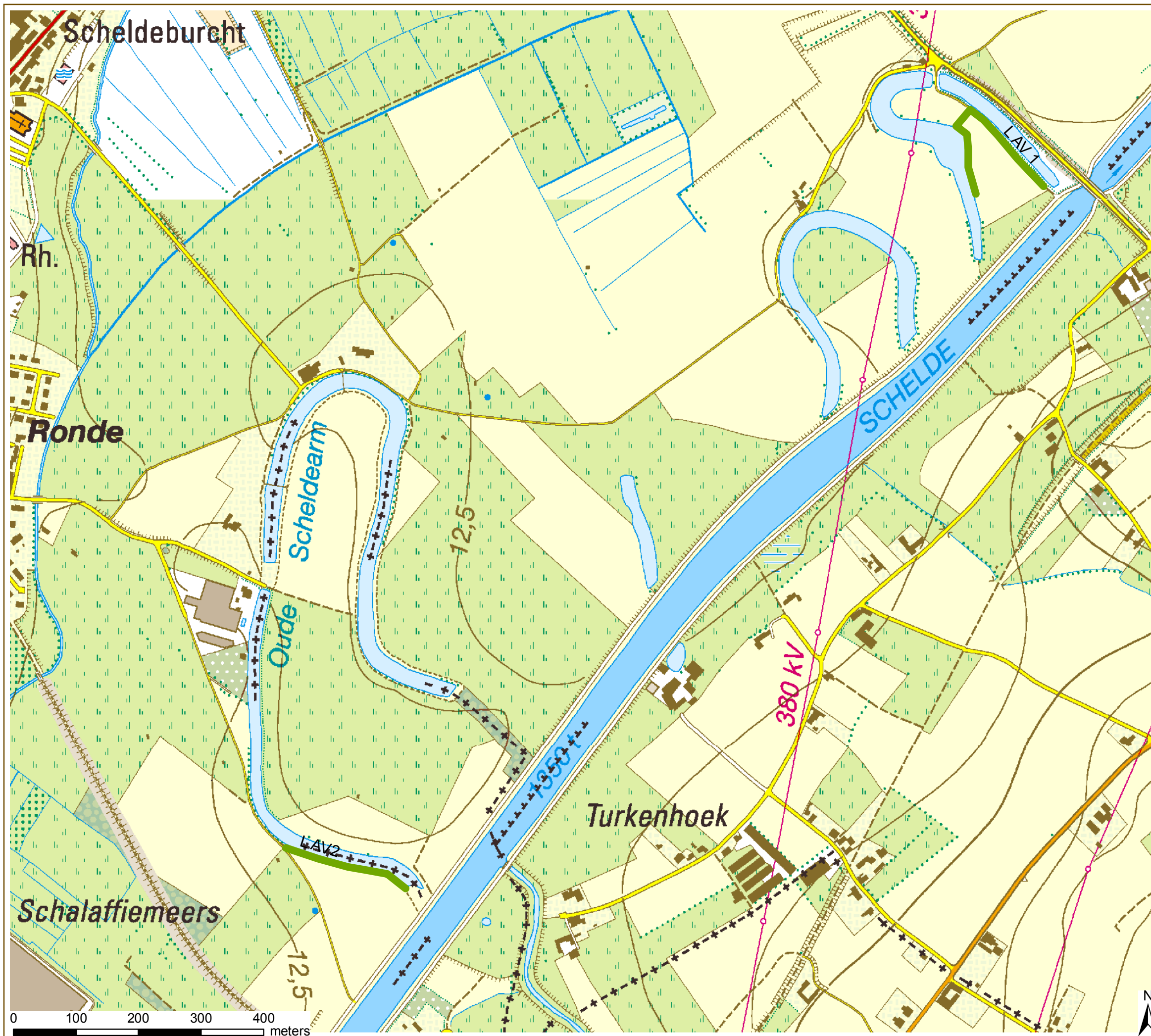
Kaart 12: Trek- en wintervogels globale gegevens (illustratief; voorlopige kaart)

Legende

- 2012-2013
- winter2008_2009
- 2010-2011_2011-2012

Bron:
- bronvermelding GIS-laag 1
- bronvermelding GIS-laag 2
aangemaakt op : <datum>

Monitoring

Kaart 13: Libellen transecten Deelgebied Avelgem

Legende

Lijntransecten Libellen

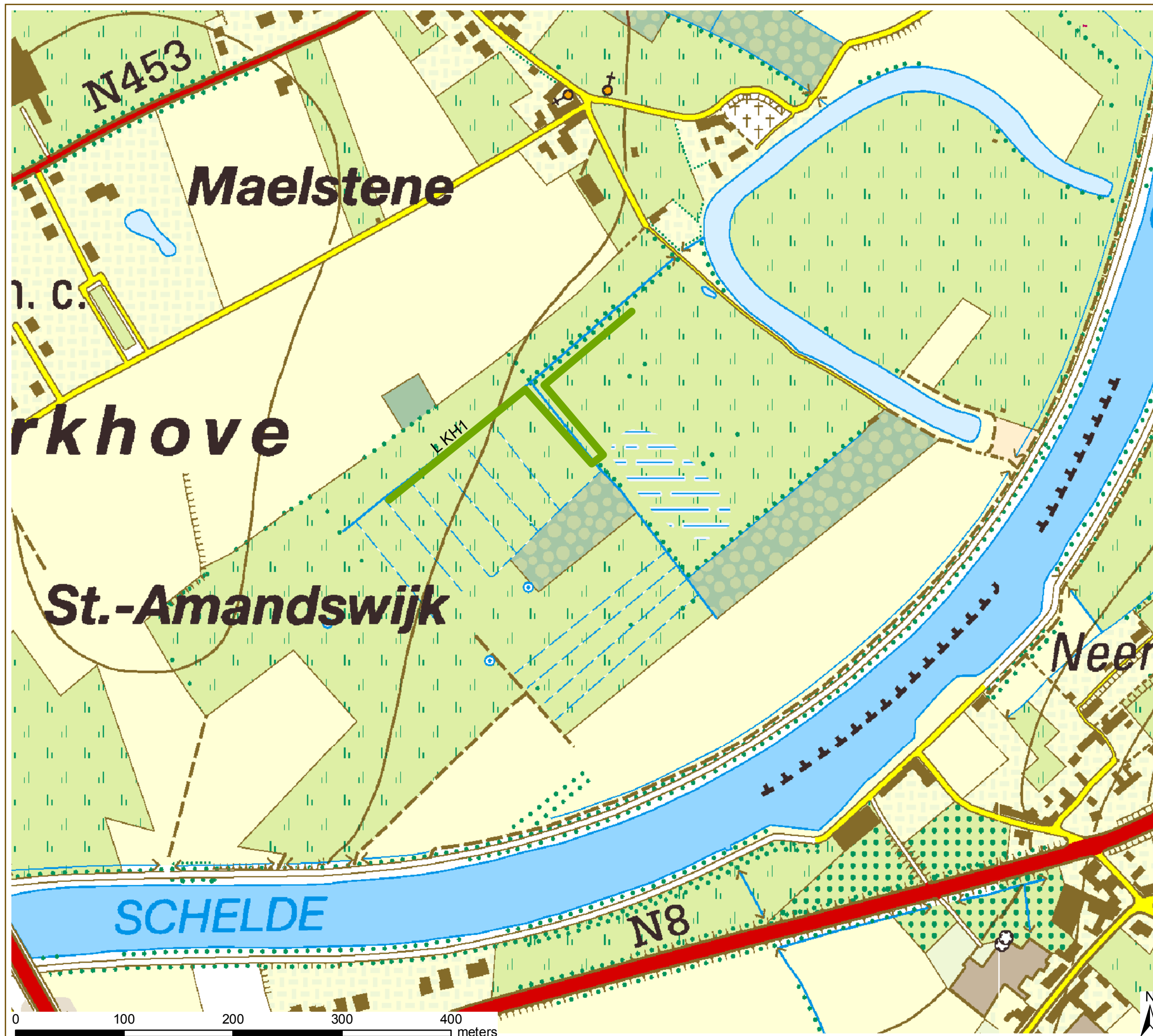
Bron:
- bronvermelding GIS-laag 1
- bronvermelding GIS-laag 2
aangemaakt op : 16/05/2012

Monitoring

Kaart 14: Libellen- transecten Deelgebied kerkhove

Legende

— Lijntransecten Libellen

Bron:
- bronvermelding GIS-laag 1
- bronvermelding GIS-laag 2
aangemaakt op : 15/05/2012

Monitoring

Kaart 15: Libellen- transecten Deelgebied Waarmaarde

Legende

Lijntransecten Libellen

Bron:
- bronvermelding GIS-laag 1
- bronvermelding GIS-laag 2
aangemaakt op : 15/05/2012